General (r) VICTOR NEGULESCU

Fost șef al Serviciului de Contraspionaj al Armatei

SPIONAJ ȘI CONTRASPIONAJ

Din viața și activitatea unui ofițer de informații (1966-1996)

Editura Bibliotheca

General de divizie (r)
VICTOR NEGULESCU

Spionaj şi contraspionaj

din viaţa şi activitatea unui ofiţer de informaţii

(amintiri, deziluzii, speranţe)

1966 - 1996

Editura Bibliotheca

1999

Coperta – grafician **Andrei Scărlătescu**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale
NEGULESCU VICTOR
Spionaj și contraspionaj: din viața și activitatea unui ofițer de informații (1966-1996) / Victor Negulescu – Târgoviște, Bibliotheca, 1999
p.240; 20 cm – (Historia)
ISBN 973-9426-16-6
327.84(100)1966/1996

Colecția Historia

Copyright © 1999 Editura **Bibliotheca**

„Iubirea, orice iubire, înalţă şi purifică, iar iubirea de ţară, dragostea faţă de locurile tale natale, faţă de poporul tău, dă deodată alt sens lucrurilor, ridicându-le pe podiumul tuturor împlinirilor, făcând din copilul de ieri un bărbat temerar şi lucid, preschimbându-l pe adolescent în erou, cum s-a întâmplat mereu, cum se va întâmpla şi de acum încolo, cum se cuvine să se întâmple”.

(Ion Lăncrănjan)

CUPRINS

Prefaţă.....8
Lista abrevierilor.....10
Cuvânt înainte.....12
Capitolul I - SCURTĂ INCURSIUNE ÎN ISTORIA INSTITUŢIEI ATAŞATURII MILITARE ROMÂNE.....18
I - PÂNĂ ÎN ANUL 1944.....18
2 – DUPĂ ANUL 1948.....23
Capitolul II - ASA AM ÎNCEPUT.....27
1 – „DĂ-L, DOMNULE, LA TRUPE!”.....27
2 – DILEMA GENERALULUI PLETOS.....38
3 – „OFIŢER DE PERSPECTIVĂ”.....45
4 – SURPRIZA LUI PAFENCU.....55
CAPITOLUL III - PE MELEAGURI CLUJENE.....63
1 – 0 DECIZIE GREOAIE.....63
2 – CU UN SINGUR GÂND.....69
3 – „ASTRAL 78”.....77
4 – O TRĂDARE CE A ZGUDUIT ROMÂNIA.....85
CAPITOLUL IV - O MISIUNE DIFICILA.....91
1 – „CU FATA LA PRODUCŢIE”.....91
2 – RĂZBUNAREA LUI PRĂGOI.....96
3 – NECAZURILE ÎNCEPUTULUI.....103
4 – ABERAŢIILE UNUI SISTEM POLITIC.....109

CAPITOLUL V - DIN „SECRETELE” MUNCII INFORMATIVE 117
1 – SĂ CUNOAŞTEM „CETATEA ETERNĂ”.....117
2 – CÂTE CEVA DIN VIAŢA DE „DIPLOMAT MILITAR”.....128
2.1 – „Satrapul din Carpati”.....140
2.2 – Ziua buclucaşă.....141
2.3 – Să vezi şi să nu crezi.....142
3 – INFORMAŢIILE NU CĂDEAU DIN CER.....145
CAPITOLUL VI - ŞI TOTUŞI „TRANŞEELE RĂZBOIULUI INVIZIBIL” AU EXISTAT.....157
1 – „CAVALERISMUL UNUI AGENT”.....160
2 – „RACOLAREA” ŞI ETICA PROFESIONALA.....163
3 – „CONSILIER LA PRESEDENTIA ITALIEI”.....169
CAPITOLUL VII - VICISITUDINILE ISTORIEI.....180
1 – E BINE DE ŞTIUT.....180
2 – REFLECŢII ASUPRA ULTIMULUI DECENIU AL RĂZBOIULUI RECE.....182
3 – TRATATUL C.F.E. ŞI DEZARMAREA ROMÂNIEI.....192
CAPITOLUL VIII - ÎNCHEIEREA MISIUNII ŞI ÎNTOARCEREA ÎN TARĂ.....197
1 – O TRAGEDIE CE PUTEA FI EVITATĂ.....197
2 – REÎNTOARCEREA ÎN ŢARĂ.....206
3 – ŞEF AL CONTRASPIONAJULUI MILITAR.....210
4 – ÎN CONFRUNTAREA CU ADVERSARUL.....219
5 – DEMOCRATIZAREA SAU SINDICALIZAREA ARMATEI?. .227
6 – „INVITAŢIE LA ODIHNĂ”.....233
ÎN LOC DE ÎNCHEIERE.....237
ANEXE.....240

PREFAŢĂ

Cartea de faţă se prezintă singură prin semnatarul ei, prin titlul semnificativ şi prin conţinutul captivant nu numai al stilului în care este scrisă, ci şi al faptelor evocate de autor ca participant activ la îndeplinirea mai multor misiuni de importanţă majoră pentru instituţia pe care a servit-o cu dragoste şi profesionalism, Armata României.

Distinsul general de divizie **Victor Negulescu** s-a născut la 16 mai 1934 în frumoasa comună de moşneni de la poalele Leaotei, Runcu-Dâmboviţa, într-o familie cu mulţi copii şi cu o situaţie materială modestă. Înzestrat cu pasiunea de a munci şi persevera, cu un caracter ferm, tânărul runcean va atinge în cariera sa înalte grade militare româneşti, precum şi unele din cele mai prestigioase funcţii ostăşeşti.

Şcoala primară, gimnaziul, studiile liceale le-a făcut în sat, Pietroşiţa şi Pucioasa, fiind an de an premiant şi şef de promoţie. I-au plăcut şi l-au interesat ştiinţa şi arta militară, cărora le-a dedicat aproape 44 de ani din viaţa sa.

A absolvit Şcoala de ofiţeri de la Sfântu Gheorghe în anul 1955 ca şef de promoţie, cu gradul de locotenent, făcându-şi stagiul la o mare unitate militară din Oradea. În acest oraş, de altfel, şi-a cunoscut viitoarea soţie, o demnă şi bună româncă transilvană cu care a întemeiat o familie model.

A evoluat de la funcţia de comandant de subunitate la cele de locţiitor al Şefului de Stat Major al T.U., şef al secţiei cercetare la Comandamentul Armatei a IV-a Transilvania şi Statul Major General, apoi mulţi ani ataşat militar aeronautic şi naval al României în Italia.

În această funcţie-misiune, a dovedit mult profesionalism şi patriotism îndeplinind cu demnitate sarcinile ce-i reveneau ca reprezentant al ţării noastre în oraşul Columnei. O perioadă îndelungată a îndeplinit funcţia de decan al Corpului ataşaţilor militari externi de la Roma.

După evenimentele din 1989, a fost chemat în ţară, dându-i-se sarcina grea de a organiza modern şi în interesul noilor instituţii democratice ale României, Direcţia de contraspionaj a M. Ap. N., organism cu atribuţii de siguranţă naţională. Implicat direct în diversele probleme ce vizau securitatea şi integritatea statului naţional român, generalul runcean Victor Negulescu, personalitate agreată de unii oameni politici patrioţi, îşi atrage simpatia colaboratorilor şi ofiţerilor Armatei noastre. A îndeplinit cu calificativul excepţional şi această nobilă misiune.

În anul 1996, la cererea sa, Victor Negulescu iese la pensie, stabilindu-se în satul natal, unde, în momentele de repaos, ca om care a iubit şi iubeşte cartea, ca bun român, îşi scrie memoriile creionând amintiri ce constituie documente istorice inedite. Este trecut la loc de cinste în rândul marilor personalităţi pe care le-au dat comuna şi judeţul Dâmboviţa ţării noastre.

Volumul de faţă, primul dintr-un ciclu al generalului Negulescu, înfăţişează aspecte din activitatea sa, legăturile stabilite cu serviciile secrete ale altor state, atunci când era ataşat în Italia, dar şi unele momente, precizări ale activităţii sale ca şef al Serviciului de Contraspionaj al Armatei.

Lucrarea, pentru ineditul ei, prezintă interes deosebit cititorilor care vor descoperi scene, acţiuni interesante, puncte de vedere ce vizează anumite situaţii mai puţin cunoscute de marele public, degajându-se, pe tot parcursul lecturii cărţii, sentimentul patriotic al autorului în ceea ce a făcut, dorinţa de unitate şi integritate a statului român.

La început de drum, dorim domnului general Victor Negulescu sănătate şi putere de a termina opera începută prin acest prim volum.

Prof. Mihai Gabriel Popescu

LISTA ABREVIERILOR

A.	Armată
A.M.G.	Academia Militară Generală
Av.M.	Aviaţia Militară
B.A.M.	Biroul Ataşatului Militar
B.Cc.	Batalion Cercetare
B.Cc.Ad.Pş.	Batalion Cercetare în Adâncime prin Paraşutare
B.Cc.Rd.	Batalion Cercetare Radio
Bg.I.Mo.	Brigadă Infanterie Moto
C.A.	Corp de Armată
C.A.D.A.	Comitetul de Acţiune pentru Democratizarea Armatei
C.A.M.E.	Corpul Ataşaţilor Militari Externi (Italia)
C.F.A.U.	Comandamentul Forţelor Armate Unite
C.F.E.	Tratatul privind reducerea forţelor convenţionale din Europa
C.M.J.	Centrul Militar Judeţean
C.M.S.	Consiliul Militar Superior
C.P.	Consiliul Politic
C.P.S.	Consiliul Politic Superior
C.S.A.T.	Consiliul Suprem de Apărare a Ţării
D.C.	Direcţia Cadre
D.Cs.	Direcţia Contraspionaj
D.G.S.P.	Direcţia Generală de Securitate a Poporului
D.I.	Direcţia Informaţii
D.I.E.	Departamentul de Informaţii Externe
D.I.M.	Direcţia Informaţii Militare
D.Mc.	Divizie Mecanizată
D.O.	Direcţia Operaţii
D.P.	Direcţia Personal
D.P.S.D.	Direcţia de Protecţie şi Siguranţă a Apărării (Franţa)
D.P.S.M.	Direcţia de Protecţie şi Siguranţă Militară
D.S.S.	Departamentul Securităţii Statului
E.U.R.	Expoziţia Universală Roma
F.A.	Forţele Armate
G.R.U.	Agenţia Sovietică de Informaţii Militare

I.N.F.	Forţele Nucleare Intermedii
K.G.B.	Comitetul Securităţii Statului
M.Ap.N.	Ministerul Apărării Naţionale
M.M.	Marina Militară
M.St.M.	Marele Stat Major
M.U.	Mare Unitate
N.K.V.D.	Comisariatul Poporului pentru Afaceri Interne
P.C.	Punct Comandă
P.C.I.	Partidul Comunist Italian
P.I.B.	Produsul Intern Brut
R.Mc.	Regiment Mecanizat
S.Cc.	Secţia cercetare
S.D.I.	Iniţiativa de Apărare Strategică
S.H.A.PE	Statul Major Internaţionale (N.A.T.O.)
S.I.E.	Serviciul Informaţii Externe
S.I.O.S.	Serviciul Informaţii Operative şi Securitate (Italia)
S.I.S.D.I.	Serviciul Informaţii şi Securitate Democratică (Italia)
S.I.S.M.I.	Serviciul Informaţii şi Securitate Militară (Italia)
S.M.G.	Statul Major General
S.S.I.	Serviciul Special (Secret) de Informaţii (România)
T.A.M.	Teatru de Acţiuni Militare
T.O.	Tehnică Operativă
T.U.	Trupe de Uscat
U.	Unitate
U.S.S.	Oficiul Serviciilor de Securitate (Italia)

CUVÂNT ÎNAINTE

În procesul de dezvoltare a armatelor moderne, activitatea de culegere de informaţii din domeniul militar, politico-militar şi economico-militar capătă noi dimensiuni, fiind guvernată de legi şi norme riguroase, multe nescrise dar obligatoriu a fi cunoscute şi respectate.

Azi, ca şi în trecut, în lume există numeroase structuri informative, denumite generic servicii secrete sau speciale. Ele sunt încadrate cu oameni perfect instruiţi, puternic motivaţi şi conştienţi de obstacolele şi riscurile ce le au de înfruntat în cadrul bătăliilor „războiului invizibil” sau din „umbră” cum este definit, adesea, spionajul.

Modul de abordare a activităţii serviciilor secrete este strâns legat de interesele celor angajaţi într-o asemenea analiză, nelipsind, de cele mai multe ori, exagerările şi poziţiile extreme, începând cu cele de încriminare şi punere pe seama lor şi a oamenilor ce le deservesc a tuturor relelor societăţii în care trăim. Este cazul să reamintesc aici numeroasele şi gravele greşeli făcute la noi, după Revoluţia din decembrie 1989, prin desfiinţarea şi apoi culpabilizarea în bloc a structurilor de siguranţă naţională, cu impact catastrofal pe linia posibilităţilor statului de a se apăra împotriva agresiunii informative externe.

Obiectiv analizând situaţia, fără a aluneca deci pe panta mistificărilor şi exagerărilor de tot felul, nu putem să nu admitem că în anii '80, deşi cu o evoluţie contradictorie, activitatea serviciilor secrete a influenţat în mod decisiv cursul evenimentelor internaţionale. Un exemplu de netăgăduit în această privinţă îl reprezintă destrămarea imperiului sovietic şi căderea precipitată a regimurilor comuniste din Europa de Est.

Aducând în discuţie un subiect, prin natura lui interesant şi chiar considerat de mulţi senzaţional cum este activitatea de culegere de informaţii, cu partea ei ascunsă denumită spionaj, nu putem să nu ne oprim, fie şi în treacăt, la oamenii care se dedică acestei nobile profesii, a idealurilor şi aspiraţiilor acestora. O voi face respingând din start pe acei autori de romane poliţieneşti care prezintă lucrătorii din domeniul informaţiilor ca pe nişte „funcţionari oarecare, plictisiţi sau absenţi” şi care, pentru a-şi primi „salariul sau recompensa meritată”, nu fac nici o diferenţă în slujba cui se află. Tendinţa unora de a gândi şi pune astfel problema poate fi uşor combătută apelând la numeroasele exemple de agenţi care prin eforturi şi privaţiuni îndeplinesc misiuni dificile, de cele mai multe ori rămase pentru totdeauna în anonimat.

Fără a mitiza pe cei aflaţi în „tranşeele războiului invizibil”, transformându-i în superoameni, ar fi nedrept să nu acceptăm că dragostea de neam şi glie şi, în situaţii extreme, spiritul de sacrificiu sunt adevăratele motive ce dau curaj şi forţă muncii lor. Sunt oameni ce aleg liberi şi conştienţi să se angajeze într-o luptă continuă dar invizibilă, de mulţi contestată şi blamată, dar atât de necesară siguranţei şi liniştii tuturor.

*

În armata română, ca de altfel în toate armatele din lume, există şi funcţionează două servicii de informaţii, respectiv D.I.M. şi D.P.S.M., destinate atât urmăririi şi cunoaşterii situaţiei militare şi politico-militare internaţionale cât şi protecţiei şi siguranţei organismului militar.

Pentru îndeplinirea misiunilor încredinţate, Serviciul militar de informaţii dispune de o organizare proprie, cu sectoare şi compartimente specifice direcţiilor de muncă, din care reamintesc: ataşatura militară, cercetarea la trupe şi cercetarea radio.

La rândul ei, instituţia ataşaturii militare, a cărei evoluţie în timp este strâns legată de principalele momente şi evenimente istorice ale neamului, constituie principala componentă informativă a unităţii, aceasta aducându-şi

contribuţia, în mod hotărâtor, la cunoaşterea fenomenului militar internaţional.

În calitate de fost ofiţer de informaţii, ce am lucrat în cele două servicii secrete ale armatei peste 25 de ani, voi încerca, pe parcursul acestui volum, să-mi aduc modesta contribuţie la cunoaşterea de către cei interesaţi a câtorva din tainele vieţii şi activităţii unui ofiţer de informaţii, încadrate în contextul evenimentelor interne şi externe ale vremii.

Lucrarea, cu un pronunţat caracter memorial se bazează, în principal, pe fapte şi întâmplări cu adevărat petrecute, trăite şi cunoscute de cel ce povesteşte, în virtutea funcţiilor informative îndeplinite, începând cu cea de simplu cercetaş sau ofiţer operativ şi terminând cu cele de şef Secţie cercetare la trupe, ataşat militar sau şef al Contraspionajului armatei.

În mod firesc, volumul va începe cu prezentarea mai multor repere din evoluţia instituţiei ataşaturii militare române, cu momentele ei de vârf dar şi cu coborâşurile uneori dramatice ale acesteia, ca o reflectare a vicisitudinilor ce au marcat istoria României.

Pregătind abordarea subiectului de bază al cărţii – viaţa şi activitatea de ataşat militar – în capitolele de început ale acesteia se fac referiri la multe alte momente şi întâmplări ce au circumscris aducerea autorului în Serviciul militar de informaţii şi apoi plecarea în misiune în exterior, cu prezenţa în capitala Italiei timp de 11 ani.

Se poate deci anticipa că scopul principal al lucrării de faţă este tocmai acela de a prezenta publicului larg interesat date cât mai exacte şi detaliate asupra rolului şi misiunilor ataşatului militar la Roma, a împlinirilor dar şi multor deziluzii a celui care a fost chemat, în condiţiile vitrege ale timpului, să-şi slujească cu abnegaţie şi onoare ţara şi armata căreia îi aparţine.

Explicând contextul intern în care am fost numit ataşat militar, aeronautic şi naval în Italia, într-un subcapitol special voi încerca să aduc în atenţia cititorului câteva elemente şi fapte mai puţin cunoscute, referitoare la fuga generalului M. Pacepa, a daunelor provocate de acest act trădător, pe care unii încearcă să-l justifice astăzi până şi politic. Am în vedere

dezorganizarea şi stagnarea înregistrată în activitatea serviciilor secrete româneşti, din care făcea parte şi D.I., ca şi pagubele materiale şi financiare enorme ce au fost produse economiei ţării.

Paradoxal, însăşi schimbarea cursului carierei mele militare, prin readucerea în organul central de informaţii al armatei şi numirea ca ataşat militar în Italia, se datorează, în mare măsură, tot dezertării lui Pacepa.

În anul 1979, ca urmare a chemării precipitate în ţară a mai multor diplomaţi militari români, M.Ap.N. hotărăşte trimiterea la posturi a 7 noi ataşaţi, selecţionaţi în bună parte din unităţile operative din teritoriu, din care am făcut şi eu parte. ***A fost ultimul lot de diplomaţi militari trimişi în misiuni permanente în străinătate, până la evenimentele din decembrie 1989, an în care armata noastră ajunsese să fie reprezentată de numai 4 B.A.M., toate cu sediul în Europa.***

Viaţa şi activitatea de ataşat militar, aeronautic şi naval în Italia, desfăşurată pe parcursul a nu mai puţin de 11 ani, sunt descrise, în formă sintetică, pe parcursul mai multor capitole. Accentul îl voi pune pe evidenţierea unor greutăţi ale muncii, datorate, în principal, deprecierii tot mai accentuate a imaginii şi prestigiului României în Italia.

Folosind unele fapte şi exemple concrete, pe parcursul cărţii voi încerca să intru, atât cât va fi posibil, în „secretele" activităţii specifice a ataşatului militar.

Mă refer la descrierea unor acţiuni pe care le-am organizat în scop informativ, a confruntării permanente cu organele de contraspionaj autohtone sau a unor încercări necavalereşti, ale „colegilor de muncă", făcute în numele „eticii profesionale" a serviciilor secrete cărora le aparţineau.

Un loc aparte în lucrare am rezervat descrierii evenimentelor revoluţionare din decembrie 1989, aşa cum au fost intuite de la post şi văzute ulterior, pe timpul desfăşurării lor, prin prisma faptelor şi datelor transmise de mediile de informare din Occident. Acţiunile mass-media occidentale au reuşit, pentru o lungă perioadă de timp, să manipuleze opinia publică şi să creeze o imagine de coşmar, prin înscenarea şi

regizarea „genocidului” de la Timişoara şi din alte localităţi ale ţării.

Paginile dedicate acestui subiect se vor încheia prin descrierea câtorva momente legate de întoarcerea mea definitivă în ţară şi reîntâlnirea cu o mai veche „dragoste” – ***cercetarea la trupe*****.** Activitatea de şef al Secţiei cercetare la trupe din M.St.M. va fi repede întreruptă ca urmare a numirii la conducerea Direcţiei de Contraspionaj a M.Ap.N., unitate existentă într-o formă incompletă numai pe hârtie.

Descrierea procesului de organizare şi dotare a D.Cs. se va face prin evidenţierea condiţiilor deosebit de complexe în care s-a plasat ţara pe timpul şi după evenimentele revoluţionare din decembrie 1989, a fenomenelor de anarhie şi dezordine ce aveau loc în toate sectoarele vieţii politice, economice şi sociale. Armata, ca parte inseparabilă a societăţii civile, nu putea să nu resimtă şocul unor schimbări bruşte şi haotice, fiind supusă şi ea multor acţiuni şi presiuni destabilizatoare şi dezorganizatoare.

Referindu-mă la dificultăţile prin care a trecut organismul militar pe plan disciplinar, în mod logic o atenţie sporită o voi acorda prezentării aşa zisului proces de „democratizare a armatei”. După sublinierea principalelor cauze ce au stat la baza apariţiei şi dezvoltării fenomenului, accentul va fi pus pe istorisirea modului cum activitatea C.A.D.A. şi a unor lideri ai grupului a fost deturnată şi folosită în interesul personal a unor responsabili militari şi politici.

Rămasă timp de aproape 6 luni fără protecţie informativă, oştirea făcea faţă tot mai greu ofensivei serviciilor secrete străine, a acţiunilor de influenţare şi dezinformare ce se desfăşurau la scara întregii ţări.

Apariţia organului de contraspionaj militar, ca element al noii structuri de siguranţă naţională, are menirea de a pune în gardă spionajul extern şi a determina un anumit regres în activitatea ocultă a acestuia. Se realizează, astfel, ceea ce se şi dorea în perioada de început, respectiv descurajarea activităţilor informative, ce în România se practicau la lumina zilei, cu toate că supremaţia operativă a serviciilor secrete străine se va mai face simţită, la noi, încă o bună perioadă de timp.

Mai multe pagini ale cărţii vor fi dedicate situaţiei complexe, interne şi externe a României, ca rezultat al tragicului târg istoric pus la cale de cele două mari democraţii occidentale dar şi a lipsei de inteligenţă, fler şi spirit patriotic a celor ce s-au perindat la cârma ţării.

Pentru a da un caracter cât mai util lucrării, multe din relatările cuprinse în capitolele acesteia vor fi susţinute cu exemple şi fapte concrete, unele având rolul de a evidenţia obstacolele şi incertitudinile perioadei parcurse, aberaţiile şi limitele sistemului politic comunist. Încercând să subordonez conţinutul cărţii nevoii de adevăr şi obiectivitate, nu pot să nu recunosc că o parte din aprecierile şi faptele relatate prezintă şi o anumită doză de patetism. Este un lucru firesc, şi pe care cititorul sper că-l va înţelege, dacă se va avea în vedere că momentele şi evenimentele descrise fac parte efectivă din viaţa celui care le relatează.

Departe de senzaţionalul în care este tratată uneori activitatea serviciilor secrete şi a personalului acestora, lectura volumului va da posibilitate celor interesaţi să-şi formeze o imagine cât mai veridică asupra scopurilor nobile ale activităţii ataşaţilor militari români, ca şi a legitimităţii activităţii de siguranţă şi protecţie a valorilor umane şi materiale ale oştirii. Cititorul va putea desprinde uşor care sunt calităţile celor chemaţi să se dedice unei astfel de munci dar şi servituţile culegerii de informaţii în condiţiile vremii.

Scrisă la aproape 10 ani de când au avut loc prefacerile epocale din Europa de Est şi fosta U.R.S.S. şi tot atât de când m-am întors în ţară, cartea permite, de asemenea, cititorului să cunoască unele din jocurile de culise ale lumii şi nu numai dramele acesteia prezentate pe scene deschise.

Timpul relativ scurt de când faptele şi evenimentele descrise au avut loc nu mi-a permis să fac publice multe din datele şi informaţiile cunoscute, unele continuând să fie secrete sau să aibă relevanţă pe linia siguranţei naţionale. Aşa se şi explică faptul că în relatările şi consemnările mele mă voi limita numai la anumite exemple, aşa cum ele au avut loc, sau prin modificarea unor elemente fără a schimba însă esenţa faptelor cu adevărat petrecute.

Autorul

Capitolul I - SCURTĂ INCURSIUNE ÎN ISTORIA INSTITUŢIEI ATAŞATURII MILITARE ROMÂNE

I - PÂNĂ ÎN ANUL 1944

Primele forme de reprezentare a armatei române în exterior apar după Unirea Principatelor din 1859 şi Războiul de Independenţă din 1877-1878.

În stabilirea unor reguli şi cutume în relaţiile dintre state, un rol deosebit l-a avut Congresul de la Viena din 1815 la care iau parte mai multe ţări printre care: Anglia, Austria, Franţa, Prusia şi Rusia. Congresul elaborează şi aprobă „Regulamentul cu privire la rangul reprezentanţilor diplomatici”, inclusiv a ataşaţilor militari (art. 4).

În perioada 1859-1878, ca urmare a condiţiilor speciale impuse de suzeranitatea otomană şi garanţia ţărilor semnatare ale Convenţiei de la Paris, statul român nu avea dreptul să acrediteze ataşaţi militari pe lângă oficiile noastre diplomatice din străinătate. Cu toate acestea, ca urmare a înţelepciunii imprimate politicii noastre externe de către domnitorul Alexandru Ioan Cuza, se permite să se numească un reprezentant militar pe lângă misiunea diplomatică din Franţa, în persoana căpitanului Ioan Alecsandri, fratele cunoscutului poet, V. Alecsandri. Pe timpul îndeplinirii misiunii, el va reuşi să trimită la cursuri militare franceze

tineri ofiţeri români şi să achiziţioneze mai multe categorii de armament pentru înzestrarea armatei, din Franţa şi Anglia.

Folosind forme diplomatice adecvate, conducerea armatei române reuşeşte ca în 1875, în ciuda restricţiilor impuse, să acrediteze pe generalul Ioan Ghica ca trimis militar pe lângă Poartă.

Noul reprezentant militar, prin talent şi dăruire, desfăşoară cu succes mai multe acţiuni ce au ca rezultat afirmarea şi sprijinul politicii de neutralitate a României faţă de conflictul sârbo-turc din 1876. De asemenea, el obţine şi transmite conducerii militare mai multe informaţii utile cu privire la planurile Imperiului Otoman de ocupare a Calafatului, tranzitul de armament rusesc către Serbia şi multe altele.

Până la cucerirea independenţei de stat din 1877, informaţii militare de valoare au furnizat Ministerului de Război român şi alţi funcţionari trimişi în misiuni permanente în străinătate. De altfel, aceasta a fost o caracteristică a perioadei, respectiv de culegere, transmitere şi valorificare a informaţiilor cu mult înainte de organizarea unor structuri secrete specifice.

În contextul dezvoltării instituţiilor diplomatice pe plan european şi a noilor condiţii create de Congresul de Pace de la Berlin, din iunie-iulie 1878, prin care puterile din Europa recunoşteau independenţa României, Ministerul de Externe ridică la rang de legaţie reprezentanţele statelor străine la Bucureşti, în condiţii de reciprocitate. Măsura se va face simţită imediat şi pe linia reprezentării armatei, luna octombrie a anului 1878 marcând, practic, începutul acreditării de ataşaţi militari în străinătate, prin numirea maiorului Romulus Magheru la Constantinopol şi a căpitanului Pavel Stătescu la Paris.

În perioada 1878-1918, instituţia ataşaturii militare s-a dezvoltat şi a căpătat un rol tot mai însemnat, devenind componenta de bază a organelor de informaţii militare, concomitent cu procesul de definire şi organizare a acestora.

Treptat, pornind de la importanţa pe care M.St.M. o acordă informaţiilor primite de la ataşaţii militari, şi a nevoii de a

dispune de ofiţerii instruiţi în acest domeniu, sunt elaborate o serie de acte normative, regulamente, instrucţiuni şi ordine.

Astfel, prin „Regulamentul pentru ataşaţii militari români”, editat în anul 1882 şi revăzut în 1892, se stabileau, printre altele, criteriile de selecţionare a ofiţerilor pentru îndeplinirea unor astfel de funcţii în străinătate, precum şi misiunile informative ce li se puteau încredinţa, cum ar fi:

• întreţinerea de relaţii cordiale cu armata statului acreditor şi corpul diplomatic din acel stat;

• cunoaşterea în amănunt a armatei şi ţării în care este trimis, desprinderea concluziilor utile pentru modernizarea înzestrării, instruirii şi a introducerii de noi acte normative în oştirea română;

• identificarea operativă a intenţiilor de prietenie din partea unor state şi armate şi, cu prioritate, a celor cu gânduri ascunse, mai ales dacă sunt vecine, distingând în rapoartele lor ceea ce a văzut de ceea ce a auzit;

În regulamentul menţionat cât şi în cele ce i-au urmat, o importanţă majoră a fost acordată evidenţierii normelor de drept internaţional, inclusiv a rangului diplomatic, de consilier militar al ambasadorului şi unor privilegii ca „inviolabilitatea” şi „exteritorialitatea” reprezentantului armatei.

Alte norme, multe cu valabilitate până în zilele noastre, se refereau la:

• posibilitatea ataşatului militar de a se adresa autorităţilor locale pentru obţinerea de informaţii din domeniul său de activitate;

• interzicerea de a da interviuri ziariştilor, a discuta sau a se angaja în probleme militare ale statului român, fără aprobare;

• dreptul ataşatului militar de a menţine relaţii cu reprezentanţii armatelor ţărilor prietene;

• obligativitatea de a ţine legătura şi ajuta ofiţerii români aflaţi în misiune în ţara de acreditare;

• studiul publicaţiilor locale;

• reprezentarea armatei române pe lângă misiunile diplomatice din ţara de acreditare etc.

Dezvoltarea instituţiei ataşaturii militare face ca în ajunul şi pe timpul primului război mondial numărul posturilor să fie

destul de ridicat, România dispunând de reprezentanţi militari în mai multe ţări ale lumii, printre care: Anglia, Austro-Ungaria, Belgia, Bulgaria, Franţa, Germania, Grecia, Italia, Serbia, Japonia, Rusia, S.U.A. şi Turcia.

Din păcate, de la terminarea războiului şi până în 1925, ca urmare a situaţiei grele în care se găsea ţara, mai mulţi ataşaţi militari şi-au încetat activitatea, cu repercusiuni din cele mai serioase pe planul cunoaşterii evoluţiei fenomenului militar.

În perioada ce a urmat, începând chiar cu anul 1925, numărul posturilor de diplomaţi militari cresc, astfel ca, în ajunul celui de-al doilea război mondial, armata română să fie reprezentată în peste 20 de ţări.

Progresiv, în cadrul B.A.M.-urilor se creează funcţii de ataşaţi adjuncţi, ataşaţi aeronautici şi navali, primii fiind numiţi în Franţa, Italia şi Anglia.

Cât priveşte activitatea desfăşurată de ataşaţii militari români în perioada interbelică, merită să fie subliniat numărul sporit şi calitatea bună a informaţiilor raportate, contribuţia efectivă a acestora la întărirea capacităţii de apărare a ţării şi consolidării rezultatelor războiului de întregire.

În preajma evenimentelor din prima parte a anilor `40, generalul Ion Antonescu, în calitatea sa de ministru al apărării, aprobă un nou „Regulament pentru ataşaţii militari, aeronautici şi navali români în străinătate”.

Din prevederile acestui nou act normativ, cu valabilitate şi în perioada actuală, spicuim:

„Ataşatul militar face parte din misiunea diplomatică a României cu rol de consilier tehnic militar al şefului oficiului, iar ca rang diplomatic vine după ambasador sau înlocuitorul acestuia. Reprezintă armata română şi interesele armatei române în toate împrejurările faţă de autorităţile autohtone, corpul diplomatic şi cetăţeni români, indiferent de statutul lor în ţara de acreditare.

Cu diplomaţii străini, în special cu ceilalţi ataşaţi militari, întreţine relaţii protocolare dar şi relaţii particulare de care va trebui să se folosească pentru propagarea unei imagini plăcute pentru ţara şi armata sa, dar şi de a se putea informa cu problemele care-l interesează”.

O serie de prevederi erau făcute şi cu privire la calităţile şi îndatoririle ataşaţilor militari, din care menţionăm:

„Ataşaţii militari vor trebui să exprime în toate ocaziile ideea de onoare şi demnitate, să fie scânteia luminoasă a gloriei şi forţei militare a României...

Este interzis de a avea interese particulare în ţara de reşedinţă ca jocul de bursă, cumpărarea de terenuri, imobile, participarea la societăţi comercial-financiare, şi vor evita de a primi decoraţii fără aprobarea prealabilă din ţară.

Rapoartele, studiile şi alte lucrări întocmite vor fi redactate cu precizie, concis, fără a exagera sau diminua conţinutul datelor şi informaţiilor, manifestând atenţie, analiză şi opinie proprie, evitând în toate situaţiile pericolul dezinformării M.St.M. şi al şefului misiunii.

Întreaga activitate a ataşaţilor militari români trebuie să fie guvernată de ideea muncii de a obţine informaţii de valoare şi oportune, necesare apărării naţionale.

Deviza ataşatului militar român va fi: „Devotamentul faţă de armata şi ţara sa şi bună credinţă faţă de statul de reşedinţă. Trebuie să fie om de onoare şi să nu uite niciodată că are cinstea de a reprezenta în străinătate o uniformă încărcată cu un întreg trecut de glorie”[1].

Pe timpul celui de-al doilea război mondial, numărul posturilor de ataşaţi militari în exterior a variat ca urmare a retragerii celor aflaţi în tabăra adversă şi efectuarea de noi numiri în ţările neutre.

În condiţiile deosebit de grele în care s-a aflat ţara şi armata sa, pe toată durata războiului, ataşaţii militari români s-au achitat cu onoare, profesionalism şi spirit de sacrificiu de misiunile grele pe care le-au primit.

Rapoartele şi notele informative ale reprezentanţilor noştri militari, pregătite cu multă competenţă şi acurateţe, au continuat să sosească până la ieşirea din război a României, întoarcerea armelor şi trecerea de partea coaliţiei antihitleriste.

---

[1]D.I.M – între ficţiune şi adevăr. Editura Romcart S.A. - Bucureşti, paginile 229-231

După semnarea Convenţiei de armistiţiu din 12/13 septembrie 1944, întreaga activitate de stat şi militară a României a încetat, fiind pusă sub controlul Comisiei Aliate (sovietice).

La scurt timp, respectiv la 01 iulie 1945, instituţia ataşaturii militare a fost desfiinţată, reprezentanţii noştri militari fiind retraşi de la posturi; în funcţie de opţiune şi situaţia imediat postbelică, o parte dintre ei s-au înapoiat în ţară, cei mai mulţi rămânând în străinătate. Nu au lipsit nici cazurile când ataşaţii noştri militari să fie închişi în ţările de acreditare.

2 – DUPĂ ANUL 1948

Aşa cum bine se cunoaşte, la sfârşitul celui de-al doilea război mondial, România a fost complet abandonată de aliaţi şi aruncată în zona de influenţă şi interes a Uniunii Sovietice.

Situaţia dezastruoasă a ţării şi armatei, din perioada ce a urmat, şi-a pus amprenta pe funcţionarea tuturor sectoarelor şi instituţiilor statului, inclusiv pe cele din domeniul siguranţei naţionale cum era ataşatura militară. Practic, prin măsurile arbitrare adoptate de Comisia sovietică de control, întreaga activitate informativă a M.St.M. a fost paralizată. Începând cu 01 iulie 1945 armata română nu a mai dispus de nici un ataşat militar în exterior, situaţie ce se va menţine până în anul 1948.

Încercări de revenire la normal vor avea loc târziu, abia după semnarea Tratatului de pace de la Paris din februarie 1947 şi încheierea activităţii Comisiei Aliate (sovietice) de control din septembrie a aceluiaşi an.

După mai multe intervenţii şi rapoarte prezentate de M.St.M., Consiliul de Miniştri aprobă, prin decizia din septembrie 1947, reluarea trimiterii în exterior de ataşaţi militari, aeronautici şi navali.

Numirea reprezentanţilor militari urma să se facă prin Decret regal, iar a personalului ajutător prin ordin al ministrului apărării naţionale.

În baza noilor reglementări, în anul 1948 au fost numiţi primi ataşaţi militari din perioada postbelică, începând „firesc” cu U.R.S.S. şi continuând apoi cu S.U.A., Marea Britanie, Franţa şi Italia.

Noua poziţie strategică şi situaţia politică a statului român, prin plasarea în zona de influenţă sovietică, va marca întreaga evoluţie a Serviciului de informaţii al armatei, din care în mod organic făceau parte şi ataşaţii militari.

În acţiunile justificate de a-şi reface şi întări propriul organ de informaţii şi a principalei componente operative a acestuia – instituţia ataşaturii militare, M.St.M. va fi obligat să ţină cont de limitările impuse şi interesele armatei sovietice, chiar dacă ele contraveneau flagrant celor naţionale.

Seria de măsuri concrete şi decisive, de exercitare a controlului K.G.B. şi G.R.U. asupra organului militar de informaţii, va începe la 09 iulie 1949 prin numirea în funcţia de şef al Secţiei a 2-a a colonelului Stan Minea, avansat ulterior la gradul de general. Agent sovietic, radiotelegrafist în Spania şi paraşutat apoi în România, el va primi misiunea să reorganizeze Serviciul de informaţii al armatei.

Astfel, la puţin timp, respectiv la 15 februarie 1951, Secţia a 2-a din M.St.M. a fost transformată în Direcţie de Informaţii, hotărârea făcând parte dintr-un plan general de reorganizare a întregului sistem informativ şi contrainformativ al ţării, conform directivelor şi intereselor U.R.S.S. Anterior, respectiv la 29 martie 1947, din compunerea Secţiei a 2-a au fost scoase elementele de contraspionaj, sarcina de supraveghere informativă a armatei fiind preluată de proaspăta Direcţie de Contrainformaţii Militare din cadrul D.G.S.P.

În ianuarie 1954, generalul Stan Minea este înlocuit de la conducerea D.I. din M.St.M. cu un alt om de încredere al Moscovei, în persoana generalului Serghei Nicolau. El va rămâne în funcţie până în noiembrie 1960 când conducerea Serviciului militar de informaţii va fi preluată de generalul Constantin Popa.

Îmbunătăţiri substanţiale, prin modernizarea organizării şi perfecţionarea pregătirii profesionale a cadrelor, va cunoaşte D.I. din M.St.M. şi componenta ei principală, instituţia

ataşaturii militare, după aducerea în fruntea serviciului a generalului-maior Dumitru I. Dumitru (decembrie 1963).

Produs valoros al şcolilor secrete sovietice, treptat generalul Dumitru va încerca să se desprindă de dogmele inoculate de K.G.B. şi G.R.U., acţionând cu fermitate şi inteligenţă pentru întărirea Serviciului militar de informaţii. În perioada cât s-a aflat la conducerea unităţii, în cadrul acesteia au fost înfiinţate noi compartimente şi sectoare operative şi informative, iar reprezentarea armatei române în străinătate, prin acreditarea de noi ataşaţi militari, a cunoscut cel mai înalt nivel din istoria României (48 de posturi din care 30 cu reşedinţă permanentă şi 18 prin extinderea acreditării).

Atitudinea şi măsurile luate de generalul Dumitru pe linia consolidării Serviciului de informaţii al armatei au fost favorizate şi de Declaraţia din aprilie 1964, prin care România a încercat să se desprindă din chingile Moscovei şi dogmele socialismului real, şi să-şi reafirme dorinţa de independenţă, suveranitate şi integritate teritorială.

După câţiva ani de politică independentă faţă Moscova, în care activitatea economică, politică şi socială va cunoaşte un curs pozitiv de dezvoltare, în special ca urmare a promovării valorilor naţionale şi deschiderii în relaţiile internaţionale, Ceauşescu va trece făţiş la instaurarea unui regim absurd, de dictatură personală, ce va duce România la haos şi distrugere.

*

Scoaterea elementelor de protecţie informativă (contraspionaj) din organica S. a 2-a din M.St.M., şi încredinţarea supravegherii şi controlului oştirii unui organ extern, subordonat altui minister, respectiv M.I. prin D. a IV-a, a creat mari probleme M.Ap.N., în general şi instituţiei ataşaturii militare, în special.

Supravegherea oştirii din afara ei, prin structuri grefate însă pe organizarea internă, a dus la limitarea, prin măsuri abuzive şi aberante, a posibilităţilor D.I. de a-şi exercita mandatul şi atribuţiunile încredinţate.

Având drept model metodele N.K.V.D.-ului şi K.G.B.-ului din anii `50 şi `60, D. a IV-a, condusă nemijlocit de Secţia militară a C.C. al P.C.R., îşi asumă, treptat, întregul control al Serviciului militar de informaţii şi ataşaturii militare.

Imixtiunile D.S.S. în activitatea specifică a D.I. din M.St.M., cu consecinţe dramatice pe linia încadrării şi funcţionării B. A.M., au crescut în proporţie alarmantă după aducerea la conducerea acesteia a contraamiralului Şt. Dinu, un vechi şi fidel activist de partid (octombrie 1978). El va înlocui pe generalul Dumitru, destituit şi numit şef al Catedrei de tactica artileriei, din cadrul A.M.G., ca urmare a dezertării şi stabilirii în S.U.A. a fostului general Ion M. Pacepa (27 iulie 1978).

Amestecului brutal al securităţii în treburile interne ale D.I., prin încercări repetate de a se substitui comenzii unităţii, inclusiv pe linia conducerii activităţii operativ-informative, i s-a adăugat, în ultimii ani, o serie de acţiuni subterane prin care se urmărea încorporarea în D.S.S. (D.I.E.) a Serviciului de informaţii al armatei şi, implicit, a instituţiei ataşaturii militare. La baza unor asemenea acţiuni a stat concepţia lansată de unii conducători ai securităţii, însuşită rapid de cei doi dictatori, cu privire la necesitatea unificării tuturor organelor de informaţii, firesc sub conducerea partidului, sau mai exact a D.S.S.

Pentru a determina conducerea M.Ap.N. să renunţe la D.I. în întregul ei sau cel puţin la ataşaţii militari, D.S.S. a recurs sistematic la diverse constrângeri şi maşinaţiuni, începând cu întârzierea, până la uitare, a efectuării verificărilor şi acordării avizelor de contrainformaţii, impuse trimiterii de ofiţeri în misiuni în străinătate şi terminând cu obstacolarea, controlul sau chiar însuşirea muncii reprezentanţilor noştri militari.

Începând cu anul 1980, ca urmare a sporirii controlului exercitat de securitate asupra D.I. din M.St.M., Secţia militară a C.C. al P.C.R. nu a mai aprobat trimiterea de noi ataşaţi militari în străinătate. Concomitent, ataşaţii militari, aflaţi la posturi de mai mulţi ani, au fost aduşi în ţară, numărul acestora reducându-se treptat până în pragul desfiinţării instituţiei.

De menţionat că, până la Revoluţie, ultimul lot de 7 noi ataşaţi militari, din care am făcut şi eu parte, a fost trimis la

posturi în primăvara lui 1979, pentru înlocuirea unora din cei ce fuseseră chemaţi, precipitat în ţară, în urma trădării lui Pacepa. Aşa se ajunge ca la sfârşitul anului 1989, armata română să mai dispună în exterior numai de 4 ataşaţi militari, respectiv la Belgrad, Budapesta, Berlin şi Roma. *Aş mai putea adăuga că, pe timpul evenimentelor din decembrie 1989, semnatarul acestor rânduri rămăsese unicul ataşat militar, aeronautic şi naval ce reuşise să supravieţuiască într-o ţară occidentală.*

După Revoluţia din decembrie 1989, situaţia ataşaturii militare române se îmbunătăţeşte substanţial cu toate greutăţile imediat post-decembriste şi a faptului că la conducerea D.I. din M.St.M. se succed unele cadre legate de trecutul de dominaţie rusească sau oportunişti, măcinaţi de idei şi ambiţii carieriste.

Capitolul II - AŞA AM ÎNCEPUT

1 – „DĂ-L, DOMNULE, LA TRUPE!”

La 18 august 1969, împreună cu alţi 23 de ofiţeri, am absolvit Facultatea de arme întrunite a A.M.G.

Am făcut parte din a 74-a promoţie de ofiţeri de când fusese înfiinţată prima instituţie academică de învăţământ militar, sub denumirea de Şcoala Superioară de Război (8 august 1889).

Cursurile le-am început în septembrie 1966, fiind repartizat în grupa „B” a anului întâi de studiu, grupă formată din 11 ofiţeri. Structura clasei era foarte eterogenă atât ca vârstă şi grad dar mai ales în privinţa specialităţilor de bază şi a pregătirii militare generale.

Respectându-se regulile impuse de sistemul social-politic al vremii, în grupă au fost repartizaţi mai mulţi activişti şi responsabili de partid, unii cu grade şi funcţii foarte mari.

Admiterea lor la cursuri se făcuse prin încălcarea criteriilor de selecţionare care, cel puţin teoretic, prevedeau obligativitatea efectuării unui stagiu minim la trupe, în funcţia de comandant de companie (echivalent).

Din cei 11 ofiţeri ai grupei „B” numai 4 îndeplineau această condiţie, ceilalţi fiind foşti „politruci” sau proveniţi din alte specialităţi militare.

Eu şi căpitanul Pralea Pantelimon – cel care va fi promovat ulterior până la funcţia de locţiitor comandant de armată – proveneam din promoţia de ofiţeri a anului 1955, prima după război pregătită pe durata a trei ani de învăţământ, şi ultima care am beneficiat de aportul unor instructori militari români, specializaţi în Franţa, Italia sau Germania. Ei reuşiseră să scape şi să supravieţuiască masivelor epurări din armată, ordonate de regimul comunist în anii `50.

Amândoi căpitani, foşti comandanţi de companii, eu la R. 21 Mc. – Oradea, iar Pralea la o unitate similară din Timişoara, eram singurii ce reuşiserăm la examenul de admitere în Academie, din cei peste 20 de candidaţi selecţionaţi din unităţile A. a 3-a – Cluj.

Dintre colegii de grupă mai amintesc aici, iar la momentul potrivit cititorul va afla de ce, pe colonelul Ranga Costache, ofiţer ce aparţinea D.I. din M.St.M. şi care, înainte de Academie, îndeplinise funcţia de ataşat militar la Paris. Mai puţin pregătit militar, colonelul Ranga era un foarte bun coleg, apreciat pentru camaraderia ostăşească de care dădea dovadă şi profundele sale cunoştinţe de specialitate şi cultură generală.

Grupa noastră, ca şi celelalte grupe din cadrul Facultăţii de arme şi servicii, era condusă de un direcţional, cu sarcini de îndrumător a pregătirii tactic-operative. Pe parcursul celor trei ani de studii, funcţia de îndrumător al grupei „B” a fost deţinută, pe rând, de trei profesori eminenţi, respectiv de coloneii Iordache, Ilie şi Voinea. Oameni de suflet, foarte buni pedagogi şi psihologi, ei nu au precupeţit nici un efort în a ne pregăti, asigurându-ne, prin exemplul personal şi nivelul ridicat al lecţiilor şi prelegerilor susţinute, tot ceea ce ne era necesar în activitatea viitoare de comandanţi sau şefi de state majore.

La vremea respectivă, Facultatea de arme întrunite avea ca obiectiv principal pregătirea militară superioară a ofiţerilor-elevi, ce după absolvire urmau să ocupe funcţii importante în comandamentele şi statele majore de unităţi şi mari unităţi ale armatei.

Învăţământul în A.M.G., ce suferise o serie de modificări şi adaptări după anul 1965, avea un pronunţat caracter practic-aplicativ, el desfăşurându-se pe baza manualelor, cursurilor şi lecţiilor elaborate de cadrele didactice ale instituţiei. Cu toate acestea, pregătirii politico-ideologică, ce reprezenta aproximativ 20% din totalul orelor de curs, continua să i se acorde o mare atenţie, fără a fi considerată materie de bază ca la Facultatea politică. Câteva încercări de sporire a rolului învăţământului politic în procesul de pregătire al cursanţilor au avut loc, în special, după numirea colonelului Ilie Ceauşescu – frate bun cu dictatorul – ca lector şi apoi profesor de istorie a P.C.R.

Aducând în discuţie limitele şi restricţiile impuse de regim învăţământului militar, merită de subliniat efortul unor profesori patrioţi, în fruntea cărora situez pe generalii Marin Gh. şi Cupşa Ion şi pe coloneii Stănescu Bogdan şi Romanescu Gh. care, prin talent şi riscuri au ştiut să evite cu inteligenţă alterarea disciplinelor tactic-operative cu ideologia comunistă. Chiar şi ideea aberantă a existenţei unei ştiinţe şi arte militare socialiste, superioare celei capitaliste, a fost abil prezentată de multe din cadrele didactice. Aceşti oameni minunaţi au ştiut să insufle ofiţerilor-elevi încrederea în elementele specifice ale doctrinei militare româneşti. În baza lor, a fost posibil ca armata română să supravieţuiască, adaptându-şi continuu organizarea, dotarea şi pregătirea la nevoile şi interesele noastre naţionale.

După aceste câteva precizări, pe care le-am considerat utile înţelegerii relatărilor ce vor urma, să revenim puţin la perioada finală a celor 3 ani de studiu în A.M.G.

Pregătirea lucrărilor de diplomă, ale căror teme fuseseră distribuite cu câteva luni mai înainte, ca şi susţinerea examenelor de absolvire a anului trei aveau loc concomitent cu discuţiile preliminare privind repartizarea viitorilor absolvenţi.

Obţinerea unei repartiţii corespunzătoare intereselor personale şi, mai ales, a aspiraţiilor profesionale ale fiecărui ofiţer-elev, era un obiectiv deosebit de important, ce urma să încununeze fericit eforturile şi sacrificiile depuse pe timpul celor trei ani de învăţământ. Când vorbesc de sacrificii am în vedere, în primul rând, faptul că, la intrarea în Academie, majoritatea ofiţerilor-elevi, ca urmare a condiţiilor material-financiare precare, au fost nevoiţi să-şi lase familiile în garnizoanele de reşedinţă, cu toate consecinţele negative rezultate dintr-o asemenea situaţie.

Teoretic, repartiţia absolvenţilor urma să se facă pe baza unor norme interne „riguroase”, în care criteriul de bază îl reprezenta rezultatele la învăţământ, obţinute pe parcursul celor trei ani de studiu şi la examenul de licenţă. Pentru mine şi alţi câţiva ofiţeri din noua promoţie, ce ne situam pe primele locuri în cadrul grupelor, situaţia era deosebit de favorabilă, ca urmare a dreptului de a cere şi a putea obţine repartiţia în garnizoanele dorite.

Dacă adăugăm la cele spuse mai sus şi faptul că în anul 1969 A. a 3-a urma să primească numai doi ofiţeri absolvenţi – mă refer la ofiţerii de arme întrunite – respectiv pe cel ce vă relatează şi maiorul Pralea, era clar că şansele noastre de a ne vedea visul împlinit apăreau şi mai evidente.

Aşadar, cu o medie generală de peste 9,50, obţinută pe timpul celor 3 ani de studiu şi o edificatoare notă 10 acordată la examenul de licenţă, aşteptam încrezător reîntoarcerea la Oradea. Era vorba de oraşul în care, cu ani în urmă (septembrie 1955), fusesem mutat, tot la cerere, în urma absolvirii şcolii Militare de Infanterie din Sfântu Gheorghe. Era o speranţă îndreptăţită, ce răspundea dorinţei mele de a lucra în continuare la trupe, motiv ce mă determinase de altfel să îmbrăţişez meseria armelor.

Sentimentul dragostei pentru armată şi ostaşii ei devenise de acum o problemă de convingere lăuntrică, născută din acel neobosit efort al comandanţilor şi instructorilor care, cu dăruire, pasiune şi migală se ocupaseră de formarea noastră ca ofiţeri. A te dedica operei de instruire şi educare a soldatului român, în spiritul dragostei faţă de ţara şi neamul

din care face parte, cu tot ce are el mai scump şi sfânt, constituia pentru mulţi dintre noi o nobilă chemare şi misiune.

Acum când aştern pe hârtie aceste rânduri, este momentul să mă gândesc cu emoţie şi respect la primul comandant de companie elevi, căpitanul Chivulescu Paul, un fost ofiţer de cavalerie, om cult şi inteligent, exigent şi drept. Îmi aduc, de asemenea, aminte cu recunoştinţă şi bucurie de doi din foştii comandanţii de plutoane şi instructori desăvârşiţi, locotenentul Doltea Petru şi locotenent-major Bărboi Aristică. Prin forţa exemplului personal, ei au avut un rol hotărâtor în creşterea şi pregătirea noastră ca cetăţeni-soldaţi.

*

La nivelul facultăţilor, discuţiile individuale referitoare la repartiţia pe unităţi a viitorilor absolvenţi au fost organizate încă din luna iunie a anului 1969. Activitatea era condusă de reprezentanţi ai Direcţiei Cadre din M.Ap.N. şi ai comandamentelor de armate ce aveau ofiţeri la studii.

Întrevederea cu mine a fost foarte scurtă şi la obiect.

În finalul discuţiilor, preşedintele comisiei îmi propune postul de şef de stat major la R. 23 Mc. din Beiuş.

Mi s-a mai precizat că, într-o perspectivă apropiată, după efectuarea unei perioade de practică la comandă, voi fi mutat la Oradea, într-o funcţie superioară.

Cunoscând că R. 23 Mc. aparţinea D. 11 Mc. cu sediul în Oradea, iar oraşul Beiuş nu era aşa de departe de fosta mea garnizoană, accept propunerea fără rezerve.

Cum însă „vânătoarea” de cadre tinere abia începuse, la scurt timp după întrevederea la care m-am referit mai sus, în facultate îşi face apariţia, în chip misterios, un „civil” ce insistă să ne vedem pentru a avea o discuţie în „patru ochi”.

După mai multe încercări, nereuşite din partea intrusului, accept convorbirea fără să intuiesc, nici pe departe, despre ce era vorba.

În termeni ambigui, civilul se prezintă ca fiind locotenent-colonel într-o direcţie centrală din M.St.M. şi că ar avea misiunea să depisteze şi să selecţioneze, pentru încadrare,

ofiţeri tineri, cu o conduită ireproşabilă şi rezultate foarte bune la învăţământ.

Cerându-i – mai mult de formă – să-mi precizeze despre ce unitate este vorba şi cu ce se ocupă, ofiţerul îmi răspunde că astfel de date le voi afla la timpul potrivit.

Fără să mai insist, îi precizez că am optat deja pentru funcţia de şef de stat major de regiment, undeva în Ardeal şi, ca urmare, nu accept să lucrez în M.St.M., „indiferent de postul ce mi s-ar încredinţa”.

Astfel, convorbirea se încheie fără nici un rezultat, „civilul” văzându-şi de treburile lui, iar eu de ale mele. Mai mult, ca urmare a aglomeraţiei produse de numărul mare al examenelor finale şi timpul scurt acordat pregătirii lucrării de diplomă, uit definitiv de acest episod curios.

Lucrarea de licenţă, ce a constat în pregătirea unei aplicaţii complexe la eşalon divizie, am susţinut-o în faţa unui colectiv didactic, condus de colonelul Ilie, pe atunci profesor de Tactică Generală.

Cu ocazia susţinerii temei, eforturile mari depuse în prelucrarea acesteia mi-au fost pe deplin răsplătite, prin obţinerea aprecierii maxime, înscrisă de altfel pe diploma de stat.

Realizasem, în acest fel, dezideratul propus la intrarea în A.M.G. şi o dată cu el speranţa că mi se va aproba înapoierea în Bihor şi încadrarea la trupe.

Dar, aşa cum o să vedem în continuare, soarta mi s-a împotrivit cu încăpăţânare, cariera mea militară luând o cu totul altă cale, râvnită de mulţi, dar niciodată visată sau căutată de cel ce vă povesteşte.

*

Ceremonia de absolvire a celei de a 74-a promoţii a Academiei Militare (1966-1969), cu înmânarea diplomelor de licenţă şi citirea ordinului ministrului apărării naţionale de numire în noile funcţii, a avut loc în prezenţa comandantului instituţiei, general de armată Ion Tutoveanu.

A fost un moment solemn, încărcat de justificată emoţie dar şi plin de satisfacţie, el marcând încheierea a trei ani de

studii şi pregătire în cea mai înaltă instituţie de învăţământ a armatei – Academia Militară Generală.

Cum, poate, este firesc pentru astfel de situaţii, citirea ordinului de repartiţie a noilor absolvenţi a adus cu sine atât bucurie multora din sală dar şi deziluzie câtorva printre care m-am numărat şi eu.

Când mă refer la decepţia mea, am în vedere acea anexă a ordinului buclucaş, citită în final şi care în loc de funcţie, unitate şi garnizoană, elemente obligatoriu a fi menţionate, în astfel de ocazii, prevedea laconic: „Maiorul Victor Negulescu se pune la dispoziţia M.St.M. pentru încadrare”. În situaţia mea se mai aflau alţi trei ofiţeri – colonelul Ranga Costache, căpitanul de rangul doi Mehedinţi Mihail şi maiorul Mihai Ion – cu deosebirea că ei cunoşteau despre ce era vorba.

Nemulţumit dar hotărât să nu cedez, cer lămuriri mai multor şefi direcţi, inclusiv locţiitorului comandantului Academiei, generalul Suţa.

Tocmai când mă pregăteam să prezint un raport scris asupra situaţiei singulare în care mă găseam, pe fir intră mai vârstnicul meu coleg, colonelul Ranga Costache care, „părinteşte” încearcă să-mi explice, cu multe detalii, ceea ce ar fi fost necesar să ştiu şi eu ceva mai de mult.

În practică, selecţionarea mea, pentru a fi încadrat într-un sector operativ al D.I. din M.St.M. avusese loc încă de la sfârşitul lunii iunie 1969, fără să mi se ceară consimţământul sau, cel puţin, să mi se comunice din timp hotărârea de mutare.

Convinşi, pe baza discuţiilor preliminare şi a verificărilor secrete efectuate, că nu voi accepta să lucrez în Bucureşti şi, cu atât mai mult, într-un serviciu pe care nu-l cunoşteam, cadriştii D.I. au decis să treacă cu vederea peste opţiunea mea, prezentând şefilor propunerea de mutare ca şi cum totul ar fi fost în regulă.

Mai târziu am aflat, atunci nu bănuiam, că hotărârea de mutare a fost încurajată şi de colegul meu de clasă, el având sarcina ca la absolvirea cursurilor şi întoarcerea în unitate să fie însoţit de un viitor candidat la munca informativă.

Dezamăgit de modul abuziv, chiar şi pentru anii aceia, în care se procedase cu mine, dar ferm decis să fac totul pentru

a mă întoarce într-o garnizoană din Ardeal, după efectuarea concediului de odihnă, mă prezint la noul loc de muncă.

La timpul respectiv, D.I. din M.St.M. îşi avea sediul la etajul IV al clădirii situată în Piaţa V. Mărăcineanu din apropierea Grădinii Cişmigiu. Etajele inferioare ale impunătoarei construcţii erau ocupate de M.Ap.N. şi M.St.M., în fruntea cărora se aflau generalul-colonel Ion Ioniţă şi generalul-locotenent Ion Gheorghe.

Serviciul de informaţii militare era condus de unul din cei mai tineri generali ai armatei române, Dumitru I. Dumitru. El preluase comanda unităţii în decembrie 1963, la puţin timp după terminarea studiilor militare la Moscova, având vârsta de 32 de ani şi gradul de locotenent-colonel. În anul 1964 a fost avansat la gradul de colonel, iar în 1969 la cel de general-maior.

Ofiţer cult şi deosebit de exigent, cu mare putere de muncă şi calităţi organizatorice deosebite, generalul Dumitru a fost cel mai bun şef al Direcţiei Informaţii după perioada de dominaţie sovietică.

Deşi pregătit la şcolile K.G.B.-ului, generalul Dumitru a încercat, şi în bună măsură a reuşit, să se desprindă de dogmele şi chingile Moscovei, contribuind din plin la reorganizarea şi modernizarea unităţii, la ridicarea rolului şi prestigiului Serviciului de informaţii al armatei.

Pe timpul celor peste 15 ani cât a rămas la comandă, generalul Dumitru a ştiut să se impună cu înţelepciune în faţa celor care conduceau destinele României, respingând cu hotărâre şi argumente amestecul D.S.S. în treburile interne ale serviciului.

Criticile care i s-au adus, mai ales după schimbarea sa din funcţie – octombrie 1978, după dezertarea lui Pacepa – s-au datorat nu atât greşelilor făcute cât mai ales felului lui exigent şi chiar dur de a se comporta cu subordonaţii.

În faţa acestui „superom”, temut, invidiat şi chiar urât de unii, urma să mă prezint eu, cel care la timpul respectiv eram atât de confuz şi ştiam atât de puţin despre „Serviciul secret al armatei”.

Poate pentru aceasta sau poate pentru faptul că nu dorisem niciodată să fac parte din această structură, la

intrarea în sediul ei am avut impresia că mă aflu într-un decor de film poliţienesc, cu oameni ciudaţi, ce te priveau peste umăr sau care îşi dădeau coate când treceai pe lângă ei.

Paravanele de pânză de pe mesele de lucru, ce aveau rolul să împiedice colegii de birou să vadă ce scrii la masa ta, inscripţiile de tot felul ce te avertizau sau îţi îndrumau paşii şi multe altele, contribuiau din plin la crearea unei atmosfere de mister şi suspans.

Curând însă, pe măsura cunoaşterii normelor şi regulilor interne, comune de altfel tuturor serviciilor secrete din lume, nedumerirea mea dispare, iar „ceaţa” se împrăştia, lăsând loc să se vadă acei oameni obişnuiţi dar angajaţi în activităţi mai puţin cunoscute nouă celor mulţi.

*

La sosirea în unitate, rolul de gazdă şi-l asumă, în mod obişnuit, şeful Biroului cadre, colonelul Olaru şi un căpitan subordonat acestuia.

Pentru acomodare, până la primirea de către şeful direcţiei şi stabilirea noului loc de muncă, am fost plasat într-un sector condus de căpitanul de rangul unu Telegescu, un marinar pus pe şotii deşi la prima vedere mi-a părut urâcios şi respingător. El şi alţi câţiva necunoscuţi, adunaţi în jurul meu, îşi încep „studiul” punându-mi tot felul de întrebări asupra trecutului şi prezentului, unele deosebit de sâcâitoare şi cu un evident caracter de cursă. Numărul mare şi incisivitatea întrebărilor puse, m-au determinat să cred că totul fusese regizat în vederea cunoaşterii unor gânduri şi intenţii ascunse.

A fost şi motivul pentru care în răspunsurile date, nu am ascuns nemulţumirea faţă de modul cum fusesem adus în D.I. şi nici intenţia de a cere mutarea cât mai repede posibil.

În ton cu mine, unii din interlocutori, aflând că nu cunoşteam nici o limbă străină, mă „încurajează”, sfătuindu-mă să las urgent unitatea şi să merg pe drumul ales.

Realitatea era că, deşi nu în condiţiuni foarte bune, o limbă străină cunoşteam şi anume engleza pe care o

studiasem atât în anul trei de Academie cât şi în mod particular.

*

Apropiindu-se ora de prezentare la şeful direcţiei, am fost chemat şi pregătit de gazda mea, colonelul Olaru.

Şeful Biroului cadre, după ce mă pune în temă cu câte ceva despre Serviciul în care mă aflam şi „perspectiva” ce mă aşteaptă dacă voi fi „băiat bun”, îmi atrage atenţia asupra felului în care urma să mă comport în faţa generalului Dumitru. Mă sfătuieşte să nu pomenesc nimic despre intenţia de a cere plecarea din unitate, în condiţiile în care aţâţi ofiţeri din armată doresc să lucreze în domeniul informaţiilor militare. Credea chiar că o atitudine umilă, plină de „recunoştinţă” faţă de „încrederea” ce mi se acordase ar fi modul cel mai indicat de a mă comporta.

Întâlnirea cu şeful direcţiei, programată şi amânată de mai multe ori, a avut loc la finele lunii septembrie 1969.

În afara autorului acestui volum, şi a maiorului Mihai, ca „achiziţii” noi ale D.I., la prezentare au mai fost aduşi şi ceilalţi doi foşti colegi, respectiv colonelul Ranga şi căpitanul de rangul doi Mehedinţi.

După mai multe minute de aşteptare încordată, în sală îşi face apariţia generalul Dumitru, un bărbat înalt, cu un fizic plăcut şi o uniformă impecabilă, ce inspira respect dar şi o oarecare teamă. Era pentru prima oară când mă aflam în faţa celui ce conducea spionajul militar român.

Adresându-se celor prezenţi, pe un ton studiat şi rece, generalul Dumitru ţine să ne atragă atenţia că ne aflăm în D.I. din M.St.M., „unitate de elită a armatei române, cu sarcini şi misiuni speciale, în care domneşte ordinea, disciplina şi devotamentul dus până la sacrificiu”. Îşi încheie repede discursul, în aceeaşi manieră distantă, arătând că încrederea ce ne-a fost acordată, datorată în parte şi rezultatelor obţinute de noi, „trebuie răsplătită prin muncă, corectitudine şi loialitate deplină faţă de instituţie şi armată”.

Ridicându-se şi dând să plece, ne întreabă, din mers, dacă avem ceva de spus.

Cum cei trei colegi nu aveau nimic de „obiectat”, rup eu tăcerea cerându-i permisiunea să mă primească la raport, pe cât posibil în mod confidenţial.

Şeful unităţii, care după toate aparenţele se aşteptase să am ceva de spus, îmi răspunde cu ironie: „Puteţi raporta pe loc tot ceea ce vă doare”.

Puţin emoţionat dar ferm şi sigur pe mine, după ce-i mulţumesc pentru încrederea ce mi se acordase de a face parte din Serviciul militar de informaţii, îl rog să anuleze ordinul de mutare şi să-mi permită să mă înapoiez în cadrul A. a 3-a. Justific cererea mea prin dorinţa de a lucra, pe mai departe la trupe, domeniu pentru care optasem şi pentru care eram pregătit. Adaug apoi nevoia de a mă întoarce în mijlocul familiei de care trăisem despărţit trei ani de zile.

Generalul Dumitru, ca şi cum eu nu aş fi fost prezent, se adresează colonelului Olaru, aproape scandalizat, ordonându-i: ***„Dă-l, domnule, la trupe!”***.

Nervos şi uitând să-şi ia de pe masă un carnet cu care venise, părăseşte în grabă sala.

La rândul meu, nedumerit şi destul de descurajat pentru o astfel de primire, cer lămuriri colonelului Olaru. „Bătrânul” colonel, după ce mă priveşte cu reproş dar şi un pic de înţelegere – nu respectasem nici una din „preţioasele” sale îndrumări – îmi explică, printre multe altele, că nu este vorba de mutarea din unitate ci de o simplă trecere la Secţia cercetare la trupe, din structura internă a direcţiei.

Supărat dar fără să cedez câtuşi de puţin, m-am prezentat la noul loc de muncă, mai precis la Biroul cercetare arme întrunite, condus de colonelul Popa Ion.

Pentru început, noul şef – un foarte bun teoretician dar lipsit de practica conducerii trupelor – m-a tratat cu destulă rezervă şi neîncredere, angajându-mă, câteva săptămâni, în rezolvarea unor sarcini minore, neplăcute sau refuzate de cei mai bătrâni.

Din fericire, condiţiile vitrege ale începutului de drum nu au fost de durată.

Treptat, pe măsura introducerii în muncă şi cunoaşterii reciproce, şefii au fost obligaţi să-şi schimbe părerea şi să vadă în mine un ofiţer pregătit şi conştiincios, dornic să-şi

facă pe deplin datoria chiar în condiţiile, de acum cunoscute, în care fusesem adus la Bucureşti.

Faptul că cercetarea la trupe constituise una din specialităţile militare la care obţinusem rezultate de excepţie pe timpul Academiei Militare, m-a ajutat să scurtez etapa de acomodare, preluând din mers şi adaptându-mă cu uşurinţă noilor atribuţii şi sarcini de serviciu.

În prima parte a anilor `70 am fost angajat şi am participat, singur sau împreună cu alţi colegi din secţie, la numeroase activităţi practice în teren, în cadrul cărora exerciţiile de alarmare, inspecţiile şi aplicaţiile tactice, cu sau fără trupe, aveau o pondere ridicată. A fost perioada în care, în ciuda tinereţii şi a gradului de maior pe care îl purtam, am primit din partea şefului direcţiei mai multe misiuni importante, unele sensibile şi complexe, cum au fost cele de a reprezenta unitatea în colectivele de pregătire a unor activităţi operativ-strategice, conduse de ministrul apărării sau şeful M.St.M.

Pe atunci, a face parte din grupa operativă a generalului Ion Gheorghe constituia, pentru mulţi ofiţeri din Secţia cercetare la trupe, un risc major, fapt ce-i determina să evite, cu toată măiestria de care erau capabili, misiuni de acest gen.

Personal nu luam în calcul astfel de neplăceri, acceptând cu mândrie şi încredere sarcini cât de grele ar fi fost. Pentru mine era suficient să fii foarte bine pregătit, stăpân pe tine şi prompt în intervenţii, pentru a putea depăşi orice situaţie critică şi chiar capriciile unor şefi ca cele ale generalului Ion Gheorghe.

Aceasta este pe scurt istorioara aducerii semnatarului acestor rânduri în Serviciul de informaţii militare şi a primilor paşi în postura de ofiţer „cercetaş”.

A fost preludiul multor evenimente, întâmplări şi fapte pe care soarta mi le-a hărăzit, unele mai puţin obişnuite, altele palpitante şi chiar singulare, şi pe care cititorul va putea să le cunoască parcurgând paginile următoare ale prezentului volum.

2 – DILEMA GENERALULUI PLETOS

Secţia cercetare la trupe, din structura D.I., răspundea de instruirea, înzestrarea şi conducerea organelor, unităţilor şi subunităţilor de cercetare, din subordinea celor trei categorii de forţe ale armatei. Ea avea în compunere trei birouri, specializate pe arme întrunite, aviaţie şi marină militară.

În perioada cât am făcut parte din acest organ, respectiv din septembrie 1969 până în aprilie 1973, Secţia a fost subordonată şefului D.I. cu excepţia unui scurt interval când s-a aflat sub îndrumarea directă a şefului M.St.M.

Unităţile şi subunităţile de cercetare, organizate, înzestrate şi pregătite special, aveau misiunea de a culege date şi informaţii despre „inamic”, teren şi condiţiile meteo, în folosul trupelor proprii, pe timpul pregătirii şi ducerii acţiunilor de luptă. Elementele de cercetare, constituite din unităţi şi subunităţi organice şi de întărire, acţionau şi îşi îndeplineau misiunile, de regulă, în faţa dispozitivelor proprii sau în adâncimea celor inamice.

În condiţiile unei agresiuni externe şi ocupării temporare de către inamic a unor porţiuni din teritoriul naţional, elemente specializate de cercetare puteau rămâne şi desfăşura acţiuni de luptă în zonele respective.

Pe timpul Revoluţiei, după alarmarea şi scoaterea din cazărmi a U. şi M.U., inclusiv a celor de cercetare, datorită unor greşeli de conducere, şeful D.I. nu a intervenit în planificarea şi folosirea forţelor de cercetare, ceea ce a constituit o mare eroare, cu urmări din cele mai grave în cunoaşterea şi aprecierea situaţiei operative, în special pe graniţa de vest a ţării.

Am făcut aceste câteva precizări cu privire la Secţia cercetare la trupe şi competenţele pe care le avea, pentru a da posibilitate cititorului să înţeleagă corect care era specificul muncii noastre, a celor care aparţineam acestei structuri specializate a M.St.M.

*

În subcapitolul precedent, arătam că una din misiunile dificile ce se puteau încredinţa unui ofiţer din Secţia de cercetare era aceea de a însoţi pe şeful M.St.M. sau de a face parte din grupa acestuia, constituită pentru conducerea şi controlul unor activităţi importante, cum erau: inspecţiile, exerciţiile de alarmă, aplicaţiile de comandament sau cu trupe în teren, de la eşalon divizie în sus etc.

O asemenea grupă, în fruntea căreia s-a aflat de la început şeful M.St.M., generalul Ion Gheorghe, a fost constituită în primăvara anului 1971, cu prilejul aplicaţiei tactice cu trupe executată de D. 2 Mc., în culoarul Bran-Rucăr.

La vremea respectivă, D. 2 Mc., cu sediul în Bănie, era comandată de „micuţul” dar energicul general Pletos.

Ordinul de participare la aplicaţie mi-a fost dat direct de către generalul Dumitru care, în maniera sa obişnuită, în finalul celor câtorva precizări făcute, mi-a atras atenţia cu sarcasm: „să ţineţi la onoarea unităţii şi să apăraţi prestigiul oamenilor acesteia”.

Cum pentru pregătirea personală, în vederea însoţirii şefului M.St.M., aveam la dispoziţie câteva zile, am luat măsurile necesare constând, în principal, din revederea concepţiei şi planului de desfăşurare a aplicaţiei, a compunerii şi dotării inamicului „real” cu care ne „băteam”, a documentelor de planificare şi conducere a cercetării ş.a. Aici trebuie menţionat că documentele aplicaţiei, inclusiv cele referitoare la concepţia şi gruparea forţelor inamicului, de pe direcţia „Nord-italiană”, îmi erau foarte bine cunoscute ca urmare a participării nemijlocite la elaborarea acestora, împreună cu alţi ofiţeri din M.StM.

Ca şi în alte situaţii, colegii mai bătrâni din secţie m-au încurajat în stilul fiecăruia, cu poveţe şi indicaţii, printre ei găsindu-se şi unii care urmăreau cu interes să vadă cum o să sfârşesc „aventura”. Aşteptarea lor, din care nu se excludea nici posibilitatea de „a o da în bară”, se baza pe câteva exemple concrete, când ofiţeri cu experienţă în cercetare, unii cu grade de colonel, trimişi în misiuni similare, au ieşit complet „şifonaţi”, ei reuşind cu greu să nu ajungă prin nordul Moldovei sau la Topraisar, şi aceasta numai ca urmare a intervenţiei şefului direcţiei.

*

Pentru conducerea aplicaţiei, grupa M.St.M. a fost dispusă în garnizoana Târgovişte, oraş ce permitea accesul rapid spre raioanele de dislocare şi acţiune a unităţilor şi subunităţilor participante.

Conform planului de desfăşurare, aplicaţia a început în modul ei firesc, cu pregătirea luptei, etapă ce cuprinde mai multe activităţi printre care elaborarea hotărârii şi efectuarea recunoaşterilor în teren.

Respectându-se obiceiurile vremii, multe de „inspiraţie" sovietică, raportarea hotărârii de către comandantul diviziei se făcea în cadrul unei ceremonii fastuoase, cu hărţi, grafice şi tabele viu colorate şi aranjate după cele mai ingenioase idei. Fără nici-un rabat de la inutilul festivism, pentru hotărârea generalului Pletos, se pregăteşte şi pavoazează un cort de comandament, cu ghirlande, lozinci şi locuri bine delimitate, pentru conducătorul aplicaţiei, grupa M.St.M. şi ofiţerii din comandamentul diviziei, aşezaţi la rândul lor în ordinea în care urmau să intervină.

După intrarea în cort, primirea raportului şi exprimarea nemulţumirii faţă de unele nereguli constatate în P.C., generalul Ion Gheorghe îşi ocupă locul la masa roşie, neuitând să privească câteva minute harta cu hotărârea comandantului, gest cunoscut bine de noi.

Înainte însă de a continua relatarea episodului, cred că nu ar fi lipsit de interes să arăt că, în seara premergătoare începerii aplicaţiei, şeful M.St.M. avusese o întâlnire cu grupa de ofiţeri ce-l însoţea, în cadrul căreia s-a discutat, printre multe altele, programul de a doua zi. Cu aceeaşi ocazie au fost revăzute concepţia aplicaţiei şi principalele probleme de învăţământ, variantele de rezolvare a diferitelor scenarii tactice precum şi întrebările ce urmau să fie puse participanţilor.

Partea pozitivă a generalului Ion Gheorghe consta în aceea că, în cele mai multe situaţii, nu pretindea documente scrise, rezumându-se în a ne pune întrebări şi asculta, timp în care reţinea şi nota problemele ce-l interesa.

Terminând „studiul mimat” al hărţii cu hotărârea, şeful M.St.M. dă cuvântul comandantului diviziei pentru începerea activităţilor din program.

Bazându-se pe metodologia vremii şi o mai veche practică românească, generalul Pletos, evident într-o zi ghinionistă pentru începutul aplicaţiei, propune să asculte rapoartele şefilor de arme, începând cu „cercetaşul” diviziei, urmând ca el, după ce le va aproba datele şi trage concluziile de rigoare, să prezinte numai „concepţia acţiunilor de luptă” şi câteva măsuri de cooperare.

Şeful M.St.M., „vulpoi” bătrân cum era, intuind poate ceva, nu este de acord dând peste cap întregul plan propus de generalul Pletos.

În final, conducătorul aplicaţiei decide ca hotărârea să fie raportată în întregime de comandantul diviziei, urmând ca acolo unde se va simţi nevoia să ceară, personal sau prin ofiţerii ce-l însoţeau, justificări din partea şefilor de arme şi servicii.

La auzul precizărilor făcute, precizări ce ne-au surprins oarecum şi pe noi cei din „anturajul şefului”, generalul Pletos devine şi mai „mic” decât era, rămânând pentru câteva clipe fără glas.

Ştiindu-se deficitar la multe capitole din raport, mai ales în privinţa inamicului cu care se „bătea”, comandantul diviziei încearcă în zadar să obţină din partea generalului Ion Gheorghe folosirea cel puţin a şefului cercetării şi a operatorului, în prezentarea datelor şi propunerilor.

Neputând să-şi înduplece oaspetele şi neavând altă soluţie, generalul Pletos îşi desfăşoară încetişor arătătorul telescopic pe care îl avea asupra sa şi, cu paşi mărunţi, se apropie de harta pe care cu litere de-o şchioapă stătea scris: „Hotărârea comandantului D. 22 Mc. pentru lupta de apărare din...”, etc. (numerotaţie dată M.U. pe timpul aplicaţiei).

Arătam ceva mai înainte că, în mod logic, documentarea comandantului diviziei, în vederea elaborării hotărârii trebuia să înceapă cu datele şi propunerile prezentate de şeful cercetării, date ce se refereau, în mare, la concepţia de acţiune şi gruparea forţelor inamice, în cazul nostru pentru străpungerea apărării marii unităţi oltene.

Apărea deci firesc ca, în condiţiile în care cercetaşul fusese „scos din luptă”, generalul Pletos să-şi asume rolul acestuia şi să înceapă raportul cu „inamicul”, respectiv cu modul cum „forţele albastre” intenţionau să desfăşoare ofensiva în fâşia de apărare a D. 22 Mc.

Total surprins nepregătit, comandantul diviziei, transpirat tot, se străduieşte să improvizeze câteva concluzii, unele complet eronate sau fără putinţa de a fi susţinute prin date şi calcule realiste.

Încercările repetate ale şefului M.St.M. de a-l scoate la liman, prin formularea unor întrebări ajutătoare, îl încurcă şi mai rău, răspunsurile fiind anapoda, creând chiar şi ilaritate printre participanţi.

Văzând situaţia grea şi neplăcută în care se afla principalul „actor” al jocului de-a războiul – generalul Pletos – dar şi conştient de dificultatea subiectului analizat, generalul Ion Gheorghe se decide să-i sară în sprijin, dar nu nemijlocit ci prin intermediul ajutoarelor sale.

Fără să aştept invitaţie specială, mă ridic în picioare şi mă prezint regulamentar.

Şeful M.St.M., pe un ton destul de amiabil pentru felul lui flegmatic de a se adresa, după ce îmi atrage atenţia că el a „cam uitat organizarea şi modul de acţiune al inamicului” cu care „jucam”, îmi cere să-mi spun părerea asupra celor prezentate de comandantul diviziei.

Dându-mi seama de momentul penibil în care se afla generalul Pletos şi intuind că nici şeful M.St.M. nu dorea să-l ridiculizeze şi mai mult, am formulat un răspuns atent şi echilibrat. Fără a putea ocoli lipsa de documentare a comandantului diviziei, am arătat că, pe linia cunoaşterii armatelor străine, „neajunsuri serioase au fost constatate la nivelul întregului comandament, situaţie de care se fac răspunzători ofiţerii cercetaşi şi şeful de stat major”.

Total de acord cu cele spuse de mine, generalul Ion Gheorghe îmi cere ca în continuare să prezint concluziile din analiza inamicului cu privire la gruparea şi concepţia probabilă de acţiune a acestuia, pe culoarul Bran-Rucăr.

La terminarea raportului, ce a durat ceva mai puţin de 10 minute, în mod cu totul neobişnuit, şeful M.St.M. îmi mulţumeşte cerându-mi ca în pauză să mă prezint la el.

Generalul Pletos, destul de amărât, îşi prezintă în continuare hotărârea, de data aceasta cu mai puţine intervenţii din partea conducătorului aplicaţiei. După aproape cinci ore neîntrerupte, de chinuri şi transpiraţie, se decide luarea unei pauze pentru masă şi repaus.

Eu, după ce fac câteva precizări şefului cercetării diviziei, părăsesc cortul îndreptându-mă către autospeciala şefului M.St.M., la care urma să mă prezint cât mai urgent.

Grăbit cum eram, nu observ că în vecinătatea ieşirii din cort se afla generalul Pletos, înconjurat de mai mulţi ofiţeri din subordine. Acesta, cu un aer „furios” dar nu periculos, mă cheamă la el, adresându-mi-se cu înţeles:

„Maiorule! Eşti cu un cap mai mare ca mine...!”.

„Şi, probabil, intenţionaţi să faceţi să dispară imediat diferenţa...”, adaug eu, scuzându-mă şi văzându-mi de drum.

Ajuns în faţa generalului Ion Gheorghe acesta, destul de bine dispus, după ce îmi oferă o cafea şi îmi pune câteva întrebări de circumstanţă, mă dă în primire aghiotantului, precizându-ne ca, împreună cu un colonel de la operaţii, să-l însoţim pe toată durata aplicaţiei.

Noua postură, deşi îmi oferea condiţii mult mai bune de transport, era deosebit de agitată şi obositoare, atât eu cât şi operatorul fiind obligaţi să lucrăm neîntrerupt ziua şi noaptea, pentru a face faţă întrebărilor capriciosului şef. Eram conştienţi de faptul că orice ezitare sau greşeală ne puteau fi fatale.

În afara necazurilor ei, misiunea a avut, desigur, şi momente plăcute, în mai multe rânduri însoţindu-ne şeful în vizitele „particulare” pe care le-a făcut la diverse obiective turistice din Dâmboviţa şi Argeş, deplasări încheiate, de regulă, cu câte o masă copioasă şi un excelent pahar de vin.

Revenind la expresia napoleonică cu care fusesem „ameninţat” de generalul Pletos, în timp ce mă deplasam la şeful M.St.M., trebuie precizat că dilema lui, departe de a fi întemeiată, provenea de la aprecierea greşită a scopului real al chemării mele. Crezând că ordinul de a mă prezenta la

generalul Ion Gheorghe ar fi fost legat de modul dezastruos în care raportase şi îşi susţinuse hotărârea, „micul” general s-a gândit că nu ar fi rău ca, preventiv, să mă atenţioneze pentru a nu înrăutăţi situaţia.

Întâlnindu-l ceva mai târziu, am explicat care a fost scopul chemării, asigurându-l că, chiar dacă s-ar fi pus problema discutării şi aprecierii raportului său, poziţia mea nu s-ar fi modificat faţă de cea cunoscută.

*

Aplicaţia tactică cu trupe a D. 2 Mc. din Bănie va continua conform planului iniţial alte câteva zile, rezultatele bune şi foarte bune obţinute în final răsplătind din plin eforturile şi oboseala tuturor participanţilor.

Era o perioadă când, în ciuda restricţiilor şi limitelor impuse de regimul comunist, armata ţării făcea ceea ce era abilitată să facă, adică să se pregătească de luptă, pentru a putea răspunde prin fapte misiunii ei sacre – apărarea independenţei, suveranităţii şi integrităţii teritoriale a României.

*

Odată încheiată activitatea, m-am înapoiat la unitate, raportând şefului direcţiei despre modul de îndeplinire a misiunii şi principalele concluzii şi învăţăminte rezultate. Pe parcursul scurtei mele prezentări, am evitat cu grijă să intru în detalii ce puteau fi uşor interpretate ca merite personale. Acesta a fost poate şi motivul pentru care generalul Dumitru a ordonat adunarea secţiei, mulţumindu-mi şi evidenţiind, în faţa întregului colectiv, modul exemplar cum m-am pregătit şi îndeplinit misiunea.

A fost o confirmare a faptului că mă achitasem de dezideratul exprimat de şeful direcţiei la primirea misiunii, de a ţine la onoarea şi prestigiul D.I. din M.St.M.

Mult mai târziu, adică în toamna anului 1972, când mi se va acorda „la excepţional” gradul de locotenent-colonel, voi afla că, după încheierea aplicaţiei cu D. 2 Mc., D.I. fusese

felicitată personal de şeful M.St.M. pentru contribuţia adusă şi rezultatele obţinute în organizarea şi conducerea procesului de instruire al trupelor.

3 – „OFIŢER DE PERSPECTIVĂ”

La începutul anilor '70, unul din sloganurile îndrăgite şi des folosite de şeful D.I., generalul Dumitru, mai ales cu ocazia bilanţurilor sau încheierii notărilor de serviciu, era cel de „ofiţer de perspectivă în munca de informaţii”.

Desigur, în afara aspectului său formal, lozinca avea şi un anumit scop mobilizator, urmărind, şi de multe ori reuşind, să determine cadrele unităţii să se pregătească cu asiduitate în vederea unei eventuale trimiteri în misiuni peste hotare. La vremea respectivă, D.I. dispunea de propriul sistem de instruire profesională, ce cuprindea diverse forme, de la cele individuale până la convocări sau cursuri organizate, cu sau fără scoaterea din program.

Astfel, pentru învăţarea unei limbi străine sau perfecţionarea cunoştinţelor în acest domeniu, funcţionau mai multe cursuri cum erau cele de engleză, franceză, germană şi italiană.

Ca unul din ofiţerii ameninţaţi permanent cu „perspectiva”, accept ca la începutul anului 1970 să urmez cursul de limbă engleză, după un program combinat ce prevedea ţinerea orelor de clasă atât în timpul serviciului cât şi în afara acestuia. Lecţiile erau predate de o tânără şi inteligentă profesoară care, pe lângă calităţi pedagogice aparte, era înzestrată şi cu un farmec deosebit peste care nu puteam să trecem, obligându-ne să fim cu toţii elevi sârguincioşi.

După primele ore de clasă, deşi mai puţin dotat de natură cu aptitudini pentru acest domeniu, devin destul de încrezător în posibilităţile mele de a termina cu succes cursul de limbă engleză. În final, eforturile noastre, susţinute pe durata a 2 ani de studiu, sunt încununate de succes, toţi cei 9 ofiţeri-elevi fiind declaraţi reuşiţi la examenul de absolvire. Aici, se impune să evidenţiez din nou meritul frumoasei noastre

profesoare care, prin tinereţea şi modul ei plăcut de a se impune, a contribuit hotărâtor la formarea noastră ca buni cunoscători de limbă engleză.

Abia terminat cursul de engleză, din raţionamente greu de înţeles, în perioada imediat următoare, am fost obligat să încep, fără să finalizez, studiul altor două limbi străine, respectiv germana şi turca.

Dacă la cursul de germană, pe care l-am frecventat vreo 5-6 luni, am fost înscrişi 3 sau 4 ofiţeri, fiecare cu „perspectiva” şi gândurile lui, la turcă eram singurul „elev”, situaţie ce a dat naştere şi la unele „vorbe”. Totul a pornit de la faptul că, pentru desfăşurarea orelor de clasă, profesoarei mele, o tânără destul de simpatică dar care nu prea vorbea limba lui Baiazid, i-a fost rezervată o nişă amenajată în podul şcolii, în care, spre invidia colegilor, rămâneam singuri câteva ore pe săptămână.

Lăsând gluma la o parte, situaţii de genul celor de mai sus, prin care ofiţerii erau puşi să înveţe, pentru ca profesoarele să-şi îndeplinească norma didactică, nu au fost singulare, ele fiind urmarea unor disfuncţiuni apărute la nivelul locţiitorilor şefului D.I. Mă refer, în special, la perioada când de pregătirea cadrelor s-a ocupat colonelul Şerbănescu, un artilerist confuz, pus întâmplător pe scaunul de locţiitor, după ce îndeplinise, mai mulţi ani, funcţia de ataşat militar în Vietnam.

Cu aceleaşi argumente ale „perspectivei” ce mă aştepta, la 01 aprilie 1973 am fost mutat de la S. a 4-a (cercetare la trupe – n.n.) la S. a 2-a, ce răspundea de conducerea şi îndrumarea ataşaţilor militari români acreditaţi în străinătate. Şef al noului compartiment era colonelul Cornel Berar, un ofiţer cumpătat, calm şi meticulos, ce lucrase mulţi ani în exterior.

La mai puţin de doi ani de la luarea în primire a câtorva sectoare operative ale secţiei, am fost chemat de colonelul Berar care, deşi cunoştea şi înţelegea situaţia mea, inclusiv faptul că cerusem de nenumărate ori să părăsesc direcţia, îmi propune să urmez un nou curs, de data aceasta pe cel de limbă italiană.

Sătul de cursuri cum eram, accept propunerea, mai mult din respect pentru şef, insistând să mă sprijine pe mai departe, în tentativa mea de a fi mutat la trupe.

„Da, măi băiete! Te voi ajuta pentru că meriţi”, îmi răspundea el cu o voce calmă şi înţelegătoare.

„Ştiu că te simţi la noi ca un şoim în laţ şi că ai putea face mai mult dacă ai fi lăsat să pleci acolo unde îţi este locul”, continua şeful să mă îmbuneze.

Mobilizat sau nu, cursul de limbă italiană am fost nevoit să-l urmez până la capăt, efortul depus fiind mult mai mic decât cel făcut pe timpul orelor de engleză, germană sau turcă. Programul de învăţământ l-am început ceva mai târziu, sub conducerea profesoarei Iorga, una din cele mai pregătite şi exigente cadre didactice ale D.I.

Spre deosebire de celelalte fete, doamna Iorga era o femeie mai în vârstă, cu ceva probleme personale, fapt ce explica, în bună măsură, modul ei de comportare, de multe ori exagerat şi rece.

Cu solide cunoştinţe de pedagogie, profesoara Iorga reuşeşte ca, printr-o dăruire ieşită din comun, să mă înveţe, într-un timp relativ scurt, să vorbesc, citesc şi scriu bine în limba italiană.

Fără să anticipez prea mult derularea evenimentelor, nu pot să nu recunosc că efortul şi dăruirea profesoarei Iorga nu au fost zadarnice, limba italiană învăţată de la această pedagogă plină de zel profesional folosindu-mi din plin în misiunile pe care soarta mi le va rezerva.

*

În D.I. din M.St.M., cunoaşterea uneia sau mai multor limbi străine era o condiţie obligatorie, dar nu suficientă pentru cadrele ce lucram în diverse compartimente operativ-informative.

Relatam ceva mai înainte că planul de pregătire de specialitate al personalului unităţii cuprindea mai multe forme organizate de instruire, unele la nivel post-academic, cum era şi „Cursul de ataşaţi militari”.

În prima parte a anilor '70, cursul menţionat avea o durată variabilă (6-11 luni) şi era condus de colonelul de aviaţie Bucur Herescu alias „Blazius”, ofiţer cu o vastă experienţă informativă, acumulată pe timpul îndeplinirii mai multor misiuni acoperite în exterior, cu precădere în Germania Federală.

Cum frecventarea acestei forme de pregătire era obligatorie pentru toţi „ofiţerii de perspectivă”, categorie în care mă încadram de mai mulţi ani şi eu, în toamna lui 1972, pe când eram încă cercetaş, fără vreo posibilitate de a-mi spune părerea, devin din nou ofiţer-elev.

Cursul avea ca obiectiv principal pregătirea operativ-informativă a ofiţerilor ce urmau să îndeplinească misiuni oficiale sau acoperite în exterior, cu prioritate în ţările cu care România avea stabilite relaţii diplomatice.

Programul de învăţământ, foarte încărcat şi în multe privinţe confuz, cuprindea mai multe categorii de pregătire şi materii de specialitate, unele cu un volum ce depăşeau posibilităţile reale de însuşire ale elevilor în timpul afectat.

Pe lângă pregătirea operativ-informativă, psihologică, istorico-geografică etc., o atenţie sporită se acorda studiului fenomenului militar contemporan, cu toate că explicarea acestuia era adesea deformată din motive ideologice.

Pe durata cursului, învăţământul, cu un pronunţat caracter aplicativ, s-a desfăşurat pe baza lecţiilor şi altor materiale didactice pregătite în cadrul D.I. Orele de clasă erau astfel structurate încât o bună parte din timpul la dispoziţie să fie dedicat însuşirii unor forme şi procedee cu relevanţă practică pentru munca informativă.

Includerea în programul cursului şi a obişnuitelor lecţii politice nu a fost de natură să afecteze substanţial pregătirea profesională şi de specialitate a ofiţerilor-elevi. Meritul, în promovarea valorilor şi tradiţiilor în instruirea noastră, l-au avut deopotrivă atât şeful cursului cât şi grupul de lectori şi profesori, militari şi civili.

Cel mai deficitar aspect al organizării şi funcţionării cursului de ataşaţi militari l-a constituit, pe lângă durata relativ scurtă a acestuia în raport cu obiectivele propuse, sistemul de apreciere al nivelului de pregătire al cadrelor. Ca

şi în alte domenii de activitate ale D.I., rezultatele în muncă sau la învăţământ erau influenţate, de multe ori hotărâtor, de gradul şi funcţia persoanei, activiştilor de partid rezervându-li-se aprioric poziţii şi locuri fruntaşe chiar dacă posibilităţile specifice şi pregătirea profesională ale acestora lăsau de dorit.

În concluzie, se poate aprecia că, deşi influenţat de restricţiile şi limitele impuse de sistemul politic al vremii, cursul de ataşaţi militari, în forma sa superioară de organizare a pregătirii operative, a avut un rol hotărâtor în perfecţionarea pregătirii viitorilor lucrători din domeniul informaţiilor militare. Prin conţinutul diversificat al programului şi nivelul ridicat de desfăşurare al lecţiilor şi prelegerilor, cursul organizat de D.I. rivaliza, în anii aceia, cu oricare altă formă similară de pregătire din armatele europene.

*

Din numeroasele activităţi practice – firesc cu scop de învăţământ – la care am participat pe timpul cursului de ataşaţi militari, am să mă refer, în continuare, la două exerciţii, organizate în zone şi cu obiective diferite. O voi face păstrând secretul multor elemente operative, a căror valabilitate se menţine şi în zilele noastre.

Pentru început, aş dori să menţionez că asemenea aplicaţii constituiau forme superioare de pregătire dar şi de verificare a posibilităţilor reale ale viitorilor ofiţeri de informaţii de a îndeplini misiuni în exterior.

Primul exerciţiu, cu grad de dificultate mai redus, s-a executat la câteva luni de la începerea procesului de învăţământ. El a constat în deplasarea legendată a ofiţerilor-elevi în mai multe garnizoane din ţară, cu misiunea de a executa „studiul situaţiei locale” şi a posibilităţilor de identificare a unor medii şi persoane cu valoare informativă.

Celui ce vă povesteşte şi unui coleg cercetaş, căpitanul de rangul trei Gavrilă Gritu, ne-au fost repartizate oraşul de la poalele Tâmpei şi câteva obiective militare din zonă.

Deplasarea la Braşov şi cazarea la un hotel din piaţa Sfatului le voi face fără nici o dificultate deşi, ca document de identitate, nu dispuneam decât de un ordin de serviciu contrafăcut.

În cazul „căderii”, pentru evitarea unor situaţii neplăcute, fiecare ofiţer participant la exerciţiu avea asupra lui un plic sigilat, cu datele personale reale şi o scurtă justificare a scopului prezenţei în oraşul respectiv. Desigilarea plicului şi prezentarea documentului în faţa organelor abilitate (miliţie sau securitate) însemna de fapt deconspirarea şi ratarea misiunii.

A doua zi, dis-de-dimineaţă, deşi răcit cobză, încep „studiul” conform planului aprobat în prealabil de „centru”. Rezultatele primelor 48 ore de alergătură au fost destul de încurajatoare, cu excepţia unuia din obiectivele esenţiale ale misiunii, identificarea unui viitor colaborator.

În seara celei de-a treia zi de „clandestinitate”, obosit şi oarecum abătut de insuccesele ce se ţinuseră lanţ în descoperirea şi apropierea unuia dispus să „cânte”, mă întorc la hotel unde, după o baie fierbinte, mă bag în pat încercând să mă „lecuiesc” cu două aspirine „Bayer”.

Doborât de febră şi pe jumătate adormit, sesizez cu destulă întârziere că cineva bătea insistent la uşă.

Deschid şi, ce să vezi! în faţa mea se afla nimeni altul decât şeful cursului, colonelul Herescu.

Cu blândeţea-i caracteristică, „Blazius”, după câteva sfaturi medicale, unele nerealizabile în condiţiile în care mă găseam, îmi cere să mă echipez şi să-l urmez la un restaurant pentru a servi masa. Neavând altă posibilitate, abia ţinându-mă pe picioare, îl însoţesc până la Cerbul Carpatin din apropiere unde ocupăm o masă situată în apropierea ringului de dans.

Atmosfera veselă din frumosul local braşovean şi cele câteva ceşti de ţuică fiartă fac într-adevăr minuni, repede uitând de gripa ce aproape mă doborâse.

Conform programului gazdelor, puţin după orele 22.00, pe ringul din apropierea noastră, în şir indian, îşi face apariţia un grup folcloric în costume tiroleze, cu dansuri şi cântece specifice.

Spre totala noastră uimire, şirul de „tirolezi” era încheiat de colegul meu Gritu, cel care, ca şi mine, se afla în misiune „secretă” la Braşov. Bine dispus şi preocupat să ţină ritmul cu paşii dansatorilor ce-l precedau, el observă abia la al doilea tur prezenţa noastră. După câteva clipe de evidentă şovăială, marinarul îşi ia inima în dinţi, prezentându-se în şoaptă colonelului Herescu care, printr-un gest similar, îl invită să ia loc. Fără să fie întrebat, el încearcă să explice, destul de confuz şi neconvingător, că se afla în local de câteva ore, însoţit de un medic militar pe care tocmai încerca să-l „convertească” la spionaj.

Adevărul, cu totul altul, şi care nu avea nimic comun cu misiunea, îl voi afla de la colegul meu Gritu mult mai târziu, cu promisiunea din partea mea să-i păstrez secretul, lucru pe care îl fac şi cu această ocazie.

În jurul orei unu, toţi trei părăsim localul, eu şi marinarul intrându-ne rapid în rol, iar şeful, după ce se urcă într-un taximetru, îşi pierde urma în umbrele nopţii.

Ajuns la hotel, aparent refăcut, mă odihnesc câteva ore, pentru ca dimineaţa, să pot să reiau alergătura, exact de unde rămăsesem, adică de la identificarea unei surse informative dispuse să mă ajute.

Spre norocul meu, chestiunea o voi rezolva, aparent uşor, către sfârşitul misiunii, prin descoperirea, într-un bar din vecinătatea hotelului, a unui „palavragiu” şi avid de chilipiruri, în persoana unui inginer de la o uzină militară din zonă.

Individul, după câteva pahare de pălincă, cu efect anestezic asupra conştiinţei, intră într-un joc periculos care, dacă ar fi fost real, sigur ar fi produs mari necazuri lui şi întreprinderii din care făcea parte.

Atribuind reuşita acţiunii mele de identificare a unui viitor „colaborator” norocului, nu am făcut altceva decât să aduc în atenţie, printr-un exemplu elementar, ceea ce istoria spionajului real a confirmat dintotdeauna, şi anume că „fortuna” sau întâmplarea fac parte adesea din joc, dilema fiind de partea cui se situează.

Revenind la misiunea şcoală de la Braşov, nu-mi rămâne decât să adaug, în loc de concluzie, că ea s-a încheiat fără

incidente, la termenul stabilit, rezultatele răsplătind, în parte, efortul mare făcut, în condiţiile în care febra nu mi-a scăzut sub 38 grade.

*

Un alt exerciţiu, mult mai complex şi angajant, la care am participat, tot pe post de „agent secret”, a avut loc spre finalul cursului de ataşaţi militari, mai precis în prima decadă a lunii martie 1973.

În cadrul aplicaţiei, am primit misiunea să mă deplasez legendat în oraşul Mangalia unde, după asigurarea pe cont propriu şi fără documente de identitate a cazării şi mesei, să efectuez un studiu informativ detaliat asupra şantierului şi bazei navale, inclusiv prin pătrunderea conspirată în cele două unităţi. Despre o posibilă prezenţă a „unor străini” în zona de litoral fuseseră puse în stare de alertă miliţia şi securitatea din Mangalia şi Constanţa.

Pentru culegerea de informaţii am fost dotat cu câteva mijloace tehnice, destul de rudimentare, constând din aparatură de fotografiat, filmat şi înregistrat (ascultat).

Astfel pregătit, mai mult psihic decât material, cu plicul „salvator” bine ascuns în căptuşeala hainei, mă îmbarc pe trenul de litoral, pentru ca după câteva ore să cobor pe peronul gării din Mangalia, sub o ploaie măruntă şi rece. De altfel, timpul mohorât, de sfârşit de iarnă, a constituit un obstacol greu de depăşit, mai ales pe planul „legendării” prezenţei mele în diverse zone ale oraşului.

După mai multe tentative eşuate de cazare, unele constituindu-se în adevărate pozne, reuşesc ca în prima noapte a misiunii să mă odihnesc la o bătrânică, prin închirierea unei camere destul de elegante, undeva în apropierea falezei.

Bucuria a fost de scurtă durată, a doua zi în zori fiind nevoit să părăsesc locuinţa în urma intervenţiei, încă de cu seară, a fiicei bătrânei care, auzind că am fost găzduit fără acte, se supără foc pe maică-sa cerându-i ca dimineaţa să mă legitimeze sau să mă dea afară. „Culmea norocului”, fata

noastră era funcţionară la vamă, organ aflat atunci sub controlul total al securităţii.

În final, problema cazării o voi rezolva prin închirierea unei garsoniere confort patru, situată undeva într-un bloc din vecinătatea bazei navale. Noua locuinţă, mizerabilă şi fără apă curentă, îmi oferea în schimb condiţii excelente de acoperire şi observare a unităţilor militare, inclusiv de fotografiere şi filmare mascată.

Studiul şantierului naval şi al bazei maritime, cu tot ce comportă o astfel de activitate informativă, l-am realizat pe durata următoarelor două zile, interval în care am reuşit să pătrund şi să rămân în cele două obiective mai bine de patru ore.

Relatând acum despre reuşita acelei misiuni şcoală, nu pot să nu recunosc, aşa cum am făcut-o şi la vremea respectivă, că ea s-a datorat, în parte, deficienţelor grave existente în sistemul de pază şi apărare a celor două unităţi ale marinei militare. Am în vedere apoi totala lipsă de vigilenţă şi interes a unor militari şi civili pe care i-am întâlnit şi folosit, fără ca vreunul dintre ei să se sesizeze şi să mă „întrebe de sănătate”.

Planul meu de acţiune, întocmit într-o variantă posibilă, cu legende realiste şi credibile, ar fi fost totuşi uşor dat peste cap dacă comandanţii unităţilor vizitate ar fi respectat, în minimul lor, ordinele şi dispoziţiunile în vigoare.

La toate acestea s-ar mai putea adăuga apoi faptul că întreaga acţiune s-a desfăşurat într-o zonă cunoscută a teritoriului naţional, unde pericolul real consta de fapt numai în ratarea unei activităţi de învăţământ.

*

Odată misiunea încheiată, parcă „tras de aţă”, mă gândesc că nu ar fi rău să folosesc cele câteva ore, rămase până la plecarea trenului spre Bucureşti, pentru a-mi cinsti succesul, la un bar din apropierea Casei Armatei.

La intrarea în local, în timp ce căutam o masă care să îndeplinească condiţia, de acum bine întipărită în minte – „să vezi totul şi să fii văzut de câţi mai puţini” – sunt întâmpinat

de un fost coleg din şcoala militară şi pe care nu-l văzusem din 1955, adică de la avansarea la gradul de locotenent.

În modul cel mai firesc, după ce ne salutăm şi îmbrăţişăm cu căldură, ne aşezăm la o masă din vecinătate, comandând o „baterie” de vin şi ceva de-ale gurii.

Discuţiile, la început banale, se însufleţesc pe parcurs cu multele amintiri despre anii frumoşi dar duri ai şcolii Militare din Sf. Gheorghe, despre foşti comandanţi şi colegi, despre garnizoanele prin care trecusem şi necazurile vieţii, etc., etc.

Venind vorba de locul de muncă al fiecăruia la data întâlnirii, eu recurg la una din „legendele” studiate încă de la plecarea din Bucureşti, explicându-i, oarecum plictisit, că lucrez ca ofiţer unu în Secţia cadre a M.St.M. şi că mă aflu în Mangalia pentru efectuarea unor verificări de personal.

Cât priveşte colegul meu, pe numele lui adevărat, maiorul Vasile, observ că acesta evită sistematic să-mi spună cu ce se ocupă, oprindu-se undeva pe la Constanţa, când îndeplinea funcţia de comandant de companie cercetare.

Intuind că ceva nu era în regulă insist, întrebându-l într-o doară: „ce face totuşi un infanterist într-o garnizoană plină de marinari?”. După o scurtă ezitare se destăinuie, admiţând, ca între „prieteni”, că este ofiţer de contrainformaţii la o unitate de pe litoral şi că, aşa cum cunosc şi eu, lucrătorii operativi ai D. a VI-a nu au voie să-şi decline identitatea, mai ales într-un local public.

„Bei în timpul şi din cauza serviciului”, glumesc în continuare, gândindu-mă că poate chiar eu eram cel vânat.

Aburiţi un pic de parfumul celor câteva pahare de Murfatlar, uităm rapid cine eram şi cu ce ne ocupam fiecare, continuând să depănăm firul amintirilor „tinereţii”.

Sosind momentul plecării, îmi iau la revedere invitându-mi colegul să-mi facă o vizită la Bucureşti.

Vizita are să mi-o facă într-adevăr, dar după foarte mulţi ani, respectiv pe la începutul lui 1990, dată la care eu îndeplineam funcţia de şef al contraspionajului militar. Locotenentul-colonel Vasile, scos la pensie după desfiinţarea organelor de contrainformaţii din armată, venise să mă vadă, prilej pentru a ne aduce aminte şi de întâlnirea de la Mangalia, din primăvara lui 1973.

4 – SURPRIZA LUI PAFENCU

Pregătirea practică a ofiţerilor D.I., în vederea îndeplinirii unor misiuni complexe, se realiza şi prin organizarea de exerciţii operative, brodate pe concepţiile aplicaţiilor cu trupe, de stat major sau a celor de mobilizare, conduse de eşaloanele centrale. În toate situaţiile, în afara unor scopuri de învăţământ specifice muncii informative, se urmărea şi verificarea măsurilor de pază şi apărare luate de U. şi M.U. participante.

Un asemenea exerciţiu, la care am fost angajaţi mai mulţi ofiţeri din unitate, a avut loc în vara anului 1974 cu ocazia mobilizării parţiale a D. 9 Mc. – Constanţa, comandată de generalul Pafencu.

Misiunea mea consta în urmărirea activităţii statului major mobilizat, pătrunderea în P.C. al M.U. şi executarea mai multor acţiuni de „cercetare-diversiune”. Pătrunderea şi părăsirea raionului aplicaţiei urmau să fie planificate de mine, în raport de condiţiile şi situaţia concretă din teren.

Deplasarea la Constanţa, cazarea şi studiul preliminar al oraşului le-am făcut în timpul stabilit, fără nici-o întâmplare demnă de reţinut.

Pe timpul alarmării şi punerii în aplicare a primelor măsuri din planul de mobilizare, reuşesc chiar să pătrund în incinta Centrului Militar şi a unei unităţi mobilizate, urmărind la faţa locului activităţile desfăşurate. Mai mult, la comisariat, pe fondul aglomerării şi confuziei create, sunt pe punctul să mă substitui unui rezervist care cerea insistent amânarea concentrării din motive familiale. Până la urmă renunţ, limitându-mă să-i „rezolv necazul”, dându-mă drept ofiţer al centrului, calitate în care iau măsura să-i aprob cererea, reţinându-i ordinul de chemare.

Despre începerea misiunii şi trecerea la etapa următoare raportez „centrului”, folosind telefonul şi un sistem simplu de codificare.

Deplasarea în raionul de dispunere a unităţilor mobilizate, mai precis într-o localitate din vecinătatea acestuia, o fac cu

ajutorul unui autobuz de linie, sub legenda unui „rezervist întârziat”. La ajungerea în localitatea cu pricina, situată la câţiva kilometri de raion, şi depăşirea controlului efectuat de o patrulă de miliţieni, mă instalez în post de observare, undeva pe marginea de nord-vest a satului, într-o lizieră deasă de salcâmi. Locul ales mi-a oferit condiţii excelente de mascare şi ţinere sub control a unicului drum ce făcea legătura cu pădurea în care se aflau dislocate mai multe unităţi din cele constituite în cadrul aplicaţiei de mobilizare.

Târziu, către orele 20.00, nu departe de locul meu de observare, îşi face apariţia un grup de transmisionişti gălăgioşi, în căutarea unei defecţiuni apărute pe cablul telefonic de campanie, ce asigura legătura între P.C. şi centrala telefonică din localitate. Fără nici un efort fizic aflu de fapt ceea ce îmi trebuia: un itinerar marcat, care să conducă sigur spre raionul în care urma să acţionez.

Cum distanţa ce urma s-o parcurg pe jos, în condiţii de noapte şi în teren necunoscut, era de peste 4 Km., decid ca deplasarea şi pătrunderea să le fac în partea a doua a nopţii, între orele 24.00-03.00. Din experienţa practică cunoşteam că era intervalul cel mai critic, când pleoapele ochilor devin tot mai grele, făcând să picotească până şi santinelele din posturi.

Odată pregătirile terminate, puţin după cântatul cocoşilor de miezul nopţii, echipat în uniforma de sergent pe care o purtasem în raniţă, mă pun în mişcare urmărind atent traseul cablului telefonic.

După vreun kilometru de mers, printre lanurile de grâu îmbibate de ploaie, itinerariul devine tot mai greoi ca urmare a terenului frământat şi a salturilor făcute de cablul telefonic peste diverse obstacole naturale. În aceste condiţii, dacă ocolirea porţiunilor de teren greu accesibile, formate mai ales din râpe şi albii de pârâuri secate, însemna efort şi transpiraţie, revenirea la vechiul traseu constituia o mare problemă, ca urmare a întunericului şi lipsei unor repere de orientare pe timp de noapte.

Cu multe peripeţii şi frânt de oboseală reuşesc ca, după circa 2 ore şi 30 minute de mers continuu, să ies în

apropierea unui post de control, marcat cu o barieră vopsită în dungi şi păzită de un soldat pe jumătate adormit.

Pentru orice eventualitate, m-am abătut din drum, undeva lateral în pădure, orientându-mă în continuare după somaţiile santinelelor şi luminile din corturile în care se lucra. Pătrunderea propriu-zisă o fac după un ocol adânc, urmărind apoi un traseu dinspre partea deasă şi mai puţin accesibilă a pădurii, către centrul raionului P.C.

Ajuns pe un loc dominant din teren, timp de aproximativ 20 minute rămân în ascultare şi observare, încercând să stabilesc dispunerea în teren a diferitelor elemente de dispozitiv şi a sistemului de pază şi apărare a acestora.

Epuizat de efortul depus, după ce-mi „completez˝ uniforma cu o manta, o centură şi o bonetă, după modelul celor care fuseseră distribuite rezerviştilor, mă retrag într-un mărăciniş dens unde îmi improvizez un fel de culcuş-ascunzătoare. Locul, situat la circa 350-400 m. de liziera pădurii, îl alesesem pe timpul pătrunderii, el oferindu-mi, pe lângă o bună mascare, condiţii optime de observare şi părăsire în ascuns a raionului.

Încurajat de liniştea din tabără, până la ivirea zorilor mai fac un salt în sectorul formaţiunilor de servicii (logistice) de unde „împrumut” o pătură, două bidoane de apă, câteva pâini şi un sac de merinde plin cu conserve de fasole, garnisite cu costiţă afumată de porc. În drum spre adăpost, reuşesc să intru, fără mari probleme, într-un cort izolat unde, printre altele, dau peste o situaţie cu numărul cadrelor mobilizate şi active ce serveau masa la popotă, efectivele unor subunităţi nou constituite şi situaţia echipării acestora, etc.

Ajuns cu bine la ascunzătoare, mă odihnesc câteva ore după care reiau observarea, de data aceasta pe timp de lumină, determinând în teren şi punând pe o schiţă întreaga dispunere a P.C. şi a unor formaţiuni din apropiere. Indisciplina crasă ce domnea în tabără, inclusiv pe linia păstrării secretului convorbirilor telefonice – expresii în clar şi cu voce ridicată de răsuna pădurea – mă ajută să reţin o serie de informaţii de valoare cu privire la efectivele mobilizate, programul unităţilor, mişcările de oameni şi materiale şi multe altele. A fost şi motivul pentru care am rămas în adăpost

întreaga zi, refăcându-mi forţele, punând în ordine datele obţinute şi aducând unele îmbunătăţiri adăpostului.

Seara târziu, urmând un traseu ceva mai complicat, mă deplasez în sectorul statului major, ocupându-mă cu prioritate de activitatea celor de la operaţii. După câteva tentative pline de emoţii, reuşesc ca, folosind o legendă solidă, să intru în cortul şefilor de arme, să fotografiez parţial o hartă de lucru şi să semnez, cu pseudonim, mai multe documente secrete, marcând în acest fel „sustragerea” lor.

Înainte de a mă retrage, mai dau o raită pe la unele corturi şi autospeciale, amuzându-mă cu scoaterea capsulelor de la microreceptoarele unor telefoane, schimbarea cheilor de la bordul mai multor autovehicule, desfacerea bornelor de la baterii şi chiar demontarea câtorva pistoale mitralieră găsite pe un rastel improvizat, păzit de un planton ce dormea dus.

Părăsesc raionul, în jurul orei trei dimineaţa, hotărât ca după odihnă şi punerea în ordine a uniformei de sergent să revin, dar nu noaptea ci în plină zi.

Încep deplasarea în jurul orei 10.30, folosind un traseu cunoscut ce conducea în apropierea parcului auto. De acolo, cu inima în dinţi şi atent să nu fac vreo greşeală care să atragă atenţia ofiţerilor întâlniţi, colind raionul înregistrând pe minifon sau reţinând tot ceea ce mă interesa. Timp de aproape 4 ore, salutând regulamentar superiorii, sau răspunzând, destul de rar, la salutul simplilor soldaţi, mă mişc ca la mine acasă, fără ca cineva să se sesizeze sau să mă întrebe ceva.

La ora mesei, fără să stau prea mult pe gânduri, cu o gamelă şi o lingură „împrumutate” de la un camarad distrat, mă aşez cuminte la rândul ce abia se forma, în dreptul unei bucătării de campanie.

Rolul de distribuitor al hranei şi-l asumase un plutonier bucălat care, cu multă imaginaţie, inventa câte o înjurătură folclorică pentru fiecare polonic cu zeamă pe care îl răsturna în gamela întinsă.

Venindu-mi rândul, aproape instinctiv şi fără a-l privi în ochi, şoptesc ca pentru mine: „În loc de înjurătură eu aş prefera o bucată de carne”.

Bătrânul „miciman”, după câteva clipe de nedumerire, duce nervos polonicul spre fundul cazanului de unde scoate un os de mai să nu intre în gamelă. Fără să scot o vorbă, îl privesc cu înţeles, aproape asigurându-l că am să mă întorc pentru a-i mulţumi.

Tensiunea nervoasă şi oboseala acumulată, accentuate şi de agitaţia ce apăruse în P.C., mă determină să mă retrag devreme la „cuib” unde rămân până către miezul nopţii. Era ultima şi cea mai grea noapte din cele trei de când îmi asumasem rolul de „cercetaş-diversionist”. Spun aceasta deoarece, la adăpostul întunericului rămas la dispoziţie, urma să pun în aplicare ultimele prevederi ale planului şi misiunii, pregătind pentru „distrugere” câteva obiective importante din raion.

Operaţiunea de „minare”, natural marcată prin încărcături false şi alte mijloace specifice, a durat până către orele 03.30 dimineaţa.

Dintre „distrugerile” programate, menţionez numai pe cea de la cortul căptuşit cu pânză albă al generalului Pafencu, unde am plasat, legată de pat, cea mai sofisticată încărcătură pe care o aveam asupra mea, în realitate un dispozitiv electronic care la detonare emitea un sunet caracteristic şi câteva fire de fum negru.

Reîntors cu bine la adăpost, după mai puţin de două ore de odihnă, am trecut la un incomod dar necesar program gospodăresc, constând din bărbierit, curăţatul uniformei şi pregătirea bagajului în vederea părăsirii definitive a „campingului”.

Înainte de a relata câteva aspecte referitoare la părăsirea raionului de acţiune, cred că ar fi util să reamintesc, chiar cu riscul de a mă repeta, că participam la o aplicaţie de mobilizare a unor indicative din cadrul D. 9 Mc. – Constanţa, comandată la vremea respectivă de generalul-maior Pafencu.

Generalul Pafencu şi alţii ca el făceau parte din galeria oamenilor de încredere ai lui Ceauşescu, avansaţi şi puşi în funcţii pe motive de loialitate faţă de partid şi mobilitate a coloanei vertebrale. Unii dintre ei se întreceau şi chiar se mândreau nu prin calităţi de comandanţi sau rezultate în muncă, ci prin felul lor dur, obtuz şi absurd de a se comporta

faţă de subordonaţi. Ca ofiţer în Secţia cercetare la trupe din M.St.M., cunoscusem bine pe acest general îngâmfat şi capricios, în câteva ocazii asistând personal la ieşiri necontrolate, jignitoare şi umilitoare pentru cei prezenţi.

Revenind la ultimul act al misiunii: ieşirea din raion şi retragerea, trebuie menţionat că planul îl detaliasem cu peste 48 ore în urmă, adică imediat după ce am stabilit cu exactitate programul celor din tabără. Astfel, am ales să părăsesc zona pe timpul desfăşurării revistei de front a unităţilor şi formaţiunilor mobilizate, planificată să aibă loc în ziua respectivă, începând cu orele 09.00, pe un platou din vecinătatea ascunzătorii mele.

Între timp, se anunţase că la activitatea respectivă urma să participe şeful M.St.M., generalul Ion Gheorghe, care, în treacăt fie spus, fusese informat despre prezenţa unor ofiţeri ai D.I. în raion, fără detalii privind identitatea şi misiunile fiecăruia.

Aşadar, la orele 08.30 ale celei de-a 4-a zi de când mă aflam în misiune, toate unităţile şi formaţiunile participante îşi ocupaseră locul în dispozitivul pentru revista de front, în timp ce comandanţii acestora se străduiau să mai retuşeze câte ceva la ţinuta şi modul de prezentare al militarilor. În flancul drept al dispozitivului se afla, ca de obicei, grupa de ofiţeri ce însoţea pe şeful M.St.M.

Punctual, la ora 09.00, îşi face apariţia generalul Ion Gheorghe care, după primirea raportului de la comandantul diviziei şi trecerea în revistă a trupelor, ordonă continuarea executării celorlalte activităţi din program.

Sosise momentul ca şi eu să „ies din situaţie”, părăsind ascunzătoarea pentru a-mi declina identitatea.

Cu ţinuta curată dar destul de şifonată, centura strânsă pe talie şi raniţa bine fixată pe spate, parcurg în pas viu cei trei sute de metri ce mă despărţeau de platou, fără să pierd din vedere locul unde se afla şeful M.St.M. însoţit, firește, de comandantul diviziei.

Ajuns în dreptul generalului Ion Gheorghe, aştept puţin să-şi termine vorba, după care mă prezint cu voce tare: „Tov. general, sunt locotenentul-colonel Victor Negulescu, mă

prezint cu ocazia încheierii misiunii în raionul de mobilizare al D. 9 Mc.”

Şeful M.St.M., realizând repede despre ce este vorba, îmi întinde mâna şi râzând îl întreabă pe Pafencu dacă a ştiut ceva.

Comandantul diviziei, în loc de răspuns, aducându-şi aminte, probabil, şi de o altă situaţie neplăcută pe care singur şi-o crease cu vreun an în urmă, pe când eram cercetaş, începe să se agite şi să mă ameninţe, după prea bine cunoscutul său obicei.

Generalul Ion Gheorghe, după ce-şi pune la punct subordonatul, atrăgându-i atenţia că misiunea am executat-o din ordinul său, îmi cere să-i raportez pe scurt, de când mă aflu în zonă şi concluziile la care am ajuns.

Deşi supărat foc pe generalul Pafencu pentru ieşirea sa necontrolată, evit să fac aprecieri umilitoare, evidenţiind, în schimb, că, într-o situaţie reală, „elementele de cercetare-diversiune inamice, infiltrate în raion, ar fi putut produce diviziei pierderi mari în oameni şi materiale şi chiar scoaterea temporară din luptă a P.C.”. Dintre obiectivele „minate” am indicat şi cortul generalului Pafencu.

Aflând că intenţionez să mă înapoiez la Constanţa aşa cum venisem, adică pe jos şi cu un autobuz de linie, şeful M.St.M. ordonă lui Pafencu ca, după ce îmi va asigura servitul mesei, să-mi pună la dispoziţie un mijloc de transport până în oraş.

Părăsesc platoul însoţit de un ofiţer cercetaş şi, din „umbră”, de câţiva ceişti. În drum spre popotă, rog colegul să mă conducă la subunitatea unde reuşisem să servesc o masă caldă, cu gândul evident de a-l întâlni pe plutonierul bucălat. Fiind şef depozit alimente, îl găsim foarte uşor, rezumându-mă în a-i aminti de porţia de oase pe care mi-o oferise, în schimbul renunţării la obişnuita înjurătură folclorică.

Mai rămân în P.C. aproximativ o oră, timp necesar schimbării uniformei de sergent cu hainele civile ce le aveam asupra mea, predarea „capturilor” şi servitul unei porţii de macaroane cu brânză la popota ofiţerilor.

Pentru deplasarea la Constanţa mi-a fost rezervat un loc în cabina unui camion din coloana de aprovizionare a taberei.

Ajuns la Bucureşti, prezint şefilor modul cum a decurs misiunea, împreună cu un raport-sinteză cerut de şeful M.St.M.

*

Aşa cum a rezultat şi din cele expuse pe parcursul relatării mele, la reuşita „misiunii şcoală” la care am participat, au concurat mai mulţi factori, începând desigur cu acela că am acţionat pe un teren amic, fără ostilitatea şi pericolele situaţiilor de luptă reale. Am fost ajutat apoi de cunoştinţele şi experienţa ce le aveam cu privire la sistemul nostru de mobilizare, a principiilor regulamentare de organizare şi dispunere în teren a U. şi M.U. ale armatei.

Desigur, evidenţiind câţiva factori ce au favorizat misiunea în teren, nu înseamnă că nu au existat şi dificultăţi, unele destul de mari şi chiar apropiate situaţiilor de campanie. Mă refer la condiţiile de izolare totală în care am fost pus să acţionez, pe timp de zi şi noapte, într-un teren necunoscut şi fără o bază logistică adecvată sau legătură cu „centrul”.

Au fost condiţii cu impact direct şi puternic asupra stării psihico-morale a cercetaşului, ce modelează, formează sau dezvoltă acele calităţi şi deprinderi practice, necesare îndeplinirii unor misiuni informative reale, la pace şi război.

CAPITOLUL III - PE MELEAGURI CLUJENE

1 – 0 DECIZIE GREOAIE

În relatările anterioare am arătat în extenso cum am ajuns să fac parte din D.I. din M.St.M., precum şi câteva momente şi întâmplări din perioada cât am lucrat în acest organ central.

Ritmul alert al activităţilor desfăşurate, ineditul şi complexitatea multora din problemele cu care ne confruntam, făceau ca timpul să se scurgă implacabil, cu singura satisfacţie a îndatoririi împlinite.

Începutul verii lui 1977, vară ce urma să marcheze împlinirea a 8 ani de când lucram în Serviciul de informaţii al armatei, mă găseşte în aceeaşi funcţie, de şef de sector în cadrul S. a 2-a, în competenţa căreia, după cum cititorul îşi reaminteşte, intra conducerea şi îndrumarea ataşaţilor noştri militari din exterior. Secţia, prin organizarea şi atribuţiile de serviciu, avea şi rol de pregătire pentru misiuni a viitorilor diplomaţi în uniformă. În anii aceia, cel puţin la nivelul reglementărilor teoretice, se prevedea ca ofiţerii destinaţi îndeplinirii funcţiilor de ataşaţi militari sau adjuncţi să efectueze un stagiu minim în unul din sectoarele secţiei. Am spus teoretic, deoarece din „raţiuni superioare”, principiul era frecvent încălcat, mulţi din ataşaţii noştri militari sărind peste această etapă formativă, deosebit de importantă.

De altfel, cu câţiva ani în urmă, în perspectiva trimiterii peste hotare, fusesem adus şi eu în secţia colonelului Berar, unde, pe rând, mi s-a încredinţat conducerea a câţiva reprezentanţi militari în vederea înlocuirii lor.

Mai mult, la sfârşitul anului 1976, am fost chiar nominalizat pentru postul Roma, hotărârea fiind urmată de o serie de măsuri practice pe linia pregătirii operativ-informative şi perfecţionării cunoştinţelor de limbă italiană.

Neîncrezător în noua variantă – practica dovedise că rareori decizii de acest gen deveneau realitate, şi sătul de cursuri, verificări şi probe – răspund fără entuziasm noilor eforturi ce mi se cereau. Scepticismul manifestat de mine ajunge repede la urechile şefului direcţiei, generalul Dumitru, care intervine prompt, chemându-mă la el şi atrăgându-mi atenţia că „de data aceasta hotărârea este definitivă". Punându-mi în faţă, pentru a nu ştiu câta oară, formula atât de îndrăgită de şef cu privire la „perspectivă" îi răspund cu toată sinceritatea: „Asupra mea astfel de încurajări nu mai au, de mult, nici un efect, şi ca urmare, măsura cea mai justă ar fi să-mi aprobaţi plecarea din unitate". Concret, îi prezint chiar rezultatul discuţiilor, pe care le avusesem cu câteva săptămâni în urmă, cu generalul Popescu, comandantul A. a 3-a Cluj, în urma cărora acceptasem propunerea acestuia de a prelua comanda unui regiment mecanizat din Timişoara.

Surprinzător, fără duritatea cunoscută, ba chiar cu o anumită nuanţă de amabilitate şi înţelegere, generalul Dumitru îmi răspunde că a reţinut ideea şi că îi va da curs favorabil dacă „organele de partid superioare" nu vor accepta numirea mea ca ataşat militar în Italia.

Încurajat de atitudinea promiţătoare a şefului direcţiei, trec cu toată hotărârea la pregătirea misiunii.

Pentru înţelegerea mai bine a celor ce voi povesti în continuare, ar mai fi de consemnat că, la timpul respectiv, în cadrul S. a 2-a eram singurul ofiţer-cercetaş cu experienţă în domeniu, fapt ce făcea ca pe lângă atribuţiunile specifice să fiu deseori angajat în diverse activităţi organizate şi conduse de M.St.M. Pentru mine, care în perioada respectivă răspundeam de mai multe B.A.M., cum erau cele de la Roma, Paris şi Madrid, chestiunea îndeplinirii unor sarcini suplimentare devenea deosebit de angajantă, uneori obositoare şi cu repercusiuni pe linia asigurării continuităţii muncii la secţie. În dorinţa de a nu mă rupe de problemele armatei, în general, şi a celor legate de instruirea trupelor, în

special, acceptam astfel de sarcini, încercând şi reuşind să le duc la bun sfârşit în mod impecabil.

În acest cadru rezumativ şi sub aceste auspicii încurajatoare, mă aflam la mijlocul verii anului 1977. Nu-mi trecea prin minte atunci că împlinirea a 8 ani de când fusesem mutat în D.I. din M.St.M. şi pe care mă pregăteam să-i sărbătoresc cum se cuvine se va suprapune peste un alt moment atât de invocat şi aşteptat de semnatarul acestui volum, mutarea din unitate.

Iată cum s-au petrecut lucrurile!

Relatam ceva mai înainte că vestea cu privire la o posibilă misiune în Italia o primisem cu multă rezervă, intuind parcă eşecul ce avea să vină.

Incertitudinea mea se baza pe condiţiile social-politice vitrege în care trăiam, a limitelor şi criteriilor restrictive şi aberante impuse de regim, a multitudinii de factori neprevăzuţi ce puteau interveni în procesul de numire a unui ofiţer pentru a executa o misiune în exterior.

Am cunoscut cazuri, şi nu izolate, când ordinul de numire a fost anulat cu puţin timp înainte de îmbarcarea ofiţerului pe avion, fără ca motivele să fie vreodată comunicate celui în cauză.

În faţa atâtor semne de întrebare, era firesc să nu-mi fac iluzii, obiectivul reîntoarcerii la trupe rămânând în picioare, de data aceasta cu şanse reale de a fi îndeplinit.

Prudenţă sau intuiţie? Greu de precizat.

Cert rămâne faptul că, la începutul lunii iunie 1977, am fost chemat de viitorul şef al Biroului personal, colonelul Bârlea Emilian – zis „patriotul”, pentru a-mi comunica, „în taină”, căderea variantei privind numirea mea ca ataşat militar la Roma. Fusese preferat un vechi activist de partid din cadrul C.P.S.

Spre surprinderea mea, „patriotul” mă îndeamnă chiar să profit de situaţie şi să mă prezint la generalul Dumitru pentru a-i cere aprobarea să fiu mutat, aşa cum îmi promisese.

Insistenţa cu care colonelul Bârlea îmi susţinea cauza, dar şi atenţionările lui repetate cu privire la păstrarea secretului celor discutate, m-a făcut să cred că în realitate avusese mandatul şefului direcţiei să stea de vorbă cu mine.

Cum respingerea dosarului de către partid fusese luată de la început în calcul, cele comunicate de „amic” le-am primit ca atare, cu calm şi destulă indiferenţă, mulţumindu-i, natural, pentru efort şi bună intenţie. Nu era primul caz când, în locul unui ofiţer de stat major, pregătit îndelung şi cu mari eforturi, să fie ales un „muncitor de partid”, considerat fidel regimului şi cu un grad superior de „conştiinţă politică”.

Conform înţelegerii cu „patriotul”, după câteva zile de „gândire la rece”, timp în care am pregătit şi un raport documentat de mutare, mă prezint la generalul Dumitru, solicitându-i să fiu pus la dispoziţia Statului Major al Armatei a 3-a pentru încadrare.

După câteva amânări „tactice”, în final şeful direcţiei îşi ţine promisiunea aprobând mutarea cu condiţia, categoric neprevăzută de mine, de a fi numit şeful cercetării armatei de la Cluj şi nu comandant de regiment la Timişoara. Decizia generalului Dumitru era de fapt o combinaţie reuşită între dorinţa sa de a-şi impune orgoliosul punct de vedere şi interesul unităţii ce o conducea – cercetarea la trupe fiindu-i, profesional, subordonată direct. Pe atunci exista chiar o prevedere legală potrivit căreia şefii organelor de cercetare de la armate şi comandamentele de armă nu puteau fi numiţi în funcţii fără avizul prealabil al şefului D.I. din M.St.M.

În aşteptarea semnării ordinului de către ministrul apărării, pentru documentare, am efectuat o vizită la Cluj, prezentându-mă şi având discuţii cu generalul Popescu Stelian, comandantul armatei, generalul Iulian Topliceanu, şeful de stat major, şi câţiva cercetaşi. Vizita a avut un pronunţat caracter protocolar, Statul major al A. a 3-a, ca de altfel majoritatea comandamentelor de M.U. din T.U., fiindu-mi foarte bine cunoscut din perioada cât am lucrat la Secţia cercetare la trupe.

Cât priveşte situaţia din secţia colonelului Berar, din care continuam, deocamdată, să fac parte, cred că nu e lipsit de interes să arăt că lucrurile nu stăteau deloc pe roz. Mă gândesc atât la încadrarea deficitară cu şefi de sectoare, situaţie ce se va agrava şi mai mult prin plecarea celui ce vă povesteşte, cât şi la unele stări tensionate, apărute în interiorul compartimentului.

Pentru echilibrarea eforturilor şi prevenirea disfuncţiunilor în conducerea activităţii operativ-informative pe diverse spaţii geografice, la începutul lunii iulie 1977, şeful secţiei ia măsuri de redistribuire a posturilor pe colegii de muncă rămaşi. Decizia a fost determinată şi de faptul că, între timp, fusesem numit să particip, împreună cu alţi ofiţeri din direcţie, la pregătirea unei aplicaţii operativ-strategice de comandament, planificată să aibă loc în toamnă, la A.M.G. Conform competenţelor profesionale, de întocmirea documentelor aplicaţiei se ocupa D.O. din M.St.M., la activitate urmând să participe şi toate comandamentele de armă şi armate.

Astfel, angajat pe mai multe fronturi, zilele se scurgeau neîndurător, noţiunea de timp liber al ofiţerului fiind considerată pe atunci o chestiune de lux şi mentalitate mic-burgheză.

Târziu, către sfârşitul lunii iulie 1977, mai precis cu puţin timp înainte ca ministrul Coman să semneze ordinul de mutare, am fost scos precipitat din grupa de pregătire a aplicaţiei, sub motivul – descoperit destul de târziu de iniţiator – că la activitatea respectivă urma să particip ca executant. Măsura, pe cât de tardivă şi inoportună, justificată prin aşa-zisa nevoie de asigurare a secretului concepţiei acţiunilor de luptă faţă de participanţi, punea în discuţie, a nu ştiu câta oară, seriozitatea şi încrederea profesională a celor care eram în posesia atâtor date confidenţiale.

*

Aşa cum se prevăzuse iniţial, ordinul ministrului apărării de numire în funcţia de şef al Secţiei cercetare, din Statul major al A. a 3-a – Cluj, a fost emis la 11 august 1977, eveniment ce va fi marcat printr-o frumoasă ceremonie de rămas-bun.

Felicitat de cei mai mulţi, dar şi discutat şi poate chiar invidiat de câţiva, se punea în acest fel capăt „aventurii” mele bucureştene şi, odată cu ea, primei etape din cariera de ofiţer de informaţii.

În mod cu totul neaşteptat, încheierea celor 8 ani de când fusesem adus în D.I. din M.St.M. a coincis cu realizarea

dorinţei cu care venisem – mutarea la trupe. A fost un vis în care nu am încetat nici o clipă să cred şi pentru care să mă bat, neuitând în schimb să-mi fac datoria cu cinste şi onoare, aşa cum calitatea de ofiţer mi-o cerea.

În concluzie, referindu-mă la prima parte a perioadei cât am lucrat în Serviciul de informaţii militare, cu necazurile dar şi împlinirile ei, se pot desprinde câteva concluzii interesante. Unele, pe care le voi formula în continuare, vor avea darul de a lămuri şi mai bine motivele reale pentru care am dorit atât de mult să plec din unitate, în condiţiile în care instituţia era căutată şi curtată de multe cadre ale armatei.

Aşa cum se cunoaşte, în D.I. am fost mutat, peste voinţa mea, la 18 august 1969, după absolvirea A.M.G. Ca tânăr maior, ce terminasem studiile cu rezultate foarte bune, printre care media 10 la lucrarea de licenţă, mă consideram îndreptăţit, la repartiţie, să cer garnizoana Oradea, oraş în care lăsasem familia şi de care eram legat profesional prin însăşi începerea carierei militare.

Aceasta a fost de fapt cauza iniţială şi principala nemulţumire pentru care am cerut, de mai multe ori, mutarea.

Ulterior, pe măsura trecerii timpului şi intrării în dedesubturile muncii, unitatea îşi dezvăluie adevărata faţă, cu limitele şi slăbiciunile ei, multe datorate regimului politic în care trăiam.

Cu maturitatea vârstei la care aştern pe hârtie aceste gânduri, nu pot să nu arăt că, în anii la care mă refer, situaţia în direcţie era foarte grea, confuză şi total neprielnică muncii. Atmosfera de tracasare, nesiguranţă, suspiciune şi intoleranţă ce domnea de mulţi ani în Serviciu, ca şi criteriile politice după care cadrele erau selecţionate şi repartizate pentru misiuni în exterior, m-au marcat profund, întărindu-mi, pe zi ce trecea, convingerea că acel loc de muncă nu era pentru mine şi deci se impunea să-l părăsesc.

În anii '80, întreaga organizare, conducere şi funcţionare a D.I. era tributară regimului totalitar al lui Ceauşescu, într-o măsură incomparabil mai mare ca a celorlalte U. şi M.U. din compunerea armatei. Era o consecinţă a însuşi modului de

apariţie a unităţii în 1951, prin transformarea întregului sistem informativ al ţării după modelul sovietic.

Numărului mare de activişti de partid ce plecau peste hotare, pentru a desfăşura muncă de reprezentare şi informaţii, i se adăugau apoi protejaţii şi recomandaţii celor influenţi, astfel că rareori mai „scăpa” în exterior câte un profesionist de valoare. Teama ca ofiţerii trimişi în misiuni în afara ţării să fugă în Occident sau să se „convertească” la capitalism se generalizase, cu urmări catastrofale pe linia „politicii” de personal din direcţie.

Văzând o asemenea stare de lucruri, sătul de cursuri şi probe fără nici un rost, am cerut şi, după multe încercări, am reuşit să mă înapoiez acolo unde am dorit încă de pe băncile şcolii militare – *la trupe.*

Odată plecat din centrală, ţineam cu tot dinadinsul să nu mă mai întorc în unitate, funcţia de cercetaş de armată fiind maximum ce îmi doream şi ce mi se putea încredinţa la timpul respectiv.

Nu bănuiam atunci că soarta îmi va fi potrivnică din nou, dirijând din umbră viitoarea mea viaţă şi carieră militară.

Tocmai acestei evoluţii, marcate de surprize şi neprevăzut, dar şi de răspundere şi angajare, dedic paginile următoare ale lucrării, cu convingerea că episoadele, faptele şi evenimentele relatate vor fi interesante pentru cititorul de rând şi utile pentru specialişti.

2 – CU UN SINGUR GÂND

Odată încheiate formalităţile de predare a funcţiei ce o deţinusem în cadrul Secţiei ataşaţi militari, în dimineaţa zilei de 18 august 1977, împreună cu soţia, părăsim Bucureştiul cu gândul de a nu ne mai întoarce în Capitală decât, eventual, ca turişti.

La sosirea în garnizoana Cluj, găsesc Statul major al armatei angajat într-o febrilă activitate de pregătire a aplicaţiei de Comandament, planificată să se desfăşoare în luna septembrie la A.M.G. A fost şi motivul pentru care voi fi obligat ca luarea în primire a secţiei şi acomodarea cu noua

funcţie să le fac din mişcare, concomitent cu pregătirea în vederea participării la aplicaţia menţionată, de data aceasta în calitate de executant.

Cum asupra acestui subiect o să am posibilitatea să revin mai târziu, cred că acum ar fi potrivit să prezint cititorului câteva elemente referitoare la noul loc de muncă.

În a doua jumătate a anilor '70, A. a 3-a dispunea de un stat major închegat, format în mare parte din ofiţeri valoroşi, apreciaţi şi stimaţi profesional şi moral de cadrele din subordine. Era acea perioadă de avânt, când armata română, ieşită de mai mulţi ani de sub tutela abuzivă a consilierilor Moscovei, îşi regăsise propria identitate, reluând şi promovând cu demnitate şi curaj tradiţiile militare româneşti. Succesele sensibile obţinute în diverse domenii ale vieţii militare erau strâns legate de existenţa unei anumite înţelegeri a rolului competenţei profesionale a cadrelor în procesul de selecţionare şi promovare a acestora.

Din nefericire pentru armată şi ţară, accentuarea cultului deşănţat al personalităţii lui Ceauşescu şi deteriorarea continuă a vieţii economice, sociale şi politice vor duce, în anii ce au urmat, la sporirea controlului organelor politice asupra armatei. Activitatea de înfeudare politică avea loc în baza sloganului „creşterii rolului conducător al partidului în opera de edificare a socialismului şi comunismului în România”.

La rândul ei, Secţia cercetare a armatei, nu prea mare ca număr, era compusă din ofiţeri cu experienţă în organizarea şi conducerea muncii specifice, majoritatea lor îndeplinind cu competenţă şi energie atribuţiunile ce le reveneau.

Conducerea secţiei am preluat-o de la colonelul Bratu Iordache, locţiitor al şefului compartimentului, un om deosebit de inteligent şi bun camarad, cu mari posibilităţi teoretice în abordarea problemelor de specialitate de care ne ocupam. Pe lângă o pregătire militară de excepţie, ofiţerul era înzestrat cu reale calităţi literare, poeziile şi foiletoanele lui fiind apreciate şi gustate de multe cadre din armată. Soarta crudă ce i-a lovit familia îi va şubrezi sănătatea, colonelul Bratu părăsind prematur această lume, înainte chiar de a-şi putea publica un frumos volum de poezii pe care reuşise să-l termine, la finele anului 1979.

În anii la care mă refer, în Secţia de cercetare a armatei lucra şi un tânăr şi destoinic căpitan, pe nume Constantin Degeratu. Ofiţer conştiincios, dârz şi priceput, cu reale calităţi stat-majoristice. El va parcurge mai multe trepte ierarhice în cadrul comandamentului armatei, până la funcţia de şef al Secţiei operaţii.

După Revoluţie, colonelul Degeratu, avansat între timp la gradul de general de brigadă, va fi trimis la un curs de perfecţionare în Anglia, în urma căruia, în decembrie 1996, noua putere politică îl va numi în înalta funcţie de şef al S.M.G.

Ca unul care l-am cunoscut foarte bine – în două situaţii critice sărindu-i meritat în ajutor – cu regret sunt nevoit să arăt că aducerea generalului Degeratu în fruntea oştirii nu a fost dintre cele mai fericite. Lipsa practicii la comandă ca şi caracterul său blând, excesiv de sensibil şi mai puţin hotărât, nerecomandându-l pentru această funcţie.

Tendinţa de amestec a puterii în armată, prin încălcarea prevederilor constituţionale privind echidistanţa politică a acesteia, a creat mari probleme S.M.G., reducându-i competenţele militare şi împiedicând astfel reforma şi modernizarea instituţiei. Este perioada în care oştirea continuă să-şi reducă tot mai mult capacitatea de luptă, apropiindu-se cu îngrijorare de pragul colapsului operativ.

*

Preluarea din mişcare a conducerii cercetării armatei nu a constituit un impediment pentru mine în asigurarea bunei desfăşurări a activităţilor planificate, competenţele şi atribuţiile noului organ fiindu-mi foarte bine cunoscute. Era rezultatul firesc al experienţei şi cunoştinţelor acumulate pe durata celor 3 ani cât am lucrat în Secţia de cercetare din M.St.M., compartiment ce se ocupa cu îndrumarea tuturor organelor, unităţilor şi subunităţilor din această specialitate a celor trei categorii de forţe ale armatei.

Astfel, la mai puţin de 3 zile de la prezentarea în comandament, îmi reiau din plin munca, începând cu o vizită de lucru la B. Cc. Br. Rd. şi B. Ce. Ad. Pş., două unităţi aflate

în subordinea nemijlocită a Statului major, prin şeful Secţiei cercetare.

În planul calendar al secţiei, similar celorlalte compartimente ale comandamentului, erau prevăzute multe activităţi, în marea lor majoritate desfăşurându-se în teren.

Formal, în sfera de preocupări a şefului cercetării intra şi o serie de obiective pe linia selecţionării, pregătirii şi repartizării în funcţii a personalului militar, din organele şi unităţile de cercetare subordonate. Am spus formal, având în vedere că la vremea respectivă, ca urmare a limitelor şi restricţiilor impuse de regimul politic, întreaga activitate de cadre se afla sub controlul C.P. al armatei, condus cu mult zel „patriotic" de generalul Pantelimonescu.

Am ţinut neapărat să aduc în faţa cititorului acest subiect deoarece, la preluarea conducerii secţiei, situaţia multor ofiţeri cercetaşi era total necorespunzătoare. Pe lângă neajunsurile comune unităţilor militare din celelalte arme, favorizate de criteriile abuzive ale timpului, ce puneau pe prim plan „originea sănătoasă" şi „gradul înalt al conştiinţei politice", în detrimentul valorii profesionale, la nivelul unor structuri şi organe subordonate îşi făcuseră loc şi alte necazuri.

Astfel, pornind de la faptul că funcţiile de cercetaşi, în special a celor de comandanţi de unităţi şi subunităţi, erau cu o treaptă mai mare ca la infanterie, tancuri sau artilerie, multe din acestea erau ocupate pe bază de relaţii sau nepotism.

Hotărât să pun capăt stării de lucruri negative existente, după întocmirea unei ample documentări, prezint generalului Topliceanu şi prin el comandantului armatei un raport cerând schimbarea din funcţii a tuturor cercetaşilor ce nu îndeplineau condiţiile impuse acestei specialităţi de elită a armatei române.

Printr-un act de înţelegere responsabilă, generalul Popescu aprobă fără rezerve raportul, Secţia cadre a armatei, deşi subordonată C.P., a fost obligată să treacă la executarea ordinului comandantului.

Conform aşteptărilor, peste puţin timp, măsura schimbării din funcţii a unui număr de cercetaşi, unii neamuri sau

protejaţi ai nomenclaturii de partid, ajunge pe masa generalului Pantelimonescu care, în calitatea sa de ideolog şi deţinător al „adevărului absolut” în probleme de personal, intervine de câteva ori.

În loc de aprecieri pozitive pentru iniţiativa Secţiei cercetare, care prin măsurile propuse nu a făcut altceva decât să pună ordine într-un sector de care răspundea, secretarul C.P. a continuat să mă şicaneze şi amenințe.

Fără frică şi cu dreptatea de partea noastră, atât eu cât şi subordonaţii ne-am văzut liniştiţi de treabă, iar rezultatele nu au întârziat să apară, unele obligându-l chiar pe Pantelimonesu să le recunoască.

Relatând despre succesul nostru în promovarea unor criterii fireşti, de valoare profesională şi morală, în numirea cercetaşilor, se impune să subliniem că acesta nu ar fi fost posibil fără implicarea nemijlocită a şefului de stat major, generalul Topliceanu, şi a comandantului armatei, generalul Popescu.

După identificarea şi a altor nevoi, în cadrul secţiei a fost elaborat un amplu program de lucru, ce cuprindea obiective îndrăzneţe pe linia modernizării cercetării armatei.

O atenţie sporită s-a acordat dezvoltării bazei tehnico-materiale, dotării cu mijloace de luptă moderne şi instruirii superioare a tuturor unităţilor şi subunităţilor de cercetare, începând desigur cu cele din subordine nemijlocită, respectiv B. Cc. Rd. – Someşeni şi B. Ce. Ad. Pş. – Huedin.

B. Cc. Rd., comandat în perioada supusă atenţiei de colonelul inginer Luchian, era o unitate specială, formată din subunităţi radio-ascultare (cercetare radio) şi radiogoniometrare, ca surse de informaţii ale Statului major al armatei, pe timp de pace şi la război.

În anii cât m-am aflat la conducerea secţiei, B. Cc. Rd. a cunoscut o serie de îmbunătăţiri în organizarea, înzestrarea şi funcţionarea operativă a acestuia, cu rezultate remarcabile pe planul sporirii eficienţei activităţii de culegere de informaţii, prin elemente proprii de dispozitiv. Treptat, cercetarea radio a armatei s-a impus ca un mijloc util, practic şi modem, la dispoziţia comandamentului armatei, pentru

obţinerea de informaţii de valoare, în timpi reali, în toate situaţiile în care acesta se găsea.

La rândul lui, B. Cc. Ad. Pş., comandat de căpitanul Năstase, era o unitate cu un grad sporit de operativitate, destinat culegerii de informaţii şi îndeplinirii unor misiuni de luptă speciale, după paraşutare, cu precădere în adâncimea tactic-operativă a dispozitivului inamic.

Prin înaltul profesionalism, pricepere şi îndrăzneala cu care acţiona în câmpul tactic, curând unitatea de paraşutişti va deveni cunoscută în toată armata.

Multe din misiunile pregătite şi executate de batalion aveau ca obiectiv verificarea măsurilor luate de unităţi pentru lupta împotriva cercetării-diversiune a adversarului.

În a doua jumătate a anilor '70, cele două unităţi de elită ale armatei au executat numeroase misiuni-şcoală, a căror reuşită a constituit pentru noi garanţii sigure ale posibilităţilor reale de a face faţă unor situaţii de criză, niciodată dorite, dar atât de necesar a fi luate în calcul.

Procesul de modernizare a organizării şi conducerii cercetării A. a 3-a a cuprins şi alte obiective, unele vizând sporirea capacităţii organelor, unităţilor şi subunităţilor din subordine de a trece de la starea de pace la cea de război, concomitent cu îndeplinirea unor misiuni de luptă pe graniţa de vest a ţării. Chestiunea nu a fost simplă în condiţiile când în fruntea M.St.M. se afla, de mai mult timp, generalul Ion Hortopan, unul din cei mai obtuzi şi debusolaţi comandanţi pe care i-a avut armata.

Cât priveşte pregătirea de specialitate a cercetaşilor, un accent deosebit s-a pus pe instruirea acestora în condiţii cât mai apropiate câmpului de luptă modern, prin executarea unor exerciţii şi aplicaţii complexe, în care efortul fizic şi dimensiunea psihico-morală erau amplificate la maximum. În general, cercetaşilor obişnuiţi sau celor în dispozitivul inamicului prin paraşutare li se cereau calităţi şi deprinderi aparte, cum ar fi: antrenament în lansarea cu paraşuta din avion sau elicopter; cunoaşterea diverselor procedee şi metode de supravieţuire; precizie în mânuirea armamentului din dotare; cunoaşterea procedeelor de distrugere a unor obiective militare şi civile; pregătirea sanitară specifică;

mânuirea, în condiţii de siguranţă, a mijloacelor de transmisiuni; practicarea înotului, schiului şi alpinismului etc.

Acestea au fost câteva elemente, pe care am considerat necesar să le prezint, pentru ca cititorul să poată să-şi facă o imagine cât mai apropiată de realitatea timpului, cu privire la situaţia şi preocupările Secţiei cercetare, în fruntea căreia fusesem numit.

La pace şi război, organul de cercetare al A. a 3-a nu era altceva decât o structură specializată, din compunerea statului major, destinată să planifice, conducă şi coordoneze acţiunile forţelor şi mijloacelor la dispoziţie, pentru culegerea de date şi informaţii din câmpul tactic şi operativ.

În ansamblul războiului de pe „frontul din umbră”, cercetarea trupelor ocupa un loc important, informaţiile despre inamic, obţinute de aceasta, stând la baza organizării luptelor şi operaţiilor, iar volumul şi veridicitatea lor la asigurarea succesului, cu pierderi umane şi materiale minime.

Era deci vorba de o specialitate militară aparte, de care noi cei aflaţi la conducerea acesteia eram conştienţi şi mândri, angajându-ne cu entuziasm şi răspundere pentru ca oamenii din subordine să devină foarte buni luptători, capabili să-şi asume riscul aşa cum li se cere şi ştiu numai acei ce fac parte din trupele de elită ale oştirii.

Nu mă gândeam atunci că noua mea misiune va fi repede întreruptă, destinul făcând ca, după mai puţin de doi ani, să revin, din nou peste voinţa mea, la D.I. din M.St.M.

Scopul şi împrejurările readucerii în Bucureşti le voi relata ceva mai târziu.

Până atunci, să revin la promisiunea făcută la începutul acestui subcapitol şi să prezint, pe scurt, episodul pe care îl voi boteza „Pavăza '77”.

Relatam atunci că preluarea conducerii Secţiei de cercetare s-a suprapus peste o serie de activităţi succesive, în care era angajat Statul major al armatei, ce includea şi o aplicaţie de comandament, planificată să aibă loc în luna septembrie la A.M.G.

Deşi aplicaţia avea caracter de rutină, în cadrul acesteia urmând să se prelucreze o temă de apărare pentru respingerea agresiunii externe pe graniţa de vest a ţării, ea

constituia un test important de verificare pentru întregul stat major.

A fost şi motivul pentru care conducerea armatei, în frunte cu generalii Popescu şi Topliceanu, au acordat o mare atenţie pregătirii teoretice şi materiale a tuturor compartimentelor prevăzute să ia parte la această activitate.

Exagerându-se, ca şi în alte situaţii asemănătoare, timpul destinat antrenamentului este folosit, în cea mai mare parte, pentru dispute şi experimente, referitoare la forma documentelor de stat major, în detrimentul conţinutului acestora.

Pentru mine, ce participam pentru prima oară în calitate de şef al cercetării armatei la un astfel de „joc”, activitatea constituia un bun prilej de afirmare profesională, prin încercarea de a dovedi că alegerea şi numirea în noua funcţie nu fuseseră întâmplătoare.

Conform planificării iniţiale – pe când făceam parte încă din D.I. – aplicaţia s-a desfăşurat la sediul A.M.G., în prima parte a lunii septembrie 1977, sub conducerea directă a ministrului apărării naţionale, generalul-colonel Ion Coman. În concepţia acesteia au fost incluse şi prelucrate, cu prioritate, probleme rezultate din doctrina militară românească, chiar dacă unele din ele erau tributare ideii „războiului întregului popor”.

Pentru a da un caracter cât mai apropiat situaţiilor din câmpul tactic, s-a stabilit ca, în procesul de documentare al comandantului în vederea elaborării hotărârii, să se renunţe la festivismul consacrat, şefii de arme urmând să prezinte datele şi propunerile individual, de faţă fiind numai conducătorul aplicaţiei.

În calitate de şef al cercetării şi deci responsabil cu analiza concepţiei şi grupării forţelor inamice, am fost primul pus să sparg gheaţa. La prezentarea raportului au fost prezenţi, în afara ministrului apărării şi comandantului armatei, şeful D.I., generalul Dumitru, şi şeful M.St.M., generalul Hortopan.

Pe timpul analizei dispozitivului şi acţiunilor viitoare ale inamicului pe graniţa de vest a ţării, generalul Coman îmi pune mai multe întrebări, dintre care una merită să fie reţinută şi comentată. Aceasta s-a referit la scopul unei

pătrunderi realizate de inamic în Banatul sârbesc, cu intenţia de a dezvolta ofensiva pe malul drept al Dunării, în direcţia Stamora-Moraviţa – Porţile de Fier.

Răspunsul, deşi nu uşor de intuit, l-am găsit în final, justificând acţiunea prin intenţia adversarului de a întrerupe legătura de cooperare militară şi economică dintre România şi Iugoslavia, două ţări ce în anii respectivi duceau o politică independentă faţă de Moscova.

După trei zile de efort şi oboseală, de rezolvări mai mult sau mai puţin după soluţiile M.St.M., aplicaţia ia sfârşit, evident cu victoria forţelor proprii, aprecierile şi calificativele acordate participanţilor fiind din cele mai bune.

Marşul către Cluj a fost rapid organizat, deplasarea făcându-se, în raport de preferinţe, cu un avion T.A.R.O.M. sau cu trenul. Teama de avion şi unele peripeţii apărute pe timpul repartiţiei ofiţerilor pe cele două mijloace de transport au constituit pentru colonelul Bratu, locţiitor şi amic al celui ce vă relatează, prilejul pentru a scrie o frumoasă poezie satirică intitulată: „Balada transportului cu avionul”. Despre această poezie şi alte câteva întâmplări şi păţanii, ce au precedat revenirea mea în Serviciul militar de informaţii, vom afla din paginile următoare ale volumului.

3 – „ASTRAL 78”

Una din formele complexe de pregătire tactico-operativă ale statului major al armatei şi structurilor subordonate acestuia consta în participarea la aplicaţiile de comandament, incluse în planul calendar al M.Ap.N.

Caracterul defensiv al doctrinei militare de apărare a României, cât şi poziţia noastră particulară faţă de blocul sovietic, prin refuzul de a participa cu trupe la diferite activităţi militare, planificate de Moscova, făceau ca majoritatea aplicaţiilor operaţiv-strategice să se desfăşoare pe teritoriul României şi sub conducere naţională.

În raport de amploare şi scopurile urmărite, conducerea militară accepta totuşi participarea unor grupe de ofiţeri sau chiar a statelor majore de armată la unele aplicaţii pe hartă,

programate de C.F.A.U. Aplicaţiile aveau loc, de regulă, pe T.A.M. de S.V. – Direcţia operativă greacă.

Pentru comandantul A. a 3-a, participarea la aplicaţii de amploare, unele la eşalon strategic, constituia un bun prilej de perfecţionare a pregătirii cadrelor, în care efortul fizic şi intelectual se împleteau cu gustul afirmării şi al răspunderii personale. Antrenamentele şi exerciţiile aveau loc în zone de operaţii diferite, prin care se urmărea, pe lângă cunoaşterea din timp de pace a caracteristicelor geomilitare ale terenului, formarea unor deprinderi practice, necesare organizării, planificării şi conducerii luptei (operaţiei) la eşalon D. – A. Un accent deosebit se punea pe însuşirea principiilor de întrebuinţare în ofensivă şi apărare a diferitelor categorii de arme şi specialităţi, precum şi în elaborarea unor documente de stat major clare şi concise. Ordinele şi dispoziţiunile trebuiau să fie întotdeauna scurte, iar concepţia şi misiunile trupelor formulate şi exprimate corect.

În concluzie, aplicaţiile şi exerciţiile tactic-operative sau operativ-strategice se constituiau în etape complexe de pregătire a ofiţerilor de stat major, prin formarea şi consolidarea la aceştia a unor deprinderi practice, în organizarea şi conducerea acţiunilor de luptă.

Evidenţiind, într-o notă optimistă, importanţa antrenamentelor şi aplicaţiilor de comandament, în încheierea operativă a statelor majore, nu aş vrea să se creadă că în organizarea acestora nu au existat şi greutăţi şi chiar multe greşeli. Când spun aceasta, am în vedere, în primul rând, practicile iraţionale ale timpului, în care formalismul şi festivismul cras înlocuia adesea pregătirea şi competenţa.

Deşi au trecut atâţia ani de atunci, am proaspete în minte multe exemple din care unul doresc neapărat să-l povestesc în continuare.

El se referă la antrenamentul executat de comandamentul A. a 3-a, în vederea participării la aplicaţia operativ-strategică, planificată de C.F.A.U. să aibă loc în primăvara anului 1978 la Mangalia. În scopul simplificării expunerii, am denumit activitatea cu pricina, „Astral '78”, împrumutând în acest scop titlul unei poezii a colonelului Bratu.

Pentru antrenament şi pregătirea tehnico-materială a aplicaţiei, M.St.M. ne-a pus la dispoziţie întreaga lună februarie, având grijă să ne facă şi o serie de precizări cu privire la modul de întocmire a hărţilor şi documentelor de lucru, astfel încât acestea să poată „vorbi singure”.

Înarmaţi cu preţioasele indicaţii şi „împinşi” de zelul unor şefi de-ai noştri, primele două săptămâni se pierd în munci zadarnice şi birocratice, toate în detrimentul pregătirii propriu-zise.

Astfel, în mod absurd, se discută şi probează diverse soluţii referitoare la pregătirea şi echiparea hărţilor de lucru cum ar fi: forma chenarelor şi dimensiunile tabelelor, procedee de evidenţiere a diverselor forme de relief, mărimea săgeţilor tip „Pantelimon” (coleg de academie ce lucra la operaţii) şi multe altele. În acelaşi stil aberant şi lipsit de simţul realităţii, se dispută materialele ce ar putea fi folosite pentru reprezentarea grafică pe hărţi a situaţiilor tactice. Aşa se ajunge, ca în locul obişnuitelor creioane colorate, să se recurgă la soluţii preparate din „galus” şi „astral”, nemaipunând la socoteală hârtia de staniol, întrebuinţată, după cum se ştie, pentru ornamentarea pomilor de iarnă şi nicidecum în pregătirea documentelor de stat major.

Ce s-a petrecut în final este uşor de imaginat, hărţile noastre, aranjate de acasă, arătând ca nişte sorcove sau picturi abstracte, gata să facă deliciul „specialiştilor”. Era rezultatul unor practici împământenite mai de mult, prin care se urmărea impresionarea asistenţei, prin desen şi culoare, de cele mai multe ori fără nicio utilitate practică sau legătură cu situaţia reprezentată. Intrasem de fapt în acei ani fatali, când formalismul, festivismul şi minciuna se substituiau tot mai mult realităţii şi adevărului.

La cele arătate mai sus s-ar mai putea adăuga efectele deosebit de negative pe care astfel de metode le aveau pe plan psihico-moral, ofiţerii participanţi acuzând oboseală şi chiar epuizare fizică, şi aceasta cu mult înainte de începerea „luptei”. Era o confirmare practică a acelor greşeli, pe care istoria conflictelor militare ni le oferă din plin, când bătălii importante au fost pierdute tocmai ca urmare a folosirii iraţionale a corpului de cadre, în perioada iniţială a războiului.

*

În ciuda neîmplinirilor şi supărărilor noastre, odată timpul destinat antrenamentului terminat, nu ne rămâne altceva de făcut decât să ne îmbarcăm rapid, într-un tren special, cu destinaţia Mangalia.

Ajunşi pe litoral, înarmaţi cu hărţi, planuri şi alte acareturi pregătite acasă, Statul major al armatei intră rapid în situaţie, înfruntând fără prea mare dificultate momentele de început ale „războiului”.

Înainte însă de a prezenta câteva din datele de bază ale concepţiei acţiunilor de luptă, cred că nu ar fi lipsit de interes să precizez că aplicaţia la care participam, deşi fusese inclusă în planul de pregătire operativ-strategică pe linie de Tratat, a fost condusă de ministrul apărării naţionale, generalul Coman, asistat de o impunătoare delegaţie militară sovietică.

Pentru buna desfăşurare a activităţilor planificate, în cadrul comandamentului armatei au fost luate mai multe măsuri organizatorice, una referindu-se la ordinea prezentării, de către şefii de arme, a datelor şi propunerilor pentru hotărâre, pe timpul pregătirii şi ducerii luptei (operaţiei). Conform noilor precizări, şefii nominalizaţi urmau să prezinte rapoarte prin rotaţie, mai puţin semnatarul acestor rânduri care a fost pus să „joace” în toate situaţiile, încredinţându-i-se sarcina de a deschide, de fiecare dată, seria momentelor planificate. A fost o măsură care, deşi ne onora, dezavantaja Secţia cercetare, ca urmare a rapidităţii cu care se succedau acţiunile de luptă şi a timpului scurt pentru pregătirea rapoartelor.

*

În privinţa concepţiei generale de desfăşurare a aplicaţiei, merită de reţinut faptul că aceasta cuprindea mai multe episoade tactic-operative, inspirate din doctrina militară a Tratatului de la Varşovia (U.R.S.S.), cu privire la ducerea unor acţiuni strategice – ofensive şi de apărare – pe T.A.M. de S.E. – Direcţie greacă.

Concret, pentru aplicaţia „Astral '78”, a fost creat un cadru strategic general care, în esenţă prevedea: declanşarea agresiunii de către forţele N.A.T.O. (trupele elene sprijinite de Flota a 6-a americană din Mediterana), cu ocuparea Bulgariei şi încercarea de forţare a Dunării; oprirea definitivă a ofensivei inamicului pe malul drept al fluviului şi pregătirea contraloviturii de către forţele Tratatului de la Varşovia.

Ca şi în alte situaţii, Iugoslavia continua să-şi păstreze neutralitatea militară.

După mai multe manevre de înlocuire şi regrupare, trupele Tratatului de la Varşovia, constituite în „Fronturile 1 şi 2 Sud”, (U.R.S.S., Bulgaria şi România), trec la contraofensivă, având ca misiune „eliberarea teritoriului bulgar ocupat de către inamic şi urmărirea forţelor NATO în retragere, pentru cucerirea unui aliniament strategic în Peloponez”.

La rândul ei, misiunea A. a 3-a – numerotată A. a 6-a şi încadrată în „Fr. 2 sud” – era deosebit de complexă, cuprinzând mai multe obiective, printre care: forţarea câtorva cursuri de apă, ruperea unui aliniament fortificat, dezvoltarea ofensivei şi cucerirea unui raion important din adâncimea strategică a apărării forţelor N.A.T.O.

Pe timpul ducerii operaţiei ofensive au fost prelucrate şi câteva situaţii de cooperare cu armata bulgară.

Acţiunile de luptă s-au dus fără folosirea armelor de nimicire în masă dar în condiţiile pericolului trecerii la întrebuinţarea acestora.

*

Din desfăşurarea propriu-zisă a aplicaţiei „ Astral '78”, mă voi opri la un singur episod. El a avut loc în etapa de pregătire a operaţiei ofensive a armatei, mai precis pe timpul prezentării datelor şi propunerilor şefului cercetării, pentru documentarea comandantului în vederea luării hotărârii.

Sala în care avea loc activitatea, echipată şi colorată festiv, cu hărţi şi planuri pictate „a la Cluj”, era dominată de figura imponentă a mareşalului V. Kulikov, alături de care se afla ministrul Coman şi alţi oaspeţi, cei mai mulţi reprezentând C.F.A.U.

Cum în ordinea stabilită a celor ce urmau să prezinte rapoarte primul eram eu, m-a determinat ca, „înarmat” cu un arătător telescopic, cu vârf „roz-bombon”, să ocup din timp locul în faţa stativului pe care atârna „Harta cu datele şi propunerile şefului cercetării A. a 6-a pentru ofensiva din...”. Pe hartă fusese reprezentată cu grijă, în culori ceva mai estompate decât mi se ceruse, concepţia de acţiune şi gruparea forţelor şi mijloacelor inamicului, inclusiv locul de dispunere a faimoaselor rachete nucleare tactice „Honest John”.

Generalul Topliceanu intuind, probabil, că după intrarea în sală a conducerii aplicaţiei, între generalul Coman şi mareşalul rus vor avea loc obişnuitele discuţii preliminare, ne stabileşte ca începerea raportării s-o facem la semnalul lui.

Neavând de ales, sunt nevoit să rămân în faţa hărţii, în poziţie de drepţi, ceva mai bine de un sfert de oră, aşteptând cu înfrigurare semnalul ce nu mai venea.

La un moment dat, şeful meu, destul de agitat şi el din cauza prelungirii discuţiilor, se ridică de la locul său, situat undeva în dreapta primului rând de scaune, se întoarce şi priveşte atent în sală, mişcare urmată de un gest discret al capului, interpretat de mine ca fiind semnalul mult aşteptat.

Obosit şi încordat la maximum cum eram, nu-mi rămâne altceva de făcut decât să întrerup discuţiile celor de la masă, adresându-mă ministrului pentru a-i cere permisiunea să prezint raportul. Surprins, dar fără să-şi dea seama de cele petrecute în sală, generalul Coman aprobă, făcându-mi precizarea să nu depăşesc 20 de minute.

Pregătit solid pentru o astfel de confruntare – doar făcusem repetiţie toată noaptea – prezint concis şi clar: concepţia de apărare a inamicului în fâşia de ofensivă a armatei, cantităţile de forţe şi mijloacele realizate pe diferite direcţii de interzis, posibilităţile şi momentul probabil al trecerii adversarului la folosirea armamentului nuclear, precum şi alte date şi propuneri specifice.

După prezentarea concluziilor finale, mi se pune şi răspund la mai multe întrebări, majoritatea formulate de generali ruşi, cu un pronunţat caracter antimilitarist şi anti N.A.T.O. Documentat cum eram, răspund fără ezitări

întrebărilor puse, evitând aspectele politice, lucru apreciat ulterior de ministrul Coman.

Prezentarea datelor şi propunerilor de către ceilalţi şefi de arme şi servicii se prelungeşte până către orele 14.00, când se decide acordarea unei pauze consistente pentru schimbarea hărţilor şi servitul mesei.

După părăsirea sălii de către oaspeţi, noi cei din Statul major al armatei mai rămânem câteva minute, reţinuţi de generalul Topliceanu pentru precizări şi ordine.

Referindu-se la modul cum decursese prima parte a activităţii, şeful de stat major, în mod cu totul neaşteptat de mine, îmi reproşează că aş fi început raportarea fără să aştept semnalul lui, aşa cum stabilisem.

Convins că este vorba de o glumă, îi explic degajat că ridicarea sa în picioare, întoarcerea către sală şi mişcarea evidentă a capului le-am considerat ca fiind semnalul stabilit. Rămas puţin pe gânduri, cu o mimică uşor ameninţătoare, îmi replică după prea bine cunoscuta-i formulă: „Bine măi deşteptule, dacă aşa zici tu!”.

După plecarea şefului, în nedumerirea mea intervine colonelul Vlăşceanu, şeful Secţiei operaţii, ce asistase de pe margine la discuţii, făcându-mă să înţeleg că întoarcerea capului şi ridicarea într-o parte a bărbiei – ca şi cum ar fi vrut să se elibereze de strânsoarea gulerului cămăşii – nu era altceva decât un gest reflex al generalului Topliceanu.

Ulterior, cele semnalate de coleg le-am verificat şi eu, ***„ticul lui Topliceanu”*** existând cu adevărat, el manifestându-se mai ales în situaţii tensionate cum a fost şi cea din sala de la Mangalia. Într-un moment potrivit, voi aduce în discuţie episodul, cerându-i firesc scuzele de rigoare.

Întâmplarea de atunci, aşezată în memoria acestui volum, nu a influenţat sub nici o formă relaţiile mele cu şeful de stat major, pentru care am avut întotdeauna un mare respect. Calităţile sale de comandant exigent dar drept, felul său de a şti să aprecieze valoarea profesională a oamenilor şi să sancţioneze lichelele, fiind exemple pe care le-am urmat cu asiduitate în cariera mea de militar.

În încheierea acestui episod, ar mai fi de notat că aplicaţia „Astral '78” a continuat alte câteva zile, ea încheindu-se cu

succesul forţelor Tratatului de la Varşovia, un succes previzibil, dat de calculul hărţilor, cu tot ceea ce ele pot cuprinde şi suporta. A nu se uita apoi că „jocul de-a războiul” la care m-am referit a avut loc într-o perioadă în care zăngănitul armelor se făcea simţit din ambele părţi ale cortinei de fier, chiar dacă România continua să creadă în politica sa echidistantă faţă de cele două blocuri militare opuse.

Ca în toate scenariile strategice create în sală, acţiunile de luptă se încheiau cu victoria „amicului”, fără a se putea şti vreodată cum ar fi sfârşit ele într-o situaţie conflictuală reală.

În această privinţă, las în continuare loc fanteziei poeziilor lui Bratu, prezentate în finalul volumului. O fac cu mare plăcere dar nu înainte de a spune câteva cuvinte despre acest minunat ofiţer, fost subordonat şi amic, om ce şi-a dedicat întreaga sa viaţă nobilei cariere ostăşeşti.

Colonelul Iordache Bratu, ca mulţi alţi militari români ai timpurilor la care mă refer, a făcut parte din acea categorie de oameni de excepţie, ce a ştiut să depăşească vicisitudinile regimului închistat şi demolator, consacrându-se trup şi suflet intereselor oştirii româneşti.

Născut şi crescut parcă pentru armată, colonelul Bratu a încercat şi, în bună măsură, a reuşit, să îmbine armonios pregătirea sa militară cu o solidă cultură generală, ceea ce îi permitea să abordeze şi să găsească soluţii multor probleme ridicate de viaţa civilă sau ostăşească.

Sfătos şi plin de umor, ofiţerul era permanent căutat de cei din jur, părerile tâlcuite şi chiar glumele lui având darul să lumineze sau să descreţească frunţile în momentele dificile.

„Mic de stat dar mare în fapte”, ofiţerul Bratu a fost animat permanent de idei care, chiar dacă nu întotdeauna îşi găseau aplicativitate practică imediată, rămâneau valoroase prin conţinutul şi perspectiva acestora.

În serviciu, el s-a remarcat prin energie şi competenţă profesională, fiind preocupat de necesitatea întăririi şi modernizării cercetării armatei, ca unul din mijloacele de asigurare a succesului în luptă. Ca locţiitor, el m-a secundat în mod corect şi cu mult simţ camaraderesc, intervenţiile şi

propunerile lui, juste şi clar expuse, ajutând realmente la rezolvarea problemelor cu care ne confruntam.

Povestitor şi orator înăscut, înzestrat cu o inteligenţă vie şi calităţi literare aparte, el se va remarca şi ca un bun poet. Prin lucrările sale, el reuşeşte să abordeze cu uşurinţă şi realism diferitele aspecte ale vieţii militare, supunându-le adesea ascuţişului criticii şi umorului rafinat.

Fantezia şi claritatea versurilor sale, mult gustate de camarazi, făcuseră din colonelul Bratu un om iubit şi stimat de întregul colectiv.

Din păcate, volumul său, păstrat în manuscris pe timpul cât am lucrat împreună, s-a pierdut sau, poate, ştiu eu, el încă mai există la cineva, publicarea postumă a acestuia constituindu-se într-un simbolic act de răsplată pentru cel care l-a scris şi a fost colonelul Iordache Bratu.

Aşa cum am promis, voi transcrie în finalul acestui volum două din cele peste 100 de poezii, ele constituindu-se în adevărate mărturii ale talentului acestui om în a mânui pana de poet ca şi creionul de tactician.

„Calatis '78” şi „Balada transportului cu avionul”, titlurile celor două lucrări anunţate, evocă prin versuri simple dar necruţător de răscolitoare, gândurile şi stările sufleteşti ale unor oameni puşi, prin natura treburilor lor, să „prefacă zarea în pustiu şi pârjol”.

4 – O TRĂDARE CE A ZGUDUIT ROMÂNIA

În vara anului 1978, continuam să mă aflu la conducerea Secţiei cercetare din Statul major al A. a 3-a – Cluj.

Intram, practic, în al doilea an de când fusesem mutat din D.I. şi îndeplineam noua funcţie, deosebit de frumoasă şi de mare răspundere, într-un comandament de renume ce răspundea operativ de ceva mai mult de jumătate din teritoriul naţional. Activitatea în cadrul Statului major al armatei se desfăşura în nota obişnuită, cu foarte multe activităţi practice pentru conducerea, îndrumarea şi controlul pregătirii de luptă a U. şi M.U. subordonate.

Din numeroasele activităţi planificate în comandamentul armatei, în vara lui 1978, am să relatez, pe scurt, numai una şi anume: vizita de lucru la Cluj a şefului D.I. – generalul Dumitru I. Dumitru. Mă opresc asupra acestui episod deoarece, aşa cum o să vedem, el este strâns legat de un eveniment tragic din istoria serviciilor secrete româneşti, respectiv fuga la americani a fostului general M. Pacepa, pe atunci adjunct al şefului D.I.E. din D.S.S.

Aşadar, în prima decadă a lunii iulie 1978, conform planificării M.Ap.N., o comisie condusă de fostul meu şef, pe când lucram în Serviciul militar de informaţii, îşi începe activitatea de control în comandamentul armatei.

Până aici nimic deosebit.

Era în practica şi reglementările vremii ca, periodic, statele majore de armate şi arme, subordonate nemijlocit ministrului apărării naţionale, să fie inspectate şi apreciate ca atare.

Puţini ştiau însă că inspecţia la care mă refer nu era una obişnuită, scopul real al acesteia, „legendat” sub forma unui control al ministrului, fiind cu totul altul.

Pentru a înţelege mai bine situaţia şi întâmplările pe care am să le povestesc în continuare, este necesar să reamintesc că, pe atunci, comandant al armatei continua să fie generalul-locotenent Stelian Popescu, artilerist la origine, militar de carieră şi om înţelegător dar, din păcate, grav bolnav.

Ca ofiţer de informaţii, ce lucrasem atâţia ani într-o structură centrală din M.St.M., aflasem încă din primăvara anului 1977 că unul din candidaţii la funcţia de comandant al A. a 3-a era generalul Dumitru. După numirea mea la conducerea Secţiei cercetare şi sosirea în comandament (18 august 1977), „vestea” nu am putut s-o fac publică, având în vedere supărarea pe care ar fi produs-o generalului Topliceanu, şeful de stat major al armatei şi succesor de drept la comandă.

Generalul Topliceanu se afla în fruntea statului major de mai mulţi ani, timp în care se perindaseră la comandă alţi câţiva generali, unii dintre ei veniţi dinafară şi selecţionaţi pe criterii de „loialitate şi conştiinţă politică superioară”. Cum

generalul Topliceanu stătea şi aşa cam prost cu dosarul, „informaţia” mea ar fi fost şi mai inoportună.

Revenind la controlul executat de generalul Dumitru, era deci evident că prezenţa lui în garnizoana Cluj avea ca unic scop documentarea în vederea asumării funcţiei de comandant.

Confirmarea a ceea ce eu ştiam cu certitudine, iar generalul Topliceanu începuse să bănuiască, o voi avea după ce înlocuitorul la comandă îmi va ordona să însoţesc pe preşedintele comisiei de control, pe parcursul tuturor activităţilor zilnice.

Metodic, după un plan pe care cu siguranţă îl avea pregătit din timp, generalul Dumitru îşi începe „voiajul” prin a se interesa de tot ceea ce îi era necesar pentru a putea prelua fotoliul de comandant în cunoştinţă de cauză şi cu scurtarea perioadei de aclimatizare.

Întrebările ce mi le punea, cu un evident caracter de cunoaştere a ceea ce îşi propusese, vizau o paletă largă de probleme, începând cu cele referitoare la organizarea, dotarea şi stadiul de instruire al U. şi M.U. din compunerea armatei şi terminând cu valoarea corpului de comandă.

Încercările generalului Dumitru de a anticipa aflarea unor dedesubturi din comandament, folosind metode învăţate pe timpul cât lucrase în domeniul contrainformaţiilor militare, le-am respins sub diferite pretexte. L-am asigurat, în schimb, că atmosfera de lucru este dintre cele mai bune, A. a 3-a dispunând de un stat major închegat, cu ofiţeri de mare valoare profesională.

Pe timpul celor aproape 10 zile cât am însoţit oaspetele, atât eu ca „vechi cercetaş” cât şi generalul Dumitru, în calitatea sa de şef al spionajului militar, nu bănuiam că eforturile noastre vor fi, în cele din urmă, zadarnice.

De ce? Vom vedea în continuare.

La puţin timp după încheierea controlului ministrului apărării, mai precis în noaptea de 28 iulie 1978, şeful turei operative a cercetării radio, din subordine directă, mă anunţă prin telefon, conform unui cod prestabilit, să mă prezint urgent la serviciu. Odată sosit în comandament, aflu cu

surprindere despre dezertarea fostului general-locotenent M. Pacepa, adjunct al şefului D.I.E. din D.S.S.

Personal nu-l cunoşteam pe acest mare trădător, numit pe bună dreptate de generalul Neagu Cosma, într-una din lucrările sale, „Cârtiţa – Pacepa”. Îl văzusem o singură dată, pe timpul cât l-am însoţit pe generalul Dumitru la o întâlnire de lucru cu mai mulţi responsabili ai D.I.E.

Firesc, în dimineaţa zilei de 29 iulie, am prezentat şefului de stat major o notă informativă cu „evenimentul” Pacepa. Discutând împreună cazul, am încercat să îmbunez şeful, arătându-i că în urma situaţiei create de trădător, generalul Dumitru va avea sigur ceva de suferit şi, ca urmare, nu va mai putea fi numit comandant de armată. Aici ar mai fi de menţionat că informaţia cu privire la dezertarea fostului adjunct al D.I.E. fusese obţinută de cercetarea radio a armatei, prin interceptarea unor agenţii occidentale, deoarece în România, în timpurile acelea, difuzarea prin mass-media a unor astfel de ştiri era total interzisă şi aspru pedepsită.

Mascându-şi satisfacţia, generalul Topliceanu îmi replică prin obişnuita expresie „Cum de ştii tu, măi deşteptule, asemenea lucruri?”.

„Ştiu”, i-am răspuns eu puţin iritat, explicându-i cu lux de amănunte cine era acest Pacepa, ce loc şi rol avusese şi jucase în serviciile secrete româneşti, legăturile sale cu generalul Dumitru ca şi consecinţele pe care, justificat, le bănuiam că vor avea loc pe planul activităţii de informaţii externe. Am concluzionat că, după toate regulile vremii, trădarea lui Pacepa se va repercuta asupra multor responsabili din D.S.S. şi armată, unul dintre aceştia fiind şeful D.I. din M.St.M.

Afirmaţia mea va fi confirmată peste două luni, când generalul Dumitru va fi destituit din funcţie şi numit şef al Catedrei de tactica artileriei din A.M.G.

În nici-un caz atunci nu m-am gândit că dezertarea lui Pacepa şi măsurile severe, coercitive şi administrative, ce i-au urmat îşi vor pune amprenta, într-un anumit fel, şi pe viitoarea mea carieră militară, prin readucerea în Serviciul de informaţii al armatei.

Înainte de a relata, în detaliu, modul cum s-a ajuns la o asemenea decizie, doresc să prezint cititorului câteva consideraţii cu privire la cauzele şi urmările actului josnic săvârşit de Pacepa.

După cum se cunoaşte, consecinţele trădării acestui cameleon al D.I.E. au fost enorme, începând cu dezorganizarea şi compromiterea aproape totală a activităţii de informaţii externe şi terminând cu uriaşele pagube materiale şi financiare produse României, pagube ce nu au fost şi nu vor putea fi evaluate niciodată. Despre toate acestea s-a scris şi comentat destul, câţiva din susţinătorii trădătorului situându-se chiar, ca de atâtea ori în istoria noastră zbuciumată, pe poziţii meschine, interesate şi mincinoase.

Personal, consider că cea mai completă, realistă şi documentată radiografie a trădării României de către Pacepa a fost făcută de generalul Neagu Cosma, în una din lucrările sale, intitulată: „Cum a fost posibil? – Cârtiţa Pacepa”, apărută sub îngrijirea Editurii Paco din Bucureşti.

Lucrând mulţi ani în contraspionajul ţării şi, ca urmare, cunoscându-l personal pe Pacepa, generalul Cosma leagă organic acţiunea monstruoasă a „cârtiţei” de regimul clientelar şi absurd al lui Ceauşescu care, în prostia şi megalomania lui, nu reuşea să înţeleagă că trădătorii sunt în jurul lui, printre cei pe care îi creştea şi le acorda încredere oarbă.

Acesta este şi motivul pentru care semnatarul acestor rânduri nu şi-a propus să analizeze în detaliu „şobolanul”, sarcina mea rezumându-se numai la câteva aprecieri necesare dezvoltării pe mai departe a volumului de faţă.

În acest cadru, incontestabil rămâne faptul că fuga mişelească a vânzătorului de neam chemat Pacepa nu a urmărit să submineze pe Ceauşescu şi regimul său, aşa cum se încearcă astăzi pe diverse căi să se demonstreze, ci statul român, prin îngenuncherea şi scoaterea din luptă a unor structuri ale acestuia, create special pentru a-l apăra împotriva unei agresiuni externe.

D.I.E., din care „cârtiţa” a făcut parte, nu era altceva decât un serviciu secret, ca atâtea altele în lume, cu atribuţii

şi competenţe în cunoaşterea şi contracararea acţiunilor ostile, îndreptate împotriva României.

Apare deci clar că nu cultul personalităţii lui Ceauşescu şi regimul de dictatură în fruntea căruia se găsea l-au determinat pe Pacepa să fugă din post şi să se pună la dispoziţia stăpânilor lui de peste ocean, ci caracterul său de trădător mârşav, carierist şi om de nimic.

D.I. din M.St.M., care în principal îşi desfăşură activitatea operativ-informativă în exterior, a trebuit să sufere şi ea urmările înaltei trădări.

La fel ca în celelalte structuri statale, şi la nivelul M.Ap.N., s-au adoptat o serie de măsuri, printre care rechemarea în ţară a unui număr de ataşaţi militari şi alţi ofiţeri cu misiuni în exterior. În prima jumătate a anului 1979, într-o singură serie, ce avea să fie şi ultima până la Revoluţia din decembrie 1989 – iar la timpul potrivit voi explica de ce – se hotărăşte numirea a şapte noi ataşaţi militari.

Contrar criteriilor de selecţionare impuse de partid şi cu multă slugărnicie aplicate în D.I., se decide ca noii candidaţi, pentru posturile rămase vacante, să fie selecţionaţi din rândul ofiţerilor de comandă şi stat major, cu prioritate din teritoriu, şi nu dintre activiştii de partid.

Astfel, fără să bănuiesc ceva sau să fiu întrebat, printre cei şapte ofiţeri destinaţi trimiterii în exterior m-am aflat şi eu. Aceasta în ciuda faptului că, la mutarea din unitate, cerusem ferm şi mi se promisese la fel că nu voi mai face obiectul propunerilor pentru postul de ataşat militar. Chestiunea scoaterii de pe lista „rezervei de cadre” a D.I. am discutat-o şi cu generalul Dumitru, pe timpul vizitei la Cluj, el dându-mi toate asigurările în acest sens.

Iată motivul pentru care am legat readucerea mea în D.I. din M.St.M. şi apoi plecarea în misiune permanentă în străinătate de situaţia zguduitoare şi fără precedent pe care fuga lui Pacepa o crease în România.

Asupra împrejurările concrete în care s-a decis din nou mutarea mea în D.I. şi numirea ca ataşat militar în Italia, mă voi referi, pe larg, în capitolul următor al volumului de faţă.

CAPITOLUL IV - O MISIUNE DIFICILĂ

1 – „CU FATA LA PRODUCŢIE”

La începutul lunii martie 1979, mă găseam în cochetul oraş bihorean – Oradea unde, împreună cu un grup de ofiţeri din subordine, executam controlul cu calificativ al B. Cc. din D. 11 Mc.

Preşedintele comisiei de control pe M.U. era colonelul Dândăreanu, cel care ceva mai târziu va fi avansat la gradul de general şi numit comandantul Armatei a 2-a – Buzău. El era însoţit de generalul Pantelimonescu, secretar al organului de partid al armatei. Cei doi erau foarte bine cunoscuţi în

comandament şi statul major pentru atitudinea lor mândră şi dispreţuitoare faţă de subordonaţi şi slugarnică în raporturile cu şefii.

În seara zilei de 8 martie, la puţin timp după ce suportasem cu greu o discuţie capricioasă iniţiată de colonelul Dândăreanu, pe linia rezultatelor controlului, cu totul neaşteptat primesc ordin ca a doua zi, la orele 16.00, să fiu prezent la Secţia militară a C.C. al P.C.R. – Comisia superioară de cadre.

Reîntors în grabă la Cluj, încerc zadarnic să aflu câte ceva de la generalul Popescu cu privire la chemarea mea, atât de surprinzătoare şi precipitată în Capitală. Mai mult, decolarea cu întârziere a avionului de pe aeroportul din Cluj şi, ca urmare, ajungerea la destinaţie doar cu câteva minute înainte de ora fixată, nu-mi dă posibilitatea să aflu cel puţin rangul celor care urmau să mă primească.

În faţa comisiei, din care făcea parte şi generalul Olteanu, cel care în 1982 va deveni ministrul apărării naţionale, nu mi se spune nimic concret. În termeni echivoci şi propagandistici, generalul Olteanu îmi explică, printre altele, că întâlnirea cu mine ar face parte din „practica obişnuită a organelor de partid pentru cunoaşterea nemijlocită a ofiţerilor cu perspectivă în armată” etc., etc.

Nedumerit şi fără să intuiesc câtuşi de puţin despre ce este vorba răspund în singura manieră posibilă a vremii, arătând că, „în calitate de ofiţer, sunt la dispoziţia armatei, gata să răspund nevoilor acesteia”. Referindu-mă la situaţia în care mă aflam, accentuez, cu destulă amărăciune: „Din M.St.M. am fost mutat la cerere, cu mai puţin de doi ani în urmă, ca urmare a dorinţei mele de a lucra la trupe, domeniul în care doresc să rămân în continuare”.

Surprins de răspunsul meu tranşant şi sigur pus în încurcătură faţă de ceilalţi doi membri ai comisiei care, deşi tăceau, mă urmăreau cu atenţie, generalul Olteanu nu cedează, încercând să-mi demonstreze cum că, „în viziunea partidului”, sunt apreciaţi cei ce gândesc ca mine, adică au ales şi rămân **„cu faţa la producţie”**, tradusă în armată prin activitatea de instrucţie. În discuţie intervine şi un alt membru al comisiei – şeful Secţiei cadre dacă nu mă înşel –

„mobilizându-mă” în finalul întâlnirii, să nu-mi fac probleme şi să merg liniştit la comandament, ceea ce am şi făcut cu primul avion.

Ajuns la Cluj, raportez şefilor cele întâmplate, scoţând în relief, convins că spun adevărul, faptul că am reuşit să-mi impun punctul de vedere în faţa celor de la C.C. şi, în consecinţă, am primit asigurarea că voi putea rămâne, pe mai departe, în cadrul Statului major al armatei.

Atât generalul Popescu cât şi şeful meu nemijlocit, generalul Topliceanu, apreciază că am procedat corect, sfătuindu-mă să mă deplasez urgent la Oradea unde urma să desfăşor bilanţul controlului. Cu aceeaşi ocazie, cei doi îmi comunică, semioficial, că am fost propus în vederea numirii într-o funcţie superioară, la înfiinţarea, în 1980, a încă două comandamente de armată, respectiv A. a 2-a – Buzău şi A. a 3-a – Craiova.

Liniştit şi satisfăcut de rezultatul întrevederii, mă înapoiez la Oradea unde, după definitivarea documentelor de control, iau măsuri pentru ca a doua zi să desfăşor bilanţul acestuia.

Spre uimirea mea şi a celor care aflaseră câte ceva despre deplasarea inopinată la Bucureşti, seara târziu, primesc o notă telefonică prin care mi se cerea ca pe 13 sau 14 martie să fiu prezent la D.I. „cu toate cele necesare pentru perioade lungi de detaşare”. Ordinul, deşi incomplet, conţinea şi unele elemente din care rezulta că fusesem destinat pentru îndeplinirea unei misiuni permanente în Occident. Conform restricţiilor absurde ale timpului nu se pomenea nimic despre funcţia şi ţara în care urma să muncesc.

După o sumară pregătire, părăsesc Clujul supărat şi decepţionat, mai ales că generalul Topliceanu, prin apropourile caracteristice, îmi dăduse să înţeleg că ceea ce raportasem eu la întoarcerea de la Bucureşti ar fi fost, în realitate, o manevră bine ticluită.

Ajuns la D.I., împreună cu alţi 6 ofiţeri, suntem primiţi la conducerea unităţii, fără prea mare entuziasm – mai târziu am aflat că numirile fuseseră făcute peste capul acesteia, stricându-i jocul – unde ni se citeşte ordinul ministrului de numire în noile funcţii. „Locotenet-colonelul Victor Negulescu se eliberează din funcţia de şef al cercetării A. a 3-a şi se

numeşte ataşat militar, aeronautic şi naval în Italia”, prevedea textual ordinul cu pricina (M.C. 117/13.03.1979).

La terminarea „festivităţii”, solicit contraamiralului Şt. Dinu, proaspăt numit în funcţia de şef al D.I. În locul generalului Dumitru, destituit după fuga lui Pacepa, câteva minute pentru a-i prezenta situaţia.

Rămaşi singuri, după ce-i explic în detaliu cele petrecute, accentuând pe modul incorect şi chiar înşelător în care se procedase cu mine, închei cu precizarea că „refuz să plec în străinătate”.

Şeful direcţiei, un vechi activist de partid „cu faţă umană”, aflat total în afara chestiunii numirii mele, ca şi a muncii de informaţii de altfel, evită sau nu ştie ce să-mi răspundă. Îi sugerez să mă scoată la raportul ministrului apărării, cunoscutul general-colonel Ion Coman, propunere pe care o acceptă imediat.

Peste câteva minute, mă aflam deja în faţa generalului Coman, om sfătos şi de mare deschidere.

Ministrul Coman, în maniera sa caracteristică, făcându-se că uită motivul pentru care cerusem să ies la raport, se străduieşte să mă lămurească asupra importanţei misiunii pe care o primisem, în contextul situaţiei catastrofale pe care o crease dezertarea lui Pacepa. După vreo 30 de minute de încurajări şi sfaturi, în care eu încerc de câteva ori în zadar să-mi spun păsul, generalul Coman se ridică de pe fotoliu şi, după ce îmi strânge mâna, mă felicită călduros pentru noua funcţie.

Cunoscându-mă bine, de la activităţile de pregătire operativ-strategică, la care participasem ca şef al cercetării armatei, generalul Coman îmi garantează că după 3-4 ani de misiune în Italia, voi fi adus în ţară şi trimis din nou la Cluj. Bun psiholog cum era, pentru a pune capăt discuţiilor, înainte de a ne despărţi, îmi cere ca a doua zi să mă prezint la cabinetul acestuia, împreună cu soţia, măsură ce depăşea formele convenţionale de protocol.

Cu ocazia întâlnirii de a doua zi, aflu şi motivul pentru care comisia de selecţionare, în ciuda asigurării de a nu fi schimbat din funcţie, a decis trimiterea mea în exterior. Hotărârea fusese influenţată de sinceritatea sau poate greşeala mea,

atunci când afirmasem că doresc să muncesc pe mai departe în cadrul Statului major al A. a 3-a, adică să rămân **„cu faţa la producţie”**, cum se exprimase generalul Olteanu. Dacă în faţa comisiei aş fi avut intuiţia să spun că mi-ar face plăcere să fiu numit în funcţia de ataşat militar, aducând în sprijin şi câteva motive plauzibile, cum ar fi experienţa căpătată în cei 8 ani cât am aparţinut D.I. din M.St.M., în mod sigur decizia ar fi fost alta.

În dorinţa mea corectă şi îndreptăţită de a rămâne la trupe, departe de viesparul Serviciului militar de informaţii, am dat răspunsul pe care îl simţeam iar rezultatul a fost contrariu: obligat să accept postul de ataşat militar la Roma, în care voi rămâne 11 ani şi nu 3-4 cât era normal şi cât, de altfel, îmi promisese şi generalul Coman.

Era o consecinţă a „politicii înţelepte de cadre”, promovate şi controlate în mare măsură de consoarta dictatorului, politică ce avea să ducă în final la blocarea, până în pragul desfiinţării, instituţiei ataşaturii militare române.

Dacă în ocuparea funcţiilor importante din armată, în special cele politice şi de comandă, se urmărea realizarea unui procent ridicat a cadrelor de „origine muncitorească sănătoasă”, pentru munca de informaţii se adăugau şi alte criterii, unele greu de stabilit şi cântărit. Mă refer, spre exemplu, la gradul de încredere al ofiţerului de informaţii în „cel mai iubit fiu al ţării” sau ataşamentul acestuia faţă de regimul totalitar.

Suspiciunea şi teama bolnăvicioasă că cei trimişi în misiune în străinătate nu se vor mai întoarce se generalizează până la punctul în care mai bine se renunţa la post decât să fie încadrat cu o persoană bănuită că ar putea să „trădeze socialismul”.

Abordând în aceşti termeni pesimişti modul cum autorul acestui volum a ajuns să fie numit ataşat militar, cititorul ar putea să-şi pună anumite semne de întrebare, pornind de la cel puţin două elemente, aparent logice, şi anume:

• în ciuda limitelor impuse de regim şi a opoziţiei faţă de îndeplinirea unei misiuni în exterior, cel ce vă relatează a fost totuşi acceptat să fie trimis peste hotare;

• postul de ataşat militar, prin importanţa sa, se situa pe un loc de onoare în ierarhia militară, ocuparea lui fiind râvnită de mulţi, pe când cei „aleşi” erau foarte puţini.

Fără a nega posibilitatea ca cititorul să-şi pună în aceşti termeni problema, semnatarul rândurilor de faţă nu poate împărtăşi un asemenea raţionament.

Motivele sunt multiple, analiza lor neintrând în tema acestei lucrări.

Ceea ce pot eu să spun, ca martor al timpului şi chiar protagonist al multor din evenimentele povestite, este că numirea mea şi a altor ofiţeri în funcţia de ataşaţi militari a constituit o excepţie de la regulă, fără putinţa de a infirma aberaţiile şi arbitrarul ce caracteriza, în ansamblul ei, politica de cadre din armată.

Sloganul sub care se desfăşură selecţionarea şi numirea cadrelor militare, prin aşa zisa „creştere a rolului conducător al partidului” în toate domeniile de activitate ale statului, nu era altceva decât o formă machiavelică de a ţine în chingi oştirea, pentru a o putea transforma într-o masă uşor de manevrat şi folosit.

Din fericire pentru armată, nu toate cadrele militare au fost dispuse să accepte resemnarea şi umilinţa, multe dintre ele continuând să gândească şi acţioneze prin prisma intereselor naţiunii române şi nu a unui dictator dement. Că aşa au stat lucrurile ne-o dovedeşte comportarea oştirii la Revoluţie, prin refuzul ei de a executa ordinul criminal al lui Ceauşescu de a reprima prin forţa armelor cererile legitime ale unui popor umilit şi aflat în pragul disperării.

2 – RĂZBUNAREA LUI PRĂGOI

O dată eşuată tentativa mea de a convinge pe ministrul Coman să anuleze ordinul de plecare în misiune permanentă în Italia, m-am prezentat la contraamiralul Ştefan Dinu căruia, cu multă francheţe, i-am spus cam tot ce gândeam eu atunci despre „politica înţeleaptă” de cadre din armată.

Şeful D.I., sigur constrâns de situaţia critică în care se afla unitatea după fuga lui Pacepa, recunoaşte că modul cum s-a

procedat cu mine nu a fost corect, mai ales în condiţiile în care plecasem din unitate la cerere. Şi el ca şi ministrul apărării mă asigură că misiunea nu va dura mai mult de patru ani, perioadă la sfârşitul căreia voi fi trimis din nou la Cluj.

Mai puţin convins dar conştient de riscurile la care mă expusesem, încep pregătirea conform planului întocmit de S. a 2-a condusă, la data respectivă, de un coleg al generalului Dumitru, colonelul Niculescu Constantin.

Fost ataşat adjunct la Paris, pe când răspundeam de sectorul Franţa, colonelul Niculescu mă primeşte cu destulă răceală, încercând să creeze în jurul meu o atmosferă de neîncredere, comportare ce-l caracteriza încă de pe vremea când lucra în străinătate. Arţăgos, egoist şi îngâmfat, el reuşeşte ca, în scurt timp după plecarea la Paris, să dea naştere la un adevărat război cu ataşatul militar, colonelul Marin Pancea, determinând pe colonelul Berar să intervină de mai multe ori pentru aplanarea situaţiei.

Tributar năravului din născare, după numirea celor şapte ataşaţi militari, Niculescu, împreună cu colonelul Ilie Prăgoi – şeful compartimentului acoperiţi, din unitate, în subordinea căruia se afla şi un birou verificări – gândesc că nu ar fi rău ca de unii din noii veniţi să se ocupe în mod special. Planul lor de şicanare viza îndeosebi pe cei aduşi din afara structurii D.I., un loc aparte ocupându-l cel ce vă relatează.

Din constatările personale, dar şi ajutat de câţiva prieteni din unitate, reuşesc să stabilesc cu destulă exactitate măsurile de „punere la punct” a celor neagreaţi, măsuri ce încălcau grosolan principiile eticii profesionale.

Cele aflate după reîntoarcerea forţată în direcţie şi pe care le voi relata şi concretiza prin exemple la timpul potrivit nu au făcut altceva decât să-mi confirme situaţia grea şi neprielnică muncii ce se instaurase în „Serviciu” de mai mulţi ani. Aşa cum am mai avut ocazia să arăt, atmosfera de invidie şi intoleranţă existentă în D.I. a constituit unul din motivele principale pentru care am cerut şi obţinut, în final, mutarea la Cluj.

Soarta făcuse să revin din nou în Bucureşti, cu deosebirea că de data aceasta nu la „Centru” ci undeva departe de necazurile şi incertitudinile din unitate.

*

Pregătirea propriu-zisă a celor şapte noi ataşaţi militari începe în jurul datei de 20 martie 1979, sub îndrumarea şefilor de sectoare şi a compartimentelor cu atribuţii în acest domeniu.

Pentru postul Roma, ca de altfel pentru toate celelalte B.A.M., planul de pregătire cuprindea mai multe activităţi şi categorii de instruire cum ar fi:

• cunoaşterea istoriei şi a situaţiei geografice, economice, politice şi militare a Italiei şi a altor state din Bazinul mediteranean;

• însuşirea unor date şi informaţii referitoare la organizarea, dotarea şi dislocarea, la pace, a forţelor armate naţionale şi N.A.T.O. din spaţiul geografic respectiv;

• aprofundarea cunoştinţelor de limbă italiană şi engleză;

• perfecţionarea deprinderilor practice în conducerea mijloacelor auto;

• antrenament în lucrul cu mijloacele T.O., de legătură şi cifru;

• verificarea, prin exerciţii, a deprinderilor practice şi a cunoştinţelor teoretice necesare organizării activităţii operativ-informative etc.

Se înţelege că obiectivele menţionate se realizau pe parcursul mai multor şedinţe de pregătire intensivă, toate cu un pronunţat caracter practic-aplicativ.

Din multitudinea de activităţi planificate şi la care am luat parte, pe parcursul celor trei luni de pregătire, mi-am propus să mă refer doar la una, mai precis la „exerciţiul operativ” final, condus de colonelul Prăgoi şi dirijat din umbră de şeful secţiei, colonelul Niculescu.

O voi face, nu însă înainte de a evidenţia faptul că pe timpul celor patru ani, cât am lucrat în secţia ataşaţi militari, am condus mai multe sectoare operative importante printre care Italia, Spania şi Franţa. Adeseori, am fost angajat direct de şeful unităţii, generalul Dumitru, în organizarea şi executarea de misiuni informative, unele din acestea cu un grad sporit de dificultate şi risc. Cunoştinţele şi deprinderile

specifice muncii informative se sprijineau pe o solidă pregătire militară, urmare firească a altor aproape şase ani cât mi-am desfăşurat activitatea în domeniul cercetării la trupe.

Au fost ani benefici, ce au contribuit în mod hotărâtor la formarea mea ca ofiţer de informaţii, punându-mă evident într-o situaţie privilegiată atât pe timpul pregătirii misiunii cât şi în lucru practic ca diplomat militar.

Revenind la exerciţiul condus de colonelul Prăgoi, este necesar să precizez că el nu era singular, astfel de „verificări finale” au fost planificate şi s-au desfăşurat individual, cu toţi ceilalţi şase ataşaţi militari numiţi după fuga fostului general Pacepa.

Evident, în raport de persoana supusă verificării – mă refer la funcţia anterioară şi nivelul de pregătire de specialitate a acesteia – tema exerciţiului se deosebea prin gradul de dificultate, de multe ori activitatea având un caracter pur formal, eventualele rezultate negative neputând modifica decizia de plecare la post.

Exerciţiul destinat celui ce vă povesteşte, venit după cum se ştie dinafara unităţii, fusese inspirat mai mult din filmele de spionaj decât din nevoile reale de pregătire ale unui viitor ataşat militar. Acesta cuprindea mai multe probleme de învăţământ, prin conţinutul lor deosebit de complexe dar neadecvate misiunilor şi, mai ales, poziţiei de reprezentant militar oficial, cum ar fi: desfăşurarea unor activităţi informative în prezenţa organelor de contraspionaj adverse; „ruperea” şi ieşirea de sub supravegherea operativă, în practică o adevărată „cascadorie” poliţienească etc.

Convins de dificultatea probelor la care eram supus, dar şi de substraturile unui asemenea examen, încep pregătirea teoretică şi materială a exerciţiului, decis să fac totul pentru a dejuca intenţiile aberante ale organizatorilor.

Concret, după efectuarea mai multor recunoaşteri legendate în teren, trec la elaborarea planului de acţiune, stabilind printre altele: data, ora şi locul plecării în misiune; itinerariile de deplasare şi legendele folosite; locul, ora şi minutul întâlnirii agentului rezident; locul căsuţei tainice; personalul de sprijin şi mijloacele de transport folosite etc.

Planul fiind pregătit de fiecare participant în parte, natural că datele de bază ale acestuia erau secrete, cu excepţia zilei şi locului începerii acţiunii, pe care eram obligaţi să le comunicăm conducerii exerciţiului.

Ca personal de sprijin am ales şi pregătit doi foşti colegi de serviciu, unul pe post de „agent” şi altul ca şofer, ultimul având misiunea să-mi asigure „ruperea” şi ieşirea de sub supravegherea oamenilor lui Prăgoi. Ar mai fi de menţionat că pe întreaga perioadă de pregătire a exerciţiului am fost „filat”, inclusiv la locuinţă, pe atunci o mică garsonieră repartizată după mutarea la Bucureşti, în localul C.C.A. Pentru inducerea în eroare a filajului, asupra adevăratului plan de acţiune, cu două zile înainte de începerea verificării, efectuez o serie de deplasări şi vizite în diverse cartiere din oraş, alegând cu precădere trasee ce ofereau condiţii excelente ruperii şi împrăştierii urmăritorilor.

Astfel, contrar concluziilor desprinse de conducerea exerciţiului – detaliile le voi afla cu ocazia bilanţului – eu aleg, pentru îndeplinirea misiunii, o zi obişnuită de lucru în care, urmând un traseu din centrul capitalei, îmi planific o serie de activităţi reale, incluse în planul obişnuit de pregătire în vederea plecării la post.

Dintre acţiunile planificate, până la „rupere”, menţionez:

• părăsirea „locuinţei” împreună cu soţia, deplasarea pe jos şi servirea micului dejun la un lacto-bar din apropierea C.C.A.;

• cumpărarea a două buchete de flori şi scoaterea de la C.E.C.-ul situat la parterul blocului turn a unei sume de bani;

• traversarea grădinii Cişmigiu către Policlinica Cobălcescu unde planificasem, din timp, un control medical şi o lucrare stomatologică;

• executarea a două ore de antrenament în conducerea unui autoturism Dacia ce mă aştepta în vecinătatea Policlinicii M.Ap.N.

Fără a recurge la alte explicaţii, se înţelege că deplasarea noastră a fost strict controlată de o puternică echipă operativă, timp în care am reuşit, prin câteva schimbări de locuri şi direcţie legendate, să identificăm vreo 8-9 persoane. În jocul nostru, „de-a şoarecele cu pisica”, nu au lipsit nici

momentele hazlii, produse de „amici”, ca urmare a încercărilor disperate ale acestora de a nu ne pierde sau de a-şi ascunde, prin diverse procedee, unele stângace, prezenţa sau chiar identitatea - pe câţiva dintre „filori” îi cunoşteam încă de pe timpul cât lucrasem în D.I.

Admiţând totuşi că, până la Policlinica Cobălcescu, oamenii colonelului Prăgoi şi-au făcut datoria, atât cât au putut, este necesar să pun în gardă cititorul că, pe mai departe, în îndeplinirea misiunii lor necazurile se vor ţine lanţ.

Astfel, după terminarea controlului medical şi conducerea soţiei la cabinetul stomatologic unde era aşteptată, părăsesc Policlinica îndreptându-mă agale spre autoturismul ce mă aştepta undeva în apropiere. Întâmpinat de instructor – un bătrân plutonier de auto – după salutul de rigoare şi câteva explicaţii tehnice, mă urc la volan, natural pe post de şofer.

Surprinşi de cele văzute şi crezând că a sosit momentul „scăpării”, mai mulţi filori, ieşiţi de după colţuri şi din ascunzători, se grăbesc să se îmbarce pe cele două autoturisme ce-i aşteptau în zonă.

Calm şi complet satisfăcut de cum decurseseră lucrurile până atunci, fără ca instructorul să bănuiască ceva, încep conducerea auto urmând un traseu, dinainte stabilit, ce cuprindea, în mare: Calea Plevnei, Ştefan Furtună şi Splaiul Independenţei – cu prioritate malul drept al Dâmboviţei, până în apropierea unei punţi, de lângă fostul pod Izvor, aflat în reconstrucţie. Locul trebuie reţinut deoarece acolo, dar pe malul opus, mă aştepta un alt coleg, pe post de conducător auto, cu ajutorul căruia urma să realizez ieşirea de sub supraveghere.

Pierzându-i iniţial pe drum, colegii din filaj îşi fac apariţia după vreo 20 minute, conduşi de astădată de colonelul Prăgoi, fost şofer acoperit la una din ambasade şi rechemat în ţară, tocmai în urma unui accident de circulaţie.

Văzând insistenţa cu care Prăgoi se ţinea după mine, continui jocul încă vreo oră şi un sfert, având grijă ca pentru „obişnuinţa” urmăritorului să includ în traseu şi malul drept al Dâmboviţei.

Pe timpul unei curse, când mă aflam în apropierea intersecţiei Căii Plevnei cu Ştefan Furtună, în faţa mea se

produce un ambuteiaj ca urmare a ruperii puncţii din spate a troleibuzului ce mă preceda, obligându-mă astfel să mă opresc înapoia acestuia.

Colonelul Prăgoi, care de câteva minute bune luase pe cont propriu urmărirea, plasându-se undeva înapoia autoturismului meu, surprins de situaţie şi pentru a nu da ochii cu mine prin intermediul retrovizorului, îşi continuă drumul prin dreapta, ascunzându-se după troleibuzul aflat în pană. La puţin timp după isprava sa, soseşte un alt troleibuz care, depăşind tot prin dreapta coloana ce se formase înapoia celui cu necaz, se opreşte undeva în dreptul autoturismului nostru, blocând din spate ieşirea lui Prăgoi.

Dându-mi seama de momentul favorabil creat, nu-mi rămâne altceva de făcut decât să întorc autoturismul pe celălalt sens al străzii şi, după câteva minute, să mă înscriu lejer pe Splaiul Independenţei, în direcţia fostului pod Izvor. Colonelul Prăgoi, rămas blocat, ordonă unui alt echipaj să preia urmărirea, manevră de care îmi voi da seama la foarte scurt timp.

Cum clipa decisivă a „ruperii” se apropia, trec la punerea în temă a instructorului, precizându-i ca la cursa următoare, odată ajunşi în apropierea punţii salvatoare – dar nu în dreptul ei – să simulăm o defecţiune a autoturismului, cu obişnuita ridicare a capotei, urmată de „nervi” şi agitaţie. Trucul ne reuşeşte de minune, plutonierul Băloi – căci el era instructorul auto – după oprirea autoturismului se „înfurie de-a binelea”, reproşându-mi că am condus prea mult în regim de viteză redus, ducând la încălzirea excesivă a lichidului de răcire.

Discuţia o prelungim voit alte câteva minute, timp suficient pentru a studia situaţia „filorilor”. Stabilim că în afara echipajului identificat deja şi „ascuns” la cca. 140-150 m. de noi, colonelul Prăgoi nu mai dispunea de alte forţe operative în zonă. În consecinţă, decid încheierea şedinţei de conducere şi trecerea la executarea acţiunii principale a exerciţiului: „ruperea şi ieşirea de sub supraveghere”.

Astfel, în modul cel mai firesc, după ce mulţumesc şi îmi iau la revedere de la instructor, neuitând să stabilim împreună data antrenamentului următor, trec puntea

urcându-mă, evident satisfăcut, în autoturismul ce mă aştepta cu motorul cald, undeva pe o străduţă lăturalnică.

Ce s-a întâmplat după aceea este uşor de imaginat.

Dându-şi seama târziu de joc şi neavând pe nimeni pe malul stâng al Dâmboviţei, foştii colegi nu au mai avut timpul necesar ocolirii şi reluării controlului deplasării, pierzându-mă şi dându-mi posibilitatea să ajung, fără dificultate, în zona lacului Herăstrău unde fixasem locul de întâlnire şi primirea materialului informativ.

Introducerea în planul de acţiune a unor activităţi reale, unele obişnuite şi nesemnificative, a fost de natură să creeze confuzie „contraspionajului advers", ducându-l la aprecieri superficiale şi chiar eronate.

Fără să forţăm nota, prin manevre de persiflare sau şicanare a filajului, ruperea şi, în final, ieşirea de sub urmărire s-a făcut în modul cel mai firesc, ca şi cum ataşatul militar nu şi-ar fi dat seama că este supravegheat.

În continuare, misiunea a decurs fără necazuri, prin întâlnirea „agentului", preluarea materialului şi instruirea acestuia pentru acţiunea următoare.

Timpul rămas la dispoziţie îl folosim în modul cel mai „eficient", planificându-ne, printre altele, şi servitul unei mese copioase şi binemeritate la un local din parcul Herăstrău. Trecând în revistă cele întâmplate, nu am putut să nu „compătimim" puţin şi isprava colonelului Prăgoi, în pregătirea şi reuşita căreia pusese atâta zel şi speranţe. La bilanţul exerciţiului, ascunzându-şi inteligent amărăciunea, el a fost nevoit să recunoască înfrângerea, realismul şi naturaleţea situaţiilor jucate de noi dându-i peste cap întregul plan de filaj.

*

Recunoscând, fără putere de tăgadă, rolul activităţilor de teren în formarea şi consolidarea unor calităţi şi deprinderi practice, necesare ofiţerilor de informaţii, am respins dintotdeauna ideea ca ataşaţii noştri militari să poată să-şi organizeze munca şi să acţioneze după scenarii proprii filmelor de spionaj. Susţinând o astfel de idee, am în vedere,

în primul rând, poziţia şi statutul ataşatului militar, faptul că el reprezintă, în relaţiile oficiale cu ţara gazdă, armata din care face parte.

Căderea şi expulzarea lui, mai ales în noua situaţie geostrategică europeană, ar fi de natură să afecteze grav credibilitatea militară a României, cu repercusiuni din cele mai serioase pe planul relaţiilor bi sau multilaterale.

3 – NECAZURILE ÎNCEPUTULUI

Potrivit planului de pregătire, ultimele zece zile au fost destinate asigurării tehnico-materiale a postului şi efectuării prezentărilor, cu ocazia plecării în misiune în Italia.

Vizitele de prezentare, unele fără scopuri bine definite, aveau loc, de regulă, în ordinea listei de protocol a M.Ap.N., începând cu şefii direcţiilor centrale, comandanţii categoriilor de forţe ale armatei şi terminând cu ministrul apărării naţionale.

În afara structurilor armatei, o vizită utilă şi interesantă, pe care am efectuat-o, a fost cea de la M.A.E., în cadrul căreia m-am întâlnit şi am avut discuţii cu şeful Departamentului de relaţii externe şi un funcţionar ce dirija activitatea specifică pe spaţiul Italia. Cu acea ocazie am aflat o serie de date şi fapte cu privire la viaţa diplomatică, în general, şi a situaţiei tensionate, lipsite de colaborare şi colegialitate, din cadrul misiunii noastre la Roma. Ascultând pe unul din interlocutori, cum descria atmosfera de „mahala” de la ambasada română din Italia, aveam impresia că este vorba de o acţiune rău intenţionată, din cine ştie ce motive.

Din păcate, aşa cum o să am posibilitatea să constat pe teren, situaţia din unele reprezentanţe diplomatice ale ţării era mult mai gravă, aceasta contribuind din plin la deprecierea imaginii României în lume.

O altă vizită, cu o istorie aparte, deosebit de semnificativă pentru atmosfera vremurilor ce le-am trăit, a fost cea efectuată, la începutul lunii iulie 1979, prim adjunctului ministrului apărării naţionale şi şef al M.St.M., generalul Ion Hortopan.

Cunoscând mai demult duritatea absurdă şi comportarea capricioasă a acestui general – ultima „ciocnire” cu el având loc la Cluj cu câteva luni mai înainte, cu ocazia şedinţei Consiliului militar al armatei – iau toate măsurile pentru a evita o situaţie neplăcută.

Astfel, pregătit milităreşte, la data şi ora stabilite, cu uniforma impecabil ajustată şi călcată, mă prezint la cabinetul şefului M.St.M.

Urâcios cum era din fire, cu un deget băgat pe jumătate în nas şi fără să se ridice de pe scaun, mă întâmpină, mormăind în bărbie mai multe expresii, din care redau: „Ce, bă, ai fugit de la greu să te faci diplomat?”; „Ţi-a fost frică de trupe...!”... „Pe cine, bă, ai lăsat în locul tău?”.

Deşi ieşirile necontrolate, de genul celor de mai sus, nu mai constituiau de mult o surpriză pentru mine, de data aceasta momentul ales şi felul jignitor de a se comporta depăşiseră orice limită pentru ca să mă resemnez şi să nu-i răspund pe măsură.

După ce i-am reamintit că „numirea mea, pentru a îndeplini o misiune în exterior, s-a făcut prin ordinul ministrului apărării naţionale, fără să fiu întrebat şi, ca atare, peste voinţa mea”, am continuat adăugând: „Tovarăşe general, felul în care m-aţi primit este înjositor nu numai pentru mine ci mai ales pentru cel în faţa căruia mă aflu”. „O atare atitudine este în afara regulamentelor noastre militare”. „Rog să-mi permiteţi să plec!”.

Surprins de poziţia şi curajul meu – nu era obişnuit să fie înfruntat în acest mod – încearcă în zadar să mă tempereze, prin câteva sfaturi şi glume deplasate. Caracterul său coleric, de om vulgar şi necioplit, nu-i dădea voie să pară altfel decât era în realitate.

În această atmosferă imaginabilă pentru mulţi, părăsesc cabinetul gândind, ca de atâtea alte ori: „Cum de era posibil ca în fruntea oştirii să ajungă un astfel de gogoman?!”.

În mod firesc, cele păţite cu ocazia primirii de către generalul Hortopan le raportez ministrului Coman – om de mare fineţe şi înţelegere – care, neputând face nici el mare lucru, mă sfătuieşte să-l las în plata Domnului şi să nu-i iau în seamă „comportarea grosolană”.

*

Epuizată perioada de pregătire, cu neîmplinirile dar şi realizările ei, pe 13 iunie 1979, împreună cu soţia dar fără unicul fiu pe care îl aveam – pe atunci copiii nu aveau voie să-şi însoţească părinţii la posturi în străinătate – ne îmbarcăm, cu destulă emoţie, pe un avion T.A.R.O.M. cu destinaţia Italia. După aproximativ 2 ore de zbor fără probleme, aeronava aterizează, în aplauzele generoase ale pasagerilor, pe cunoscutul aeroport internaţional, Leonardo da Vinci (Fumicino) din Roma.

La aeroport, suntem întâmpinaţi de fostul ataşat militar, colonelul Popa, ofiţer de geniu, originar din Petreşti, satul „academicienei”, şi şeful serviciului administrativ al oficiului, domnul Primejdie, un nume ce i se potrivea de minune.

În drum spre ambasadă, parcurgem repede cei aproape 35 Km. de autostradă, admirând frumuseţile peisajului mediteranean, format din coline domoale, pictate parcă cu grupuri de chiparoşi şi palmieri. Erau imagini magnifice, ce se pierdeau la orizont şi din care răsăreau semeţe, sfidându-se maiestuos, monumentele antice şi clădirile moderne ale „Cetăţii Eterne” – Roma.

Suntem cazaţi la „Academia Română”, o clădire monumentală, ridicată din iniţiativa lui Nicolae Iorga şi unde, în anii '80, M.Ap.N. dispunea de un mic dar cochet apartament.

„Accademia di Romania”, în traducere liberă Şcoala României, este situată în una din cele mai frumoase şi extinse zone verzi din Roma, „Villa Borgheze”. Înconjurată de vegetaţia luxuriantă a parcului şi câteva instituţii de cultură cum sunt: muzeul de „Arte Frumoase”, „Şcoala Engleză”, „Academia Egipteană” şi altele, „Academia Română” se impunea prin poziţia şi frumusețea sa, dominată la rândul ei de figurile legendare ai celor doi făuritori de neam românesc, Traian şi Decebal.

Parcurgând pe jos o mică porţiune din „Grădina Burgheză”, se ajunge, în câteva minute, pe una din cele şapte

coline ale Romei – „Pincio” unde se găseşte şi un mic simbol românesc, „Esplanada Romania”.

Cât priveşte sediul Ambasadei române şi asupra căruia o să mai revin, el era situat într-o altă zonă minunată a Romei, „Parioli” şi ea dominată de o altă frumoasă colină purtând acelaşi nume.

*

În anii la care mă refer, ambasador în Italia era „ziaristul” Ion Mărgineanu, fost colaborator şi apoi director la Agerpres.

Bun profesionist şi mai puţin diplomat, lui Mărgineanu, ca la mai toţi „aleşii poporului” din vremea respectivă, îi plăcea să pozeze într-un om mare, plin de sine şi atotştiutor, dar şi de neînduplecat cu subordonaţii. Era şi motivul pentru care mulţi din oficiu îl chemau „colonelul”, grad pe care nu ezita, uneori, să şi-l decline.

Conform practicii protocolare dar şi acelor reguli nescrise de educaţie şi respect pentru instituţia ce o reprezenta, în prima zi a sosirii noastre la Roma, împreună cu vechiul ataşat militar, ne prezentăm la şeful oficiului diplomatic. Cu ocazia primirii, în afara cunoaşterii reciproce şi unor discuţii de circumstanţă pe care bănuiam că o să fiu nevoit să le întreţin, mă pregătisem să-i transmit şi obişnuitul salut din partea ministrului apărării, generalul Coman.

Acesta era planul. Numai că, potrivit unei vorbe bătrâneşti, el nu întotdeauna se potriveşte cu cel din târg.

La intrarea în biroul de lucru al ambasadorului, în loc de bun venit, asist la câteva scene greu de imaginat, dacă ţinem cont, mai ales, de locul şi momentul în care se petreceau. Ceea ce vedeam şi aproape refuzam să cred, nu era altceva decât o confirmare pe viu a situaţiei prezentate de funcţionarul de la M.A.E. cu privire la neînţelegerile şi atmosfera prăpăstioasă din ambasada română de la Roma.

Pe scurt, după ce ne prezentăm aproape milităreşte, şeful misiunii, fără să ne răspundă la salut, să ne dea mâna sau să ne invite să luăm loc, după cele mai elementare noţiuni de bună cuviinţă, cu o mutră bosumflată şi respingătoare, tipică

unuia ce i se „înecaseră cirezile”, ne spune pe un ton acru să ne vedem de treabă.

Deşi aprins de mânie, mă abţin să-i răspund la sfidare, părăsind biroul, dezamăgit şi cu un gust amar, mai ceva decât cel simţit pe timpul întrevederii cu generalul Hortopan.

La ieşirea din clădire, cer colonelului Popa explicaţii pentru o astfel de primire „călduroasă”, ce depăşise orice limită a bunului simţ. Ofiţerul, evident nemulţumit şi el, încearcă să mă lămurească cum că aşa este ambasadorul şi întregul colectiv al oficiului, „plin de securişti” şi „oameni fără scrupule”, ce se bârfesc şi încearcă să se excludă reciproc etc., etc.

Deşi ştiam că în spusele colegului exista mult adevăr, argumentele lui nu mă conving, mai ales că eu nu-l cunoşteam pe ambasador şi, ca atare, cu mine nu avea nimic de împărţit.

Mult mai târziu, voi afla că primirea grosolană pe care ne-a rezervat-o şeful oficiului, pe lângă caracterul lui de om necioplit, îşi avea originea în starea conflictuală existentă între cei doi, ca urmare a modului distant şi orgolios în care se manifestase colonelul Popa.

Admiţând, totuşi, unele circumstanţe atenuante ambasadorului, ele nu au putut, în nici un chip, să justifice comportarea lui cu ocazia primirii noului ataşat militar român, subiect pe care am să-l reiau şi clarific cu o altă ocazie.

Până atunci însă necazurile au continuat, lipsa de dialog şi cooperare cu şeful oficiului constituind pentru mine motive serioase de îngrijorare şi disconfort, cu repercusiuni chiar pe planul muncii specifice.

Că aşa stăteau lucrurile rezultă pregnant şi din următorul episod:

La câteva săptămâni de la luarea în primire a postului, mai precis la începutul lunii august 1979, sunt invitat să particip împreună cu soţia la vizita de informare a ataşaţilor militari, organizată de S.I.O.S.-T.U., în Sardenia – participarea mea la activitatea respectivă fusese cerută de colonelul Popa şi aprobată de „Centru” cu mult înainte de a sosi la Roma.

Obişnuit cu regulile şi disciplina din armată, informez pe ambasador asupra plecării în misiune, cu toate că acesta continua să bufnească şi trăsnească, după obiceiul casei.

Vizita, deosebit de interesantă pe planul cunoaşterii zonei şi al rezolvării unor probleme de muncă, programată iniţial să dureze aproape o săptămână, se încheie cu o zi mai devreme, astfel că mă înapoiez la Roma într-o sâmbătă, până în prânz. Scurtarea timpului destinat activităţii îmi convenea de minune, a doua zi având planificată o întâlnire de lucru cu un ataşat naval.

Sâmbătă, către orele 14.00, aflându-mă în biroul de lucru, sunt chemat la telefon de secretara oficiului pentru a-mi transmite „ordinul” ambasadorului de a intra de serviciu pe reprezentanţa diplomatică, duminică dimineaţa. Consultându-mi agenda de lucru, constat că numirea fusese făcută în afara graficului, eu fiind planificat ofiţer de serviciu peste trei sau patru zile. În consecinţă, comunic secretarei că nu este rândul meu şi că, probabil, este vorba de o eroare. Îi spun chiar că prezenţa mea la birou este fortuită şi că a doua zi sunt ocupat.

Peste câteva minute mă sună ambasadorul Mărgineanu – era pentru prima oară când făcea un asemenea gest după sosirea la post – care, pe un ton cazon, fără nici-o explicaţie prealabilă, îmi „ordonă”, pur şi simplu, să execut cele comunicate de secretară.

Destul de calm, pentru cât jar acumulasem în mine, în cele câteva săptămâni de când mă aflam la Roma, îl întreb mai întâi dacă ştie cumva că „ordinul” şi „comanda” fac parte din procedeele de conducere militară şi nu din limbajul diplomatic.

Ambasadorul, într-un mod foarte deschis, mă lasă să înţeleg că şi el ar fi militar, al cărui grad nu este în nici un caz mai mic ca al meu şi, ca atare, să mă supun necondiţionat dispoziţiei acestuia.

Îi răspund imediat: „în acest caz nu vă execut ordinul, refuz pe care îl voi raporta urgent în ţară”.

Discuţia se întrerupe aşa cum începuse, iar eu, convins că măsura şefului misiunii era abuzivă, raportez în ţară cerând să se intervină pentru aplanarea situaţiei.

Pornit pe vechiul ataşat militar, în circumstanţe de acum cunoscute, ambasadorul Mărgineanu nu reuşea să înţeleagă, cel puţin în faza iniţială, că are de-a face cu un militar de carieră, disciplinat şi ordonat, care îşi cunoştea atât atribuţiile cât şi limitele în relaţiile cu şeful misiunii.

Că aşa au stat lucrurile va admite personal cu ocazia unei întâlniri de câteva ore, acceptată din păcate abia după intervenţia ministrului Coman. Atunci vom putea discuta cu calm dar tranşant, clarificând şi punând pe baze normale relaţiile dintre ambasador şi ataşatul militar.

4 – ABERAŢIILE UNUI SISTEM POLITIC

Nu mai era de mult un secret faptul că în cadrul reprezentanţelor noastre diplomatice din exterior se aflau şi îşi desfăşurau activitatea, sub diverse acoperiri, ofiţeri ai fostei securităţi, cu prioritate aparţinând D.I.E. Cunoşteam detalii încă de pe vremea când lucram în Secţia a 2-a, ataşaţii militari români reclamând frecvent interferenţele şi piedicile puse de securitate în munca lor specifică. Era perioada când oamenii D.I.E. îşi extinseseră activitatea în toate structurile societăţii româneşti, încercând chiar să preia controlul, prin trecerea în subordine directă, până şi a instituţiei ataşaturii militare.

Multe aspecte, unele total abuzive şi aberante, le voi afla după sosirea la post.

Ca personal acoperit al oficiului, ce aparţinea unui serviciu de spionaj cum era D.I.E., oamenii acestei unităţi ar fi trebuit să se ocupe de culegerea de informaţii din domeniile politic, tehnico-ştiinţific şi economic, necesare României pentru a-şi proteja interesele, şi, la nevoie, a se apăra. Erau în practică misiuni fireşti pe care le primeau şi executau toţi reprezentanţii serviciilor similare din lume.

Nenorocirea a fost că la noi treburile nu stăteau aşa, lucrătorii D.S.S. din exterior fiind folosiţi în cu totul alte scopuri care, de cele mai multe ori, nu aveau nimic comun cu siguranţa statului.

În prima parte a anilor '80, relaţiile economice şi, parţial, cele culturale şi turistice dintre România şi Italia se găseau la un nivel corespunzător de dezvoltare, ceea ce crea un cadru favorabil pentru desfăşurarea de către D.I.E. a unei activităţi informative eficiente.

Contrar aşteptărilor şi chiar a bunului simţ, ofiţerii de informaţii ai securităţii, îndrumaţi „ştiinţific” de la centru şi folosind cu dărnicie fondurile valutare puse la dispoziţie se angajaseră într-o activitate propagandistică de proporţii. Ei primiseră misiunea să prezinte România lui Ceauşescu ca pe o ţară definitiv desprinsă din blocul sovietic, dar cu mari dificultăţi economice, cauzate tocmai de politica sa independentă. Evidenţiind, prin toate mijloacele la dispoziţie, caracterul real al apropierii ţării de Occident, ei implorau sprijinul Italiei, în special pe linia ajutorului financiar, atât de necesar depăşirii fazei critice a datoriilor externe.

Deşi într-o măsură mai mică, în perioada la care mă refer, D.I.E. nu a neglijat nici promovarea imaginii perechii dictatoriale, în special prin finanţarea faimoaselor „opere” ale lui Ceauşescu şi „lucrările ştiinţifice” ale consoartei lui.

*

Accentuarea dificultăţilor României, în special după 1985, ca urmare a agravării crizei economice şi deprecierii nivelului de trai al populaţiei, îşi va pune amprenta şi mai mult pe activitatea ofiţerilor acoperiţi ai securităţii, prin implicarea lor în acţiuni de ascundere a adevărurilor cu privire la realităţile din ţară.

Era perioada când propaganda deşănţată, de ridicare în slăvi a celor doi dictatori, atinsese punctul culminant al ridicolului, materialele publicate şi finanţate, cu sute de mii de dolari, de „I.C.E. Dunărea” având de fapt efecte contrarii celor propuse, prin sporirea adversităţii Italiei şi a întregului Occident faţă de România.

Din numărul mare de exemple cunoscute şi pe care aş putea să le prezint, două mi se par edificatoare.

Primul se referă la un articol publicat pe la jumătatea anului 1987, în cotidianul roman „Il Messaggero”, material

îngrijit şi finanţat, după toate probabilităţile, de şeful Agenţiei economice din cadrul ambasadei române. Plătit cu peste 10.000 dolari, articolul se voia să fie un omagiu adus activităţii „revoluţionare” şi „ştiinţifice” a Elenei. În conţinutul acestuia, într-o formulare şi aranjament oribil, lipsit de bun-gust şi profesionalism gazetăresc, au fost înscrise şi unele date cu scop de reclamă comercială, referitoare la autoturismul Dacia.

Contrar aşteptărilor celor ce puseseră la dispoziţie şi negociaseră afacerea, materialul apare într-unul din numerele ziarului, undeva spre sfârşitul acestuia, în spaţiul rezervat, în mod obişnuit, reclamelor comerciale şi publicităţii de toate felurile.

Însoţit de o fotografie din tinereţea „academicienei”, cu un chenar de necrolog, „omagiul” stârneşte agitaţie şi teamă în rândul „propagandiştilor” din ambasadă – reamintesc că era vorba de consilierul economic şi alţi vreo doi colaboratori de-ai acestuia – cu acuze reciproce şi justificări din cele mai bizare.

În final, fără putinţa de a se afla adevărul, s-a tras concluzia, raportată şi în ţară, că de vină ar fi redacţia ziarului care, făcând jocul unor „cercuri reacţionare”, a modificat conţinutul articolului, dându-i un caracter antiromânesc.

Într-un cerc restrâns din ambasadă, nu a lipsit nici ideea că manipularea articolului ar fi fost pusă la cale de câţiva români din diasporă, variantă destul de credibilă. Sub nici un motiv, publicarea articolului, sub forma menţionată, nu a putut fi opera vreunui „dizident” din oficiul nostru diplomatic, aşa cum s-a încercat să se acrediteze ideea, chiar dacă o asemenea faptă ar fi fost de dorit de unii dintre noi.

Al doilea exemplu, deosebit de concludent, se referă la cheltuielile mari ce se făceau de către D.I.E. pentru aşa zisa promovare a imaginii perechii prezidenţiale, prin publicarea în străinătate a unor lucrări semnate de cei doi dictatori.

Cum se făceau aceste plăţi şi cât de mari erau ele reuşisem să deţin numeroase date. Un caz concret îl aflu în anul 1988 de la reprezentantul T.A.R.O.M. la Roma, Dan Tudorache, fiul fostului ataşat militar român în Grecia.

Făcându-mi o vizită la biroul de lucru, Tudorache, cu o mutră prăpăstioasă şi vocea sugrumată de emoţie, îmi prezintă un plic care din eroare sau poate voit fusese lăsat, împreună cu alte materiale, la sediul agenţiei T.A.R.O.M., situată undeva pe lângă Piaţa Republicii.

Plicul, expediat de o editură din Messina-Sicilia, conţinea o factură în valoare de 170.000 dolari, reprezentând cheltuielile de publicare a ultimei „lucrări de cercetare ştiinţifică” a Elenei din domeniul polimerilor.

Cum asemenea date erau secrete, putând aduce mari necazuri celor ce le aflau, îl sfătuiesc pe Tudorache să pună factura în plic, după care să-l introducă într-o cutie poştală cu menţiunea că adresantul este necunoscut. În realitate, pe plic se putea citi clar adresa ambasadei române: „Via Nicolo Tartaglia, 36 Roma”.

Nu peste mult timp factura va ajunge la Agenţia economică care, ca de atâtea alte ori, se va grăbi s-o achite. Cei 170.000 dolari americani se vor adăuga, în chip nefericit, altor milioane cheltuite pentru operele „geniului din Carpaţi” şi „metrezei” lui, în timp ce noi continuam să credem că apariţia acestor lucrări era rezultatul „prestigiului” şi „stimei” de care cei doi megalomani se bucurau în lume.

*

În sarcina unor ofiţeri de securitate acoperiţi, mai precis a celor din contraspionajul extern, intra şi supravegherea personalului ambasadei, în care era inclus şi ataşatul militar. Misiune firească până la o anumită limită, practicată de toate serviciile secrete din lume, cu condiţia ca aceasta să nu devină abuzivă şi stânjenitoare muncii specifice.

Punând în aceşti termeni protecţia diplomaţilor, am în vedere că activitatea contraspionilor din ambasadă, ca de altfel a întregului aparat contrainformativ al securităţii, fusese politizată şi deviată de la scopurile şi obiectivele ei normale. Prin metode abuzive, posibile ca urmare a sistemului ce le emana dar şi a „zelului” multora din slujitorii lui, ofiţerii ceişti se preocupau îndeosebi de urmărirea vieţii particulare, a convingerilor colegilor din ambasadă şi mai puţin de

contracararea acţiunilor agenţilor serviciilor de informaţii străine. Bănuiala, exagerarea, abuzul şi chiar minciuna făceau parte din arsenalul de lucru obişnuit al multora dintre ei. De aici şi ruptura ce se produsese între ofiţerii cunoscuţi sau bănuiţi că ar aparţine contraspionajului extern şi restul personalului diplomatic, situaţie ce polua şi otrăvea întreaga atmosferă de lucru.

Ca ataşat militar, cu uniformă şi grade purtate la lumina zilei, am respins din faşă orice tentativă de amestec sau control abuziv din partea „colegilor" de la securitate afirmând, nu odată, că preocuparea mea nu este să mă apăr de ei ci, atunci când va fi nevoie, de oamenii serviciilor secrete italiene. Mai mult, dând dovadă de înţelegere a unor interese comune, de câteva ori le-am sărit în ajutor, punându-le la dispoziţie materiale documentare referitoare la Trupele de carabinieri şi poliţia italiană, documente pe care ei nu puteau să le obţină în mod obişnuit. Vârsta, gradul, poziţia oficială şi experienţa, dar şi corectitudinea în comportare, constituiau motive suficiente pentru ca relaţiile mele cu reprezentanţii altor servicii secrete româneşti să se întemeieze pe respect şi înţelegere.

Din păcate, simţul profesional scăzut ca şi îndrumările, sigur greşite, primite din ţară au făcut ca unii ofiţeri din D.I.E., fie ei din sectorul informativ sau de contraspionaj, să-şi dea în petec, punând la cale diverse acţiuni de supraveghere şi control a ataşatului militar, pe cât de abuzive pe atât de banale şi fără motive întemeiate.

Un episod prostesc şi, în ultimă instanţă, lipsit de camaraderie ostăşească şi colegialitate, este cel ce urmează:

Pe la jumătatea lunii aprilie 1985, la puţin timp după instalarea lui Gorbaciov la putere, sunt atenţionat de un ofiţer din ambasadă că de câteva zile convorbirile din biroul de lucru îmi sunt interceptate, dispozitivul de ascultare fiind instalat în spaţiul cifrului de stat.

Obişnuit cu o astfel de idee şi ocupat cum eram cu descifrarea „noii gândiri gorbacioviene", chestiune mult discutată în Italia la acea vreme, nu dau atenţie prea mare celor aflate. Posibilitatea interceptării convorbirilor telefonice

şi a discuţiilor din spaţiul B.A.M., inclusiv din locuinţă, fuseseră luate în calcul de mine imediat după sosirea la post.

Pentru uşurarea înţelegerii relatării, ar mai fi de precizat că, de anul nou 1985, primisem în dar de la administratorul ambasadei o scrumieră „J.W.” pe care o ţineam pe măsuţa din faţa biroului. Cum eu nu fumam, interdicţie pe care o puneam şi vizitatorilor, scrumiera ţinea loc de bibelou, adesea fiind obligat să-i schimb poziţia pentru a evita deranjul produs de lumina ce o reflecta în direcţia mesei de lucru.

La câteva zile după ce fusesem atenţionat că sunt ascultat, mă gândesc că nu ar fi rău ca, „în scop de învăţământ”, să stabilesc locul microfonului (microfoanelor) care, potrivit situaţiei concrete şi a unor principii şi norme tehnice cunoscute, nu putea să se găsească decât în interiorul B.A.M. După câteva încercări nereuşite, în care folosesc şi un aparat rudimentar de căutare, mă las păgubaş, luând măsuri să-mi revizuiesc modul de purtare a discuţiilor şi convorbirilor telefonice.

Antrenat în activitatea de muncă cotidiană, uit definitiv de chestiunea microfonului, nu însă şi de ceistul de care eram sigur că se ocupă cu astfel de minuni.

Trecuseră câteva săptămâni de la povestea cu interceptarea şi peste 4 luni de când primisem cadou scrumiera „J.W.”.

Într-una din zile, având mult de lucru, sunt nevoit să rămân la serviciu până seara târziu.

Obişnuit de acum cu scrumiera de pe măsuţa din faţa biroului, la un moment dat îmi dau seama că lumina reflectată de obiect era foarte slabă, iar figurile pe care în mod obişnuit le desena pe tavan lipseau cu desăvârşire. Toate acestea în condiţiile în care în biroul de lucru erau aprinse 7 becuri.

Intuind cam despre ce era vorba, după un studiu sumar, constat că pe măsuţă nu se mai afla scrumiera de cristal oferită de administratorul Primejdie ci alta, opacă şi destul de rudimentar turnată. Ea fusese produsă şi echipată de sectorul T.O. al D.I.E. şi apoi plasată în spaţiul B.A.M., prin înlocuirea scrumierei originale.

Pentru verificarea concluziei, chem la mine pe bănuitul făptaş, un tânăr căpitan guraliv şi destul de uzat psihic.

Calm, încep discuţia cu ofiţerul comentând rezultatul meciului de fotbal STEAUA-DINAMO, ce se desfăşurase cu câteva zile în urmă, şi o poezie, pe aceeaşi temă, ce circula prin ambasadă, şi al cărui început suna cam aşa:

„Nu-i dulceaţă ca pelteaua şi
Dinamo cum e Steaua...”

Pe timpul celor câteva minute de glume şi voie bună, ridic scrumiera, pe care o mutasem între timp pe biroul meu, plimbând-o ostentativ dintr-o mână în alta.

„Slab de îngeri” cum era, necaz pe care îl cunoşteam mai de mult şi care se va verifica în chip dramatic pe timpul Revoluţiei, la un moment dat ofiţerul îşi pierde complet controlul, adresându-mi-se aproape strigând:

„Tov. colonel, ce dracu tot faceţi cu scrumiera aceea?”

„Nimic” îi răspund eu, după care adaug:

„Am de gând s-o sparg, să-i scot microfonul şi s-o trimit şefilor tăi de la Bucureşti”.

Rămas un timp complet uluit, până la urmă va recunoaşte că obiectul fusese primit din ţară, după ce studiase şi propusese el modul de utilizare.

Insistând să-i înapoiez scrumiera, am fost de acord cerându-i în schimb să-mi aducă originalul, tentativă ce nu-i va reuşi până la plecarea definitivă de la post.

Lăsând cititorului posibilitatea de a formula propriile concluzii, personal am considerat procedeul, pe lângă inutilitatea lui, destul de costisitor având în vedere că spaţiul B.A.M. oferea multe alte posibilităţi pentru plasarea de mijloace tehnice de ascultare, fără riscul descoperirii lor.

*

Comentând şi apreciind, de cele mai multe ori negativ, lucrătorii vechilor structuri informative ale securităţii, aş fi nedrept dacă nu aş admite că ei au aparţinut unui sistem politic impus de exterior, prin voinţa altora şi forţa împrejurărilor istorice, sistem ce a favorizat aducerea în fruntea statului a unui cuplu de fanatici şi megalomani.

Mulţi dintre ofiţerii operativi, deşi cinstiţi şi devotaţi ţării, au avut neşansa să aparţină şi să lucreze într-un regim care prin structura şi competenţele sale, de inspiraţie sovietică, avea în subordine organe menite să apere şi servească pe cei doi dictatori şi, uneori, aberaţiile şi capriciile personale ale acestora.

Spunând acestea, nu încerc sub nici o formă să justific abuzurile şi greşelile săvârşite la nivel de serviciu sau individ, ci să atrag atenţia asupra tendinţei noastre istorice ca la orice schimbare de regim să atacăm şi culpabilizăm în bloc şi, în primul rând, serviciile secrete.

CAPITOLUL V - DIN „SECRETELE” MUNCII INFORMATIVE

1 – SĂ CUNOAŞTEM „CETATEA ETERNĂ”

Cum volumul este dedicat în mare măsură descrierii unor momente şi episoade din viaţa şi activitatea profesională, am considerat necesar să rezerv câteva pagini „Cetăţii Eterne”, oraş în care am fost trimis să îndeplinesc misiunea de ataşat militar, şi în care, prin forţa împrejurărilor, voi fi obligat să rămân 11 ani.

Prezentarea unor locuri şi opere de artă o voi face fără a intra în detalii culturale sau religioase, încercând să evidenţiez numai acele elemente necesare a fi cunoscute de un străin, chemat să trăiască şi să desfăşoare o activitate specifică şi sensibilă într-un oraş plin de istorie.

Nu este vorba deci de o descriere a Romei în general pentru simplul motiv că prin fascinaţia, vechimea şi tradiţiile sale oraşul „Columnei lui Traian” este cunoscut şi se prezintă singur.

Admiţând că în munca de informaţii o asemenea activitate face parte dintr-un proces mai larg, denumit de specialişti ***„studiul situaţiei locale”***, este necesar să precizez că nu acesta a fost motivul încercării mele de a aduce în faţa cititorului câteva din frumuseţile Romei.

*

Am sosit la Roma în plină vară, anotimp ce favoriza în mare măsură deplasarea pentru cunoaşterea oraşului. Ne aflam practic în plin sezon estival, cu exodul masiv al

populaţiei locale către zonele turistice şi satele de vacanţă. Era acel interval al anului când străzile se goleau, iar cei rămaşi, în majoritatea lor turişti străini, răsuflau uşuraţi de un trafic haotic şi sufocant.

Cunoaşterea oraşului am început-o firesc cu „Piaţa Veneţiei”, centrul istoric al Urbei şi, dacă vrem, centrul geografic, deoarece de aici pleacă cele mai importante artere de circulaţie ale oraşului: strada „4 Noiembrie” ce conduce către „Calea Naţională”, spre „Piaţa Esedra” şi staţia centrală de C.F. „Termini”; strada Plebiscitului, care de-a lungul bulevardului „Victor Emanuel II” duce către „Piaţa Sfântul Petru”; „via del Corso” ce face legătura cu „Piaţa Coloanei” şi „Piaţa Poporului”; strada „Forurile Imperiale” care traversează o zonă principală din Roma antică.

Plecând din strada „4 Noiembrie” şi urmând străzile „24 Mai” şi „Quirinale” se ajunge în „Calea XX Septembrie”, ce face legătura, prin intermediul câtorva străzi de rocadă, cu „Salaria”, „Nomentana” şi „Tiburtina”. Din „Piaţa Poporului”, în continuarea străzii „Flaminia” se intră pe „Tiziano” şi apoi pe „Cassia”, ce conduc la rândul lor către partea de nord a oraşului.

Aşadar, ***Piaţa Veneţiei***, ce îşi ia numele de la „Palatul Veneţia”, poate fi considerată, pe bună dreptate, centrul roman al vieţii politice, religioase şi sociale.

La rândul lui, Palatul Veneţiei îşi are propria istorie, el fiind pe rând reşedinţă papală, sediul ambasadei Veneţiei şi al guvernului fascist al lui Mussolini.

Piaţa este dominată de monumentul lui Victor Emanuel II, închinat unităţii Italiei şi simbolizând în acelaşi timp Patria, Valoarea Militară, Renaşterea şi Naţiunea. Este considerat ***Altarul Patriei***, deoarece aici sunt depuse rămăşiţele pământeşti ale ostaşului necunoscut, căzut pe timpul primului război mondial, 1915-1918.

În interiorul palatului se află Biblioteca, Arhiva, Muzeul şi Institutul pentru Istoria Renaşterii Italiei.

„Capitoliul”

Este centrul moral al Romei, aşa cum a fost centrul religios al antichităţii romane.

Se situează pe stânca „Capitolină”, una din cele 7 coline pe care a fost înălţat oraşul. Din diverse locuri ale colinei se pot admira mărturiile Romei antice, medievale şi moderne, de pe un larg tur de orizont.

Colina „Capitolină”, smulsă de romani populaţiei sabine, a fost teatrul celor mai importante fapte istorice ce au făcut gloria Romei antice.

„Piaţa Capitoliului” este înconjurată pe trei laturi de „Palatul Senatorilor” (la centru), „Palatul Conservatorilor” (la dreapta) şi „Palatul Muzeelor” (la stânga). Se ajunge în piaţă după ce s-a depăşit „Piaţa Veneţiei”, prin dreapta monumentului şi resturile unei case romane, urcând strada „Teatrului Marcel”.

În „Palatul Senatorilor” îşi are reşedinţa primarul Urbei, iar în una din sălile muzeului „Capitolin” lupoaica, simbol al Romei antice, operă etruscă căreia ulterior i s-au adăugat gemenii Romulus şi Remus.

În valea ce se întinde între „Capitolin” şi „Palatin”, pe de o parte, şi „Quirinale”, pe cealaltă latură (alte două coline ale Romei) au fost trăite cele mai dramatice şi semnificative întâmplări politice şi religioase ale oraşului; aici apare, se dezvoltă şi consolidează civilizaţia romană, ce se va extinde apoi până în îndepărtata Dacie.

Pe roca capitolină se află şi biserica „Sfânta Maria de Aracoeli”. Se poate vizita, urcând pe o scară ce se desparte de cea care conduce pe „Capitolin”. Biserica este cunoscută în special pentru prezenţa unei sculpturi din lemn de măslin aurit numită „Bambino dell'Aracoeli”, o imagine a lui Isus Hristos copil.

„Forul Roman”

Prin termenul de „Forul Roman” se indică locul destinat în Roma antică reuniunilor cetăţenilor săi; aici se contractau de fapt afacerile publice şi particulare, se organizau discuţiile politice şi publice sau se desfăşurau procesele judiciare.

Forul era practic centrul politic şi social cel mai important al oraşului.

Ca urmare a dezvoltării Urbei, Forul Roman devine insuficient, fiind necesare alte foruri, adică alte locuri de reuniune, formate din pieţe înconjurate de edificii publice, temple, biblioteci şi o construcţie (monument) comemorativă a unui eveniment istoric important. Astfel, Forului Roman îi urmează „Forurile Imperiale” din care menţionez: „Forul lui Cezar”, „Forul lui August” şi „Forul lui Vespasian”.

Forurile imperiale se extind de la „Piaţa Veneţiei” până la „Coloseu”, reprezentând un complex de dovezi concrete şi semnificative ale gloriei Romei antice. Toate prezintă numeroase mărturii sub formă de monumente, ruine, coloane, inscripţii şi locuri diverse ce ne dau o idee palidă asupra grandorii construcţiilor ce se înălţau pe timpurile acelea. În marea lor majoritate, edificiile erau formate din temple, biserici şi pieţe (în sensul arhitectonic al cuvântului) unde se administra justiţia sau se tratau afacerile.

Urmărind comunicaţia în lungul „Forurilor Imperiale”, în direcţia „Coloseului”, undeva pe un perete situat dincoace de „Biserica lui Massenzio” se află o hartă sculptată pe plăci de marmoră ce reprezintă evoluţia Romei şi Imperiului Roman. De o incontestabilă valoare istorică, se găseşte reprezentată aici şi vechea Dacie, în graniţele ei fireşti, în care se afla pe timpul cuceririi de către Traian.

„Forul lui Traian”

Din „Piaţa Veneţiei”, traversând „Forurile Imperiale” prin stânga monumentului „Victor Emanuel II” se intră în ultimul, în ordine de apariţie din aceste construcţii antice, cunoscutul „For al lui Traian” („Il Foro Traiano”).

Fără a intra în prea multe detalii, reamintesc că „Forul lui Traian” a fost construit de Apolodor din Damasc, din ordinul împăratului, pentru a celebra victoria romanilor împotriva dacilor. Fiind ultimul din forurile construite la timpul respectiv, el este şi cel mai grandios, în special pe planul concepţiei arhitectonice.

Forul este dominat de Columnă, ridicată în scopul imortalizării victoriilor împăratului „Ulpio Traiano”.

Columna lui Traian este înaltă de 42 m. având la bază un sarcofag cu rămăşiţele pământeşti ale împăratului.

De-a lungul întregii coloane, în formă spirală, se găsesc o serie de basoreliefuri, în mărime crescândă către vârf, care descriu războaiele dacice şi operele pacifice realizate de Traian.

Până în secolul al XVI-lea, pe Columnă se găsea statuia lui Traian, înlocuită de biserica catolică cu cea a lui Sfântu Petru.

Ca toate construcţiile de acest gen, „Forul lui Traian” cuprindea o piaţă, o biserică şi mai multe edificii publice colaterale.

„Coloseul”

„Coloseul” se află la convergenţa colinelor „Il Palatino” „Il Celio” şi „L'Oppio”, exact pe locul unde în antichitate se găsea un loc mlăştinos. Construcţia începe în vremurile imperiului, exact în anul 72 î.c., de către Vespasian şi completată de fiul său, Tito, în 80 d.c. Istoria edificiului nu se opreşte aici, de-a lungul timpului Coloseul suferind diverse restaurări şi îmbunătăţiri.

Sub numele său adevărat de amfiteatru „Flavio”, complexul era folosit cu precădere pentru desfăşurarea luptelor de gladiatori la care puteau asista până la 50000 persoane. Ulterior, a fost chemat popular „Coloseo” poate pentru că în faţa lui se afla o statuie „colosală” a împăratului Nero (Nerone).

*

De la „Coloseu”, parcurgând bulevardul „Forurilor Imperiale” şi „Cavour” se ajunge, prin traversarea unui subpasaj, la biserica „Sfântul Petru în Lanţuri”, chemată astfel pentru „legăturile” pe care le păstrează într-o urnă de sticlă şi cu care a fost legat şi ţinut prizonier sfântul. În biserică se mai află, printre alte opere, faimoasa statuie a lui Moise, de Michelangelo.

Terminată vizitarea bisericii, de aici se poate alege direcţia dorită, fie spre piaţa „Sfânta Maria cea Mare” dominată de „Biserica” cu acelaşi nume sau, urcând pe „Esquilino” (o altă colină din cele 7 ale Romei), pentru a vizita biserica „Sfântul Martin din Munţi”.

În continuare, ieşind de pe strada „şapte Judecăţi”, se ajunge uşor către zona parcului ce se extinde pe dreapta pantei colinei „Opiului”. Din acest loc se poate merge spre Coloseu sau întorcându-ne pe „Esquilino” se creează condiţii pentru cunoaşterea altor opere culturale sau religioase importante.

În zonă, mai precis în patrulaterul format din străzile: „XX Septembrie”, „Regina Margherita”, „Regina Elena”, „Tiburtina” şi „G. Giolitti”, se află dislocate mai multe instituţii şi obiective militare (sediile unor state majore, cercuri militare, unităţi logistice etc.). La terminarea străzii „Regina Elena” („Piaţa Sfântu Laurenţiu”) se extinde cimitirul militar „Verano”, loc în care, în fiecare an, în luna noiembrie, se desfăşoară o mişcătoare ceremonie militară.

*

Plecând încă o dată din „Piaţa Veneţia” către „Largul Magnopoli”, după parcurgerea străzii 24 Mai, se intră imediat în „Piaţa Quirinale”. Până aici, pe timpul deplasării, vom întâlni mai multe obiective şi opere de artă ce merită, fără îndoială, să fie vizitate.

Ajunşi în piaţă vom vedea „Fântâna Dioscuri” şi palatul „Quirinale” care, din 1947, a devenit reşedinţa preşedintelui Republicii Italia. În aceeaşi piaţă sau în vecinătatea acesteia vom găsi: „Palatul Consiliului”, o frumoasă biserică proiectată de Bernini şi alte câteva locuri minunate.

Continuând deplasarea pe „Quirinale” şi „XX Septembrie”, vom putea admira, din exterior, o parte din faimoasele „palate ale apărării” din care menţionez: pe partea dreaptă, în direcţia de mers, „Palatul Caprara” – sediul Statului Major al T.U. şi pe stânga „Palatul Baracchini” – ocupat de Ministerul Apărării Italiei şi alte organe centrale.

Ajungem astfel la răspântia celor „Patru Fântâni”, un complex deosebit de frumos şi sugestiv. Din această intersecţie pleacă 4 străzi largi către „Quirinale”, „Esquilino”, „Pincio” şi „Poarta Pia”. Înscriindu-ne pe strada celor „Patru Fântâni”, se ajunge repede în „Piaţa Barberini” dominată de palatul cu acelaşi nume, în prezent sediul Cercului Forţelor Armate şi al Galeriei Naţionale de Arte Antice.

În piaţa „Barberini” se găseşte renumita „Fântână a Tritonului”, operă a sculptorului Bernini. Din piaţă, urmând „Strada Veneţia” se merge către „Poarta Pinciana” ce deschide calea către colina „Pincio” şi „Villa Borgheze” sau către „Corso” luând-o pe „Tritone”.

„Strada Veneto”, ce începe practic de la „Fântâna Albinelor”, este una din cele mai frumoase străzi din Roma. Pe ea se găsesc mai multe hoteluri şi baruri luxoase, animate mai ales pe timp de noapte. La începutul străzii, pe partea dreaptă, se află renumitul palat „Margherita” în prezent reşedinţă a ambasadei S.U.A.

Întorcându-ne în „Piaţa Barberini”, putem vizita, fără prea mare efort, alte locuri splendide cum ar fi „Fontana di Trevi”. Tot de aici, înscriindu-ne în lungul străzii „Tritonului” ajungem, după câteva minute, în cunoscuta „Piaţă a Spaniei”. Este unul din cele mai căutate locuri din Roma, întotdeauna plin de culoare şi fascinaţie. În centrul pieţei, chiar în faţa scării „Trinitatea Munţilor”, se află „Fântâna Bărcii” operă a lui P. Bemini. Din faţa fântânei pornesc străzile cele mai elegante din oraş cum ar fi: strada „Condotti” cu faimoasa „Caffe Greco”; strada „Frattino”, elegantă şi foarte frecventată; strada „Babuino”, celebră prin galeriile sale de artă s.a.

Urcând scara „Trinitá dei Monti” vom găsi la capătul ei piaţa şi biserica cu acelaşi nume.

Cu urcarea scărilor am ajuns de fapt pe colina „Pincio”, care, aşa cum vom constata, este cu adevărat cea mai frumoasă şi sugestivă din cele 7 ale Romei. Urmând strada, în lungul ei vom întâlni pe dreapta „Villa Medici” în care îşi are sediul Academia Franţei.

Colina „Pincio”, în ansamblul ei, este un mare parc public, loc de recreere şi odihnă pentru mulţi romani.

Una din aleile parcului, denumită a Magnoliilor, conduce către „Villa Borgheze” cea mai extinsă şi minunată zonă verde a capitalei Italiei. În interiorul parcului şi în împrejurimile lui se găsesc o serie de palate şi alte construcţii de interes turistic cum sunt: „Palatul Burghez” cu faimoasa Galerie Burgheză, Grădina şi Muzeul Zoologic, Hipodromul ş.a.

Înscriindu-ne pe strada „Aldrovandi” se iese în „Valea Giulia” unde îşi are sediul „Academia Română” şi alte instituţii de cultură similare cum sunt: Şcolile Engleză, Egipteană, Belgiană şi Canadiană. Pe aceeaşi arteră de circulaţie vom mai găsi „Galeria Naţională de Arte Moderme” ca şi „Vila Giulia” cu Muzeul Naţional.

Pornind din străduţa „Artelor Frumoase” se poate merge către intersecţia cu „Flaminia” sau întorcându-ne şi traversând „Grădina Burgheză” se ajunge din nou pe „Pincio” de unde se deschide o frumoasă panoramă a oraşului. De pe „Pincio” se vede foarte bine „Piaţa Poporului” ce prin intermediul căii „Corso” face legătura cu „Piaţa Veneţia”.

„Corso” este cea mai centrală şi importantă stradă a Urbei, ea fiind flancată de numeroase palate, biserici, fântâni şi pieţe din diverse epoci trăite de Roma. În apropiere de piaţa „Coloanei” se află piaţa şi palatul „Montecitorio” – sediul Camerei Deputaţilor.

Aşa cum am mai relatat, „Corso” se termină cu „Piaţa Poporului” în centrul căreia este dispus obeliscul „Flaminio”, operă egipteană din secolul II î.c., transportată la Roma în perioada lui August.

Piaţa se poate părăsi trecând prin „Poarta Poporului”, la a cărei proiectare a lucrat Bernini şi, se pare, chiar Michelangelo. Dincolo de poartă se desfăşoară „Calea Flaminia”, importantă arteră de circulaţie a Romei antice ce face legătura cu Rimini. Înapoia porţii se află intrarea principală în „Villa Borgheze”.

Urmând traseul străzilor „Flaminia” şi „Tiţian” şi trecând podul „Milvio” se intră în complexul sportiv „Forul Italian” compus la rândul lui din numeroase baze sportive, ca: Stadionul Olimpic, bazinul de înot, „Stadionul de Marmură”, terenuri de tenis etc. „Forul Italian” este dominat de „Muntele Mario”, parte a oraşului deosebit de interesantă.

Tot din „Flaminia”, luând-o pe străzile ce duc spre podurile „Renaşterii” sau „Matteotti” vom ieşi în „Lungotovere delle Navi” unde se află palatul Marinei, sediul Statului Major al M.M. şi ceva mai spre nord Cercul Naval.

Pentru cunoaşterea şi a altor locuri şi frumuseţi ale Romei să revenim din nou în „Piaţa Veneţiei”.

De aici, parcurgând o mică porţiune din „Corso” şi strada „Lata” vom ajunge în piaţa „Colegiul Roman” şi apoi în piaţa „Minerva” în centrul căreia se înalţă o frumoasă statuie reprezentând un elefant. Puţin mai departe se găseşte piaţa „Rotundă” dominată de anticul „Panteon”, considerat cel mai celebru monument din lume. Numele ne poartă cu gândul că ar fi vorba de un templu dedicat tuturor zeilor şi în particular lui „Marte” şi „Venus”. A fost ridicat în anul 27 î.c. pentru ca ulterior să sufere mai multe modificări şi reconstrucţii. În interior se află o serie de morminte printre care cel al lui „Victor Emanuel II”.

Din piaţa „Rotundă”, urmărind diverse trasee, uşor de stabilit, se pot vizita alte instituţii, monumente sau locuri istorice cum ar fi: piaţa şi palatul „Madama” – sediul Senatului Italian, Palatul Ştiinţei, Arhivele Statului, Piaţa Navona cu cele trei fântâni ale sale şi multe altele.

Ieşind pe strada „Plebiscitului” şi „Corso Victor Emanuel II” se ajunge în „Largul Argentina” de unde, traversând podul „Garibaldi”, se intră în unul din cele mai populare cartiere din Roma – „Dincolo de Tibru” („Trastevere”). Din numeroasele locuri de agrement, istorice şi religioase din zonă, mă voi referi numai la parcul „Gianicolo” în care se află şi monumentul lui Garibaldi, dispus pe locul unde a organizat apărarea Republicii Romane. Prin partea de sud a parcului, după depăşirea porţii „Sfântul Pancrazio”, se intră pe „Aurelia Antică”, o arteră de comunicaţie ce merită să fie cunoscută.

Plimbarea recreativă prin parcul „Gianicolo” se poate încheia la „Poarta Settimiana” de unde se ajunge uşor „De-a lungul Tibrului”.

Nu departe de podul „Victori Emanuel II” vom întâlni masiva construcţie antică „Castelul Sfântul înger”, cunoscută şi sub numele de „Mausoleul lui Adrian”.

Este de fapt operă a perioadei imperiale, mai precis din primii ani ai secolului II când s-a voit să devină mormânt pentru împăratul Adrian.

Castelul „Sfântul înger” a fost strâns legat de istoria Romei servind ca fortăreaţă de apărare, închisoare sau refugiu pentru papi. În prezent, în Castel se află un muzeu care, pe lângă o bogată colecţie de arme din diferite epoci, cuprinde numeroase mărturii referitoare la istoria construcţiei şi refacerii mausoleului.

Nu departe de Castel se află „Piaţa Cavour”, punct de referinţă pentru vizitarea altor locuri turistice din cartier. De aici se poate ajunge pe jos la Vatican sau cu autoturismul pe Muntele Mario şi împrejurimi. În zonă se află dislocate şi unele unităţi militare aparţinând Statului Major al T.U.

Oraşul Vaticanului

Plecând de la „Academia României”, la Vatican se poate merge cu autoturismul pe itinerariul: „Calea Artelor Frumoase”, podul „Renaşterii”, „De-a lungul Tibrului” până la „Castelul Sfântul înger” de unde, luând-o pe strada „Concilierii”, se intră în „Piaţa Sfântul Petru”.

Aşa cum bine se cunoaşte, Vaticanul este unul din cele mai mici state din lume şi unic în felul lui, reprezentând centrul spiritual al religiei catolice. Ca stat independent faţă de Italia a fost declarat la 11 februarie 1929.

Istoria sa începe încă de pe vremea împăratului Constantin când acesta doreşte să construiască o biserică pe locul unde a murit Sfântul Petru. Din acel moment, întreaga evoluţie a Vaticanului este strâns legată de istoria papală.

În afară de piaţa şi catedrala „Sfântul Petru”, statul Vatican dispune de un palat şi un complex de muzee, o pinacotecă şi „Capela Sixtină”.

„Catedrala Sfântului Petru” îşi începe istoria în 1506, an ce marchează începerea construcţiei, după un proiect de Bramante. Catedrala a fost ridicată pe locul unde a existat o biserică paleocreştină din secolul IV, clădită de împăratul Constantin.

Lucrările iniţiate de Bramante au fost întrerupte şi proiectul modificat pe rând de Michelangelo în 1547, de Maderno în 1606 şi de Bernini în 1657, an ce marchează terminarea construcţiei catedralei.

„Piaţa Sfântul Petru” are formă eliptică, fiind înconjurată de numeroase coloane. În centrul pieţei se găseşte un obelisc egiptean, având de o parte şi de alta câte o fântână arteziană.

„Palatul Vaticanului” este format dintr-un complex de edificii destinat Pontificiului şi curţii Pontificale, muzeelor, galeriilor de artă, bibliotecilor şi arhivelor papale.

„Muzeele Vaticanului”

Intrarea în muzee se află pe strada „Vaticanului” la care se poate ajunge urmărind străzile „Poarta Angelică” până la „Piaţa Renaşterii” şi „Vatican”.

Muzeele şi galeriile de artă sunt de o dezvoltare şi frumuseţe covârşitoare, o imagine cât de cât apropiată de realitate putându-se face vizitându-le de mai multe ori.

„Capela Sixtină” reprezintă cel mai important edificiu de artă din Italia. Îşi ia numele de la papa care a dispus construirea – „Sisto IV”. În capelă se ţin cele mai solemne ceremonii. Este renumită în special pentru celebrele fresce ale lui Michelangelo.

E.U.R.

EUR este un modern cartier rezidenţial la care se poate ajunge urmând străzile „Băile lui Caracalla” şi apoi „Cristofor Columb”.

Ridicat la ordinul lui Mussolini, cartierul se dorea să fie inaugurat la 21 aprilie 1942 cu ocazia Expoziţiei Universale de la Roma (EUR). Datorită începerii celui de-al doilea război mondial, expoziţia nu a mai avut loc, complexul de construcţii fiind destinat pentru locuit, congrese, manifestări culturale şi sportive, ca sedii pentru unele ministere etc. Astăzi EUR-ul reprezintă „Forul Romei contemporane”.

Din cele mai cunoscute edificii reamintesc: Palatul Sportului, Palatul Civilizaţiei Muncii, Palatul Congresului, biserica sfinţilor Petru şi Ioan etc.

În acest cartier îşi au sediile mai multe instituţii militare italiene şi atlantice, din care menţionez Colegiul N.A.T.O.

La est de EUR, se află Oraşul militar „Cechignola”, la care se poate ajunge de-a lungul comunicaţiilor „Appia Antica” şi „Ardeantina”.

„Tivoli”

„Tivoli”, ce se găseşte la mai puţin de 30 Km. de Roma, este unul din locurile turistice cele mai apreciate şi frecventate.

Oraşul îşi are originea în antichitate, mărturii stând numeroasele resturi arheologice din epoca preistorică, etruscă şi romană. Dintre acestea, un interes particular prezintă vila „d'Este”, faimoasă în toată lumea pentru grădina şi numeroasele fântâni şi cascade studiate şi realizate într-o manieră nemaiîntâlnită. Este suficient să citez fântâna Orga Hidraulică – ce cântă datorită jeturilor de apă, cele 100 de fântânele sau cele trei pescării etc.

*

Acestea au fost câteva informaţii utile, din vastitatea de obiective şi frumuseţi romane, şi de care autorul nu odată s-a folosit cu succes în îndeplinirea interesantei dar atât de delicate misiuni de ataşat militar.

Cunoaşterea trecutului şi prezentului oraşului, împreună cu obiceiurile şi regulile ce-l guvernează – studiate dar necuprinse în această lucrare – constituie premise favorabile ale muncii specifice, în măsura în care astfel de elemente sunt exploatate cu pricepere şi inteligenţă.

Nu rămâne altceva de făcut decât ca cei interesaţi să aleagă ceea ce va fi mai potrivit posibilităţilor şi timpului în care vor fi chemaţi să reprezinte armata română în „Cetatea Eternă”.

2 – CÂTE CEVA DIN VIAŢA DE „DIPLOMAT MILITAR”

Primele zile de viaţă şi activitate la Roma au fost sufocante, atât ca urmare a atmosferei găsite în ambasadă cât şi a faptului că mă „trezisem” numit într-un post nedorit, pentru evitarea căruia făcusem tot ceea ce depindea de mine, pentru vremurile vitregi de atunci.

Schimbarea bruscă a mediului şi condiţiilor de muncă, izolarea postului şi lipsa unor ajutoare nemijlocite – în anii '80 B.A.M. Roma era format numai din ataşatul militar – au construit obstacole psihologice şi profesionale greu de suportat şi depăşit.

Limba italiană, ca mijloc principal de comunicare şi atât de necesară pentru un diplomat militar, deşi o cunoşteam foarte bine, aveam reţineri în a o folosi chiar şi atunci când urma să răspund la telefon.

Treptat însă, pe măsura depăşirii obstacolelor începutului de drum, a aclimatizării şi introducerii în munca specifică postului, lucrurile se vor aşeza şi intra pe făgaşul lor firesc, începând cu activitatea protocol-diplomatică şi terminând cu cea informativ-operativă.

Înainte de a prezenta cititorului câteva aspecte mai interesante din viaţa de diplomat militar, înţelegând prin aceasta partea oficială a muncii, consider oportun să fac cunoscut principalele repere referitoare la preocupările B.A.M. şi a modului cum era reglementată funcţionarea C.A.M.E. din Italia.

Oficial, misiunea mea la Roma consta în a menţine şi dezvolta relaţiile de prietenie şi colaborare cu armata italiană, în virtutea legăturilor tradiţional-istorice existente între cele două ţări şi popoare.

Concret, întreaga activitate de colaborare dintre părţi se desfăşură pe baza planurilor de relaţii întocmite la nivelul celor două ministere ale apărării. În identificarea domeniilor de interes şi concretizarea schimbului de relaţii, un rol aparte îl aveau ataşaţii militari acreditaţi la Bucureşti şi Roma, în multe situaţii ei fiind singuri promotori ai unor iniţiative, propuneri sau măsuri concrete de legătură.

În Italia, potrivit Statutului C.A.M.E., aprobat de ministrul apărării, întreaga activitate de reprezentare, protocolar-diplomatică şi de legătură cu oficialităţile militare locale se desfăşura prin intermediul U.S.S., de pe lângă Cabinetul ministrului, şi secţiunilor speciale din cadrul S.I.O.S.-T.U., M.M. şi Av.M. Statutul în cauză conţinea multe prevederi restrictive şi reguli a căror nerespectare putea atrage după sine atenţionarea celor care le încălcau sau ocoleau. C.A.M.E. avea şi un regulament propriu, prin care erau stabilite drepturile şi îndatoririle membrilor asociaţiei precum şi normele interne de funcţionare ale acesteia. Membru al C.A.M.E. se devenea la cerere, cu obligaţia de a cotiza trimestrial şi a participa la acţiunile sociale organizate de comitetul de conducere.

Referindu-mă la cele două aspecte distincte şi oficiale ale muncii de ataşat militar – reprezentarea propriei armate şi dezvoltarea relaţiilor de cooperare militară cu Italia – este necesar să precizez că gradul de îndeplinire a lor a fost diferit şi contradictoriu.

Dacă pe planul reprezentării armatei rezultatele erau din ce în ce mai bune, la aceasta contribuind din plin cunoaşterea în condiţiuni foarte bune a limbii italiene şi modul nostru deschis şi prietenos de a fi – „la coppia romena” fiind căutată şi apreciată – în domeniul colaborării militare ne-am situat mult sub posibilităţi.

Am în vedere, în special, disponibilitatea scăzută a părţii italiene de a răspunde constructiv la numeroasele iniţiative ale B.A.M. român pe linia cooperării şi colaborării militare bilaterale. Din motive diverse, greu de acceptat chiar şi în perioada „războiului rece”, cu ocazia discutării unor propuneri concrete privind dezvoltarea relaţiilor militare dintre cele două armate, oficialităţile italiene adoptau o poziţie echivocă, de aşteptare sau justificare prelungită, folosind ca argument, mai ales, opoziţia N.A.T.O. şi a S.U.A.

De multe ori, atitudinea oficială, şovăielnică şi obstrucţionistă, a conducerii militare a Italiei contrasta evident cu propriile interese, situaţie recunoscută de unii generali din armata ţării gazdă. Ei admiteau, fără echivoc, poziţia slugarnică a italienilor în raporturile cu S.U.A. şi Alianţa Nord Atlantică, ca şi atitudinea discriminatoare faţă de

România, în condiţiile în care armata noastră se găsea într-o situaţie particulară în cadrul blocului socialist.

O atare comportare restrictivă a Italiei s-a menţinut pe întreaga perioadă cât am îndeplinit funcţia de ataşat militar, aeronautic şi naval la Roma.

Originea latină comună şi legăturile istorice, de care noi eram mândri şi pe care le invocam adesea, ca şi poziţia aparte a României faţă de Tratatul de la Varşovia, nu a ajutat cu nimic la îmbunătăţirea raporturilor militare cu Italia, dacă nu în mod preferenţial cel puţin în limite normale. Noi, care cunoşteam atâtea despre trecutul istoric şi prezentul Romei, ne întristam atunci când unii generali italieni schimbau cursul Dunării prin centrul Bulgariei sau ne întrebau dacă suntem latini sau slavi. Grav mi se părea faptul că, în unele situaţii, asemenea erori apăreau pe fondul necunoaşterii sau ca rezultat al propagandei antiromâneşti din această ţară.

Activităţile practice pe care am reuşit să le organizez, cum au fost vizitele pe linia învăţământului şi sportului militar, instruirea trupelor alpine, schimbul de experienţă în domeniul institutelor topografice şi muzeelor militare etc., au fost marcate de multe condiţionări şi restricţii, care au influenţat în bună măsură desfăşurarea acestora. O soartă şi mai vitregă au avut-o cele câteva încercări de colaborare în producţia de tehnică militară, încheiate, de regulă, fără o finalizare completă.

Pe plan informativ, pentru cunoaşterea unor date referitoare la apărare, autorităţile locale organizau, periodic, vizite în unităţile militare aparţinând celor trei categorii de forţe ale armatei sau ne puneau la dispoziţie materiale oficiale, inclusiv buletine (comunicate) de presă, reviste sau alte publicaţii de specialitate. Pentru completarea informării, atât eu cât şi ceilalţi diplomaţi militari acreditaţi la Roma ne foloseam de dreptul acordat prin reglementări şi cutume internaţionale de a cere date referitoare la organizarea şi dotarea armatei, sistemul de instruire al trupelor şi de învăţământ militar, industria de apărare şi altele. Cererile erau adresate prin organele de legături externe, din proprie iniţiativă sau pe baza precizărilor primite din ţară. În formularea nevoilor, o mare atenţie trebuia acordată nivelului

de confidenţialitate al datelor solicitate şi disponibilităţii părţii române de a răspunde, pe bază de reciprocitate, la schimbul de informaţii. În funcţie de cele două elemente – caracterul rezervat al datelor şi posibilitatea asigurării reciprocităţii – gazdele puteau da curs sau nu cererii ataşatului militar, cu sau fără explicaţii.

Procedeul cererii oficiale de informaţii militare, foarte uzitat în Italia şi în cadrul N.A.T.O., l-am folosit rar, el fiind considerat de şefii de la Bucureşti „neindicat" în raport cu poziţia de ataşat militar. Era o consecinţă a restricţiilor impuse de organele de securitate pe linia transmiterii de date „secrete" şi a legăturii armatei cu exteriorul.

În linii mari, cam acesta era cadrul în care se stabileau şi aveau loc raporturile oficiale de muncă dintre ataşatul militar român şi autorităţile armatei ţării gazdă.

La fel ca şi celorlalţi colegi de breaslă, prin ordinul de misiune, aveam fixate şi alte sarcini şi obiective, mai puţin ortodoxe, cunoscute sub denumirea de activităţi speciale sau operative. Împreună cu alte aspecte ale muncii operativ-informative, acestea vor face obiectul unor relatări mai ample în paginile capitolului de faţă şi a celui ce va urma.

Revenind la tema anunţată prin titlu, în continuare voi încerca să prezint câteva episoade şi întâmplări, considerate de autor ilustrative atât pentru specificul muncii de „diplomat militar" cât şi a condiţiilor complexe în care îşi desfăşura activitatea.

Aşa cum se cunoaşte, la începutul anilor '80, credibilitatea României pe plan extern era destul de ridicată, fapt luat de mine în considerare în stabilirea direcţiilor, obiectivelor şi metodelor de muncă. Erau ani când Occidentul, în frunte cu S.U.A., continua să curteze pe Ceauşescu şi să sprijine poziţia aparte a României privind integrarea în structurile unificate şi rezervele manifestate faţă de participarea la programul politic şi militar al Tratatului de la Varşovia.

Am ţinut să fac această precizare deoarece apartenenţa politică şi de bloc îşi punea amprenta, într-o mare măsură, pe activitatea ataşaţilor militari ai ţărilor angajate. Fie că era vorba de N.A.T.O. sau de Tratatul de la Varşovia, ei erau obligaţi, cu excepţia celui român şi francez, să-şi unească şi

coordoneze eforturile în obţinerea de date şi informaţii din domeniul militar, politic şi economic. Dacă la nivelul blocului socialist – ţările europene, legăturile şi schimbul de informaţii aveau, de cele mai multe ori, caracter formal şi chiar contradictoriu, pe linia Alianţei Nord Atlantice acţiunile erau mult mai bine organizate şi eficiente.

Au fost deci câteva elemente de care eram obligat să ţin cont, unele favorizând, într-o anumită măsură, activitatea mea de ataşat militar.

Neutru faţă de disputele politice şi de bloc şi, ca urmare, curtat de reprezentanţii ambelor tabere, reuşeam să am acces la date şi materiale pentru care alţi colegi cheltuiau energie şi mulţi dolari.

Cât privesc autorităţile militare italiene, deosebit de fidele în raporturile cu S.U.A. şi N.A.T.O., acestea făceau eforturi vizibile pentru a-şi dovedi încrederea şi loialitatea atlantică. În ciuda declaraţiilor oficiale şi chiar cutumelor protocolar-diplomatice internaţionale, organele de legături externe practicau frecvent discriminarea de bloc, încălcând reciprocitatea sau dând naştere la situaţii penibile şi discutabile.

Din numeroasele exemple pe care le-am înregistrat pe parcursul celor 11 ani de permanenţă la Roma, am ales unul pe care îl redau succint în continuare.

În vara anului 1985, Statul Major al Marinei Militare organizează de acum bine cunoscuta vizită colectivă de informare a ataşaţilor navali acreditaţi la Roma. În programul vizitei este prevăzută şi o ieşire în mare cu fregata purtătoare de rachete din clasa „Lupo – F572”. Pe timpul marşului urma să aibă loc prezentarea navei şi a armamentului cu care era dotată.

Ca decan al C.A.M.E., am fost invitat să urc primul pe unitatea de luptă, cu primirea onorului regulamentar. După salutul şi prezentările de rigoare, cunoaşterea ofiţerilor de pe navă şi ciocnirea unui pahar de şampanie, ataşaţii sunt chemaţi să primească legitimaţiile de acces în sectoarele de luptă şi să formeze trei grupe, conform culorilor de pe documentele de recunoaştere. La primirea legitimaţiilor constat că, de fapt, acestea fuseseră colorate şi repartizate

pe „criterii de bloc”, respectiv pe ţări membre în N.A.T.O. (portocalii), ţări aparţinând Tratatului de la Varşovia (roşii) şi neutre sau neangajate (albastre).

Văzând situaţia, m-am adresat şefului S.I.O.S.-M.M., contramiralul Gallo, cerându-i lămuriri. I-am explicat că „eu reprezint în Italia armata României şi nu o alianţă militară” şi, ca atare, l-am rugat să renunţe la o astfel de repartiţie a ataşaţilor navali. Am adăugat: „în caz contrar voi fi nevoit să renunţ la vizită şi să cobor de pe navă”.

Rezultatul intervenţiei mele nu a întârziat, şeful S.I.O.S.-M.M. renunţând la repartiţia iniţială, oaspeţii grupându-se după preferinţe. Ceva mai târziu am aflat că „incidentul” a fost creat din „neglijenţa” şefului secţiunii de legături externe care, din iniţiativă proprie, ar fi luat o astfel de măsură.

Necazul a fost că în loc de prezentarea unor categorii de armament şi tehnică de luptă de pe fregată, aşa cum se prevăzuse în program iniţial, gazdele ne-au arătat cu amabilitate bucătăria şi alte câteva sectoare logistice.

Episodul prezentat mai sus nu a fost unul izolat, discriminarea de bloc, practicată cu perseverenţă de Italia, punându-şi amprenta pe multe din activităţile organizate de gazde, situaţie susţinută şi chiar amplificată de mijloacele mass-media.

O întâmplare semnificativă în această privinţă a avut loc pe timpul Expoziţiei navale, organizată de Marina Militară la Genova, la peste un an de la intervenţia militară a U.R.S.S. în Afganistan.

Ca răspuns la agresiunea sovietică, la activitatea cu pricina nu sunt invitaţi ataşaţii militari ai ţărilor socialiste cu excepţia celui chinez şi iugoslav. Având de rezolvat câteva sarcini informative, eu forţez mâna autorităţilor navale italiene, cerând şi obţinând aprobarea de participare pe baza unei invitaţii primite din partea unei firme producătoare de tehnică militară.

Conform precizărilor făcute de S.I.O.S.-M.M., participarea reprezentanţilor militari la deschiderea expoziţiei navale s-a făcut în uniforma de serviciu. A fost prezent ministrul apărării Italiei, socialistul Lagorio, însoţit de alte oficialităţi civile şi militare, din ţara gazdă şi N.A.T.O.

La terminarea ceremoniei de deschidere, se trece la vizitarea standurilor, ataşaţii militari prezenţi grupându-se după preferinţe sau „simpatii”. Eu aleg pe ataşatul apărării german, un prusac volubil şi agreabil, pentru ca pe parcurs să ni se alăture canadianul şi portughezul.

După vizitarea primelor exponate, îmi atrage atenţia prezenţa în apropierea grupului celor patru a unui fotoreporter care, cu multă insistenţă, ca să nu zic obrăznicie, încearcă să afle şi înregistreze discuţiile noastre. Cum cele câteva tentative de a ne debarasa de intrus au eşuat, tacit decidem să-l tratăm cu indiferenţă, întorcându-i spatele sau îndepărtându-i delicat minifonul când încerca să-l apropie de noi.

Destul de supărat, „amicul” dispare, pentru ca, nu după mult timp, să-şi facă din nou apariţia, de data aceasta însoţit de un coleg sau cunoştinţă cu care discuta aprins.

Intuind că ceva nu este în regulă, acord mai mare atenţie necunoscuţilor. Surpriza vine imediat.

Discuţiile celor doi se purtau pe tema participării ataşatului militar sovietic la o activitate organizată de Marina Militară italiană, în condiţiile în care „armata roşie distrugea sate şi oraşe în Afganistan”.

Dându-mi seama de confuzie, apărută în mod cert de la epoleţii de tip sovietic pe care îi aveam la uniformă – nu era pentru prima dată când eram confundat cu rusul sau bulgarul – mă apropii de ziarist şi, fără nici o introducere, îi reţin atenţia că „nu sunt rus ci un colonel român”. Surprins, fotoreporterul se ia după mine, cerându-şi scuze şi încercând să-mi explice nedumerirea. Cu ocazia prezentărilor, aflu că era ziarist la „Corriere della Sera” şi că, în această calitate, ar fi dorit să afle cât mai multe despre mine pe care să le publice a doua zi. Materialul, însoţit de o fotografie „edificatoare” a presupusului ataşat militar sovietic, s-ar fi vrut să se constituie într-un avertisment sever la adresa autorităţilor navale italiene pentru neglijenţa de a fi invitat la expoziţie reprezentantul unei armate agresoare.

Neîncrezător în spusele interlocutorului, i-am reproşat că pentru lămurirea dilemei şi evitarea unui scandal diplomatic era suficient să ceară clarificări la Statul Major al M.M.

În final, incidentul a fost aplanat, ziaristul italian rămânând mai mult timp în compania noastră, servind chiar şi masa împreună.

După înapoierea la Roma, am verificat şi mi s-a confirmat datele de cunoaştere ale ziaristului italian, el fiind într-adevăr angajat la redacţia ziarului amintit dar nu numai pe post de fotoreporter.

Un episod, de altă natură, ilustrativ însă şi pentru atmosfera din tabăra ataşaţilor militari socialişti, a avut loc pe timpul vizitei de informare, pregătită de S.I.O.S.-T.U., la Regiunea Militară – Napoli. După participarea la aplicaţia tactică cu trupe şi trageri de luptă, executată de Bg. I. Mo. din subordinea comandamentului de regiune, seara, gazdele ne adresează o tentantă invitaţie de a lua masa împreună, la un restaurant cu specific local, denumit „Arancia d'Oro” (Portocala de Aur).

Aşezarea la masă s-a făcut în mod liber, fără nici-o formalitate. În calitate de decan al C.A.M.E., împreună cu soţia, am fost invitaţi să luăm loc alături de şeful de stat major al Regiunii militare şi alte câteva oficialităţi locale. La una din mesele vecine, se grupaseră, pe motive de „solidaritate internaţională”, ataşaţii militari ai U.R.S.S., Bulgariei, Cehoslovaciei şi Poloniei. Reprezentantul militar al Ungariei şi al Germaniei de Est ocupaseră un separeu ceva mai departe, într-un colţ al localului.

După schimbul formal de amabilităţi, constând din salutul viceprimarului şi şefului de stat major, urmat de răspunsul decanului C.A.M.E., se trece la servitul preparatelor culinare specifice zonei. Totul decurgea după obiceiurile locale, adică într-o atmosferă destinsă, de veselie şi voie bună, cu dansuri şi canţonete napolitane, cu bancuri naţionale şi internaţionale. O activitate reuşită, la toate mesele cântecele şi voioşia făceau să se uite că de fapt la unele dintre ele se aflau reprezentanţi militari ai unor blocuri opuse.

O seară deci minunată, mai puţin la masa celor patru ataşaţi militari socialişti, unde liniştea, mutrele acre şi privirile reci contrastau evident cu restul localului.

Situaţia nu a putut să treacă neobservată de generalul italian care, la un moment dat, nedumerit, mă întreabă dacă

ştiu cumva ce se întâmplă cu prietenii de la masa cu pricina. „Ce să se întâmple, au vreun necaz în familie”, i-am răspuns eu fără a prelungi vorba.

Nu era pentru prima oară când „amicii noştri” dădeau naştere la astfel de scene, ce puneau într-o lumină proastă atât pe ei cât şi ţările din care proveneau.

Poate pentru a le face în necaz, generalul italian, răspunzând provocării unei dansatoare a localului, şi-a scos pantofii şi a jucat pe o masă, pe care a fost nevoit, până la urmă, s-o plătească sau, ştiu eu, poate după obiceiurile de la noi să-şi trimită subordonaţii s-o repare.

*

Postul de decan al C.A.M.E. l-am preluat în toamna lui 1984, după încheierea misiunii şi înapoierea în ţară a generalului Zoppot, ataşatul militar al Austriei. Conform normelor locale, funcţia de decan era îndeplinită de ataşatul militar, aeronautic şi naval cu vechimea cea mai mare la post şi cu gradul minim de locotenent-colonel sau echivalent.

Asumarea de către ataşatul militar român a conducerii C.A.M.E. a fost primită cu satisfacţie de autorităţile armatei italiene. Atitudinea favorabilă se datora, în principal, faptului că mai mulţi ani postul fusese ocupat, succesiv, de reprezentantul armatei bulgare, un colonel ursuz şi care nu vorbea decât ruseşte, şi apoi de către generalul austriac, persoană incomodă ca urmare a neînţelegerilor dintre cele două ţări în privinţa Tirolului.

Deşi dificilă şi în anumite perioade obositoare, funcţia de decan îmi dădea posibilitatea să mă aflu mai des în contact cu autorităţile militare locale şi, ca urmare, să pot aborda mai uşor, de pe poziţie oficială, problemele specifice de muncă. În spatele acestor mici facilităţi, la care se adăuga şi mândria de a reprezenta, în raporturile cu ţara gazdă, ataşaţii militari de pe întregul mapamond, se ascundeau şi multe dificultăţi. Am în vedere numărul mare de acţiuni protocolar-diplomatice ce se desfăşurau la Roma şi la care prezenţa decanului militar era obligatorie, ca şi numeroasele intervenţii pe care în mod

obişnuit le susţineam. Toate acestea în condiţiile în care oficialităţile militare locale şi corpul diplomatic din capitala Italiei urmăreau cu interes şi apreciau ca atare tot ceea ce decanul C.A.M.E. avea de spus. La rândul lor, mediile de informare italiene, atât cât aveau acces la programul ataşaţilor militari, acordau o importanţă aparte cuvântului decanului, fiind gata să exploateze orice inadvertenţă, mai ales atunci când unor erori sau omiteri li se puteau da conotaţie politică.

În afara echidistanţei de bloc pe care eram obligat s-o manifest în toate împrejurările, intervenţia decanului trebuia să fie sobră şi la obiect, să ţină cont de situaţia şi cutumelor locale cum ar fi: sensibilitatea gazdelor la cuvintele de curtoazie, respectarea ordinii protocolare în citarea unor funcţii şi instituţii, ton moderat, exprimare corectă în limba italiană şi multe altele.

Ilustrativ pentru cele arătate mai sus mi se pare şi modul în care Revista Forţelor Armate Italiene „Quadrante”, nr. 23/24 din luna decembrie 1987, a preluat şi publicat cuvântul decanului, adresat conducerii militare, cu ocazia schimbului de felicitări de sfârşit de an. „Colonelul român Negulescu”, se arăta în paginile revistei, „în calitatea sa de decan, a adresat ministrului Zanone şi Forţelor Armate cuvinte de mulţumire, exprimând tuturor italienilor sentimentul de profundă stimă, împreună cu urarea de prosperitate pentru un ***popor iubitor de pace, libertate şi prietenie”***.

Dintre activităţile la care, pe lângă prezenţa obligatorie, decanul militar avea obligaţia să intervină aş mai menţiona pe cele prilejuite de: sosirea la post şi plecarea ataşaţilor militari; prezentarea unor şefi militari (comandanţi) nou numiţi în funcţie; Ziua Naţională şi Ziua F. A. italiene; diverse activităţi protocolare sau de informare organizate de oficialităţile locale sau C.A.M.E.

În îndeplinirea sarcinilor de decan, un ajutor deosebit l-am primit din partea secretarului C.A.M.E., domnul Valentini.

Fost subofiţer în Aviaţia Militară italiană, Valentini era pus la dispoziţia decanului şi Asociaţiei ataşaţilor militari, pentru asigurarea legăturii cu autorităţile locale şi rezolvarea unor probleme curente de muncă. Pe lângă încasarea cotizaţiilor şi

ţinerea evidenţei contabile a fondurilor intrate şi cheltuite, secretarul asociaţiei urmărea activităţile protocolar-diplomatice, cuprinse în calendarul F. A. italiene, în vederea pregătirii şi trimiterii unor scrisori de felicitare, semnate de decan în numele C.A.M.E. etc.

Dintre numeroasele acţiuni sociale organizate de domnul Valentini şi la a căror reuşită depunea mult suflet şi pasiune, voi aminti numai două, respectiv „Balul C.A.M.E.” şi „Concursul anual de tragere”.

Balul organizat de C.A.M.E. avea loc o dată la 2 ani, prin alternanţă cu cel pregătit de Statul Major al Apărării Italiei. Masa şi dansul se desfăşurau într-un local istoric de renume cum erau: „Palatul Barberini” sau „Villa Ada”. Era o activitate de mare ţinută protocolară, cu participarea ministrului apărării şi altor oficialităţi militare italiene, a ataşaţilor militari şi soţiilor acestora.

La rândul lui, concursul de tragere se ţinea anual, la întreceri luând parte reprezentanţii serviciilor de informaţii italiene (S.I.S.M.I. şi S.LO.S.), ataşaţii militari, copiii şi soţiile acestora. Aparent o activitate de rutină, în realitate concursul se bucura de o mare atenţie, în joc fiind prestigiul fiecărui participant în parte dar şi al armatei pe care o reprezenta.

Este şi motivul pentru care am să amintesc cu mândrie rezultatele concursului de tragere din luna aprilie 1987, la care ataşatul militar român şi soţia sa au câştigat aproape tot ce se pusese în joc – locul I la carabină femei şi bărbaţi şi locul II la pistol bărbaţi. Punctajul obţinut a fost de excepţie, el constituind un record al tragerilor de acest fel – 96 puncte din 100 posibile la toate cele trei trageri executate de „perechea română”. Este inutil să mai arăt câte vorbe ne-au ieşit după tragere, multe cu substrat profesional.

În ciuda faptului că Valentini era obligat, prin natura sarcinilor de serviciu, să ajute contraspionajul italian, legăturile şi cooperarea mea cu el s-au bazat pe încredere, respect şi simpatie reciprocă.

*

Arătam ceva mai înainte că începutul activităţii mele de ataşat militar în Italia a avut loc în condiţiile în care România continua să se bucure de un anumit prestigiu în faţa Occidentului, ca urmare a deschiderii în politica externă şi cursului pozitiv imprimat dezvoltării economice şi sociale interne.

Independenţa politică şi militară faţă de Moscova, prin adoptarea unei doctrine naţionale de apărare şi refuzul de integrare militară în Tratatul de la Varşovia, ca şi desprinderea, la început, de unele dogme anchilozate ce dominau blocul sovietic erau apreciate şi sprijinite ca atare de S.U.A. şi Alianţa Nord Atlantică.

Treptat însă, pe măsură ce tabloul realităţilor din ţara noastră ieşea tot mai pregnant la iveală, prin accentuarea dictaturii personale a clanului la putere şi degradarea situaţiei economice şi sociale interne, prestigiul României scădea în timp ce izolarea creştea şi odată cu ea adversitatea şi dorinţa Europei de Vest de a înlătura pe Ceauşescu. Aducând în discuţie chestiunea cauzelor deprecierii imaginii României în lume, fenomen ce s-a accentuat în special după 1985 – excluzând din start acţiunile antidictatoriale atât de dorite dar care au lipsit cu desăvârşire – voi formula, în continuare, câteva consideraţii şi asupra valorii scăzute, profesionale şi morale, a unora dintre ambasadorii noştri.

În perioada la care mă refer, ambasada română din Italia, ca multe alte reprezentanţe diplomatice din străinătate, devenise un fel de „cimitir al elefanţilor”, în care erau trimişi să-şi „îndulcească zilele” pe valuta ţării rataţii politic ai lui Ceauşescu şi de care acesta nu se putea debarasa într-un alt mod.

Pe timpul celor 11 ani cât a durat misiunea mea la Roma, la conducerea oficiului diplomatic s-au perindat 4 ambasadori. Cu excepţia primului, în persoana lui Ion Mărgineanu, pe care l-am cunoscut în condiţiile deja relatate – un om plin de sine dar foarte bun profesionist – ceilalţi trei care i-au urmat s-au trezit în această funcţie fără un minim de pregătire sau chemare.

Este uşor de imaginat cum astfel de oameni inculţi, capricioşi dar orgolioşi din cale afară ne reprezentau ţara şi

interesele ei, nemaivorbind de atmosfera de dezbinare, invidie şi bârfa pe care o credeau şi o alimentau în cadrul misiunii. Cu tot respectul pentru instituţia diplomatică românească, voi fi obligat ca pe mai departe să citez numele a doi dintre aceştia, în contextul relatării câtorva întâmplări relevante pentru calitatea precară a unor oameni trimişi să îndeplinească misiunea de „ambasadori” ai României în lume.

2.1 – „Satrapul din Carpați”

În fiecare an, în ultima decadă a lunii decembrie, Preşedinţia Italiei organiza la reşedinţa acesteia, din Palatul Quirinale, obişnuita întâlnire de salut cu şefii misiunilor diplomatice acreditaţi la Roma. La ceremonie, erau invitaţi să participe, în afara ambasadorilor, ataşaţii militari şi alţi reprezentanţi diplomatici cu sediul în Italia sau în afara ţării.

La una din aceste întâlniri (1984 sau 1985, dacă nu greşesc), datorită absenţei primului consilier, am însoţit numai eu pe ambasadorul Tudor.

În anii aceia, preşedinte al Republicii Italia era cunoscutul om politic şi fost partizan, Sandro Pertini.

Ceremonia de la Quirinale a cuprins mai multe activităţi, începând cu primirea oaspeţilor şi continuând cu mesajul de salut al decanului corpului diplomatic – ambasadorul Vaticanului – răspunsul preşedintelui Pertini şi o cupă de şampanie.

Pe timpul salutului individual, la ajungerea în dreptul nostru, Pertini se adresează şefului misiunii, într-o manieră neobişnuită pentru felul său manierat de a fi, spunându-i răspicat: „Comunicaţi în ţară că eu nu voi veni la Bucureşti atâta timp cât satrapul acela se va afla la putere”. Era vorba de vizita pe care preşedintele italian urma s-o facă în România, ca răspuns la cea efectuată de Ceauşescu în Italia, în 1973 – reamintesc că ne aflam în anul 1984 sau 1985.

Cum ambasadorul nostru nu cunoştea limba italiană şi nici alta de circulaţie internaţională, intervenţia lui Pertini a rămas fără răspuns, acesta mulţumindu-se să dea din cap şi să zâmbească protocolar.

După plecarea preşedintelui italian, l-am întrebat pe ambasador dacă a înţeles şi ce are de gând să facă. Convins că nici nu bănuia despre ce fusese vorba, i-am tradus cele spuse de Pertini, îndemnându-l să raporteze cât mai urgent la Bucureşti, faptă pe care nu a făcut-o până la Revoluţie, când se va decide, în sfârşit, să fie chemat în ţară.

2.2 – Ziua buclucaşă

Conform obiceiului tradiţional, în fiecare an, cu ocazia Zilei Armatei Române, B.A.M. pregătea şi desfăşura mai multe activităţi protocolare, încheiate cu o recepţie sau cocteil. Sărbătorirea avea loc la Academia Română, cu participarea a 150 – 200 persoane. Întâmpinarea oaspeţilor era făcută, de regulă, de şeful misiunii şi ataşatul militar, împreună cu soţiile.

Pe timpul organizării recepţiei din luna octombrie 1988, am făcut imprudenţa de a solicita ambasadorului ca, în deschiderea ceremoniei, să salute oaspeţii şi să le adreseze câteva cuvinte cu privire la semnificaţia Zilei Armatei. În modul cel mai firesc, am vrut să-i las, pentru documentare, un scurt material primit din ţară, material inclus de altfel şi în expoziţia de carte pregătită cu acea ocazie.

Ambasadorul Tudor, căci tot pe el sunt obligat să-l nominalizez, îmi refuză încercarea de ajutor, spunându-mi că nu are nevoie, „deoarece cunoaşte foarte bine istoria armatei române”.

După sosirea şi primirea oaspeţilor, la momentul potrivit, rog şeful misiunii să intervină.

Tudor al nostru, complet nepregătit pentru o astfel de intervenţie, începe prin a înşira o serie de idei, dacă nu în totalitate greşite sigur fără nici-o legătură cu subiectul, încât, la un moment dat, a fost pe punctul să lanseze o altă versiune privind semnificaţia sărbătorii Zilei Armatei.

Pentru repararea erorilor şi înlăturarea confuziilor am fost obligat să completez pe ambasador, având desigur grijă ca inexactităţile expunerii acestuia să le pun pe seama

translatorului, un funcţionar înţelept care, dându-şi seama de situaţia creată, a acceptat tăcut.

2.3 – Să vezi şi să nu crezi

Un aspect bine cunoscut, dar pe care doresc să-l aduc şi eu în faţa cititorului, se referă la străduinţa ambasadorilor noştri din exterior de a populariza cu orice preţ pe Ceauşescu, în contrast evident cu modul real în care cei doi dictatori erau văzuţi de guvernele şi forţele politice ale mai tuturor ţărilor din Europa.

Lipsiţi de orientare şi cu simţul realităţii bolnav, ei foloseau orice prilej, inclusiv vizita unor persoane din nomenclatura de la Bucureşti, pentru a ridica în slăvi activitatea „revoluţionară” şi „prestigiul internaţional” al „geniului din Carpaţi”. Interesant era că unii din apropiaţii şi sprijinitorii lui Ceauşescu, în cercuri restrânse şi la un pahar de whisky în plus, deveneau irascibili la astfel de atitudini slugarnice, manifestându-se diferit, uneori în cele mai curioase ipostaze.

O astfel de situaţie a avut loc pe timpul unei vizite neoficiale la Roma a generalului Ion Coman, pe atunci secretar al C.C. al P.C.R. cu probleme speciale.

Din iniţiativa ambasadorului Constantinescu, se organizează la Academia Română – salonul de protocol, o „trataţie” a oaspetelui la care au mai fost invitaţi un consilier al oficiului diplomatic şi cel care vă povesteşte.

Se serveşte de la început whisky şi tartine cu caviar.

După mai multe pahare – generalul Coman fiind cunoscut pentru slăbiciunea sa pentru această băutură „capitalistă” – ambasadorul Constantinescu, conform obiceiului casei, aduce în discuţie, într-un moment nepotrivit, modul cum este văzut Ceauşescu în Italia, „respectul” şi „prestigiul” de care chipurile acesta s-ar bucura pe plan european, marile realizări înfăptuite de România în „epoca Ceauşescu” şi multe altele. Toate cele spuse de ambasador erau contrare atmosferei şi opiniei existente în Italia, inclusiv la nivelul conducerii P.C.I., situaţie cunoscută foarte bine de cei prezenţi la întâlnire.

Generalul Coman, care, după mimica sa studiată, lăsa întotdeauna impresia că urmăreşte foarte atent interlocutorul, după ce meditează câteva minute la poveştile ambasadorului, ridicându-se brusc de pe fotoliu, cu paharul în mână şi privirea pătrunzătoare, rosteşte clar şi tare, aproape strigând: „Ce Ceauşescu tovarăşi...! Ia să mai terminăm odată cu această poveste...!” „Aha, da! Epoca Nicolae Ceauşescu..., atunci mai înţeleg!”.

Într-o atmosferă incredibilă pentru vremurile acelea, de mare confuzie şi suspans, fără comentarii sau replici, „trataţia” ia sfârşit, noi părăsind salonul, iar generalul Coman, condus de aghiotant, îndreptându-se spre apartamentul ce-i fusese rezervat în vecinătate.

Cei trei rămaşi ne regrupăm pe hol unde ambasadorul Constantinescu, evident marcat de gafa ce o făcuse, rupe tăcerea şi se întreabă retoric: „şi acum cine informează primul în ţară?”

Consilierul ambasadei, un tânăr inteligent, recent venit la post, adaugă râzând: „Nici unul”. „Cel care va raporta primul va fi plasat pe dreapta canalului, în timp ce cel care a auzit va ocupa, sigur, un loc pe stânga „magistralei albastre”.

*

Mă opresc aici, concluziile şi aprecierile lăsându-le pe seama fiecărui cititor în parte.

Am prezentat trei exemple, din foarte multe altele cunoscute, care demonstrează ce fel de oameni erau trimişi, pe vremea lui Ceauşescu, să ne reprezinte interesele şi ţara şi cât de mari au fost daunele şi deserviciile pe care aceştia le-au adus imaginii şi prestigiului României în lume.

Din păcate, astfel de situaţii s-au perpetuat şi după Revoluţie, în rândul ambasadorilor români continuând să-şi găsească adăpost cald oportunişti de profesie sau emanaţi ai unor interese politice obscure, oameni incapabili, corupţi sau falşi patrioţi.

Câteva cazuri concrete le-am cunoscut personal, cu ocazia unor vizite de lucru efectuate în unele ţări din Europa şi

Africa, în perioada anilor 1993-1996, pe când îndeplineam funcţia de şef al Contraspionajului militar.

Nemulţumit de cele văzute sau auzite, dar toate confirmate de unii ofiţeri ai serviciilor noastre secrete, problema valorii scăzute şi comportării imorale a unor ambasadori români trimişi în exterior, după evenimentele din decembrie 1989, am ridicat-o în faţa preşedintelui ţării, cu ocazia participării respectivului la şedinţa C.M.S. din luna aprilie 1995. Intervenţia mea a rămas fără rezultat, domnul Iliescu, după ce m-a ascultat cu atenţie, a preluat subiectul transformându-l repede într-un motiv de polemică cu P. Roman, prezent şi el la lucrările Consiliului Militar.

*

Relatând cele câteva aspecte oficiale din viaţa de diplomat militar, incomparabil de puţine faţă de numărul celor trăite sau cunoscute, nu am spus nimic despre activitatea specifică, având în vedere ponderea mare a misiunilor şi sarcinilor informative îndeplinite, pe baza ordinului de misiune.

Subiectul va fi pe larg prezentat şi dezbătut în continuarea volumului, munca operativ-informativă desfăşurată pe timpul celor 11 ani cât a durat misiunea mea în Italia, pe lângă eforturile şi riscurile mari ce au presupus-o, fiind plină de concluzii şi învăţăminte. O fac conştient că toate acestea ar putea constitui exemple şi subiecte de studiu pentru cei ce lucrează în prezent sau se vor dedica în viitor acestei meserii numită, nu întâmplător, „războiul invizibil”, „din umbră” sau al „inteligenţelor”.

3 – INFORMAŢIILE NU CĂDEAU DIN CER

Înainte de a aborda subiectul propus, doresc să reamintesc cititorului că niciodată şi în nici un moment din istoria omenirii confruntările din domeniul informaţiilor nu au cunoscut pauze.

În sensul cel mai general, interesul pentru cunoaşterea „inamicului” sau prietenului a apărut odată cu organizarea umană pentru ca astăzi să se practice un aşa-zis „spionaj total” şi în cadrul căruia domeniul militar ocupă un loc prioritar.

Serviciile secrete, în evoluţia spectaculoasă a importanţei şi misiunilor ce li se încredinţează, dovedesc o conştiinciozitate demnă de invidiat, aplicând cu eficienţă şi curaj acea maximă ce li se potriveşte de minune: „scopul scuză mijloacele”.

Acţiunile informative ale acestora, cu un grad tot mai sporit de incisivitate, se bizuie pe un întreg arsenal de tehnici, metode şi procedee sofisticate, unele demne de filmele de „S.F.”.

O bună parte din metodele lor de muncă, pe care le vom numi „clasice”, sunt bine cunoscute atât organelor de contraspionaj cât şi publicului larg.

Aşa spre exemplu, informaţiile se pot obţine din presa zilnică, din reviste şi cărţi de specialitate, din colocvii, seminarii şi alte acţiuni având ca temă apărarea, cercetarea ştiinţifică, economia, politica sau comerţul.

Infiltrarea agenţilor străini în mediile deţinătoare de date cu caracter rezervat, exploatarea viciilor şi slăbiciunilor unor persoane ce lucrează cu informaţii secrete, şantajul, presiunea sau stimularea materială a celor vizaţi constituie tot atâtea căi şi metode prin care se practică spionajul militar şi economic. Lor li se adaugă apoi disimularea şi acoperirea activităţilor informative prin firme comerciale şi de transport, societăţi de turism, umanitare sau religioase, organizaţii internaţionale sau regionale, reprezentanţe diplomatice sau consulare şi, mai recent, Parteneriatul pentru pace şi misiunile militare din cadrul acestuia.

Este în afara oricărei îndoieli că drumul fructuos parcurs de spionaj nu ar fi fost posibil fără „disponibilitatea” unor indivizi, mânaţi de idealuri şi vise sau atraşi de „*mirajul răsplatei*”, de a-şi oferi serviciile în cele mai diferite ipostaze.

Din păcate, istoria României, mai veche şi recentă, nu a fost ocolită de acte şi fapte trădătoare, unele răstălmăcite şi

echipate azi în veşmintele „luptei anticomuniste”, tocmai pentru a ascunde caracterul antinaţional al acestora.

*

Aşa cum am mai arătat, serviciile secrete sunt structuri informative specializate, ceea ce determină ca întreaga lor activitate de cunoaştere a domeniilor de care se ocupă să se întemeieze pe obţinerea şi prelucrarea ***informaţiilor***. Este deci simplu de dedus că pentru a putea să-şi realizeze obiectivele şi să-şi îndeplinească misiunile organele de informaţii sunt abilitate să dispună de ***surse, relaţii*** şi alte elemente informative specifice, denumite adesea ***bază operativă***.

Fără a aluneca pe panta teoretizării acestui subiect, de a cărui sensibilitate nu cred că se îndoieşte cineva, se impune să precizăm că în cadrul oricărei ***baze*** sau ***reţele informative***, ***elementul principal este omul***, dispus sau pus în situaţia de a colabora.

Angajându-mă în clarificarea câtorva aspecte ale acestei activităţi umane complexe şi controversate, este necesar să mai menţionez că aprecierile şi opiniile exprimate deja sau care urmează nu sunt o preluare a prevederilor unor manuale sau instrucţiuni româneşti, a căror valabilitate s-ar putea întinde până astăzi.

În explicaţiile mele, mă voi folosi, mai ales, de concluziile şi învăţămintele personale, desprinse din experienţa celor peste 25 de ani cât am aparţinut şi lucrat în Serviciile de informaţii şi contraspionaj ale armatei.

Cu aceste precizări şi gânduri să pornim la drum în tentativa de a intra în câteva din „secretele” muncii informative. Vom prezenta cititorului, atât cât va fi posibil, mai mulţi termeni şi noţiuni specifice ca şi metodologia transpunerii lor în practică, pornind de la ipoteza unui lucrător de informaţii trimis pentru prima oară în misiune permanentă peste hotare.

În mod special mă voi opri asupra unuia din elementele de bază ale activităţii de început a lucrătorului operativ, cunoscut sub denumirea de ***studiul mediilor informative***.

Activitatea face parte dintr-un proces mai larg, destinat cunoaşterii ***situaţiei locale***, mai precis a condiţiilor concrete în care urmează să se angajeze şi desfăşoare munca informativă.

Studiul mediilor informative se face prin prisma valorii lor operative şi a posibilităţii identificării şi exploatării unor surse şi relaţii de muncă din cadrul acestora. Cunoaşterea şi pătrunderea în cercurile de relaţii stabilite se face atât de pe poziţia oficială cât şi prin folosirea unor metode legendate, sub forma de jocuri şi combinaţii operative.

Putem concluziona că studiul mediilor informative este o activitate complexă şi elaborată, procesul începând cu mult înainte de misiune şi continuând pe întreaga perioadă a îndeplinirii ei.

În raport de natura şi valoarea lor, mediile informative pot fi grupate în diverse categorii din care reamintesc: mediul diplomatic, civil şi militar; mediul militar al ţării de reşedinţă sau străin; mediul tehnico-ştiinţific; mediul politic, economic şi financiar; mediul presei scrise etc.

Am insistat puţin asupra acestui aspect, deoarece aşa cum a rezultat şi cum se va vedea şi pe mai departe cunoaşterea situaţiei locale şi a mediilor informative constituie punctul de plecare al oricărei activităţi informative, mai ales când este vorba de un lucrător nou sosit la post. Desigur, în acest caz nu trebuie exclusă nici posibilitatea ca începătorul să poată prelua şi folosi o parte din sursele şi relaţiile predecesorului său, situaţie des întâlnită mai ales în cazul lucrătorilor cu acoperire diplomatică.

Astfel, odată studiul situaţiei locale terminat, se trece la selecţionarea viitoarelor surse şi relaţii de muncă, în raport de nevoile informative reale, precum şi la stabilirea urgenţelor în cunoaşterea şi includerea lor în ***baza operativă***.

Gruparea surselor este diferită, de cele mai multe ori aceasta făcându-se în raport de natura, valoarea informativă şi procedeele de exploatare.

După natura lor, sursele se împart, firesc, în umane şi materiale, în timp ce luându-se ca bază valoarea informativă şi procedeele de exploatare, vom distinge cel puţin 3 categorii: ***surse ocazionale, surse oficiale*** şi ***surse***

operative. Acestora li s-ar mai putea adăuga aşa zisele surse „voluntare”, considerate de cele mai multe ori ca având întrebuinţare ocazională.

Asupra metodelor de apropiere, cunoaştere şi recrutare de noi agenţi – colaboratori, informatori etc. – nu am să insist, subliniind numai că procesul, adesea plin de riscuri şi neprevăzut, este îndelungat, inteligenţa, abilitatea, flerul, spiritul de iniţiativă şi prevedere ale lucrătorului operativ constituind elementele pe care se bazează, de cele mai multe ori, reuşita acţiunilor.

Ajungem astfel la ***reţeaua informativă***, înţeleasă ca o grupare de surse operative, umane şi materiale, organizate într-un sistem de legătură conspirat, condus de un şef (rezident). În raport de dezvoltarea şi valoarea reţelei, dar şi de condiţiile concrete în care funcţionează, sursele pot fi angajate direct în culegerea de informaţii, caz în care sunt chemate agenţi, colaboratori sau informatori, sau folosite ca personal auxiliar, de legătură sau sprijin.

Reţeaua de informaţii, ca element component şi indispensabil al oricărui serviciu secret, indiferent de specificul şi ţara de apartenenţă, se constituie, conduce şi exploatează după reguli şi metodologii draconice, elaborate, la rândul lor, pe criterii de totală compartimentare şi conspirativitate. Fiecare membru al reţelei va şti şi va face numai atât cât este necesar, aprobarea prealabilă a acţiunilor constituind un principiu irevocabil.

Sursele operative poartă un pseudonim sau număr de cod, iar notele şi alte materiale informative pregătite de agenţi nu vor avea semne particulare, care să poată duce la deconspirarea lor.

Toate sursele operative sunt secrete, iar legăturile cu ele, care pot fi personale sau impersonale, se organizează după principii stricte şi limitat cunoscute, fiind de cele mai multe ori codificate şi întotdeauna legendate.

Prin ***„legendă”*** se înţelege un adevăr prelucrat şi canalizat pentru a deveni credibil şi util unei activităţi informative.

În activitatea specifică, serviciile de informaţii folosesc şi alte forme de organizare a surselor cum ar fi cea a rezidenţei

conspirate; de la caz la caz şeful rezidenţei poate fi unul din lucrătorii acoperiţi ai ambasadei ce are la legătură şi dirijează activitatea unui număr de agenţi (colaboratori), întreaga activitate a rezidentului şi rezidenţei este condusă de la „Centru”, limitându-se astfel posibilitatea deconspirării şi căderea întregii reţele.

*

Tratarea, fie şi parţială, a problemei surselor şi relaţiilor de muncă necesită clarificarea şi unui alt element, de altfel definitoriu pentru metodologia atragerii la colaborare, cunoscut sub termenul de ***bază a recrutării***.

Cele câteva consideraţii pe care le voi prezenta sunt de natură să clarifice parţial cine sunt de fapt şi din ce medii pot proveni viitorii agenţi şi, îndeosebi, din ce motive sau interese acceptă ei să se pună la dispoziţia unui serviciu secret.

Practic, procesul de apropiere şi angajare se desfăşoară în mai multe etape succesive, începând firesc cu identificarea persoanei în cadrul mediului de interes, studiul şi cunoaşterea amănunţită a acesteia şi, în final, recrutarea propriu-zisă.

În raport cu mediul din care provine şi mai ales a concluziilor trase din datele obţinute în procesul de cunoaştere a viitorului agent, se propune şi hotărăşte pe ce bază să aibă loc atragerea la colaborare şi recrutarea.

Astfel, dacă în cazul colaboratorilor „voluntari” angajarea ca agent se va face pornind de la invocarea de către individ a unor motive politice, patriotice sau religioase, apare clar că în restul cazurilor atragerea la colaborare se va baza pe interesul persoanei de a obţine diverse facilităţi şi avantaje materiale, de cele mai multe ori deosebit de substanţiale.

Rezultă deci că, în cea de-a doua situaţie, rolul determinant îl va avea abilitatea lucrătorului operativ în a identifica persoane avide de câştiguri mari sau care, din diverse motive, cheltuiesc mai mult decât le oferă slujba.

Din arsenalul organelor de informaţii nu lipsesc, desigur, nici alte forme, tot aşa de puţin ortodoxe, cum ar fi, spre exemplu, ***compromiterea*** şi ***şantajul***.

În recrutarea prin discreditare şi ameninţare, procedee aflate la îndemâna tuturor serviciilor secrete din lume, rolul determinant îl va avea cunoaşterea şi exploatarea, uneori cu brutalitate, a unor pasiuni sau patimi ale viitorului agent. În urma studiului atent al individului şi angajarea acestuia în diferite jocuri şi combinaţii puse la cale cu abilitate de către lucrătorul operativ, la momentul potrivit, când elementele „acuzatoare" adunate dau garanţia reuşitei, se trece la faza finală: propunerea de acceptare a furnizării de informaţii în schimbul obţinerii „tăcerii". Aducând în discuţie chestiunea folosirii ameninţării şi discreditării în activitatea de spionaj, cred că ar fi de prisos să dau exemple, cunoscut fiind faptul că femeile, banii, băutura, drogurile şi chiar durerile unor indivizi au stat şi stau la baza reuşitei unor astfel de metode.

Desigur, atragerea la colaborarea informativă nu întotdeauna îmbracă formele sumar şi simplist descrise mai sus, fie că este vorba de recrutare pe motive materiale sau prin compromitere şi şantaj.

Procesul în sine este mult mai complex şi îndelungat, recrutarea fiind, în final, rezultatul aplicării unor procedee multiple, de la cele mai subtile până la ameninţări şi constrângeri.

Cert rămâne faptul că recrutarea de noi agenţi, înscrisă în regulamentele tuturor agenţiilor de spionaj din lume, este o realitate a zilelor noastre, şi de care statul, prin organele abilitate, în tentativa sa de a-şi apăra interesele, va fi necesar să ţină cont.

Ideea că în prezent o bună parte din misiunile de spionaj se îndeplinesc prin mijloace tehnice de mare performanţă şi, ca urmare, agenţii specializaţi şi-au pierdut din importanţă, mi se pare iluzorie şi periculoasă.

Afirmând aceasta am în vedere cel puţin două aspecte esenţiale.

Primul porneşte de la faptul că de mijloace sofisticate de culegere de informaţii, fie ele plasate în spaţiu sau dispuse pe suprafaţa terestră, cum ar fi sateliţii artificiali de spionaj sau staţiile de ascultare – cercetare de înaltă tehnologie, dispun numai statele mari sau superindustrializate, respectiv tot cele

care au pus pe picioare şi folosesc servicii de informaţii puternice şi eficiente.

Al doilea aspect, de ordin pragmatic, se bazează pe un adevăr incontestabil şi anume că un mijloc de spionaj, indiferent cât de sofisticat ar fi el, nu poate să înlocuiască omul, respectiv pe cel care cu inteligenţa umană caracteristică va fi singurul în măsură să descopere ce se află pe planşetele proiectanţilor sau să „vadă” dincolo de uşile ferecate ale caselor de fier.

*

În cadrul surselor şi relaţiilor de muncă operative, caracteristici aparte prezintă aşa-zişii „voluntari”, respectiv acele persoane care îşi oferă serviciile benevol, invocând de cele mai multe ori motive ideologice, religioase sau patriotice.

Este un fapt cunoscut şi confirmat de istoria spionajului internaţional că astfel de indivizi au existat, şi nu puţini la număr, unii devenind spioni celebri, informaţiile lor având rol hotărâtor în deznodământul multor evenimente importante.

În perioada cât am lucrat ca ofiţer de informaţii, şi mai ales pe timpul misiunii permanente din Italia, personal am cunoscut şi chiar folosit mai mulţi indivizi din categoria celor care şi-au oferit singuri serviciile, sub cele mai diverse şi, uneori, curioase motive. Cu excepţia a două situaţii, puse la cale de SISMI şi pe ai căror „voluntari” i-am depistat la timp, sfătuindu-i să-şi vadă de treabă, alte câteva cazuri apărute şi parţial abordate mi-au dat multă bătaie de cap.

În ciuda aparenţelor, cooptarea unor voluntari de către serviciile de informaţii nu este o treabă uşoară. Dacă identificarea şi apropierea, ca o primă etapă a procesului de recrutare, se fac de la sine, cunoaşterea adevăratelor intenţii ale protagonistului continuă să rămână sub semnul întrebării, chiar după verificarea şi obţinerea unui angajament scris de la acesta. Posibilitatea ca el să fi fost infiltrat sau să devină pe parcurs „agent dublu” va rămâne de actualitate, mult timp şi după începerea colaborării.

În folosirea de agenţi voluntari, o atenţie sporită se va acorda studiului motivaţiei invocate, mai ales atunci când aceasta este de ordin politic sau ideologic.

Fără a intra în prea multe detalii, aici este bine să precizăm că motivaţia ideologică este legată în mod hotărâtor de sistemul politic pe care se bazează şi din care provine viitorul agent de informaţii.

Că aşa stau lucrurile m-am putut convinge personal, pe timpul cât am îndeplinit misiunea de ataşat militar în Italia.

Fără a mai constitui de mult timp un secret, serviciile de informaţii ale U.R.S.S. şi ţările din sfera sa de influenţă considerau „baza ideologică” ca având rol determinant în recrutarea de noi agenţi, fie că era vorba de diasporă sau de populaţia autohtonă. În ciuda realităţilor, a numeroaselor insuccese înregistrate sau chiar „căderi” de răsunet, concepţia atragerii la colaborare pe motive politice continua să rămână în picioare. Se considera chiar că aceasta ar fi mult superioară recrutării prin cointeresare materială, cea de a doua putând duce la corupţie şi la transformarea agentului într-un „mercenar”. Din diverse motive, dar şi din lipsă de dolari, se uita de fapt că „agentul mercenar” a fost şi rămâne o realitate în munca de spionaj, pe când baza ideologică constituie o „himeră” a celor ce se ocupă de conducerea acestei meserii.

Contrar metodelor practicate în Est, serviciile secrete occidentale obţineau succese după succese, exploatând cu abilitate dar şi cu mulţi dolari nemulţumirile reale a celor ce, oficial sau clandestin, ajungeau în Vest. Aberaţiile şi abuzurile sistemului politico-social din care transfugii veneau făceau credibile motivaţiile lor, acceptându-i, de cele mai multe ori, după verificări sumare.

Abordând o asemenea temă sensibilă, voi lăsa de o parte aspectul trădării de neam şi glie, rezumându-mă în a susţine că o astfel de comportare nu a avut şi nu va putea avea niciodată justificare politică.

La vremea respectivă, racolarea cetăţenilor din Est, inclusiv a militarilor, în scop informativ sau pur şi simplu pentru a-i determina să dezerteze, făcea parte din metodele

şi etica profesională a serviciilor secrete a multor ţări occidentale.

*

Din seria componentelor principale ale activităţii de spionaj am analizat până acum numai ***reţeaua de agentură***, ca element indispensabil al oricărui organ de informaţii.

Se cunoaşte şi eu nu fac altceva decât să reamintesc că lucrătorii operativi au la îndemână şi alte procedee de culegere şi transmitere de informaţii, unele cu un grad redus de dificultate şi, ca atare, întrebuinţate pe scară largă. Să luăm, spre exemplu, aşa-zisa metodă a ***„exploatării în orb”*** care, în esenţa ei, nu este altceva decât o discuţie, la origine banală dar abil dirijată spre un scop dinainte stabilit, fără ca interlocutorul să-şi dea seama. Metoda, învăţată şi exersată pe timpul şcolilor de specialitate, este atât de răspândită încât s-ar putea spune că în spionaj nu există răgaz în folosirea ei. O întrebare nevinovată, o flatare, glumă sau aluzie bine plasată poate oricând să se soldeze cu răspunsuri care, chiar dacă nu epuizează problema urmărită, constituie punct de plecare pentru aflarea întregului adevăr.

Exploatarea în orb*,* făcută la lumina zilei, va avea cu atât mai mult succes cu cât, din întâmplare sau premeditat, vom întâlni persoane „potrivite”, adică „atotştiutorii”, „guralivii” sau „lăudăroşii”, oameni gata să se dea mari prin ceea ce ştiu sau sunt, prin importanţa poziţiei sau relaţiilor lor.

Şi eu ca ofiţer de informaţii, pe timpul cât am lucrat în Italia, ca de altfel majoritatea diplomaţilor civili şi militari, căutam astfel de indivizi, îi „încurajam” şi „stimulam” în discuţii pentru a spune cât mai multe din ceea ce mă interesa.

S-ar putea conchide deci că „exploatarea în orb” a fost şi rămâne o metodă activă de muncă, reuşita ei fiind în strânsă legătură cu abilitatea şi calităţile celui care o foloseşte şi, firesc, cu naivitatea, viciile sau nebăgarea de seamă a interlocutorului.

Un alt procedeu, ce s-a impus tot mai mult în arsenalul spionajului modern, este reprezentat de obţinerea sau transmiterea de informaţii cu ajutorul mijloacelor ***mass-media***.

Folosirea mass-media ca mijloace de culegere şi circulaţie a informaţiilor a fost şi continuă să fie favorizată, de cele mai multe ori, de contradicţia ce există între nevoia de transparenţă pe care o presupune un stat democrat şi drepturile sau posibilităţile organelor de protecţie de a adopta măsuri eficiente, de interzicere sau obstacolare a scurgerilor de date secrete. Dreptul la accesul liber la informare, invocat adesea de presă, lasă multe portiţe deschise inserării unor informaţii care, chiar dacă nu sunt complete, deschid calea spre date de valoare.

La cele arătate mai sus s-ar mai putea adăuga cel puţin alte două argumente, astfel:

• modul excelent în care mass-media, prin natura şi rolul lor, se pretează la transmiterea de informaţii din cele mai diverse domenii de activitate cum ar fi cel al apărării sau tehnico-ştiinţifice;

• faptul că mânuitorii publici ai informaţiilor nu sunt altceva decât tot o categorie de lucrători operativi, gata să exploateze sursele la dispoziţie, pentru a-şi informa publicul cu tot ceea ce ei consideră necesar; atracţia pe care armata şi secretele ei o are pentru mass-media nu a fost şi nu cred că va putea fi uşor blocată.

Conştient că tema referitoare la metodele şi procedeele de culegere de informaţii ar putea continua pe parcursul multor alte zeci de pagini, mă opresc aici, lăsând la latitudinea cititorului interesat să caute şi să găsească alte lucrări şi materiale de specialitate şi de care spionajul nu duce lipsă.

*

În capitolul precedent, cititorul îşi reaminteşte că, aducând în discuţie modul cum se stabileau raporturile oficiale de muncă dintre ataşatul militar român şi autorităţile locale, am promis că nu voi ocoli nici acea parte sensibilă şi

adesea acoperită a muncii, denumită generic activitate operativ-informativă sau specială.

Încercând să-mi respect promisiunea, atât cât va fi posibil, nu fac altceva decât să recunosc că şi mie, la fel ca tuturor colegilor de breaslă străini, acreditaţi la Roma, mi se stabileau, prin ordinul de misiune, şi unele sarcini mai puţin „ortodoxe" şi pentru îndeplinirea cărora se impunea existenţa unui cadru adecvat de organizare a activităţii specifice.

Explicaţia ar fi incompletă şi poate dăunătoare dacă nu aş preciza că, spre deosebire de obiectivele informative urmărite de alte state ale lumii, ce aveau reprezentanţi militari la Roma, cele ale armatei României erau inspirate şi serveau unei doctrine autentic defensive, *ce purta în ea valoarea respectului şi bunei credinţe faţă de Italia.*

Recunoscând deci că nici pentru ataşatul militar român „informaţiile nu cădeau din cer", nu pot să nu subliniez că munca acestuia nu avea nimic comun cu „spionomania" practicată atât în Est cât şi în Vest şi care, de cele mai multe ori, contribuia decisiv la otrăvirea şi degradarea climatului internaţional.

Tot atât de important mi se pare şi faptul că informaţiile culese de ataşaţii militari români, atât câţi mai rămăsesem la un moment dat la posturi, serveau exclusiv intereselor României şi armatei sale, într-o perioadă în care izolarea ţării creştea, iar apărarea naţională se baza exclusiv pe forţele proprii. Munca ataşatului militar român nu contravenea şi nu afecta sub nici o formă interesele Italiei şi N.A.T.O.

Deviza pusă cândva de mareşalul Antonescu ataşaţilor militari români acreditaţi în exterior: „Devotament faţă de armata şi ţara sa şi bună credinţă faţă de ţara de reşedinţă" a fost o realitate a activităţii mele pe întreaga perioadă cât m-am aflat în misiune permanentă în Italia.

O precizare ar mai fi de făcut, pentru acei şefi ai serviciilor de informaţii de la noi şi de aiurea care, în ciuda realităţii, continuă să nege vehement că subordonaţii lor, trimişi în misiuni în exterior, s-ar ocupa şi de lucruri „necurate". Fără a face din munca informativă acoperită un subiect de reclamă televizată, consider că chestiunea trebuie admisă şi abordată în termeni noi. Desigur, aceasta va fi posibil numai în măsura

în care principiul zonelor de influenţă se va dovedi cu adevărat depăşit, iar Parteneriatul, democraţia şi integrarea euroatlantică nu se vor transforma în sloganuri la adăpostul cărora cei mari şi bogaţi să poată să domine în continuare lumea.

*

După abordarea de principiu a activităţii specifice de culegere de informaţii – nici nu puteam proceda altfel – pe parcursul capitolului următor voi aduce în faţa cititorului mai multe exemple concrete, menite să demonstreze că munca ataşatului militar este de fapt o misiune de luptă, îndeplinită nu prin foc şi sabie ci prin inteligenţă şi pasiune.

CAPITOLUL VI - ŞI TOTUŞI „TRANŞEELE RĂZBOIULUI INVIZIBIL” AU EXISTAT

Trecuseră doar câteva săptămâni de la preluarea postului de ataşat militar când încep să constat pe „viu” că ceea ce cunoşteam din teorie cu privire la practicile şi metodele serviciilor de securitate italiene erau de strictă actualitate. Marea deosebire faţă de ceea ce învăţasem şi uneori exersasem în ţară consta tocmai în aceea că acum nu mai era vorba de „jocuri” şcoală ci de acţiuni reale şi palpitante, în care luciditatea, simţul de orientare şi prezenţa de spirit îşi spuneau cu adevărat cuvântul.

Treptat, prin autocontrol şi verificări repetate, reuşesc să stabilesc, cu destulă exactitate, care sunt procedeele folosite de S.I.S.M.I. atât în supravegherea şi cunoaşterea mea cât şi în determinarea obiectivelor şi posibilităţilor informative încredinţate postului. Cu surpriză constat, încă de la început, o anumită predilecţie a agenţilor contraspionajului italian pentru „racolarea” în scop informativ a unora din ataşaţii militari noi veniţi la posturi, un caz concret urmând să-l povestesc spre finele capitolului.

În practică, activitatea agenţilor italieni a început, aşa cum mă aşteptam de altfel, cu verificarea datelor din „curriculum vitae” comunicate de D.I. la cererea acreditării, date ce parţial fuseseră contrafăcute. Cum autorităţile italiene erau la curent cu multe date biografice reale, în special pe linia funcţiilor îndeplinite în ţară, pe parcurs am fost nevoit să fac corecturile de rigoare, fără ca aceasta să constituie un impediment în muncă.

Perioada de luare în primire a postului şi următoarele 5-6 luni au fost intens folosite de contraspionii locali pentru a determina cercul de relaţii preluat de la vechiul ataşat militar, mediilor informative de care eram interesat, precum şi pasiunile şi slăbiciunile personale, ce puteau să le servească în acţiunile viitoare de contracarare. Cunoştinţele acumulate şi experienţa căpătată pe timpul cât am lucrat la „Centru” mi-

au fost de un real folos, ajutându-mă să înţeleg manevrele şi jocurile la care recurgeau adesea cei ce se ocupau de supravegherea şi studierea mea.

Desigur, în confruntarea contraspion – ataşat militar, avantajul era de cele mai multe ori de partea celor care „jucau” pe teren propriu, ca urmare a posibilităţii acestora de a concentra forţe şi mijloace superioare şi de care B.A.M. nu dispunea.

Nu este mai puţin adevărat că în lupta mascată dintre contraspionaj şi diplomatul militar, ultimul avea de partea sa iniţiativa informativă, acţiunile putând fi desfăşurate în locul şi la timpul potrivit şi dorit de acesta, ceea ce nu de puţine ori surprindea şi crea probleme mari gazdelor. Sub acest aspect, cu toată modestia, aş putea spune că atât în perioada de început cât şi pe parcursul celor 11 ani de permanenţă la Roma, am reuşit să dau multă bătaie de cap S.I.S.M.I., fapt recunoscut de altfel de un responsabil al serviciului cu ocazia încheierii misiunii. Când afirm aceasta, am în vedere, pe lângă rezultatele concrete obţinute în muncă, numeroasele încercări eşuate ale organului italian de contraspionaj de a mă prinde cu „mâţa în sac” sau de a stabili cu exactitate adevăratele preocupări informative ale postului.

Încadrându-mă în tipicul spionajului practicat de est-europeni, mulţi din agenţii ce mă aveau în supraveghere greşeau profund, ei nereuşind să înţeleagă că informaţiile necesare armatei române nu erau de „bloc” şi nici de natură să afecteze sau să pună în pericol securitatea militară a Italiei. Oameni de altfel inteligenţi şi cu o pregătire profesională şi culturală generală ridicată, lucrătorii S.I.S.M.I. sufereau adesea de ingenuitate, încercând să mă studieze, să-mi determine preocupările şi chiar să mă racoleze după modele aplicate reprezentanţilor militari sovietici, est-germani, cehoslovaci sau maghiari. Decepţionaţi de cererile mele reduse de informaţii sau de acţiuni „răsunătoare”, ei încercau cu încăpăţânare să mă atragă în diverse jocuri şi capcane care, odată sesizate, îmi venea uşor să le ocolesc sau să fac să eşueze. Cu puţin succes a folosit contraspionajul italian şi binecunoscutul procedeu al „intoxicării” sau intimidării nejustificate a ataşatului militar român, în câteva

ocazii reprezentanţii U.S.S. fiind nevoiţi să-şi admită slăbiciunile.

În acţiunile de control şi supraveghere a sediului ambasadei şi diplomaţilor români, S.I.S.M.I. a recurs frecvent la filaj şi tehnica operativă, metode care, deşi frecvent descoperite sau percepute, nu am putut să le determin întotdeauna finalitatea. Cert este că în mai multe situaţii – un exemplu voi prezenta ceva mai târziu – am reuşit să identific la timp filajul şi astfel să pot lua măsurile necesare pentru evitarea unor situaţii neplăcute.

Pornind de la poziţia particulară în care se găsea România în cadrul Tratatului de la Varşovia şi respectând un principiu de bază ce guverna activitatea postului, adică acela de a nu afecta sau a pune în pericol relaţiile dintre cele două ţări şi armate, nu puţine au fost situaţiile când am renunţat cu bună ştiinţă la diverse acţiuni informative, chiar dacă şansele de reuşită erau mari. A fost perioada în care am preferat ca datele ce mă interesau să le obţin prin exploatarea bunelor relaţii ce le aveam cu reprezentanţii occidentali, ca urmare a atitudinii echidistante a ţării şi, natural, a B.A.M. faţă de disputele militare şi politice dintre Est şi Vest.

Aducerea în faţa cititorului a câtorva elemente privind confruntarea dintre ataşatul militar român şi organele de securitate italiene, chestiune ce prin natura ei este deosebit de sensibilă şi controversată, cred că nu ar fi edificatoare dacă nu aş admite şi eşecurile înregistrate de post. Mă refer, în principal, la acele acţiuni informative ale B.A.M. care, organizate superficial sau desfăşurate după scheme improvizate, au dat câştig de cauză contraspionilor ţării gazdă. Uneori, datorită plusului de imaginaţie şi luciditate ei au reuşit să intuiască primii mişcarea adversarului şi în final să determine eşecul acestuia.

Desigur, o evaluare completă şi cât de cât obiectivă a rezultatelor acestor „bătălii din umbră” s-ar putea face numai în cadrul unor analize deschise, cu participarea celor doi protagonişti, acţiune greu de imaginat că ar putea avea loc vreodată.

Ceea ce pot eu să afirm cu certitudine este faptul că, după reîntoarcerea în ţară şi preluarea conducerii contraspionajului

militar român, un funcţionar S.I.S.M.I. a ţinut să remarce – sigur nu din amabilitate – că pe vremea prezenţei mele la Roma mi-am făcut datoria cu tenacitate şi curaj, creând mari probleme celor destinaţi cu supravegherea şi controlul B.A.M. român.

Respectând adversarul şi nepunând nici o clipă la îndoială competenţa profesională şi corectitudinea acestuia, ca ataşat militar în Italia am făcut la rândul meu tot ceea ce etica muncii şi condiţiile îmi permiteau pentru ca să îndeplinesc misiunea, fără pretenţia de a putea spune că am câştigat dar nici că am pierdut toate bătăliile.

În lupta celor două servicii informative opuse, hotărâtă nu prin arme de foc ci prin inteligenţă, va învinge întotdeauna cel mai bine motivat, pregătit şi dibaci, pornind de la convingerea că acţiunile celor destinaţi să poarte greul acestor confruntări vor rămâne, de cele mai multe ori, în anonimat, ei neputând, decât în situaţii rare, să se bucure de recunoştinţa muncii lor.

*

Din numeroasele situaţii pe care le-am trăit şi înfruntat, pe timpul celor 11 ani cât a durat misiunea mea în Italia, voi povesti câteva, considerate de semnatarul acestor rânduri ilustrative pentru a demonstra că „tranşeele războiului invizibil” au existat cu adevărat, confruntarea fiind o realitate şi nu o ficţiune.

Primul episod, ce a avut loc cu ocazia deplasării şi participării la expoziţia organizată de Statul Major al Marinei Militare la Genova, l-am intitulat:

1 – „CAVALERISMUL UNUI AGENT”

Deplasarea la Genova am executat-o, împreună cu soţia, cu autoturismul de serviciu, la data, pe itinerariul şi în orarul comunicat din timp la S.I.O.S. – M.M.

La intrarea dinspre sud în oraş am descoperit, cu destulă uşurinţă, că suntem „filaţi”, aproape demonstrativ, de un echipaj format dintr-un bărbat şi o femeie, la bordul unui

autoturism „Lancia”, înmatriculat la Milano. Activitate de rutină pentru contraspioni şi obişnuită pentru ataşatul militar român, autorităţile locale justificând astfel de acţiuni „cavalereşti” prin nevoia asigurării protecţiei diplomaţilor străini faţă de eventualele acte teroriste. Filajul continuă până în apropierea hotelului, unde rezervasem din timp o cameră şi pe care o comunicasem la Statul Major al Marinei, înainte de a părăsi Roma.

Cazarea şi prima zi de vizită a expoziţiei navale decurg normal. De menţionat poate faptul că la activitatea organizată de autorităţile militare locale, din partea ţărilor socialiste erau prezenţi numai ataşaţii militari ai Chinei, Iugoslaviei şi României. Ceilalţi nu fuseseră invitaţi, ca răspuns la înrăutăţirea relaţiilor Est-Vest, în general, şi cele sovieto-americane, în special.

În seara celei de a doua zile a prezenţei mele la Genova, părăsim hotelul pentru a vizita centrul oraşului şi câteva obiective turistice mai importante. După aproximativ 20 minute de la ieşirea din hotel, mai întâi intuiesc pentru ca, apoi, efectuând câteva schimbări de direcţie bine „legendate” să constat prezenţa a cel puţin trei agenţi.

Soţia, obişnuită şi ea cu astfel de prezenţe „agreabile”, se lasă condusă de mine, amândoi văzându-ne liniştiţi de drum, admirând vitrinele, intrând în magazine şi cumpărând câte ceva sau imortalizând pe pelicula aparatului de fotografiat unele opere de artă, de băieţii noştri aproape că uitasem. Nici nu aveam de ce să ne facem probleme, vizitarea oraşului fiind autentic turistică.

Către orele 18.00, un tânăr din echipa de „filori”, ce de câteva minute se apropiase vizibil de noi, mi se adresează, după un salut semicazon: „Domnule colonel, când doriţi să vă întoarceţi la hotel?”. Aproape instinctiv, fără nici un gest de nelinişte – de altminteri ne „cunoşteam” de aproape 2 ore – îi răspund degajat: „Către orele 18.45-19.00”, adăugându-i întrebarea: „Ce s-a întâmplat?”.

Îmi răspunde prin încercarea de a explica că la orele 20.00 ar trebui să fie prezent la o activitate protocolară planificată din timp, dar că n-ar dori să-mi strice programul etc. etc. „Nu

este nici o problemă”, adaug eu, „la orele 18.45 voi fi la hotel şi ca urmare poţi pleca liniştit”.

Tânărul mă salută satisfăcut, după care dispare şi odată cu el şi echipa din care făcea parte.

Conform promisiunii, la ora fixată intram în hotel veseli şi satisfăcuţi de cele vizitate. Oprindu-ne la bar, pentru a servi o bere, într-un colţ al sălii, nu departe de noi, doi tineri pe care îi mai văzusem pe la recepţia hotelului, „chefuiau” cu un „7-up”. Convins că şi ei aveau treabă cu străinii din hotel, unde fuseseră cazaţi mai mulţi diplomaţi în uniformă, la sosirea chelnerului îl rog să ducă la amici câteva cutii cu bere, dorinţă pe care mi-o îndeplineşte cu multă promptitudine. Schimbând o privire cu cei doi, unul din aceştia, cu un gest discret, ridică paharul în semn de salut.

Povestind cele două întâmplări cu privire la comportarea contraspionajului militar italian, am prezentat faptele aşa cum s-au petrecut ele, fără însă a se putea trage concluzii pripite. Cert este că în cazurile relatate nu a fost vorba de încălcarea unor norme sau reguli de muncă din partea agenţilor respectivi. Personal nu am exclus nici posibilitatea ca acţiunea lor să fi fost pregătită din timp, mai ales în primul caz, când organele informative italiene şi-ar fi putut propune aprofundarea cunoaşterii reacţiei mele în astfel de situaţii sau poate chiar provocarea sau timorarea ataşatului militar român.

Indiferent care ar fi fost scopurile urmărite, cert rămâne faptul că ofiţerii operativi din serviciile secrete italiene şi, parţial, din mai toate organele informative occidentale, erau pregătiţi într-o altă manieră privind exercitarea atribuţiilor.

În confruntarea cu adversarul, în comportarea multora dintre ei, apărea şi o anumită atitudine cavalerească şi de respect profesional, fără ca aceasta să însemne încălcarea consemnului sau renunţare la atribuţiile de serviciu. Se vedea clar că erau crescuţi şi pregătiţi cu adevărat în spiritul şi litera principiilor „războiului inteligenţelor”, cum este denumită activitatea de spionaj şi contraspionaj.

Am întâlnit şi situaţii în care, făcând aluzie unui agent S.I.S.M.I. cunoscut asupra tehnicii operative ce presupuneam, pe baza experienţei, că o are asupra lui, acesta să-mi

răspundă dezinvolt: „Stai liniştit. colonele, în seara aceasta rusul Ivan este în colimator”.

Seria exemplelor ar putea continua şi în alte domenii ale activităţii operativ-informative, desfăşurate ca ataşat militar.

Respectându-mi promisiunea, voi detalia în continuare al doilea episod şi pe care l-am denumit:

2 – „RACOLAREA” ŞI ETICA PROFESIONALĂ

Despre „racolare”, ca metodă activă de muncă, practicată de toate serviciile secrete din lume, studiasem destul de mult şi eram în posesia a numeroase exemple, încă de pe vremea când lucram în D.I.

După sosirea la post, pe măsura cunoaşterii situaţiei locale, am reuşit să aflu că prin „racolare” agenţiile de spionaj occidentale urmăreau două scopuri principale şi anume: atragerea la colaborare în vederea recrutării informative şi fuga sau dezertarea în Vest a unor militari din armatele fostelor ţări socialiste. În ambele situaţii, subiectul recrutării urma să fie convins sau obligat să-şi trădeze ţara şi armata din care făcea parte.

Mult mai târziu am descoperit că în ordinele de misiune ale ataşaţilor militari ai S.U.A., Angliei, Germaniei şi Israelului erau incluse prevederi punctuale referitoare la obligativitatea acestora de a desfăşura acţiuni în scopul determinării unor ofiţeri cu funcţii de răspundere din ţările membre ale Tratatului de la Varşovia să-şi părăsească ţara.

Cerând explicaţii unui coleg american, de origine română, asupra soartei dezertorilor militari ajunşi în S.U.A., după „stoarcerea” de informaţii, acesta mi-a relatat, fără nici o ezitare, că potrivit reglementărilor interne „fugarii” pot fi reîncadraţi în armata americană cu gradul avut la recrutare sau „conservaţi” într-o localitate specială, sub nume fals. Cu aceiaşi ocazie, am aflat că un diplomat militar american, pentru a-şi încheia activitatea în mod „strălucit”, la întoarcerea în ţară, trebuia să fie însoţit de un „camarad” socialist.

În cei 11 ani cât a durat misiunea la Roma, am fost supus la două încercări de „racolare”, din care una din partea unui american, respectiv a ataşatului apărării al S.U.A. Acesta, întorcându-se în ţară înainte de terminarea misiunii, măsură luată de şefii lui în urma unei aventuri amoroase cu o frumoasă italiancă, la cocteilul oferit cu ocazia plecării, m-a întrebat direct, fără nici o pregătire prealabilă, dacă „nu sunt dispus să-l însoţesc în America”. Cunoscând de acum practica brutală a diplomaţilor americani, i-am replicat, într-o manieră asemănătoare, atrăgându-i atenţia că nu aş părăsi România pentru toate bogăţiile şi aurul Americii. „*Cred că şi pentru voi, cei care prin presiuni, bani şi şantaj reuşiţi să determinaţi pe unii să vă urmeze, trădătorul de ţară tot trădător rămâne”.*

Surprins şi rămas fără replică a dat afirmativ din cap.

*

Un caz aparte, pe care doresc să-l aduc în atenţia cititorului, a avut loc la Roma în timp ce la Bucureşti se desfăşurau evenimentele revoluţionare cunoscute.

În ziua de 28 decembrie 1989, în jurul orei 10.00, am fost chemat la telefonul B.A.M. de către şeful U.S.S., colonelul Lo Faso. Mă întreabă ce noutăţi am din ţară şi dacă sunt dispus să fac o vizită la Cabinetul ministrului apărării.

I-am răspuns că veştile de la Bucureşti sunt îmbucurătoare, iar vizita propusă o pot efectua la ora pe care o doreşte. De comun acord am stabilit ca întâlnirea să aibă loc în aceiaşi zi, începând cu orele 13.00.

Intuind poate ceva sau datorită situaţiei de la poarta ambasadei unde, în ziua respectivă, se adunaseră mai mulţi curioşi, dar şi câţiva provocatori, de acum cunoscuţi, am solicitat sprijinul administratorului Academiei Române, P. Cojocaru, pentru a mă duce cu autoturismul la Ministerul Apărării. La sosirea la Cabinetul ministrului, contrar celor cunoscute în atâţia ani de permanenţă şi vizite, nu sunt invitat în biroul şefului U.S.S., anume destinat şi „echipat” pentru astfel de activităţi ci, însoţit de colonelul Lo Faso, ne deplasăm într-o altă direcţie. După câteva minute de mers pe jos, ajungem într-o curte interioară, unde ne aştepta un

autoturism condus de un anume „doctor R.”. Menţionez că în serviciile secrete italiene, militar – S.I.S.M.I. şi civil – S.I.S.D.E., ofiţerii şi funcţionarii operativi sau acoperiţi au titluri, de cele mai multe ori onorifice, de doctor (dottore).

Fără să-mi pierd cumpătul – despre prezenţa şi vizita mea cunoştea administratorul Cojocaru, ce mă însoţise pe post de şofer – mă las condus până în faţa unei clădiri frumoase din Piaţa Barberini, în realitate un cunoscut hotel, ca atâtea altele din Roma. Împreună cu „doctorul R.” şi şeful U.S.S. intrăm în clădire unde, după câteva minute, suntem întâmpinaţi de un alt necunoscut – „doctor M.”, care ne conduce spre o încăpere spaţioasă, dotată cu tot felul de aparatură, parcă pregătită special să producă impresie. La prezentarea noii gazde, prima reacţie a mea a fost să-l întreb cărui grad militar îi corespunde titlul de „doctor” cu care se prezentase. Mi-a răspuns degajat: „Colonel de cavalerie”, în practică o specialitate similară ofiţerilor de cercetare de la noi. „Aparţinem, după câte se pare, aceleaşi ramuri militare”, am ţinut eu să remarc.

După primire şi o scurtă apreciere din partea interlocutorilor cu privire la Revoluţia română, cu accent pe „ororile” săvârşite de securitate, „doctorul M.” trece la atac în forţă. Mi se adresează pe un ton semioficial: „Aţi fost convocat, având în vedere situaţia grea din ţară şi armată, convins fiind că, la sfârşitul discuţiilor, veţi înţelege şi decide în maniera cea mai avantajoasă pentru dv.”. „Înainte de toate, aş dori să clarific câteva probleme, în care scop vă voi adresa trei întrebări, cu recomandarea ca răspunsurile să fie cât mai concrete şi exacte”.

L-am întrerupt, făcând remarca, evident tendenţioasă: „Nu ştiam că S.I.S.M.I. dispune de un astfel de hotel şi că nu am înţeles de ce a trebuit să facem ocolul Romei pentru a ajunge în acest loc, când foarte bine aş fi putut veni direct dacă mi s-ar fi indicat adresa, zona fiind centrală, iar Piaţa Barberini arhicunoscută”. În termeni puerili, interlocutorul încearcă să-mi explice că alegerea locului nu a fost întâmplătoare, dorindu-se ca despre această vizită să se cunoască cât mai puţin.

Urmează întrebările, pe cât de „nevinovate” pe atât de edificatoare asupra scopului real urmărit de gazde:

1. „Câţi securişti sunt în ambasadă, gradul şi identitatea acestora şi sub ce acoperire lucrează?”;

2. „Cărui serviciu al securităţii române aparţin şi în ce domeniu informativ îşi desfăşoară munca?”;

3. „Dacă cunoaşteţi ceva asupra legăturilor informative stabilite de agenţii securităţii în Italia?”.

Calm şi fără a lăsa impresia că sunt surprins, i-am replicat, sărind firesc peste răspunsuri, aproximativ în următorii termeni: „Dată fiind perioada lungă de când mă aflu în Italia, am reuşit să cunosc câte ceva despre S.I.S.M.I. şi activităţile sale informative şi contrainformative, inclusiv a preţului ce-l puneţi pe recrutarea de noi agenţi”. „Ştiu, de asemenea, că dispuneţi de cadre foarte bine pregătite profesional, cu experienţă şi rezultate de excepţie în muncă”. „Ceea ce nu am ştiut, dar cu surprindere aflu acum, că în cei 11 ani de când mă aflu în Italia nu aţi reuşit să mă cunoaşteţi, datele pe care le deţineţi despre persoana mea sunt sigur inexacte sau superficiale”.

„Ştiţi toţi trei că în România are loc o revoluţie anticeauşistă, în care armata a fraternizat cu populaţia civilă, luând parte efectivă la evenimente”. „Mai cunoaşteţi, de asemenea, că unele structuri ale D.S.S. au fost desfiinţate, iar trupele de securitate se află sub controlul M.Ap.N. „Întrebările ce mi le-aţi adresat ca şi brutalitatea cu care încercaţi să exploataţi, prin şantaj, situaţia extremă în care se află ţara şi armata îmi arată clar care sunt scopurile voastre, total lipsite de camaraderie ostăşească”.

„Aici punem punct întrevederii noastre şi, ca atare, rog să fiu condus imediat la maşină”.

Mai adaug: „în mod firesc ar trebui să convoc o conferinţă de presă pentru a povesti ziariştilor despre cele întâmplate, despre eşecul S.I.S.M.I. în încercarea de atragere la colaborare, prin şantaj, a unui colonel român”.

Surprinşi evident de reacţia mea, cei trei încearcă să-mi explice şi să mă convingă asupra „intenţiilor lor curate” şi, ca atare, consideră greşită dorinţa mea de a mă adresa presei locale.

Ajuns în sediul Ministerului Apărării, însoţit numai de colonelul Lo Faso, acesta mă întreabă dacă într-adevăr intenţionez să mă adresez presei şi să raportez în ţară despre incident. Îi răspund că în ţară voi comunica urgent – lucru pe care l-am şi făcut – iar cât priveşte presa nu voi întreprinde nimic. „Renunţ la o asemenea intenţie, din motive de respect pentru voi, metoda la care a recurs S.I.S.M.I. nefiind singulară, ea intrând în arsenalul obişnuit al multor servicii secrete; „*mai mult, consider încercarea de racolare prin şantaj ca pe o dovadă certă că aceasta face parte integrantă din etica voastră profesională".*

La plecarea definitivă de la post, pe 5 sau 6 aprilie 1990, contrar practicii protocolare locale, am fost invitat să efectuez o vizită de rămas bun la S.I.S.M.I. Am fost primit de vicedirectorul serviciului care, în numele directorului - amiralul Martini – mi-a cerut scuze pentru lipsa de tact şi profesionalism a subordonaţilor săi. Pe timpul discuţiilor, a propus pentru prima oară de când mă aflam la post stabilirea unor relaţii de colaborare între S.I.S.M.I şi D.I., obiectiv realizat după ce m-am înapoiat în ţară.

După numirea mea în funcţia de şef al contraspionajului militar, cu ocazia unei vizite la Roma (februarie 1994), colonelul Lo Faso, de faţă cu noul director al S.I.S.M.I., generalul de corp de armată Pucci, a relatat despre „incidentul" din decembrie 1989. El a recunoscut încercarea eşuată a organelor informative italiene de a obţine recrutarea mea, folosindu-se de situaţia grea prin care trecea România.

O analiză obiectivă a celor întâmplate ne duce la concluzia clară că răspunsurile mele afirmative la întrebările confidenţiale puse de ofiţerii S.I.S.M.I. – evident înregistrate – ar fi constituit baza acţiunilor ulterioare în vederea recrutării şi înregimentării mele ca agent al acestui serviciu de spionaj.

De altfel, metoda racolării în scop informativ a unor ataşaţi militari acreditaţi la Roma nu a fost singulară, ea verificându-se de mai multe ori, în perioada cât am îndeplinit misiuni diplomatice şi informative în acest oraş.

Un caz concret, pe care l-am cunoscut cu ajutorul unui colaborator local, se referă la un colonel somalez, la timpul respectiv ataşat militar, aeronautic şi naval în Italia.

Profitând de situaţia grea în care se afla Somalia, pe timpul regimului condus de colonelul Barè, S.I.S.M.I. profită şi reuşeşte să atragă la colaborare şi exploateze informativ, timp de mai bine de doi ani, pe reprezentantul militar al acestei ţări la Roma.

Descoperit de organele de contraspionaj de la Mogadiscio, diplomatul somalez cere şi obţine imediat azil politic în Italia, încheindu-şi în acest fel cariera militară şi poate chiar serviciile aduse fostei metropole.

*

Am supus atenţiei cititorului o problemă deosebit de sensibilă şi anume racolarea şi atragerea la colaborare, în vederea recrutării, ca metodă activă de muncă a serviciilor de spionaj.

Dacă teoretic procedeele racolării sunt înscrise în normele şi metodologiile interne ale tuturor organelor de informaţii, practic ele sunt aplicate, cu mai mult curaj şi eficienţă, numai de ţările cu servicii puternice, ce dispun de forţe şi mijloace materiale şi financiare adecvate. În acelaşi timp, este lesne de înţeles că reuşita recrutării depinde, hotărâtor, de şansele şi posibilităţile structurile de informaţii respective de a găsi indivizii dispuşi să-şi ofere serviciile, respectiv *să-şi trădeze propria ţară şi armată.*

Cum trădarea nu a putut şi nu poate fi justificată sub nici o formă, este clar că cel ce se hotărăşte să apuce pe o asemenea cale pleacă fie de la avantajele financiare, puse cu atâta „generozitate” în joc de cei mari şi puternici, sau pur şi simplu cad victime unor jocuri de compromitere şi şantaj din care nu au curajul să iasă.

Ca fost ataşat militar şi ulterior şef al unei structuri de contraspionaj, sunt convins că mulţi diplomaţi militari şi civili români s-au confruntat, în misiunile lor, cu astfel de situaţii şi deci ar putea povesti şi da exemple sugestive pe această temă. Nu au făcut-o şi nu o fac din motive diverse, din care nu exclud nici comoditatea acestora sau dificultatea abordării subiectului. Cât mă priveşte, am încercat să-l aduc în discuţie nu pentru a-mi scoate în evidenţă ceva calităţi aparte sau că

aş fi unicul din ataşaţii militari români care a îndeplinit misiuni în exterior cu depăşirea unor astfel de examene. Am făcut-o cu titlu de exemplu, pentru ca cei interesaţi să afle cum am lucrat noi, cei mai bătrâni, într-o etapă istorică dificilă şi umilitoare, *rezistând presiunilor şi tentaţiilor, alegând reîntoarcerea în patrie, la părinţi, fraţi, copii sau prieteni, în loc de fuga ruşinoasă şi trădătoare.*

Ca militar de carieră şi bun român nu am acceptat, sub nici-o formă, circumstanţe atenuante pentru cei care, după Revoluţie, au căutat şi găsit diverse pretexte, unele chiar de natură politică, pentru a-şi justifica fuga şi trădarea ţării. *Trebuie să fie clar pentru oricine că fugarii, fie ei chiar şi persecutaţi cândva politic, odată alunecaţi pe panta trădării, nu au ajutat cu nimic la dărâmarea dictaturii, aşa cum cei care au încercat să se împotrivească lui Ceauşescu, dorind schimbarea lui cu ajutorul trupelor sovietice, nu vor putea fi consideraţi niciodată patrioţi.*

Ei toţi au fost şi rămân oameni fără neam şi glie, fără străbuni şi părinţi, nişte aventurieri şi mercenari, dispuşi să trădeze din nou, inclusiv pe noii stăpâni ce-i mângâie şi protejează.

„Slăbiciunile omeneşti pot fi înţelese, uneori scuzate, în afară de actul cel mai grav şi josnic pe care îl poate comite un om care pretinde că-şi iubeşte ţara – trădarea de neam”.

Trădarea de neam şi ţară nu a avut şi nu poate să aibă justificare politică.

3 – „CONSILIER LA PREŞEDINŢIA ITALIEI”

Luna decembrie a lui 1987 însemna pentru mine ceva mai bine de 8 ani de când mă aflam în misiune permanentă la Roma.

A fost un an plin de evenimente internaţionale, în care rolul principal îl deţinuse acordul dintre S.U.A. şi U.R.S.S. asupra reducerii rachetelor nucleare cu rază medie de acţiune (I.N.F.), semnat la Washington de Reagan şi Gorbaciov. Acordul, ce marcase o nouă etapă în relaţiile Est – Vest, era considerat în Italia ca un mare succes al celui de-al doilea

mandat al preşedintelui american dar şi al Europei Occidentale.

Concomitent cu sporirea rolului şi influenţei Alianţei Nord Atlantice, ţările europene îşi multiplicau eforturile pentru consolidarea relaţiilor de cooperare în cadrul U.E.O. În acest sens, se făcea mult caz şi se aprecia ca atare înfiinţarea „Brigăzii franco-germane”, măsură ce deschidea noi perspective în asumarea de către U.E.O. a principalelor responsabilităţi militare pe continent.

În sectorul apărării comune, ţările occidentale puseseră la punct şi semnaseră o serie de proiecte militare ambiţioase, în care capul de afiş îl deţineau: fregata N.A.T.O. 90, avionul de luptă E.F.A. 90 şi elicopterul mediu N.H. 90. După cum se cunoaşte, la construirea avionului de atac E.F.A. 90 au contribuit, în afară de Italia, Germania, Anglia şi Spania.

Apreciind în termeni pozitivi rezultatele concrete obţinute, prin reducerea armamentului nuclear cu rază medie de acţiune, şi perspectivele ce se creau în cadrul negocierilor START, conducerea militară italiană nu ezita să-şi facă cunoscute preocupările în ceea ce priveşte viitorul coeziunii atlantice. În cercurile politico-militare se afirma, cu şi mai mare tărie, nevoia asigurării prezenţei militare a S.U.A. pe teritoriul Europei Occidentale.

Responsabili militari invocau, totodată, contribuţia mai mare şi mai activă a Italiei la „apărarea comună”. Bugetul militar pentru anul 1988, ce se ridica la peste 21.000 miliarde lire, din care cca. 30% fusese destinat modernizării tehnice a F.A., era considerat insuficient, Italia situându-se printre ultimele ţări N.A.T.O. în ceea ce priveşte raportul dintre cheltuielile pentru apărare şi P.I.B.

Aşa se prezenta, în termeni cu totul generali, situaţia politico-militară a Italiei la sfârşitul anului 1987 şi în contextul cărora eu continuam să desfăşor activitatea de ataşat militar, aeronautic şi naval la Roma.

Durata excesiv de mare de când mă aflam în misiune, în condiţiile în care, conform practicii şi reglementărilor vremii, aceasta se situa între 3 şi 5 ani, începuse să deranjeze evident contraspionajul italian şi să pună probleme serioase de muncă autorului acestor rânduri.

Aluziile răutăcioase, directe şi uneori chiar publice începuseră să se facă simţite încă din 1985, an în care, în condiţii normale, ar fi trebuit să fiu schimbat de la post.

Marea dilemă a S.I.S.M.I., recunoscută confidenţial de doi ofiţeri operativi, consta în faptul că, după o perioadă aşa de mare, serviciile secrete italiene nu reuşiseră să afle mare lucru din activitatea şi preocupările B.A.M. român. Au fost motivele pentru care, în ultimii trei ani, contraspionajul militar italian a recurs la numeroase acţiuni operative ce mergeau de la „supravegherea demonstrativă” până la folosirea unor procedee şi mijloace subtile, combinate de multe ori cu şicanări şi intervenţii fără sens.

Că acţiunile contraspionilor S.I.S.M.I. şi bănuielile mele nu erau ficţiuni, rezultă cu claritate şi din cele câteva episoade, petrecute în perioada supusă atenţiei şi pe care voi încerca să le povestesc în continuare.

Primul, pe care l-am intitulat „**O *femeie misterioasă***”, a avut loc la Veneţia, în luna mai 1985, cu ocazia vizitei de informare a ataşaţilor militari navali, organizată de Statul Major al M.M.

Deplasarea la Veneţia am făcut-o cu un avion pus la dispoziţia noastră de către S.I.O.S.-M.M., eu fiind obligat să particip singur, soţia aflându-se în ţară pentru a fi supusă unei intervenţii chirurgicale.

La ajungerea în splendidul oraş lagunar, cei mai mulţi din ataşaţii navali şi familiile acestora au fost „încazarmaţi” într-un hotel de pe „Canalul Mare”, nu departe de Piaţa S. Marco. Ataşatului naval român, împreună cu alţi 3-4 „burlaci de completare”, cum erau numiţi de localnici cei fără soţii, le-a fost rezervat un hotel ceva mai modest situat, dacă nu mă înşel, în vecinătatea podului „Canonic”. Din grupul „burlacilor” făcea parte şi ataşatul adjunct chinez, un mongol „occidentalizat”, căruia-i plăceau femeile şi coniacul „Metaxa”, fapt pentru care l-am botezat „Casanova”. Fiind un bun cunoscător al limbii italiene şi simpatic din cale afară, am acceptat compania chinezului în toate ieşirile libere în oraş.

Vizitarea Veneţiei, începând, natural, cu Piaţa S. Marco, cel mai important punct turistic al oraşului, s-a desfăşurat conform programului, activităţile din prima zi încheindu-se cu

o masă oficială oferită de şeful S.I.O.S., contraamiralul Gallo. Într-un ritm alert şi obositor, dar deosebit de plăcut, am cunoscut şi alte locuri turistice şi monumente din „Lagună”, inclusiv insula „Murano”, centru manufacturier pentru producerea faimoaselor obiecte din cristal cu aceeaşi denumire.

A doua zi după amiază, întorcându-mă ceva mai devreme la hotel, sunt întâmpinat cordial de recepţioner care, pe un ton plin de înţeles, îmi comunică că sunt aşteptat de o „admirabilă conaţională”, la barul localului. Cu un evident exces de zel, italianul are chiar amabilitatea să mă conducă la masa cu pricina.

Neaşteptata şi frumoasa vizitatoare – recepţionerul ştiuse într-adevăr să aprecieze – şi pe care am s-o numesc „pisicuţa” (il gattino), mi se prezintă dezinvoltă ca fiind o româncă din Ardeal, „fugită” din ţară şi stabilită la Veneţia pe la jumătatea anilor '70.

Cu o voce senzuală, „admirabila transfugă” îmi mărturiseşte, aproape în şoaptă, că ar avea multe de spus dar că o va face numai după ce mă va cunoaşte mai bine şi se va convinge de intenţiile mele „curate”.

Fără să-mi lase prea mult spaţiu de manevră, îmi precizează totuşi că ar avea nevoie de ajutorul meu pentru care va şti să fie „recunoscătoare”. Pentru detalii, îmi propune să ne întâlnim undeva în oraş, în ziua şi la ora la care programul îmi va permite.

Întrebând „pisicuţa” cum de a ştiut că mă aflu la Veneţia, îmi răspunde degajată: „Am vrut, iniţial, să vă caut la Roma dar, cum am un prieten la Districtul naval din oraş, am preferat să cer ajutorul acestuia”.

Apreciindu-i „sinceritatea” şi intuind că la mijloc este ceva necurat, accept să ne vedem a doua zi la orele 18.00, în Piaţa S. Marco, coloana „S. Teodorio”.

După aproximativ 15 minute de discuţii şi mai multe „aluzii”, suficiente pentru a afla şi alte detalii, ne luăm la revedere, cu zâmbetul pe buze, „românca” destul de satisfăcută de cum îşi jucase rolul, iar eu hotărât să aflu cât mai multe din intenţiile „conaţionalei”.

Parţial, despre vizita „misterioasei femei” am povestit şi chinezului, atenţionându-l ca, în caz că „voi fi răpit”, să anunţe pe contraamiralul Gallo.

Întâlnesc „pisicuţa” la locul stabilit, chiar dacă eu voi întârzia, „legendat”, ceva mai bine de 10 minute.

După salutul de cuviinţă şi câteva glume pe seama celor care ar putea să asiste „din umbră” la întâlnirea noastră, decidem să ne oprim pentru a discuta şi servi ceva la unul din faimoasele baruri din Piaţa S. Marco. Deşi mă aşteptam ca „romînca” să încerce să mă conducă către un local anume, până la urmă voi decide eu, oprindu-ne la cafeneaua „Florian”, pe care o mai frecventasem cu vreun an în urmă.

Odată aşezaţi la masă şi comanda făcută, „pisicuţa”, fără să aştepte prea mult, începe să-şi depene, cu aceiaşi dezinvoltură ca în prima zi, viaţa şi peripeţiile prin care trecuse pentru a ajunge în Italia, accentuând pe regretele ei de a fi părăsit România şi dorinţa „fierbinte” de a se întoarce la părinţi.

Trecând la scopul „sensibil” al întrevederii noastre, îmi propune ca în schimbul facilitării întoarcerii în ţară şi obţinerii unei garanţii că nu va avea de suferit din partea securităţii române ea se angajează să procure câteva documente secrete, inclusiv proiectul unui aparat de ochire pe timp de noapte. Pentru a-şi mări credibilitatea şi a evita eventualele întrebări, încearcă să-mi explice că materialele informative le va putea obţine de la un amic, tehnician la o firmă producătoare de tehnică militară din zonă şi care ar dori s-o urmeze în România. Adaugă, tot din proprie iniţiativă, că nu este vorba de un truc orchestrat de serviciile secrete, ci o încercare a ei prin care urmăreşte „să scape de coşmarul” pe care îl trăieşte de când a părăsit România.

Fără să manifest vreun interes pentru partea informativă, cer „pisicuţei” să-şi spună părerea asupra modului cum vede ea rezolvarea unei chestiuni atât de riscante şi sensibile.

Cu aceiaşi siguranţă, îmi răspunde că, dacă vom cădea de acord, ne putem întâlni, prin grija ei, la Veneţia sau Bari, unde dispune de toate condiţiile necesare pentru a nu da de bănuit sau crea necazuri.

Sigură pe gingăşia şi atracţia ei fizică, dar lipsită de proverbiala intuiţie feminină, „il gattino” începe să-şi ia rolul tot mai în serios, devenind curtenitoare şi disponibilă. Spontaneitatea cu care încerca să se arunce în braţele mele şi cele câteva greşeli făcute, unele de-a dreptul copilăreşti, îmi confirmă definitiv bănuiala că în spatele acţiunii se găseau agenţii S.I.S.M.I.

Din erorile „pisicuţei” am să menţionez, cu titlu de exemplu, numai felul în care femeia noastră a încercat să se facă cunoscută, evitând sau ocolind cu măiestrie dezvăluirea unor date ce puteau fi verificate.

Astfel, sigur că am intrat într-un joc operativ, pe care reuşisem parţial să-l descifrez şi controlez – o bună parte din convorbiri le înregistram pe minifon – şi doritor să văd până unde sunt dispuşi organizatorii să meargă, trec cu vederea peste greşelile şi comportarea „pisicuţei”, lăsându-i, în continuare, întreaga iniţiativă de acţiune.

Despărţirea are loc în condiţii amiabile, eu mulţumindu-i pentru cele două ore „plăcute” petrecute împreună şi asigurând-o de disponibilitatea mea de a o revedea la Roma pentru a discuta cu calm „cererea ei de repatriere”.

Fără entuziasmul obişnuit, gândindu-se probabil că „jocul” luase sfârşit, îmi şopteşte că se va gândi, dar că cel mai bine ar fi fost să ne vedem mai întâi undeva în Nord.

Conform aşteptărilor, „femeia misterioasă” a dispărut aşa cum apăruse, eu nereuşind să-i mai dau de urmă nici după cercetarea listelor cu emigranţii români.

La câteva zile după întoarcerea la Roma, am povestit întâmplarea colonelului Lo Faso, şeful Serviciilor de Securitate Militară, reţinându-i atenţia asupra riscului S.I.S.M.I. de a pierde o colaboratoare aşa frumoasă.

*

Sub denumirea *„gulerul de blană*”, în paginile ce urmează voi relata o altă întâmplare, nu mai puţin elocventă pentru „atenţia” de care mă bucuram din partea contraspionajului italian, în ultimii ani ai misiunii mele la Roma.

În fiecare an, spre sfârşitul lunii decembrie, Serviciile de Informaţii ale celor trei categorii de F.A. organizau obişnuita întâlnire cu ataşaţii militari, aeronautici şi navali. Schimbul de felicitări avea loc, de regulă, la Cercul militar de armă, după un program aproape comun, cu participarea şefilor de servicii şi alţi invitaţi de onoare.

Sărbătorirea sfârşitului de an 1986 de către Aviaţia Militară a avut loc, ca de obicei, la Cercul Aeronautic, o construcţie modernă situată în zona Oraşului Universitar. Întâlnirea, pe lângă caracterul ei protocolar, constituia un bun prilej pentru participanţi de a discuta sau pune la punct problemele ce-i interesau.

În vederea uşurării înţelegerii episodului, ar mai fi de adăugat că, pentru buna desfăşurare a activităţii, conducerea Cercului Aeronautic a avut grijă să ne rezerve locuri de parcare în incinta instituţiei şi o garderobă la intrarea principală.

Activitatea s-a desfăşurat după programul tradiţional, începând cu salutul şefului S.I.O.S., generalul Montinari, răspunsul decanului C.A.M.E. şi o fastuoasă recepţie.

A doua zi dimineaţa, conform unui obicei devenit de acum regulă, am executat controlul antimicrofon al autoturismului de serviciu, folosind de data aceasta şi un aparat de detectare destul de eficient. Spre mirarea mea, cu toate că nu era pentru prima oară când mă confruntam cu astfel de surprize, descopăr că autoturismul fusese echipat cu un dispozitiv electronic de ascultare, instalat undeva în zona pernei din spate.

Continuând verificarea maşinii, mă gândesc că nu ar fi rău să arunc o privire şi la paltonul soţiei. Surpriza este cu adevărat enormă, în gulerul de blană, destul de bine plasat, găsesc un microfon ultramodern, cu sursă de alimentare pentru câteva săptămâni şi bătaie practică de peste 200 m.

Fără a avea certitudinea că cele două microfoane fuseseră plasate pe timpul activităţii de la Cercul Aeronautic, descoperirea acestora nu putea să nu mă pună în gardă, luând imediat măsuri suplimentare de verificare şi autocontrol.

Punând cap la cap seria de acţiuni operative, organizate de contraspionajul militar italian, ajung la concluzia că prezenţa ataşatului militar român la Roma devenise într-adevăr stânjenitoare.

Că lucrurile stăteau aşa voi avea confirmarea în anii ce au urmat când voi fi nevoit să înfrunt şi depăşesc mai multe situaţii neplăcute.

O poveste interesantă, din care m-am inspirat şi în formularea titlului subcapitolului de faţă – ***„Consilier la preşedinţia Italiei”***, a avut loc cu ocazia participării la întâlnirea ministrului apărării italian cu ataşaţii militari străini acreditaţi la Roma, din luna decembrie 1987.

Activitatea s-a desfăşurat la Palatul Barberini (Cercul F.A.) la care au luat parte, în afara ministrului Zanone, şeful de stat major al Apărării, generalul Bisognero, şefii de state majore ai celor trei categorii de forţe ale armatei, alte personalităţi civile şi militare.

După salutul ministrului Zanone şi răspunsul decanului C.A.M.E., întâlnirea continuă cu obişnuita cupă de şampanie.

La un moment dat, aflându-mă în compania subsecretarului de stat la Apărare, domnul Scovacrichi, a comandantului Branca (ofiţer în cadrul U.S.S.) şi altor 2-3 persoane, parlamentarul italian, cu oarecare ostentaţie, în loc de „Bucuros de cunoştinţă”, mă întreabă: „De cât timp vă aflaţi în misiune în Italia?”.

Obişnuit cu asemenea aluzii, îi răspund încercând să fiu cât mai degajat: „De peste 8 ani!”.

Comandantul Branca, pe faţă, intervine imediat adăugând: „Sperăm ca în curând colonelul Negulescu să accepte funcţia de consilier militar la preşedinţia Italiei. Cunoştinţele sale asupra F.A. italiene ca şi a altor probleme de ordin militar îl îndreptăţesc să ocupe o asemenea funcţie”.

Menţinându-mi calmul, cu toate că îmi dădusem seama că scena fusese regizată din timp, răspund ironic: „Dacă cele spuse de comandantul Branca se vor să se constituie într-o propunere privind ocuparea unui post de consilier la preşedinţie, eu vă asigur de acum că sunt de acord. Urmează ca hotărârea definitivă să v-o comunic după ce voi raporta şi obţine aprobarea din ţară”.

Cu promptitudine şi destul tact, subsecretarul de stat încearcă să dea un alt sens celor spuse de Branca, insistând asupra faptului că rămânerea unui ataşat militar străin o perioadă aşa de lungă la Roma este un fapt neobişnuit, în condiţiile în care autorităţile italiene nu acceptă ca un ofiţer să rămână în afara ţării mai mult de trei ani.

Sâcâielile şi aluziile de tot felul, combinate cu diverse acţiuni operative, unele directe altele prin apropouri, vor continua alţi trei ani, adică până în aprilie 1990 când voi părăsi definitiv Roma. Ele s-au înscris în optica vremii, ca rezultat al divizării Europei în blocuri militare şi sisteme politice rivale, dar şi al situaţiei singulare, aberante şi închistate în care se găsea România.

Numeroasele acţiuni operative desfăşurate de către organele de securitate italiene nu făceau altceva decât să-mi reamintească, permanent, că mă aflu în „misiune de luptă", cu „tranşee adânci", dacă nu vizibile în teren marcate sigur de raţiuni şi scopuri ce se contrapuneau şi excludeau reciproc.

*

Admiţând că majoritatea acţiunilor operative, de supraveghere şi control, organizate de contraspionajul italian, pe timpul cât m-am aflat în misiune permanentă la Roma, au fost inteligent pregătite şi subtil desfăşurate, nu pot să nu pomenesc şi de cele câteva situaţii „de forţă", sfârşite lamentabil din partea celor care le-au condus şi executat.

Pentru exemplificare, am să mă opresc asupra unui caz care a avut loc în vara anului 1986, în cartierul roman EUR unde, aşa cum cititorul îşi aminteşte, se aflau dislocate mai multe obiective militare, printre care şi Colegiul NATO. În sinteză, iată cum s-au petrecut lucrurile.

De câţiva ani, mai precis din primăvara lui 1983, în zona cartierului EUR, identificasem mai multe posibilităţi informative, motiv pentru care, periodic, vizitam această parte modernă a oraşului.

Cu ocazia unei astfel de deplasări, în timp ce parcurgeam cu autoturismul intersecţia străzilor C. Column cu Marco Polo,

soţia mă face atent asupra unui autoturism Lancia, în care se aflau doi tineri, ce se plasaseră vizibil înapoia noastră. La puţin timp de la descoperirea presupuşilor „filori”, suntem surprinşi de o ploaie torenţială, ceea ce a obligat participanţii la trafic să reducă viteza şi să aprindă luminile de la autovehicule. Verificând, cu ajutorul retrovizorului, situaţia, constat că, într-adevăr, maşina ce ne luase în primire continua să ne urmărească, de data aceasta fiind mult mai uşor de identificat după becul ars de la una din poziţiile din faţă. Pentru controlul şi testarea agenţilor, decid să părăsesc şi apoi să revin pe strada principală, folosind tangenţiala din dreapta, manevră din care „muşcă” amicii cu „lanterna spartă”.

La a doua mişcare, agenţii, dându-şi probabil seama că au fost descoperiţi, dispar definitiv. Deşi convins că filajul se află pe urmele noastre, îmi continui deplasarea către centrul cartierului, natural cu renunţarea la activitatea informativă planificată, pe care am înlocuit-o cu o vizită la Muzeul Civilizaţiei Romane, situat în apropiere.

La ajungerea pe platoul din apropierea muzeului, suntem depăşiţi în trombă de un echipaj „civil” de poliţie care, prin gesturi disperate şi o manevră riscantă a autoturismului, ne blochează în apropierea unei scări. Deosebit de agitat, unul din agenţi, după ce sare din maşină şi se prezintă cu numărul matricol 114, îmi cere să cobor de la volan, să deschid capota şi portbagajul şi să prezint actele la control.

Deranjat de comportarea şi abuzul „poliţiştilor”, dar stăpânindu-mi mânia – nu încălcasem, de altfel, nici o regulă de circulaţie – după ce cobor puţin geamul de la uşa autoturismului şi mă prezint, îi atrag atenţia agentului „că mă aflu într-un autoturism cu număr CD, proprietate a statului român, şi, ca urmare, nu sunt obligat să dau curs cererilor lui ilegale”, mai puţin la cea de prezentare a documentelor de identitate. Îi mai precizez că, dacă doreşte să controleze maşina, s-o facă singur, fără consimţământul sau sprijinul meu, dar în prezenţa unui reprezentant al MAE italian şi a consulului român.

După ce-mi repetă somaţia, la care eu răspund în termenii relataţi mai sus, agentul îmi ia nervos actele, depărtându-se,

însoţit de coleg, la volanul autoturismului acestora, undeva la vreo 20-25 de metri înapoia noastră.

Rămaşi în această poziţie timp de aproximativ 15 minute, în final, „poliţistul” – după discuţii aprinse prin radio cu şefii lui – se decide să-mi înapoieze documentele, încercând, destul de stângaci, să-şi justifice comportarea printr-o „confuzie regretabilă”.

În realitate, reacţia contraspionilor nu a fost altceva decât un răspuns prostesc şi lipsit de „inteligenţă” la eşuarea încercării lor de a contracara acţiunea informativă a ataşatului militar şi în care, în mod cert îşi puseseră mari speranţe.

Bănuind, pe bună dreptate, că deplasarea mea în cartierul EUR nu avea un scop turistic şi nereuşind să-şi ducă treaba la bun sfârşit, contraspionii – sigur cu aprobarea superiorilor – decid să procedeze la o acţiune în forţă, de intimidare şi de şicanare, terminată, după cum am relatat, cu un mare eşec.

De data aceasta, subtilitatea acţiunilor şi inteligenţa oamenilor SISMI – şi asupra cărora m-am oprit pe parcursul mai multor pagini – au fost înlocuite cu o manevră absurdă şi abuzivă şi pe care, ulterior, au încercat să o susţină prin argumente copilăreşti.

CAPITOLUL VII - VICISITUDINILE ISTORIEI

1 – E BINE DE ŞTIUT

Aşa cum se cunoaşte de acum, în perioada a peste un sfert de veac cât am lucrat în serviciile de informaţii ale armatei (D.I. şi D.Cs.), soarta a făcut ca 11 ani să fiu trimis să reprezint armata României pe lângă guvernul italian, în calitate de ataşat militar, aeronautic şi naval.

Au fost ani plini de învăţăminte şi realizări profesionale fructuoase dar şi cu multe gânduri, dureri şi deziluzii, văzând prăpastia ce ne despărţea de lumea modernă.

Experienţa informativă acumulată pe timpul cât am lucrat la „Centru”, şi apoi contactul direct cu viaţa diplomatică din Roma, legăturile stabilite şi menţinute perioade lungi cu militarii ţării gazdă şi alte categorii de cetăţeni, unii chiar din diaspora română, mi-au dat posibilitatea să înţeleg mai bine evoluţia vieţii internaţionale, ipocrizia jocurilor făcute de cei mari şi puternici pe tabla de şah a lumii. Erau aceleaşi jocuri ce aruncaseră România în ghearele Rusiei sovietice şi ne

botezaseră ca ţară a lagărului socialist, cu sistemul lui distrugător de valori şi interese naţionale.

Spuneam la începutul volumului că am fost numit în misiune permanentă în exterior în condiţiile când Vestul continua să acorde credit lui Ceauşescu, făcându-se că nu vede greşelile şi abuzurile pe care acesta şi consoarta lui le făceau în interior. Era perioada când mulţi străini continuau să aprecieze că Occidentul şi N.A.T.O. au nevoie de poziţia independentă a României pentru a servi drept model statelor din sistemul socialist şi a grăbi astfel, cu un ceas mai devreme, dezintegrarea lui. A nu se uita apoi că astfel de judecăţi se făceau în condiţiile în care toate ţările membre în Tratatul de la Varşovia îşi declarau deschis loialitatea faţă de U.R.S.S., criticând vehement sau chiar acţionând împotriva poziţiei României.

Cunoscând faţa nevăzută a evenimentelor şi luând tot ceea ce se putea lua atât de la prieteni cât şi de la „duşmani”, am învăţat să preţuiesc şi mai mult patria, neamul şi glia, aşa cum aceste sentimente de dragoste şi înălţare ne erau sădite cândva, în minte şi în suflet, de către instructorii şi profesorii noştri.

În activitatea protocolar-diplomatică, ca şi în acţiunile operativ-informative, am întâlnit mulţi militari şi civili străini, unii adversari temporari impuşi de vremuri, stabilind cu ei relaţii de colaborare şi prietenie fără însă a face rabat de la misiunile şi sarcinile noastre. Toţi aveam o patrie mamă de servit, un ţel, onoare şi mândrie că eram în slujba armatelor sau ţărilor noastre.

Respectul reciproc, simpatia şi chiar prietenia nu însemnau câtuşi de puţin că renunţasem la confruntare. Era o confruntare de idei şi inteligenţă, a unor oameni conştienţi de situaţie şi, mai ales, că relele şi nedreptăţile existente nu se datorau lor.

Nu puţini din cei cu care intram în contact proveneau din rândul intelectualilor diasporei române, obligaţi sau interesaţi să-şi părăsească ţara. Am aflat de la ei multe lucruri interesante, fapte documentate sau simple opinii, multe obiective altele mai puţin, versiuni trăite sau auzite etc.

O temă aparte ce revenea adesea în discuţii se referea la situaţia tragică a României după sovietizarea acesteia şi mai apoi pe timpul regimului ceauşist.

Dincolo de obiectivitatea sau subiectivismul părerilor exprimate de interlocutori, de interesele politice, de bloc sau personale ale acestora, o idee devenea aproape comună în discuţii şi anume falsul grosolan al istoriei României începând cu cel de-al doilea război mondial.

Ca militar român nu puteam să nu admit şi susţin că situaţia vremurilor pe care le trăiam în general, şi a României în special, nu era altceva decât rezultatul târgului pus la cale de cei doi mari prin care, împreună cu alte ţări europene, fusesem vânduţi hrăpăreţului nostru vecin. Era o consecinţă fatală a acelei „fiţuici" scrise de Churchill şi „bifate" de Stalin într-o zi de octombrie la Moscova, prin care fusesem mişeleşte incluşi într-un sistem politic aberant, strâmb şi umilitor.

Din păcate, „istoria" s-a repetat şi după decembrie 1989 când aceeaşi occidentali s-au comportat cu noi, nu de puţine ori, într-o manieră proprie fostului ocupant sovietic. Pentru a doua oară în istoria recentă, România a fost lăsată de izbelişte, diversiunea, propaganda ostilă şi chiar sabotajul contribuind din plin la actualul dezastru economic şi social al ţării.

Despre ceea ce le-am spus şi ar fi necesar să le spunem pe mai departe unor ţări occidentale, nu am să comentez mai mult. Istoria, dacă nu va continua să fie falsificată, va trebui să admită atât erorile de la terminarea celui de-al doilea război mondial, cât şi cele după 1989. Va fi nevoie, de asemenea, ca odată cu intrarea României în familia ţărilor democrate să încetăm să mai fim consideraţi piesă de şah şi monedă de schimb pe harta intereselor celor mari.

Desigur, aceasta va depinde hotărâtor de noi şi mai ales de inteligenţa, flerul politic şi spiritul patriotic a celor ce se află în fruntea ţării. Ei au datoria să lase deoparte disputele de clan şi castă, servindu-şi cu onoare şi demnitate ţara şi interesele ei majore.

Admiţând că integrarea euroatlantică tinde să se generalizeze în actualul curs istoric, nu vom putea fi niciodată

de acord ca aceasta să se facă în detrimentul „integrităţii” sau al limitării „suveranităţii”.

Despre modul în care România a fost aruncată în sfera de influenţă sovietică, ca şi contribuţia la o astfel de tragedie a propriilor noastre „cozi de topor”, mulţi autori din interior şi exterior au scris fără a fi suficient, impactul eforturilor lor asupra celor ce conduc în prezent lumea şi ţara fiind minim.

2 – REFLECŢII ASUPRA ULTIMULUI DECENIU AL RĂZBOIULUI RECE

„Războiul rece”, aşa cum este definit el de cei mai mulţi analişti militari, reprezintă acea situaţie ambiguă, consumată în perioada 1945-1989, caracterizată în principal de rivalitatea controlată dintre S.U.A. şi fosta U.R.S.S., sub ameninţarea distrugerii nucleare reciproce.

Imaginat ca o împărţire a lumii între două sisteme opuse – capitalism şi socialism – războiul rece s-a manifestat în mod diferit şi cu rezultate contradictorii atât pe plan european cât şi mondial. Pentru Europa, el a însemnat împărţirea continentului în zone de influenţă antagoniste cu consecinţe catastrofale pentru statele trecute în sfera de influenţă sovietică.

România, ca stat european, inclusă în mod aberant în categoria ţărilor învinse, este abandonată şi predată mişeleşte ruşilor, fiind obligată ca timp de 45 ani să suporte rigorile marii trădări.

În afara caracterului său anticomunist, faţă de care Occidentul şi-a concentrat întregul efort, războiul rece s-a manifestat parţial şi în cadrul Alianţei Nord-Atlantice.

Este suficient să amintesc în acest sens continuarea politicii independente faţă de N.A.T.O. a Franţei şi situaţia conflictuală din flancul sudic al alianţei, ca urmare a prelungirii ocupării Ciprului de către Turcia. În mod uneori dramatic, disputa se extinde şi ca urmare a divergenţelor teritoriale din M. Egee dintre Ankara şi Atena.

În perioada la care mă refer, manifestări de criză accentuată au apărut şi în Peninsula Iberică ca urmare a

pretenţiilor Spaniei asupra Gibraltarului. Reamintesc că dorinţa Regatului Spaniol de a-şi reinstaura suveranitatea asupra „Stâncii” este mai veche, ea revenind în actualitate de câteva ori şi în anii '80.

În ultimul deceniu al războiului rece şi în special în primii şase ani ai acestuia, perioadă ce corespunde misiunii mele la Roma, relaţiile Est - Vest cunosc o evoluţie dramatică, lumea aflându-se pentru a doua oară, după criza rachetelor din Cuba (toamna lui 1962), în pragul unei catastrofe nucleare.

Degradarea relaţiilor dintre cele două superputeri şi ţările satelit şi conturarea la orizont a unui război cald între cele două blocuri militare opuse survine mai ales după preluarea funcţiei de preşedinte al S.U.A. de către „cowboy-ul artist” Ronald Reagan.

Imediat după venirea lui Reagan la Casa Albă, noua administraţie americană ia o serie de măsuri urmărind, în principal, să determine Uniunea Sovietică să renunţe la mult vânturata „cauză a revoluţiei mondiale”, respectiv la instaurarea „noii lumi socialiste şi comuniste”.

Ajutat de secretarul său de stat Alexander Haig (înlocuit în 1982 de George Shultz), preşedintele american obţine relativ uşor acordul Congresului pentru sporirea bugetului militar în termeni dubli faţă de ce promisese în campania electorală. Linia dură adoptată de administraţia Reagan, în raport cu cea a fostului preşedinte Carter, s-a concretizat, prin alte câteva măsuri, toate având ca rezultat sporirea confruntării Est - Vest şi a tensiunilor internaţionale. Mă refer la condamnarea publică a acordului S.A.L.T. şi revederea clauzelor Tratatului privind controlul armamentelor, urmate la scurt timp de reactivarea proiectelor rachetei intercontinentale MX şi a bombardierului strategic B-1, amânate de Carter.

În primăvara anului 1983, în relaţiile dintre cele două mari puteri apare un nou element de tensiune şi confruntare, ca urmare a aprobării de către preşedintele Reagan a Iniţiativei de Apărare Strategică (S.D.I.), cunoscută mai bine sub numele de „Războiul Stelelor”.

La rândul lor, ruşii, conştienţi de imposibilitatea de a ţine pasul cu avansul tehnologic american, prin cuvântul secretarului P.C.U.S., Brejnev, sprijinit puternic de K.G.B. în

fruntea căruia se afla Andropov, denunţă în termeni duri politica americană, susţinând că Reagan şi S.U.A. s-ar pregăti de declanşarea unui război nuclear împotriva lagărului socialist. Concomitent cu sporirea eforturilor militare, Uniunea Sovietică declanşează o puternică ofensivă externă antiamericană, având ca ţintă principală pe Reagan şi complexul militaro-industrial condus de el. Încercarea K.G.B.-ului de a împiedica cu orice preţ reconfirmarea mandatului lui Reagan la alegerile prezidenţiale din toamna lui 1984, prin prezentarea unei imagini deformate, de om al războiului, eşuează lamentabil. Falimentul înregistrat de propaganda sovietică dă un nou prilej preşedintelui american de a-şi reconfirma ostilitatea faţă de U.R.S.S., ridicând tonul şi odată cu acesta încordarea internaţională.

Uniunea Sovietică răspunde prin mijloacele la dispoziţie, considerate de conducătorii „imperiului răului" potrivite, intensificând activitatea serviciilor de spionaj pentru culegerea de informaţii militare şi strategice asupra intenţiilor americane de a declanşa un război nuclear prin surprindere. Aşa-zisei ofensive americane Moscova încearcă să i se mai opună cu un oarecare succes, prin seria de acţiuni destinate creşterii influenţei sale în America Centrală, prin intermediul Cubei lui Castro. Continuarea sprijinului militar şi politic acordat Frontului de Eliberare Sandinist din Nicaragua şi reacţiile de simpatie pe care mişcarea le stârneşte în zonă pun uneori probleme administraţiei americane, determinând-o să greşească. Este cazul să reamintesc aici efectul contraproductiv produs de ajutorul acordat de C.I.A. luptătorilor Contras, prin declanşarea unui val de proteste antiamericane şi sporirea solidarităţii internaţionale cu lupta sandiniştilor.

Situaţiei explozive existente în relaţiile Est - Vest din perioada administraţiei Reagan i s-a adăugat un alt element controversat, prin doborârea de către apărarea antiaeriană a teritoriului U.S. a unui avion de pasageri coreean (septembrie 1983 – deasupra Mării Japoniei).

Incidentul, datorat în parte disfuncţiunilor existente în reţeaua de descoperire şi comandă a apărării antiaeriene din

zonă, va da naştere la noi dispute sovieto-americane, cu acuzaţii reciproce de comportare agresivă sau spionaj.

Dacă administraţia americană a folosit tragedia pentru a-şi susţine teza cu privire la pericolul ce-l reprezintă U.S. şi ideologia promovată de aceasta pentru lumea întreagă, ruşii acuză Pentagonul de folosirea unui avion de pasageri în scop de spionaj.

Prelungirea în timp a acuzaţiilor reciproce va crea confuzie la nivelul opiniei publice mondiale, unele ţări dând crezare propagandei sovietice în timp ce cele mai multe acuză conducerea de la Moscova de comportare iresponsabilă şi criminală.

Desfăşurate după scenarii pregătite sau nu, raporturile sovieto-americane din perioada ultimului deceniu al războiului rece cunosc alte momente de tensiune din care amintesc: instalarea rachetelor Cruise şi Pershing II în Anglia şi Germania (noiembrie 1983), invadarea Grenadei de către Pentagon (octombrie 1983) şi aplicaţia N.A.T.O. „Able Archer '83” (2-11 noiembrie 1983).

Dacă ocuparea Grenadei şi lichidarea regimului filocastrist din Nicaragua au fost depăşite relativ uşor, celelalte două măsuri americane creează o adevărată psihoză de război nuclear, cu temeri sau exagerări, dar şi cu pregătiri reale de ambele părţi.

Planificată într-un moment de mare tensiune internaţională, aplicaţia „Able Archer '83” şi-a propus de fapt punerea la punct şi verificarea, prin simulare, a procedeelor de declanşare prin surprindere a unui război nuclear. Cum planurile operative sovietice, ca de altfel şi cele americane, prevedeau folosirea unor exerciţii de antrenament ca acoperire a unui atac nuclear, ruşii se temeau că activitatea ar putea fi folosită cu adevărat de Pentagon şi N.A.T.O. Suspiciunea va creşte şi mai mult ca urmare a folosirii de către conducerea Alianţei a unor noi procedee de legătură şi comandă pentru trecerea de la războiul convenţional la cel nuclear.

Tratatul de la Varşovia răspunde sfidării americane prin punerea pe picior de alarmă a forţelor nucleare strategice, măsură ce va îngrijora N.A.T.O. până la punctul în care vor fi

necesare contacte la nivele superioare pentru calmarea spiritelor.

După încheierea aplicaţiei „Able Archer '83”, starea de tensiune se diminuează fără a fi considerată o revenire la normal în relaţiile Est - Vest. Semnificativă în această privinţă mi se pare părăsirea negocierilor de la Geneva de către delegaţia sovietică (noiembrie 1983) ca urmare a sosirii, aproape concomitent, a rachetelor Cruise şi Pershing II în Anglia şi Germania. Aşa cum se cunoaşte, în cadrul întâlnirii de la Geneva urma să se discute tocmai problema Forţelor nucleare intermediare.

În Italia, înrăutăţirea, până în pragul exploziei, a relaţiilor S.U.A. şi U.R.S.S. era resimţită şi se reflecta pregnant în întreaga activitate politică, diplomatică şi militară.

Cele două ambasade, americană şi sovietică, depuneau eforturi vizibile pe plan propagandistic pentru justificarea acţiunilor şi liniilor de conduită ale ţărilor ce le reprezentau. Atât sovieticii cât şi americanii îşi transformaseră oficiile diplomatice în adevărate centre de propagandă şi diversiune, în care conferinţele, filmele şi materialele cu caracter politic erau prezente non-stop.

Diplomaţii americani, în cea mai mare parte agenţi C.I.A., stăpâni pe situaţie dar nu siguri de evoluţia în perspectivă a acesteia, foloseau la maximum expresia lansată de Reagan – U.R.S.S. „imperiul răului” – încercând să demonstreze prin „fapte” şi „argumente” justeţea unei astfel de aprecieri, evidenţiind pericolul pe care expansiunea sovietică îl reprezenta pentru lumea liberă. Activitatea agenţilor C.I.A. urmărea cu prioritate să determine poziţia ţărilor satelite ale Moscovei şi nivelul până la care Uniunea Sovietică ar fi dispusă să suporte escaladarea cu ameninţarea declanşării unui război nuclear. Din atitudinea şi poziţia „diplomaţilor” americani rezulta clar că administraţia Reagan nu intenţiona să declanşeze un conflict atomic şi numai să determine pe ruşi să-şi revadă politica de expansiune comunistă.

La rândul ei, ambasada sovietică îşi concentra acţiunile, cu prioritate, pe demascarea planului S.U.A. de a declanşa un conflict nuclear, cel mai probabil prin surprindere. Prin conferinţe, filme documentare şi diverse materiale de

propagandă, erau prezentate interesele hegemonice ale lui Reagan şi complexului militaro-industrial american în Europa şi în lume.

Pe plan informativ, se remarcă o reactivare fără precedent a rezidenţelor sovietice din Italia, Turcia şi Grecia, toţi agenţii primind sarcini suplimentare pentru cunoaşterea adevărului asupra pericolului nuclear american. Ataşaţii militari sovietici acreditaţi la Roma ca şi alţi funcţionari ai K.G.B. şi G.R.U., cu acoperire diplomatică, aproape că nu mai făceau un secret din preocuparea lor pentru stabilirea indiciilor declanşării unui atac nuclear american.

Lupta pe tărâmul „războiului secret", după o perioadă „fructuoasă" de recrutări şi infiltrări masive, intră într-o nouă fază, respectiv a expulzărilor numeroase, deşi ambele părţi încearcă, din motive de reciprocitate, să păstreze confidenţialitatea celor mai multe dintre cazuri. Din date ce nu am putut niciodată să le verific, în prima jumătate a anilor '80 numai Italia a recurs la peste 10 expulzări ale unor funcţionari sovietici, fără ca acestea să fie făcute publice.

*

În marea confruntare Est - Vest din anii '80, România continua să se prezinte ca o ţară independentă în cadrul blocului socialist şi, ca urmare, să încerce să-şi convingă „partenerii" occidentali de caracterul real al apropierii de aceştia. Dificultăţile politice şi economice interne, ce deveneau tot mai vizibile, erau puse pe seama poziţiei sale aparte faţă de Tratatul de la Varşovia şi, ca urmare, obligaţia Vestului de a-i acorda ajutor economic şi financiar.

Lucrătorii D.I.E., ce acţionau sub acoperire diplomatică în Italia, după ce ani de-a rândul asiguraseră legătura cu Gaddafi, Arafat şi Saddam, îşi concentrau acum eforturile în prezentarea şi „cântarea" perechii prezidenţiale, finanţând cu generozitate diverse materiale de propagandă şi faimoasele lucrări ştiinţifice ale dictatorului şi consoartei sale.

Luarea puterii de către Gorbaciov în Uniunea Sovietică se soldează pe plan extern cu declanşarea unei puternice ofensive antiromâneşti, având drept rezultat discreditarea şi

chiar sabotarea diplomatică şi economică, mărind şi mai mult izolarea şi suferinţele celor de-acasă.

După cum se cunoaşte, deşi desprinsă de mai mult timp de partenerii din Tratat şi curtată ani în şir de Washington şi Londra, în ultimii ani ai războiului rece, România era considerată o dictatură de tip stalinist, greu de suportat dar şi de învins. Ceauşescu şi regimul său deveniseră deosebit de stânjenitori pentru noul curs pe care Gorbaciov încerca să-l imprime sistemului comunist european. Criticând vehement situaţia internă din România, mai ales prin prisma lipsei unei rezistenţe anticomuniste organizate, multe surse informative cu care aveam contact întrevedeau posibilitatea unei rezistenţe îndelungate a lui Ceauşescu şi chiar varianta răsturnării lui pe cale violentă.

Încercarea de ultimă oră a lui Gorbaciov de a găsi o cale de compromis, neezitând chiar să-l cheme la ordin pe dictator, se soldează cu un eşec total. Ceauşescu continuă să se menţină pe o poziţie rigidă, contrară cursului istoriei, ce-l va duce în final la pieire şi odată cu el la marea tragedie trăită de poporul român în decembrie 1989.

*

Un fenomen grav, cu rădăcini istorice, şi care s-a suprapus pe războiul rece din anii '80 a fost reprezentat de puternica ofensivă a neoiredentismului maghiar.

În esenţă, tezele celor care se ocupau de falsificarea istoriei şi care constituiau baza propagandei neoiredentiste maghiare din Italia erau cele cunoscute, eu nefăcând altceva decât să reamintesc câteva dintre ele:

• contestarea, prin argumente bolnăvicioase, a originii daco-romane a poporului român;

• răspândirea ideii potrivit căreia românii nu au nici un drept în Ardeal, ei formându-se ca popor în Peninsula Balcanică de unde au emigrat către nord;

• retragerea întregii populaţii daco-romane la sud de Dunăre, odată cu plecarea lui Aurelian şi, ca urmare, justificarea ocupării de către maghiari a Transilvaniei etc.

Nu de puţine ori acestor minciuni şi calomnii grosolane li se adăugau alte idei năstruşnice, considerate cu mai mare priză la publicul italian şi corpul diplomatic cum ar fi: românizarea forţată a populaţiei de etnie maghiară de la noi; lipsa de drepturi culturale şi religioase; imposibilitatea etnicilor unguri de a studia în limba maghiară; epurările etnice şi discriminările din armată şi multe, multe altele. Într-o formă modernă, dar tot atât de aberantă, ce ar fi stârnit reacţia şi ruşinea până şi lui Horty şi Mussolini, era folosită şi teoria potrivit căreia poporul maghiar ar fi de origine latină.

Ofensivei neoiredentismului maghiar România îi răspundea timid sau se făcea că nu aude şi nu vede, acţiunile ambasadei noastre fiind mai mult de ochii lumii, fără scopuri şi obiective eficiente.

Dacă pentru reprezentanţii Budapestei la Roma şi maghiarimea din Italia, contestarea originii şi drepturilor teritoriale ale poporului român în Transilvania se justificau prin scopurile lor revizioniste, pentru noi şi instituţiile noastre abilitate tăcerea şi inactivitatea erau de condamnat. Din păcate şi astăzi asemenea teze, prelucrate şi încorporate în noua conjunctură geopolitică, sunt trecute cu vederea, mirajul fals al intrării în Europa, în care ne găsim de 2.000 ani, anihilând simţul naţional şi patriotic al celor ce ar trebui să le combată prin argumente istorice.

Propaganda antiromânească desfăşurată de ambasada Ungariei, Academia Ungară de la Roma şi diaspora maghiară era aşa de puternică şi eficientă încât cu greu reuşeai să convingi un italian că Transilvania este pământ românesc sau că în Ardeal genocidul cultural al etniei maghiare ar fi o pură invenţie. Cu abilitate diabolică ei reuşesc chiar să înlocuiască profesorii de la catedrele de limbă română ale universităţilor din Pisa şi Roma cu etnici maghiari. Acţiunea a fost facilitată şi de o hotărâre prostească a dictaturii de la Bucureşti de a retrage cadrele didactice române pe motiv că primesc prea mulţi bani, existând pericolul să se îmbogăţească.

Pe timpul evenimentelor din decembrie 1989, ambasada maghiară de la Roma a trecut la acţiuni făţişe de revendicare a drepturilor etnicilor de la noi de a cere anularea Tratatului de la Trianon, declararea autonomiei teritoriale a Transilvaniei

şi alipirea acesteia la Ungaria Mare. În termeni falşi, diplomaţia maghiară de la Roma propovăduia că autonomia Transilvaniei ar fi revendicată de peste patru milioane de unguri ce trăiesc pe teritoriul acestei provincii româneşti.

În susţinerea noii ofensive a extremismului maghiar împotriva României, un rol aparte şi l-a asumat preotul reformat Laszlo Tökes. Personaj straniu, şcolit de securitatea ungară, el îşi foloseşte sutana nu pentru a sluji biserica ci pentru a mânui arma diversiunii politice şi religioase, a urii şi răzbunării.

Blamarea şi denigrarea României o făcea prin atacarea bisericii neamului, acuzându-ne că „tocmai cultura noastră ortodoxă ar fi cauza lipsei de tradiţii democratice”. El uită că mult trâmbiţatul „cavalerism” al ungurilor se baza exclusiv pe curajul fizic şi primitivismul născut din sângele lor de a folosi şi înfrunta primejdiile cuţitului. Dacă maghiarii numesc un atare comportament „curaj” şi „cultură tradiţională”, noi am văzut întotdeauna în aceste manifestări un cumplit mod de a fi. Ele erau urmare a acelor timpuri, când cruzimea ungurilor năvălitori devenise atât de înspăimântătoare pentru cei cotropiţi încât preoţii, în rugăciunile lor, invocau spiritul divin pentru „a-i feri de rele şi unguri”.

*

Îmbolnăvirea şi apoi dispariţia lui Andropov, cu gândul probabil la disputa cu Reagan, va face posibilă apariţia pe scena istoriei mondiale a lui M. Gorbaciov, omul care, încercând să reformeze un sistem politic aflat de mult timp în derivă, va duce în cele din urmă la dezagregarea lui.

Deşi disputele S.U.A. - U.R.S.S. şi, ca urmare, Est - Vest vor continua încă câţiva ani – este suficient să ne reamintim masivele expulzări de personal diplomatic ordonate de Washington, Londra şi Moscova din anii 1985/1986 – ameninţarea cu războiul nuclear va fi treptat înlocuită cu dialogul şi înţelegerea.

Văzând în Gorbaciov un om luminat şi reformator moderat, Occidentul îi va acorda credit şi, în final, sprijin efectiv în transpunerea în practică a noii sale gândiri. Aceasta

însemna de fapt sfârşitul sistemului comunist din Europa şi odată cu el a războiului rece şi ameninţării cu distrugerea nucleară dintre S.U.A. şi U.R.S.S.

Deşi America şi N.A.T.O. nu au acceptat niciodată că ar fi existat un plan de atac nuclear împotriva U.R.S.S. şi ţărilor satelite, cert este că prin măsurile de înarmare şi manevrele de rachete efectuate de ambele părţi, pericolul real a existat, lumea fiind, în anii '80, mai aproape ca oricând de holocaustul atomic.

Meritul de a fi pus capăt, cel puţin până la proba contrară, războiului rece şi ameninţării cu distrugerea nucleară a omenirii îl putem atribui totuşi deopotrivă atât lui Reagan cât şi lui Gorbaciov, doi oameni de stat ce riscând mult au pus fine unei confruntări ce a durat 45 ani.

Admiţând riscurile şi dificultăţile ultimului secol de război rece, se impune să recunoaştem totodată că la nivelul celor două blocuri rivale pacea a fost conservată, evitându-se o conflagraţie nucleară ce ar fi putut duce nu numai la distrugerea celor două mari puteri dar şi a întregii omeniri.

Analizând din alt unghi perioada războiului rece, vom fi obligaţi să constatăm că aceasta a contribuit, în mare măsură, la unitatea şi succesele Occidentului, la consolidarea sistemului său economic şi politic. Toate în timp ce ţările lagărului socialist, unite în mod declarativ, au mers din eşec în eşec, ducând, în cele din urmă, la prăbuşirea alianţei comuniste europene.

În confruntarea Est - Vest a ieşit învingător acel sistem care s-a bazat pe valori autentice cum sunt cele ale democraţiei şi economiei de piaţă, valori ce tind să se generalizeze pe o bună parte a globului pământesc.

3 – TRATATUL C.F.E. ŞI DEZARMAREA ROMÂNIEI

Introducerea unui asemenea subiect, într-o lucrare memorialistică, îşi găseşte explicaţia în faptul că pregătirea Tratatului privind reducerea forţelor convenţionale din Europa (C.F.E.) corespunde în bună măsură perioadei cât m-am aflat în misiune în Italia.

Sunt ani în care B.A.M. - Roma a fost deosebit de activ în prezentarea de informaţii cu privire la evoluţia negocierilor, sesizând la timp şi cu argumente concrete intenţia N.A.T.O. şi a fostei U.R.S.S. de a defavoriza România în raport cu vecinii noştri de la vest şi sud, respectiv Ungaria şi Bulgaria.

După cum se cunoaşte, Tratatul C.F.E. a fost semnat în luna noiembrie 1990 de 22 state aparţinând celor două blocuri militare, marcând în practică o primă măsură de dezarmare parţială din perioada postbelică.

În esenţă, Tratatul stabilea, în baza unor reduceri neproporţionale, plafoane egale pentru cele două blocuri militare, ridicându-se la: 20.000 tancuri mijlocii, 30.000 vehicule blindate, 20.000 piese de artilerie (de la calibrul 100 mm. în sus), 6.800 avioane de luptă şi 2.000 elicoptere de atac.

Reducerile ce au urmat au fost prevăzute pentru fiecare ţară membră în parte, în baza unor criterii artificiale, ce au avantajat în mod clar Ungaria şi Bulgaria în defavoarea evidentă a României.

Dizolvarea Tratatului de la Varşovia din 1991 nu a anulat efectele C.F.E., reducerile solicitate rămânând în vigoare la nivel global pentru N.A.T.O. şi individual pentru fostele membre ale blocului socialist.

România, cu o conducere politică divizată, angajată în tumultul disputelor postrevoluţionare şi fără o concepţie clară privind viitorul doctrinei militare de apărare, se grăbeşte să aplice clauzele C.F.E., trecând la distrugeri masive de armament şi tehnică militară. Mai mult, acţiunea unilaterală de dezarmare a ţării este considerată de unii lideri politici şi responsabili militari, în frunte cu generalul Cioflină, şeful S.M.G., ca pe o mare realizare ce va favoriza intrarea ţării în Europa şi în N.A.T.O.

Ce s-a întâmplat se cunoaşte de acum foarte bine.

Ca şi în alte etape istorice, conducătorii de la Bucureşti, lipsiţi de orientare şi realism politic şi mânaţi de interese de clan, au continuat să se amăgească şi odată cu ei întreaga ţară considerând integrarea euroatlantică, împreună cu Ungaria, o chestiune deja rezolvată. Cântând în strună Occidentului şi acţionând dezbinat, ei nu au făcut altceva

decât să-şi dezvăluie slăbiciunile şi lipsa de demnitate şi onoare naţională, fapte ce au cântărit greu în ochii Occidentului.

O analiză sumară a diverşilor indicatori luaţi în calcul cum ar fi rapoartele dintre populaţie, efectivele militare şi suprafaţă sau suprafaţă şi tehnica militară ne duc la concluzia că România a fost net defavorizată atât faţă de N.A.T.O. dar mai ales în raport cu Ungaria şi Bulgaria.

Şi pentru a-mi susţine argumentat opinia, fac menţiunea că la data semnării Tratatului, efectivele armatei române erau de circa 255.000 militari, reprezentând aproximativ 1,08% din populaţie, ceea ce însemna un raport *de 1.070 militari pe 1.000 Km.²*.

Aceasta, în timp ce, la aceeaşi dată, în *Ungaria, cu 130.070 militari* (1,22% din populaţie) *raportul era de 1.400 militari pe 1.000 Km.²*, iar în *Bulgaria, cu 176.800 militari* (1,97% din populaţie) *raportul se ridica la 1.590 militari pe 1.000 Km.²*.

0 situaţie şi mai îngrijorătoare pentru România se prezintă în ceea ce priveşte raportul dintre tehnica de luptă din dotarea armatei şi suprafaţa ţării. Astfel, dacă înainte de semnarea Tratatului C.F.E., România avea un total general de 10.550 mijloace de luptă din cele luate în calcul, ceea ce însemna 41 bucăţi pe 1.000 Km.², după finalizarea lui, *ţara noastră mai dispunea doar de 5.500 mijloace, adică 23 de bucăţi pe 1.000 Km.²*. Aceasta în timp ce *Ungaria*, luând în calcul aceiaşi parametri, *dispune de 36 de bucăţi la 1.000 Km.², iar Bulgaria de 50 bucăţi la 1.000 Km.²*[2].

Dacă la cele prezentate mai sus am mai adăuga şi rapoartele calitative, în multe privinţe defavorabile armatei României, ca urmare a fondurilor bugetare precare alocate modernizării înzestrării U. şi M.U., situaţia apare şi mai dramatică.

Personal apreciez, aşa cum am făcut de nenumărate ori pe timpul cât am fost ataşat militar şi apoi locţiitor al comandantului T.U. şi şef al Contraspionajului militar, că în

[2] Datele comparative sunt cele conţinute în lucrarea „N.A.T.O. – Globalizare sau dispariţie” de colonelul Florian Gârz, Editura Odeon, 1995.

condiţiile actuale, în care bugetele destinate apărării continuă să „fie de ruşine”, decalajele cantitative şi calitative între armatele din zona noastră de interes se vor accentua, cu consecinţe din cele mai grave pentru capacitatea de ripostă a ţării în caz de agresiune externă.

*

Păşirea României pe calea democraţiei, în urma evenimentelor revoluţionare din decembrie 1989, contrar cursului firesc şi al aşteptărilor majorităţii populaţiei, a accentuat dificultăţile economice, cu repercusiuni dramatice mai ales pe planul capacităţii de răspuns şi apărare a ţării.

Aşa cum spuneam ceva mai înainte, România, fără nici o garanţie viabilă privind securitatea sa, a fost nevoită să-şi reducă şi restructureze armata în condiţiile unor mari semne de întrebare asupra consecinţelor unor asemenea măsuri.

Într-o conjunctură internaţională nefavorabilă, ca urmare a lipsei de aliaţi şi valoare militară a legăturilor sale cu N.A.T.O., O.S.C.E. şi U.E.O., România are datoria să nu-şi neglijeze propria armată, asigurându-şi pe mai departe, prin forţele proprii, apărarea, independenţa, suveranitatea teritorială şi interesele sale naţionale.

Este necesar să se aibă în vedere că participarea la Parteneriatul pentru pace şi alte forme instituţionalizate de cooperare militară şi umanitară nu dau nici o garanţie ţării asupra ajutorului pe care l-ar putea primi în caz de nevoie.

Mai mult, conflictele etnice şi religioase din fosta Iugoslavie, încurajate şi patronate de N.A.T.O., Austria şi Ungaria, constituie un exemplu de care, dacă nu ne este teamă, nu putem să le ignorăm. Rezultatele pe teren ale tragediei iugoslave, ne oferă material de profundă meditaţie a ceea ce înseamnă lipsa unui sistem de securitate viabil, în condiţiile când lumea continuă să fie dirijată pe baza unor principii tip Yalta sau Malta.

M-am oprit mai pe larg asupra acestor câteva consideraţiuni privind situaţia militară şi de securitate a României pentru a putea exprima, în continuare, totalul meu dezacord pentru comportarea lamentabilă a conducerii

politice de la Bucureşti, într-un domeniu hotărâtor pentru existenţa unei naţiuni – *apărarea.*

Dând dovadă de bâlbâială, inconsecvenţă şi lipsă de simţ patriotic şi inteligenţă, oamenii noştri de stat cad în acelaşi păcat istoric, neglijând până la uitare sau transformând în subiect de polemică şi dispute politice sterile problema apărării ţării. Ei nu numai că nu au ştiut cum să se achite de această misiune naţională, prin decizii şi măsuri hotărâte, dar au şi împiedicat prin neglijenţă şi interese egoiste reforma armatei, în sensul modernizării şi întăririi acesteia.

Pornind de la previziunea că în perioada următoare România, în mod sigur, va fi nevoită să-şi asigure apărarea independenţei şi integrităţii teritoriale exclusiv prin mijloace proprii (politica tragerii de timp şi a „lovirii peste mâini" practicată de S.U.A. şi N.A.T.O. fiind evidentă), se impune cu necesitate ca preşedinţia şi guvernul României să iasă odată pentru totdeauna din starea de apatie prelungită în care se găsesc, revizuindu-şi atitudinea şi reconsiderând domeniul militar ca factor principal de conservare a identităţii statului român. Doctrina militară de apărare a ţării trebuie să se bazeze pe un suport material real şi nu pe sloganuri puerile. Modernizarea organizării şi înzestrării armatei şi celorlalte componente din sistemul naţional defensiv se va putea face prin voinţă politică şi bugete corespunzătoare şi nu prin văicăreli, în timp ce buzunarele celor de la putere devin neîncăpătoare.

Dezideratul va fi posibil prin voinţă şi consens politic, apărarea ţării neputând constitui, în nici o situaţie, obiect de dispută sau de interes îngust, personal sau de castă al unor exponenţi politici.

CAPITOLUL VIII - ÎNCHEIEREA MISIUNII ŞI ÎNTOARCEREA ÎN TARĂ

1 – O TRAGEDIE CE PUTEA FI EVITATĂ

Înrăutăţirea continuă a situaţiei politice şi sociale din ţară, în condiţiile în care agonia dictaturii se prelungea, iar Ceauşescu continua să reziste, în ciuda presiunilor externe şi a unor semnale evidente că sfârşitul se apropie, dusese la blocarea completă a activităţii misiunii noastre diplomatice din Italia, ca de altfel din întreaga Europă.

Ca ataşat militar şi membru al ambasadei, trăiam din plin greutăţile şi umilinţele perioadei ce o traversam.

Dacă pe plan profesional experienţa îndelungată şi relaţiile de muncă îmi permiteau să rezolv operativ sarcinile

informative, în ceea ce priveşte reprezentarea armatei şi ţării dificultăţile deveneau insurmontabile.

Erau anii în care propaganda antiromânească din Italia şi întregul Occident căpătase forme virulente şi denigratoare nemaiîntâlnite, prin difuzarea în mass-media a unor insulte şi jigniri grave la adresa poporului român, acuzat adesea de laşitate şi trădare. Adversitatea împotriva a ceea ce avea loc la Bucureşti era aşa de difuză în rândul populaţiei de rând încât adesea evitam să ne vorbim limba sau să spunem că suntem români.

Încercările noastre, a celor câţiva diplomaţi care mai rămăsesem la post, de a explica, în ocaziile şi cu mijloacele la dispoziţie, adevărurile din România, faptul că nu suntem ţigani sau mămăligari fricoşi, păreau picături de apă aruncate într-o mare învolburată.

În această bătălie propagandistică inegală, dacă asupra apariţiei regimului comunist de la noi, instaurat cu ajutorul tancurilor sovietice şi a marii complicităţi a unor democraţii occidentale, aveam argumente de netăgăduit, în chestiunea operelor „geniului din Carpaţi”, aventurier şi megaloman cum era el, prin care reuşea să se menţină la putere, replicile noastre erau destul de firave şi puţin credibile.

De altfel, pe parcursul întregii perioade cât am îndeplinit funcţia de ataşat militar în Italia, situaţia tragică în care s-a aflat România după sovietizarea acesteia şi mai apoi pe timpul regimului comunist am discutat-o cu numeroşi interlocutori, diplomaţi în uniformă sau civili, străini sau italieni, ziarişti sau simpli cetăţeni, unii aparţinând chiar diasporei române. Dincolo de obiectivitatea sau naivitatea opiniilor, a argumentelor, uneori contradictorii exprimate, asupra unei probleme cădeam întotdeauna de acord şi anume: „falsul grosolan al istoriei postbelice în general, şi cel al României în special”.

Simplificând la maximum evenimentele, marea tragedie naţională trăită de poporul român la sfârşitul celui de-al doilea război mondial, deşi era pusă pe seama trădării aliaţilor, în contextul înţelegerilor acestora de a crea zone de influenţă în Balcani, în joc erau incluşi şi o serie de oameni politici ai vremii în frunte cu regele Mihai I, Niculescu Buzeşti şi George

Duca. Evidenţiindu-se rolul determinant al S.U.A. şi Angliei sau mai precis al lui Roosevelt şi Churchill în trasarea hărţii postbelice a Europei, mulţi interlocutori evidenţiau, pe bună dreptate, acţiunile subterane a unor oameni de stat şi diplomaţi români care, pornind de la unele interese înguste de grup, au torpilat sistematic negocierile de armistiţiu dorite de mareşalul Antonescu.

Ce s-a întâmplat în continuare se cunoaşte, chiar dacă prezentarea evenimentelor a fost şi continuă să fie denaturată. Pe scena istoriei româneşti îşi fac apariţia alţi denigratori şi cameleoni, mulţi aparţinând minorităţilor naţionale care, după înrobirea României şi declanşarea represaliilor din anii '50, îşi consolidează poziţiile, creând pas cu pas condiţiile pentru acapararea întregii puteri de către clanul ceauşist.

Referindu-mă la activitatea specifică postului în anii ce au precedat evenimentele din decembrie 1989, este bine poate să arăt că B.A.M. Roma nu a tăcut şi a făcut ceea ce era abilitat să facă, adică să informeze „Centrul” asupra dezastrului spre care se îndrepta, ireparabil, România. Operativ şi cu destul curaj, am raportat şefilor de la Bucureşti ceea ce se discuta în Occident cu privire la tendinţa de dezagregare, fără violenţă, a regimurilor totalitare comuniste din Europa, cu trimiteri directe la România. Nu au lipsit nici informările, unele pline de riscuri, respinse şi criticate aspru de cei ce mă dirijau, asupra posibilităţii unei revolte populare la Bucureşti, ce ar putea avea ca scop înlăturarea de la putere a perechii prezidenţiale. În ultimul timp, unele personalităţi militare şi civile italiene, pe care le contactam frecvent, ca şi unii ambasadori şi ataşaţi militari occidentali, apreciau fără echivoc că „dărâmarea” lui Ceauşescu nu se va putea face decât pe cale violentă, eşecul vizitei la Bucureşti a lui Gorbaciov constituind un argument în acest sens.

În obţinerea de informaţii de valoare cu privire la evoluţia situaţiei din România, a perspectivei concrete de schimbare a regimului comunist, conform noului curs imprimat de politica reformatoare a lui Gorbaciov, de un real folos mi-au fost contactele cu diaspora română şi legăturile semioficiale cu unele surse N.A.T.O.

În a doua parte a anului 1989, reuşisem ca folosind câţiva colaboratori să intru în posesia mai multor materiale informative ce analizau stadiul schimbărilor paşnice din unele ţări din Europa de Est, în perspectiva continuării şi consolidării lor. Datele cuprinse în aceste documente le-am folosit cu prioritate pentru informarea curentă, trimiterea lor în ţară fiind apreciată ca o acţiune de propagandă anticomunistă şi pedepsită ca atare.

„România lui Ceauşescu" continua să fie considerată, alături de Coreea de Nord şi Cuba, ca ţara cea mai puternic ancorată la ideologia comunistă, un bastion european al stalinismului. Amploarea, uneori exagerată, a aparatului represiv ca şi fidelitatea acestuia faţă de dictator erau considerate elemente ce făceau imposibilă schimbarea regimului de la noi, fără ajutor şi sprijin extern.

În analiza probabilităţilor şi greutăţilor de îndepărtare de la conducerea ţării a lui Ceauşescu şi consoartei sale, se invoca cel mai des lipsa unei opoziţii organizate de tip polonez sau cehoslovac, ca şi dezbinarea şi lipsa de patriotism, pe care propaganda comunistă reuşise să le inoculeze în conştiinţa majorităţii populaţiei.

Legat de frământările din ţară îmi amintesc că în toamna anului 1989, prin septembrie sau octombrie, am intrat în posesia unui ziar românesc, editat în Occident, în care se făceau referiri la încercările de creare a unei grupări de opoziţie la Bucureşti, intitulată F.S.N. Autorul articolului, Ion Raţiu dacă nu mă înşel, aprecia că ar fi vorba de o fracţiune a C.C. al P.C.R., şi care îşi propunea schimbarea de la putere a lui Ceauşescu.

*

În ciuda multiplelor semnale ce le aveam cu privire la nenorocirile din România, izbucnirea Revoluţiei la Timişoara, cu extinderea ei apoi în toată ţara, ne-a surprins total, atât pe noi românii din ambasadă cât şi pe italieni şi o parte din oficiile diplomatice cu sediul la Roma. Rapiditatea cu care informaţiile şi imaginile televizate ajungeau în capitala Italiei, ca de altfel în toată Europa Occidentală, în ciuda

inexactităţilor şi exagerărilor acestora, constituiau pentru noi, cei rămaşi la post, dovezi certe că anumite servicii secrete şi chiar cercuri de putere au fost de la început pe fază, adică au ştiut că în România ceva se pune la cale.

Cum legăturile cu ţara erau îngreunate, iar răspunsurile la cererile noastre întârziau sau nu mai veneau, singurele mijloace de informare pentru urmărirea şi cunoaşterea situaţiei rămăseseră mass-media italiană, cu prioritate radioul şi televiziunea.

Primele imagini transmise de la Timişoara, însoţite de comentarii intenţionat fabricate, au produs efectul scontat, atât noi cei din ambasadă cât şi opinia publică locală crezând, la un moment dat, în genocidul făcut de armată şi securitate. A fost motivul pentru care am pregătit şi transmis o dură telegramă conducerii armatei, în care nu am ezitat să fac cunoscut tot ceea ce se difuza în Italia, cu privire la participarea oştirii la reprimarea populaţiei civile neînarmate.

Treptat însă, pe măsură ce cifrele se rectificau, iar adevărul ieşea la iveală, prin reconsiderarea amplorii acţiunilor împotriva celor ieşiţi în stradă, ne dădeam tot mai bine seama de marea agresiune informativă şi diversiune psihologică la care era supusă România.

De altfel, nici nu trebuia să fi militar de carieră sau cu prea mulţi ani de serviciu ca să nu poţi să-ţi dai seama de falsul şi ridicolul multora din „scenele de luptă” pe care crainicii le prezentau şi comentau în stilul lor gazetăresc şi cu atâta „abnegaţie”. Numărul mare de civili, în majoritatea lor tineri, ce se deplasau nestingheriţi printre tancuri şi transportoare blindate, ajutorul reciproc şi apoi fraternizarea deschisă a subunităţilor din dispozitivele de luptă cu masele de revoluţionari constituiau dovezi clare că nu putea fi vorba de un masacru sau genocid pus la cale de către armată.

În cadrul emisiunilor televiziunii italiene, un număr apreciabil de ore a fost dedicat prezentării slabei instruiri şi echipări a armatei române. Insistenţa camerelor de luat vederi asupra unor grupuri de militari sau formaţii în dezordine, cu echipamentul şi armamentul în cele mai stranii poziţii sau a unor soldaţi sufocaţi de propria cască sau împiedicaţi de materialul din dotare să se mişte, ca şi a celor

care nu ştiau să-şi încarce sau dezasigure pistolul mitralieră, era cu adevărat jenantă pentru mine ca ofiţer.

Nu este mai puţin adevărat că multe din imaginile văzute la televiziunea italiană erau nevinovate pe plan propagandistic, ele oglindind o anumită stare de lucruri reală din armata României. Era o consecinţă a slabei instruiri a militarilor pentru ducerea unor acţiuni complexe cum au fost cele de pe timpul Revoluţiei, ca urmare a folosirii prelungite şi abuzive a oştirii în industrie şi agricultură.

Ca ofiţer cu experienţă, ce am avut în subordine şi instruire unităţi şi subunităţi de cercetare, nu puteam să accept erorile mari ce se făceau pe timpul evenimentelor. Mă gândesc, spre exemplu, la acele puternice concentrări de foc, văzute pe ecranul televizorului, împotriva unui real sau presupus trăgător aflat la fereastra unui bloc când, în loc de folosirea câtorva militari, special instruiţi şi dotaţi, se prefera distrugerea sau incendierea întregii clădiri.

Fără a aluneca pe panta efectuării unei analize a modului cum unităţile militare au acţionat pe timpul Revoluţiei, se impune să arăt că în îndeplinirea de către acestea a misiunilor încredinţate s-au manifestat numeroase greşeli şi erori.

La starea generală de confuzie şi nesiguranţă ce se crease, datorate volumului mare de informaţii false şi neverificate, s-a adăugat lipsa de angajare a comandanţilor de U. şi M.U. în conducerea permanentă şi fermă a subunităţilor şi detaşamentelor dislocate izolat, în diverse puncte ale localităţilor şi raioanelor de acţiune.

Frustraţi de legăturile fireşti cu eşaloanele superioare, comandanţii acestor formaţiuni, depăşiţi de evenimente, au fost nevoiţi să acţioneze la întâmplare, fără să aibă clare misiunile de îndeplinit şi fără posibilitatea de a cere sau primi precizări sau ordine. În aceste condiţii, focul cu armamentul individual şi de pe maşinile de luptă s-a executat la întâmplare, de cele mai multe ori din propria iniţiativă a soldaţilor şi echipajelor, fapt ce a generat, pe lângă consumul mare de muniţie, multe victime omeneşti nevinovate.

În pregătirea şi ducerea acţiunilor de către comandanţii unor unităţi militare, li se pot imputa apoi lipsa de iniţiativă în folosirea de procedee absolut necesare pentru condiţiile de

luptă urbană în care au avut loc evenimentele, cum ar fi: cercetarea, patrularea, ambuscada şi scotocirea pentru identificarea şi neutralizarea (prinderea) presupuşilor terorişti.

Evidenţiind unele lipsuri ce au dus la evenimentele tragice din timpul Revoluţiei, ar fi nedrept dacă nu aş adăuga şi câteva consideraţii privind rolul criminal asumat şi jucat de o parte a T.V. română, prin transformarea acesteia, ad-hoc sau manipulată, într-un veritabil centru de diversiune.

A fost şi este motivul pentru care consider că orice tentativă de a stabili adevărul cu privire la morţii şi răniţii Revoluţiei va fi obligatoriu să înceapă cu cercetarea celor care, folosind TV. publică, au influenţat cursul evenimentelor, prin transmiterea voit sau involuntar de informaţii, apeluri şi zvonuri de tot felul.

Incidentul de la Otopeni, ca să dau un exemplu, soldat cu aproape 50 de victime, pe lângă disfuncţiunile apărute în reţeaua de comandă, s-a datorat fricii şi suspiciunii existente la nivelul soldatului şi subunităţilor, ca urmare a avalanşei de date false, alarmiste şi necontrolate, transmise pe postul de T.V. Lor li s-au adăugat apoi multe ordine şi dispoziţiuni cu caracter militar, toate de natură să creeze panică, iar în unele situaţii să ducă la deschiderea nejustificată a focului, cu producerea de morţi şi răniţi.

Dincolo de aceste erori şi greşeli regretabile, inevitabile dacă se are în vedere situaţia inedită şi extrem de complexă în care unităţile militare au fost alarmate şi au acţionat, *armata şi-a făcut pe deplin datoria, dând Revoluţiei atât forţa necesară pentru a reuşi, cât şi siguranţa în îndeplinirea obiectivelor ulterioare pentru consolidarea rezultatelor acesteia.*

Astfel, cu lipsurile şi necazurile ei, Revoluţia română învinge, clanul ceauşist este lichidat şi o dată cu el regimul comunist pentru care poporul nostru nu a avut şi nu va avea niciodată chemare.

Bucuria succesului este imensă.

Ambasada este luată cu asalt de toţi cei care doreau – români sau străini – să-şi exprime satisfacţia pentru victorie sau să-şi aducă contribuţia la ajutorul umanitar atât de necesar în perioada aceea.

Ca la comandă, apar şi grupuri pestriţe şi dubioase de „revoluţionari”, monarhişti sau provocatori care, cu strigăte şi trâmbiţe, contestau tot, unii încercând să ajungă în ambasadă forţând porţile sau sărind gardurile. Intervenţia fermă a carabinierilor italieni determină „demonstranţii” să se împrăştie sau să-şi revadă comportarea.

Din păcate, nu pot să nu arăt că unele acţiuni de propagandă, cu scop evident de provocare, au fost organizate şi de unele cercuri oficiale italiene, aşa cum am să relatez în episodul ce urmează.

În ziua de 23 decembrie 1989, în jurul orelor 14.00, întorcându-mă de la serviciu, sunt întâmpinat în faţa Academiei Române, unde locuiam, de un grup restrâns, dar deosebit de gălăgios, de necunoscuţi.

Întâmplarea făcea ca în ziua respectivă să port uniforma militară de serviciu, ca urmare a participării la salutul unui ataşat militar sosit de curând la post.

Blocând intrarea în instituţie, cei 7-8 „contestatari”, conduşi de un lider bărbos, îşi încep mascarada prin ameninţări, gesturi şi strigături. Din spusele lor, rezulta că eu aş fi ofiţer de securitate, mascat în uniforma armatei, trimis în Italia să urmăresc dizidenţi din diaspora română etc.

Păstrând distanţa faţă de grup, în timp ce mă gândeam cum să reacţionez în caz că voi fi agresat fizic – de altminteri, aveam asupra mea un pistol – îmi dau seama că pe „bărbos” îl cunoşteam de undeva. El nu era altul decât un fost ofiţer de legătură S.I.S.M.I. care, cu vreo 5-6 ani în urmă, însoţea ataşaţii militari în vizitele de informare. Firesc, pe atunci căpitan, era mai tânăr şi nu purta barbă.

Între timp, pe platoul din faţa Academiei Române soseşte şi un echipaj de poliţie, condus de o femeie care se mulţumeşte să asiste în loc să facă ceva (poliţia fusese chemată de soţie, anunţată la rândul ei de către portar).

Cum în clădire nu puteam intra, mă deplasez eu către poliţişti, însoţit de gălăgioşii oaspeţi. Cerându-le să intervină, frumoasa poliţistă îmi răspunde că nu poate acţiona atâta timp cât contestatarii nu recurg la agresarea fizică.

Văzând situaţia, rup eu tăcerea, adresându-mă presupusului ofiţer spunându-i printre altele că e bine să se

retragă şi să raporteze şefilor că a fost identificat. Îi mai recomand să înveţe mai bine limba română, după care părăsesc platoul, intrând în clădire.

La puţin timp, pleacă şi grupul însoţit de poliţie. Intervenţia mea îşi făcuse efectul din plin.

Având certitudinea că „bărbosul” era agent al S.I.S.M.I., a doua zi am informat telefonic pe colonelul Lo Faso, şeful U.S.S. din Cabinetul ministrului, care, evident, nu a recunoscut.

A fost o acţiune prostească, prin aceasta urmărindu-se probabil pregătirea încercării de racolare, relatată într-un capitol precedent.

*

Odată clarificată problema Revoluţiei române şi a participării armatei la victoria ei, prin fraternizarea cu populaţia civilă, ca ataşat militar m-am bucurat, pe perioada scurtă cât am mai rămas la post, de simpatie şi sprijin din partea românilor din Italia. De mai multe ori am fost solicitat de confraţii din diaspora sau alţi cetăţeni prinşi de evenimente prin Roma să informez asupra cursului desfăşurării Revoluţiei, a perspectivelor României de a ieşi definitiv de sub jugul dictaturii comuniste. Din păcate, aşa cum am mai arătat, lipsa unor date oficiale, ce ar fi fost necesar să le primim din ţară, prin grija celor ce se ocupau de B.A.M. - urile ce mai rămăseseră în funcţiune, m-a determinat să recurg la opinii şi concluzii personale.

Desigur, cunoscând adevăratele sentimente ale oştirii faţă de clanul ceauşist, nu mi-a fost greu să formulez aprecieri ce s-au dovedit juste, cu privire la sprijinul necondiţionat al militarilor acordat populaţiei ieşite în stradă, pentru sfărâmarea vechilor rânduieli.

Pe planul activităţii interne a ambasadei, am fost nevoit să intervin de câteva ori pentru a domoli spiritele celor ce îşi pierduse controlul, neştiind încotro s-o apuce.

Un caz aparte, pe care mi-l aduc aminte, este cel al unui ofiţer D.I.E. care, ieşindu-şi din fire, începuse să strige şi să ameninţe prin ambasadă că „dacă o să fie să mergem la

canal, tot el va fi şef'. Împreună cu ambasadorul Tudor, ofiţerul va fi chemat urgent în ţară.

Confirmarea apoi de către noua putere de la Bucureşti a faptului că misiunea diplomatică de la Roma, cu întregul ei personal, reprezintă România pe lângă guvernul italian a dat un impuls nou activităţii de reprezentare şi protocolar-diplomatică.

Sosise momentul când, după atâţia ani de aşteptare şi umilinţă, puteam şi noi, cei câţiva diplomaţi rămaşi în misiune, să argumentăm prin fapte că *românii nu sunt laşi, iar la Bucureşti nu a explodat mămăliga ci a avut loc o revoluţie pentru lichidarea unui regim despotic şi odios, instalat cu sprijinul şi complicitatea altora.*

Păcat că în România tragedia nu a putut fi evitată nici de această dată, prea mulţi fiind cei care au trebuit să plătească cu sângele şi viaţa lor sfârşitul unei epoci întunecate.

Să sperăm că sacrificiile lor nu au fost zadarnice.

2 – REÎNTOARCEREA ÎN ŢARĂ

Victoria Revoluţiei din decembrie 1989 a avut imediat efecte benefice asupra instituţiei ataşaturii militare, neglijată, marginalizată şi redusă până la lichidare de cuplul celor doi dictatori.

După cum am mai relatat, în decembrie 1989, ne mai aflam la posturi doar 4 ataşaţi militari, respectiv colonelul D. Manea la Belgrad, colonelul I. Todericiu la Budapesta, colonelul M. Burbulea la Berlin şi eu la Roma. *Subliniez faptul că pe timpul evenimentelor revoluţionare rămăsesem singurul ataşat militar român ce mai supravieţuiam într-o ţară occidentală.*

Aşa stând lucrurile, în ianuarie 1990, conducerea M.Ap.N., în ciuda greutăţilor determinate de numirea în fruntea armatei a generalului N. Militaru, ia o serie de măsuri pentru îmbunătăţirea reprezentării oştirii în lume. Pe rând, sunt înlocuiţi ofiţerii rămaşi la posturi şi numiţi alţi ataşaţi militari

şi adjuncţi ai acestora, începând desigur cu ţările ce reprezentau mai mare interes pentru armata română.

La Roma a fost numit colonelul D. Dumitrescu, un tânăr ofiţer, cu experienţă în munca de informaţii – în anii '70 el îndeplinind în „Cetatea Eternă” funcţia de secretar al B.A.M. Schimbarea are loc în a doua parte a lunii martie 1990, astfel ca, în ziua de 09 aprilie, odată operaţiunile de predare - prirnire ale postului terminate, să pot părăsi Italia, înapoindu-mă definitiv în ţară.

La scurt timp după prezentarea la D.I., prin ordinul prim-adjunctului ministrului apărării, sunt numit şeful Secţiei a 5-a (cercetare la trupe) din M.St.M.

Reîntoarcerea la vechea „iubire” – cercetarea la trupe, deşi profesional mă satisfăcea pe deplin, sufleteşte nu puteam să uit că de pe o astfel de funcţie plecasem la post, cu 11 ani în urmă, adică în martie 1979.

În D.I., ca de altfel în întreaga armată, împărţirea şi ocuparea funcţiilor se făcuseră în vâltoarea Revoluţiei, prin numirea celor care fuseseră mai aproape sau care strigaseră mai tare, situaţie ce se va transforma într-un mare impediment pentru viitoarea reformă a armatei.

Aducându-mi aminte de acel moment nefericit, regret şi acum că egoismul şi frica unora din D.I. – temeri justificate de altfel pe plan profesional şi moral – i-au determinat ca, la înapoierea în ţară, să facă totul pentru a mă îndepărta din unitate. Fără a fi considerat lipsit de modestie, afirm din nou, acum când aştern pe hârtie aceste rânduri, aşa cum am făcut-o şi în alte ocazii, că, la terminarea misiunii în Italia, rămăsesem printre puţinii ofiţeri din unitate care mă bucuram de o mare experienţă practică şi, firesc, de cunoştinţe teoretice în domeniul informaţiilor militare.

În cei peste 20 de ani cât am lucrat în organul central de informaţii sau am aparţinut acestuia – în circumstanţele de acum cunoscute – organizasem sau condusesem nemijlocit trei din cele patru compartimente ale serviciului: cercetarea la trupe, cercetarea radio şi ataşatura militară. Atât la „Centru” cât şi ca ataşat militar munca specifică am desfăşurat-o în strânsă legătură cu cel de-al patrulea sector

de activitate al direcţiei, cunoscut sub numele de „acoperiţi” sau ofiţeri cu misiuni speciale.

Iată de ce m-am considerat motivat atunci când am afirmat că numai ticăloşia, egoismul şi teama celor de la conducerea unităţii de a le lua locul i-au făcut să mă îndepărteze de munca operativ - informativă.

Revenind la „noua funcţie”, aş dori să precizez că Secţia cercetare la trupe am preluat-o de la colonelul V. Ioniţă, un vechi cercetaş, capabil şi foarte bine pregătit pe linie de specialitate, numit ulterior ataşat militar în Indonezia. Reamintesc că secţia se ocupa, în principal, de conducerea şi îndrumarea organelor, unităţilor şi subunităţilor de cercetare din cele trei categorii de forţe ale armatei.

După o foarte scurtă perioadă de aclimatizare şi documentare asupra a ceea ce intervenise nou în armată şi cercetare, îmi reiau din plin munca specifică conducerii unui organ interforţe şi în care ponderea o deţineau, ca şi înainte, activităţile practice constând din: aplicaţii, trageri, inspecţii, exerciţii de alarmare etc.

Reluarea contactului nemijlocit cu realităţile din armata română mă face să înţeleg şi mai bine situaţia deosebit de grea în care se afla cercetarea la trupe.

Dificultăţilor generate de participarea oştirii la munci, pe şantierele de construcţii, minerit şi agricultură – practică ce se generalizase în anii '80 – li se adăugase şi atitudinea de nepăsare şi lipsa de profesionalism manifestată de conducerea D.I., de când în fruntea unităţii fusese adus viceamiralul Şt. Dinu.

La preluarea Secţiei cercetare, încadrarea cu personal şi dotarea tehnico – materială a organelor şi unităţilor din subordine atinsese cel mai scăzut nivel după anii '60. *Practic, nici-o unitate sau subunitate de cercetare la trupe din cele trei categorii de forţe ale armatei nu era dotată, instruită şi pregătită pentru luptă*. A fost şi motivul pentru care, pe timpul evenimentelor din decembrie 1989, forţele de cercetare nu au putut fi folosite pentru executarea misiunilor lor fireşti şi regulamentare, conform situaţiei în care s-a aflat armata în ansamblul ei.

Odată clarificate necazurile şi nevoile cercetării la trupe, în cadrul secţiei, cu sprijinul M.St.M., a fost elaborat un amplu program de redresare, ce cuprindea obiective şi măsuri concrete pentru următorii ani. În afara îmbunătăţirii structurilor organizatorice ale unităţilor şi subunităţilor de cercetare, planul prevedea mai multe măsuri şi acţiuni ce vizau modernizarea bazei materiale, perfecţionarea instruirii şi înzestrării cu armament şi tehnică de luptă specifică.

A fost un plan îndrăzneţ, în înfăptuirea căruia erau angajate mai multe structuri şi organe centrale şi teritoriale ale M.Ap.N.

Nu mă gândeam atunci că noua funcţie va fi de scurtă durată, destinul făcând ca, nu după mult timp, să fiu chemat pentru *a trece de la informaţii la contraspionajul militar, serviciu secret pe care voi fi nevoit să-l „proiectez" şi „clădesc" din temelii.*

*

La luarea în primire a Secţiei cercetare la trupe, şef al D.I. era generalul de divizie M. Pancea, un amic apropiat al şefului M.St.M., generalului V. Ionel. Ambii erau bănuiţi ca simpatizând cu grupul prosovietic „Corbi"[3], condus de generalul Militaru.

Evenimentele revoluţionare din decembrie 1989 îl găsesc pe generalul Pancea la conducerea C.M.J. – Brăila, poziţie de pe care încearcă, începând cu 22.12.1989, să influenţeze unele decizii militare şi chiar să preia comanda unităţilor din garnizoană.

În fruntea D.I., generalul Pancea trece la cerere, făcând rocadă cu viceamiralul Şt. Dinu, prin numirea celui de-al doilea, pentru o scurtă perioadă de timp, ca şef al unei unităţi din fostul D.S.S.

---

[3] Grup autointitulat dizident, ce își propunea înlocuirea lui Ceaușescu cu ajutorul tancurilor sovietice.

În disputa ce se făcea tot mai mult simţită între generalul V. A. Stănculescu, noul ministru al apărării naţionale, după demisia lui Militaru, şi primul său adjunct, generalul V. Ionel, Pancea se va situa deschis de partea şefului M.St.M. Va fi motivul pentru care Stănculescu îl va destitui rapid de la conducerea Serviciului militar de informaţii, numindu-l, „onorific”, consilier al ministrului apărării. Profitând de relaţiile de la preşedinţie, generalul Pancea sfidează hotărârea lui Stănculescu, refuzând postul încredinţat, pentru ca după câteva ore de la demitere să dea telefon de pe scaunul de secretar al C.S.A.T. Lui i se va alătura, nu peste prea mult timp, generalul V. Ionel, schimbat şi el din funcţie şi numit consilier al preşedintelui României pentru probleme de apărare, ordine publică şi siguranţă naţională.

În aceste condiţii şi multe altele pe care le voi povesti în continuare, urma să-mi asum responsabilitatea înfiinţării şi conducerii contraspionajului militar, acţiune destinată reconsiderării tradiţiilor armatei române în domeniul siguranţei şi protecţiei informative a acesteia.

3 – ŞEF AL CONTRASPIONAJULUI MILITAR

Condiţiile deosebit de complexe în care a avut loc Revoluţia română, ca urmare a încercării lui Ceauşescu de a folosi armata ca instrument de forţă pentru a o înăbuşi în sânge, cât şi multitudinea de erori şi greşeli săvârşite pe linia menţinerii în stare operativă a structurilor de siguranţă naţională, şi-au pus amprenta pe întreaga evoluţie postdecembristă. Dacă planul diabolic de contrapunere a armatei poporului a eşuat, spre onoarea ei oştirea respingând ordinul criminal, fraternizând cu masele ieşite în stradă pentru asigurarea victoriei Revoluţiei, în ceea ce priveşte protecţia intereselor statului situaţia devine dramatică şi incontrolabilă.

Căzând pradă diversiunilor informative şi presiunilor psihologice declanşate de forţe oculte şi interesate, noua conducere politică de la Bucureşti adoptă cu uşurinţă şi

pripeală o serie de măsuri ce au ca rezultat dezorganizarea totală a siguranţei ţării.

Astfel, se intră în acea etapă postrevoluţionară obscură, când România şi armata sa au fost obligate să facă faţă, la fel ca în anii primului şi celui de al doilea război mondial, atacurilor unora din cele mai versate servicii de spionaj străine, inclusiv cele ale „marilor democraţii" occidentale, dispuse la o nouă sacrificare a ţării.

Lipsa unor forţe specializate, care să se poată opune eficace ofensivei informative străine, ca şi gravele carenţe în asigurarea pazei şi controlului frontierelor de stat, au permis pătrunderea în ţară a sute de agenţi, sub cele mai diverse „legende" şi acoperiri (turişti, evanghelişti, personal medical sau de însoţire a ajutoarelor, consilieri, specialişti şi sfătuitori de tot felul). Aproape doi ani, ei reuşesc să circule în voie şi să-şi îndeplinească misiunile primite, fără prea mari eforturi fizice sau materiale.

Clasicul şi „romanticul" procedeu de „infiltrare" prin paraşutare aparţinea de acum istoriei, avionul, trenul sau autoturismul fiind la îndemâna oricui.

Prelungirea stării de incertitudine şi culpă în funcţionarea sistemului de siguranţă naţională, numeroasele imixtiuni externe în dirijarea şi influenţarea evenimentelor interne, ca şi apariţia unor grave disfuncţionalităţi la nivelul conducerii armatei au fost alte elemente ce s-au adăugat perioadei dificile la care mă refer.

În contextul acestor realităţi crude am fost destinat să pun bazele noului organ de siguranţă militară, sub denumirea de D.Cs. a M.Ap.N.

Ca localizare în timp, ne aflam la jumătatea lunii iunie 1990, în plină desfăşurare a evenimentelor violente şi destabilizatoare din Piaţa Universităţii. Ele urmau altor acţiuni cu aspect de rebeliune, ce puneau realmente în pericol tânăra şi fragila democraţie românească.

Din paginile anterioare, cititorul îşi reaminteşte că la întoarcerea din Italia am acceptat, forţat de împrejurări, funcţia de şef al Secţiei cercetare la trupe, cu gândul firesc de a mă înapoia la Cluj, de unde plecasem în 1979.

Pe linia protestelor de stradă şi evenimentelor turbulente ce aveau loc în Bucureşti, ca şef al unei structuri centrale, cu atribuţii pur militare, nu aveam sarcini deosebite. Uneori, la ordinul şefului M.St.M., organizam şi conduceam unele misiuni de patrulare în Capitală şi pe graniţă, pentru cunoaşterea situaţiei din raioanele unde erau dislocate obiective militare. Câteva misiuni de recunoaştere am executat în Bucureşti în ziua de 13 iunie 1990, în special după intervenţia forţelor de ordine pentru degajarea centrului oraşului. Incidentele ce i-au urmat şi care au determinat retragerea trupelor de jandarmi şi a poliţiei în cazărmi au pus în pericol siguranţa mai multor obiective strategice din centrul Capitalei, cum au fost M.I. sau I.G.P., situaţie ce trebuia cunoscută şi actualizată permanent şi la M.Ap.N.

În seara zilei de 13 iunie, un grup de ofiţeri cercetaşi, aflaţi în misiune de patrulare în oraş, confirmă informaţiile primite şi din alte surse potrivit cărora C.C.A., în prezent C.M.N., era ameninţată cu incendierea de mai multe grupuri de tineri violenţi. Prezentându-se situaţia şefului M.St.M., generalul V. Ionel, se ordonă alarmarea şi aducerea în capitală a „Batalionului de cercetare în dispozitivul inamicului prin paraşutare”, cu reşedinţa în Buzău.

În aproximativ 3 ore, unitatea comandată de locotenentul-colonel Ghergulescu şi având ca şef de stat major pe maiorul Truţulescu ajunge la Bucureşti, fiind dislocată în sediul M.Ap.N. din Drumul Taberei. Conducerea operativă a batalionului a fost exercitată de şeful Secţiei cercetare la trupe, calitate în care, pentru punerea în temă şi primirea misiunii, am fost chemat la şeful M.St.M.

Conştient de complexitatea situaţiei şi având proaspete în minte necazurile ieşirii armatei în stradă la Revoluţie, iau măsura ca la precizarea misiunii să fiu însoţit de comandantul unităţii şi un ofiţer din secţie, respectiv colonelul Anghel Constantinescu, şeful Biroului cercetare prin paraşutare.

După mai multe ezitări şi ambiguităţi asupra scopului trimiterii batalionului în centrul capitalei şi misiunii acestuia, în final ordinul ne este precizat personal de şeful M.St.M. Misiunea prevedea, în principal, asigurarea pazei şi apărării C.C.A. şi ajutorarea forţelor de ordine în degajarea zonei de

demonstranţii violenţi care continuau să atace sediul M.I. şi al I.G.P. Ne-au fost făcute precizări şi cu privire la folosirea legală a armamentului din dotare, în caz de necesitate, respectiv dacă unitatea va fi atacată şi se va crea pericolul agresării şi dezarmării militarilor.

După pregătirea minuţioasă a unităţii, către miezul nopţii de 13/14 iunie, îmbarcaţi pe mijloacele auto din dotare, ne-am deplasat în zona primăriei capitalei, stabilită şi ca raion de adunare după misiune.

Participarea B. Ce. Ad. Pş. la paza şi apărarea unor obiective din centrul Bucureştiului, descrisă amănunţit în volumul „De la informaţii militare la contraspionaj – Drumul anevoios al unui serviciu secret”, se încheie în dimineaţa zilei de 14 iunie când, din proprie iniţiativă – M.St.M. uitase de noi, ordon adunarea, îmbarcarea şi deplasarea unităţii la minister.

Se încheia astfel o misiune complexă, de mare angajare psihică şi fizică, desfăşurată însă în condiţii mult mai uşoare de cât ne aşteptasem. Pe parcursul întregii acţiuni, cât ne-am aflat în dispozitiv şi în contact nemijlocit cu grupuri izolate de demonstranţi, mulţi beţi şi agresivi, *nu am fost nevoiţi să folosim forţa*. Mai mult, nu a fost necesar să recurgem la armamentul individual din dotare nici în scop de avertisment.

În tot cursul nopţii, unitatea nu a tras nici un cartuş.

Digresiunea la care am recurs mai sus îmi este necesară pentru a putea prezenta cititorului, în continuare, condiţiile în care am fost numit şef al contraspionajului militar, episod pe care încerc să-l redau în paginile următoare.

*

Intervenţia forţelor de ordine pentru deblocarea Pieţii Universităţii şi evenimentele grave ce i-au urmat îl găsesc pe ministrul apărării, generalul-colonel V. A. Stănculescu, în vizită de lucru în exterior.

Atunci nu ştiam, mai târziu am aflat, că de fapt plecarea ministrului în această vizită nu fusese întâmplătoare. Cunoscând, în baza funcţiei deţinute, măsurile ce urmau să fie luate în ziua de 13 iunie 1990 pentru degajarea zonei şi intuind ceea ce avea să se întâmple, „omul cu piciorul în

ghips” preferă să fie cât mai departe de situaţia explozivă din Bucureşti. S-a înapoiat în ţară în ziua de 14 iunie, la cererea expresă a preşedintelui Iliescu, telegrama fiind transmisă şi prin mijloacele D.I.

*

După terminarea misiunii în centrul capitalei şi aducerea Batalionului de cercetare în cazarmă, ziua de 14 iunie o folosesc aproape în întregime pentru îndrumarea activităţii planificate în cadrul unităţii, precum şi pentru organizarea câtorva misiuni de pază şi apărare la mai multe obiective militare din garnizoană.

În noaptea de 14/15 iunie târziu, în timp ce-mi pregăteam un pat pliant pentru a mă odihni câteva ore în biroul de lucru, sunt anunţat de şeful direcţiei, generalul Pancea, să merg urgent la ministru.

Punându-mi din mers ţinuta în ordine, cobor la etajul întâi unde se afla cabinetul generalului Stănculescu, prezentându-mă conform noii formule adoptate după Revoluţie (Domnule... sunt... am onoarea să mă prezint la ordinul dvs.).

Fără nici o introducere sau explicaţie prealabilă, cu un zâmbet plin de înţeles, ministrul îmi înmânează trei documente, respectiv: „Decretul Nr. 100/1990”, „Ordinul M.41/1990” şi „Ordinul M.C. 1166/14.06.1990”. Primul şi al doilea document se refereau la înfiinţarea D.Cs. a M.Ap.N. iar prin ordinul M.C. 1166/1990 eram eliberat din funcţia de şef al Secţiei cercetare la trupe din M.St.M. şi numit şef al Contraspionajului militar. Cum cele trei ordine erau foarte scurte le citesc rapid şi le înapoiez generalului Stănculescu.

Întrebat dacă am ceva de spus, răspund că „nu”, în afara surprinderii realizate, având în vedere că lucrasem atâţia ani în Serviciul de informaţii al armatei pentru ca acum, la „bătrâneţe”, să trec la fostul meu *adversar,* intern şi extern, contraspionajul militar”.

Sincer vorbind, întrebări am avut multe, unele ridicându-le pe loc, mai ales după precizările şefului personalului din minister, colonelul Dumitrescu, prezent şi el, privind lipsa unui ştat definitiv de organizare şi a unui sediu corespunzător

pentru direcţie, inexistenţa unei baze materiale minime şi multe altele. În practică, noul organ de siguranţă militară nu exista, instituţia urmând să apară pe un teren gol, fără nici o măsură prealabilă, mai ales în ceea ce priveşte selecţionarea şi pregătirea viitorilor contraspioni.

Conştient de situaţia confuză şi neprielnică în care ne găseam, dar hotărât să duc sarcina la bun sfârşit, în dimineaţa zilei de 15 iunie, când capitala devenise cenuşie de uniformele minerilor, trec efectiv la treabă. Astfel, împreună cu un colectiv mic de ofiţeri, printre care s-au aflat locotenenţii-colonei N. Aştileanu, I. Nistor şi A. Cabăţ, începem să elaborăm şi completăm prima structură centrală a noului organ de contraspionaj, apărută după căderea regimului totalitar.

Ca bază de selecţionare a personalului am folosit cu prioritate cercetaşi şi alte specialităţi din M.Ap.N., precum şi o parte din foştii ofiţeri de contrainformaţii militare, care nu săvârşiseră abuzuri şi îşi dovediseră, în practică, devotamentul şi loialitatea faţă de instituţia ostăşească.

Elaborarea noilor scheme de organizare şi dotare a unităţii se va finaliza în mai multe etape succesive, pe măsura cristalizării competenţelor funcţionale şi a selecţionării şi pregătirii cadrelor necesare încadrării diverselor compartimente.

Ca urmare a neînţelegerilor şi disputelor dintre generalul Stănculescu şi primul său adjunct, generalul V. Ionel, aprobarea noilor ştate de organizare se va face cu mare greutate, în câteva rânduri fiind nevoit să apelez, pentru semnare, direct la ministrul apărării, fără avizul şefului M.St.M., conform procedurii normale. Era rezultatul luptei ce se dăduse între cei doi pentru asigurarea controlului noului organ de siguranţă militară, câştigul de cauză avându-l, în final, generalul Stănculescu, D.Cs. fiind definită ca: „organ central, subordonat direct ministrului apărării naţionale”.

În afara structurii centrale, organe de contraspionaj au fost înfiinţate la toate unităţile şi instituţiile ierarhice ale armatei, începând cu eşalonul batalion (divizion) şi terminând cu M.St.M. şi Cabinetul ministrului.

După depăşirea multor greutăţi şi momente dificile, la care pe lângă necazurile amintite se vor adăuga şi altele, concomitent cu căutările, ezitările şi incertitudinile inerente poate etapei, în final se ajunge la o formulă corespunzătoare privind organizarea, dotarea şi competenţele D.Cs. a M.Ap.N.

Ea era de tip ierarhic funcţională şi consta în gruparea atribuţiilor şi competenţelor în raport de prevederile Legii Siguranţei Naţionale şi a Legii de organizare şi funcţionare a M.Ap.N.

Cum asupra acestui subiect m-am oprit pe larg în volumul amintit, consider necesar şi poate util pentru cititor să prezint, în continuare, chiar cu riscul de a mă repeta parţial, câteva trăsături comune şi particularităţi ce definesc cele două servicii informative ale armatei şi al căror fir tradiţional-istoric a fost „înnodat" într-un moment când speranţele păreau definitiv pierdute.

Trecerea mea de la informaţii la contraspionajul militar s-a făcut relativ uşor, impactul fiind mai mult de ordin psihologic decât profesional. Lucru firesc dacă se are în vedere că cele două servicii, denumite generic secrete, opuse ca scopuri şi obiective, sunt atât de înrudite prin metodele, procedeele şi mijloacele de muncă folosite.

Astfel, dacă organele de informaţii sau spionaj militar încearcă, prin forţele şi tehnica la dispoziţie, să obţină de la adversar date şi materiale confidenţiale, de interes operativ sau strategic, cele de siguranţă sau contraspionaj urmăresc să împiedice activitatea informativă potenţială sau reală din sectorul apărării. Rezultă aşadar că ambele servicii au ca element comun informaţiile, precum şi metodele şi mijloacele de obţinere, centralizare şi exploatare a acestora.

Desigur, nu puţine au fost situaţiile, iar istoria serviciilor secrete o confirmă din plin, când spionajului ca şi contraspionajului militar li s-au încredinţat şi alte misiuni, unele neavând nimic comun cu activitatea „tradiţională" de culegere de informaţii despre potenţialii inamici. Am în vedere implicarea organelor informative respective în controlul şi influenţarea evoluţiilor politice, promovarea unor interese economice, financiare sau religioase, desfăşurarea de acţiuni de propagandă sau diversiune şi, nu în ultimul

rând, punerea la cale şi executarea de sabotaje sau chiar asasinate. Că aşa stau lucrurile este suficient să privim astăzi în lume, când războiul rece şi sistemul comunist european au dispărut, pentru ca să găsim numeroase exemple, de genul celor de mai sus, unele fiind iniţiate şi încurajate chiar de marile democraţii.

Cred însă că este superfluu să spun că cele arătate cu privire la devierea activităţii unor servicii secrete nu sunt valabile pentru cele două structuri ale armatei române, ele ocupându-se strict de activităţile clasice, respectiv culegerea de informaţii în scopuri defensive şi de asigurare a protecţiei valorilor umane şi materiale ale oştirii.

Desigur, aceste principii vor fi valabile atâta timp cât conducerea politică va respecta Constituţia, potrivit căreia membrii activi ai armatei nu vor fi angajaţi politic, ei rămânând fideli numai ţării, luptând la nevoie pentru apărarea ei.

Echidistanţa şi neutralitatea celor două servicii faţă de formaţiunile politice, prin menţinerea personalului acestora în afara ideologiilor de partid, vor constitui garanţii sigure că ofiţerii de informaţii sau contrainformaţii nu vor mai putea fi niciodată politizaţi sau deturnaţi de la misiunile şi munca lor.

Au fost idealuri ce au stat la baza înfiinţării şi activităţii Serviciului de siguranţă militară şi în care cel ce a pus bazele organizării şi funcţionării lui a crezut şi crede cu toată convingerea.

Explicând contextul intern în care am fost numit şef al D.Cs. militar, nu am spus nimic despre activitatea de început a unităţii.

Cert este că apariţia organului de contraspionaj, ca element specific al noii structuri de siguranţă naţională, cu toate piedicile şi confuziile perioadei, a avut menirea să pună capăt activităţii oculte a unor servicii de informaţii străine care, în acei ani, lucrau fără jenă, aproape la lumina zilei. Ele profitau din plin de greşelile şi de slăbiciunile noastre, de acea etapă prost înţeleasă, în care democraţia era confundată cu transparenţa fără limite, iar dreptul liber la informaţii era invocat de mulţi fără a se lua în considerare dreptul legal, a celor abilitaţi, să apere secretelor armatei şi ale statului.

Noi, cei de la contraspionajul militar, ştiam foarte bine că protecţia secretelor oştirii de care ne ocupam era în conformitate deplină cu prevederile tratatelor internaţionale şi ale Constituţiei României.

Potrivit literei acestora, dreptul la accesul liber la informaţii de interes public este condiţionat de dreptul la confidenţialitatea datelor de interes pentru siguranţa naţională. Realizarea unui echilibru de securitate între informaţiile care circulă liber şi cele sensibile, care trebuiesc protejate, constituie o necesitate în asigurarea funcţionării normale a unui organism complex cum se prezintă cel militar.

Funcţia de şef al contraspionajului militar am îndeplinit-o, cu o întrerupere de doi ani, până în aprilie 1996, timp în care la conducerea M.Ap.N. s-au perindat nu mai puţin de trei miniştri ai apărării, cărora le-am fost subordonat. Este vorba de cunoscutul „om cu piciorul în ghips”, generalul V. A. Stănculescu, de generalul N. Spiroiu, cel care va ieşi învins din conflictul cu Vădim Tudor, şi diplomatul „civil” Gheorghe Tinca, ce-i plăcea să se declare independent până la alegerile din noiembrie 1996 când îşi uită promisiunea şi devine un înfierbântat candidat pe listele unui partid politic.

*

Referindu-mă, pe scurt, la greutăţile începutului de drum în organizarea şi mai ales încadrarea noului serviciu de siguranţă al armatei, trebuie arătat că acestea rezultau mai ales din atmosfera ce se crease în jurul fostei Direcţii de Contrainformaţii Militare (D. a IV-a).

Este bine cunoscut că, până în decembrie 1989, protecţia contra-informativă a M.Ap.N. era asigurată de D. a IV-a, ca unitate specializată din cadrul D.S.S.

Anomalia consta în faptul că acest organ, politizat la maximum şi cu misiunea complet deturnată, se subordona unui alt minister, respectiv celui de Interne, în cadrul căruia se bucura de o mare autonomie, fiind obligat să prezinte rapoarte direct perechii prezidenţiale. Era deci o structură hibrid, subordonată D.S.S. dar cu o organizare grefată pe trupul armatei.

La rândul lui, ofiţerul de contrainformaţii, politizat şi îndrumat greşit, avea sarcina nu de a urmări şi contracara activităţile informative ale agenţilor străini, ci viaţa particulară, relaţiile şi convingerile sufleteşti ale cadrelor militare, toate considerate incomode şi periculoase de către regim.

Alte elemente ce au îngreunat, fără a putea împiedica, constituirea D.Cs. ar putea fi sintetizate astfel:

• situaţia generală de confuzie şi nelinişte existentă în armată ca urmare a culpabilizării acesteia pentru evenimentele tragice din perioada 16-22.12.1989, când din ordinul dictatorului unităţile militare au fost scoase în stradă alături de forţele de ordine; se uitase că, în ciuda ordinului dement, armata nu a tras să ucidă ca şi faptul că a fraternizat cu masele de demonstranţi, apărând şi asigurând victoria Revoluţiei;

• lipsa de coeziune a factorilor superiori de comandă, apărută pe timpul şi din cauza numirii în fruntea oştirii a mult discutatului general N. Militaru[4]; treptat, neînţelegerile se vor

[4] Generalul (r) Nicolae Militaru s-a născut la 10.11.1925. Promoție de ofițeri: 30 decembrie 1949. După absolvirea A.M.G. urmează studiile în U.R.S.S., la Academia Militară Superioară „Voroșilov”. Îndeplinește diferite funcții până la cea de comandant de armată. În 1983 este trecut în rezervă, fiind documentat informativ ca aparținând grupului „Corbii” – grup ce se opunea lui Ceaușescu, conspirând pentru înlăturarea acestuia de la putere și înlocuirea cu ajutorul trupelor sovietice. Prin intervenția sa la televiziune, din ziua de 22.12.1989, el lansează incitanta și periculoasa chemare „opriţi măcelul”. Apelul şi referirile generalului N. Militaru cu privire la implicarea armatei în reprimarea Revoluţiei, în totală neconcordanţă cu realitatea şi situaţia de pe teren, au avut darul să creeze nelinişte şi indignare în rândul cadrelor armatei, respectiv a celor care cunoşteau adevărul şi suferiseră de pe urma ordinului de ieşire în stradă. În 1983, când s-a prezentat cazul „Corbii” lui Ceauşescu, acesta a refuzat să creadă. Mai mult, a dat dispoziţiuni în contrast cu realitatea şi principiile muncii, ducând la o şi mai mare confuzie şi nesiguranţă. În dosarele de cercetare informativă, pe care generalul N. Militaru le-a distrus personal în timp ce era ministru al apărării, existau dovezi certe ale trădării acestuia, nu prin dorinţa de înlăturare de la putere a lui Ceauşescu, ci prin mijloacele şi forţele ce trebuiau să intervină pentru înlocuirea dictatorului, respectiv trupele sovietice. Printre dovezile apartenenţei la G.R.U. s-a aflat şi o înregistrare a unei convorbiri pe litoral cu doi generali sovietici, în care îi asigura că el, generalul N. Militaru, ***„poate fi considerat întotdeauna ca un ostaş sovietic pe pământ***

adânci, transformându-se într-un conflict latent şi apoi în ruptură evidentă între ministrul apărării şi şeful M.St.M., pe deoparte, cât şi între cei doi şi secretarii de stat, pe de altă parte;

• confuziile privind relaţiile oştirii cu formaţiunile politice şi „demonetizarea" noţiunilor de vigilenţă şi patriotism, în condiţiile sporirii „mirajului răsplatei"; se uita adesea că viabilitatea şi încrederea în instituţia militară depindeau de respectarea principiului neutralităţii, ca sens al echidistanţei şi neimplicării politice partizane.

Cu necazurile întâmpinate, unele poate inerente etapei în care ne aflam, treptat, D.Cs. este constituită şi pusă în stare operativă, concomitent îndeplinind şi o serie de misiuni contrainformative.

4 – ÎN CONFRUNTAREA CU ADVERSARUL

Introducând în lucrare un astfel de subiect nu mă gândeam că tratarea lui îmi va pune atâtea probleme. Aceasta nu din lipsă de argumente sau a unor situaţii şi cazuri concrete cunoscute, ci a sensibilităţii dezvăluirii lor, în raport cu timpul scurt de când au avut loc.

Pornind însă de la faptul că munca de contraspionaj, ca întreaga activitate de siguranţă militară, se desfăşoară întotdeauna în interes naţional, îmi asum riscul de a aduce în faţa cititorului unele fapte şi evenimente trăite pe viu şi nu scrise de alţii, folosind memoria arhivelor. Totodată, am în vedere că activitatea de siguranţă şi protecţie informativă se pretează adeseori la exagerări şi deformări, ca urmare a interpretărilor şi uneori a resentimentelor celor ce o privesc din afară.

Sunt doar două din considerentele ce m-au determinat să nu abandonez subiectul, chiar dacă nu îl voi putea susţine cu prea multe exemple, din multitudinea celor cunoscute, unele continuând să aibă relevanţă operativă şi azi.

Prezentarea câtorva consideraţii şi chiar a unor exemple concrete, referitoare la activitatea de contraspionaj militar,

---

românesc".

din perioada cât am fost şeful acestui compartiment, o voi începe cu cea din domeniul ataşaturii militare străine la Bucureşti.

O fac cu dreptul ce mi-l conferă funcţia deţinută dar şi cei 11 ani cât am reprezentat armata română în exterior, conştient fiind însă că subiectul, ca urmare a sensibilităţii lui, este foarte rar abordat în lucrări destinate publicului larg.

Este motivul pentru care nici eu nu voi putea dezvălui prea multe, limitându-mă la unele aprecieri şi fapte de ordin general privind „confruntarea" dintre contraspionajul armatei şi diplomaţii militari aflaţi în misiune la Bucureşti, în perioada 1990-1996.

*

Un aspect de loc de neglijat în activitatea de „contracarare" a muncii informative oculte a ataşaţilor militari străini rezulta din dreptul lor de a cere date cu privire la armata română, conform convenţiilor internaţionale, la care România era parte semnatară. În această privinţă, sunt obligat să recunosc că reprezentanţii militari acreditaţi la Bucureşti ne-au dat multă bătaie de cap, ei ştiind foarte bine să se folosească de legile şi cutumele internaţionale, dar şi de situaţia grea în care se afla România. Mă refer la vidul legislativ ce a existat la noi o bună perioadă de timp, la depăşirea morală a Legii 23/1973 privind apărarea secretului de stat şi legăturile militarilor cu străinii, în afara cadrului oficial, ca şi concesiile exagerate pe care autorităţile le acordau personalului diplomatic în numele „transparenţei" şi „democraţiei". La fel ca în alte etape istorice, noi continuam să jucăm „can-can" după muzica orchestrată de alţii, cu deosebirea că după Revoluţie uitam, adesea, să ne mai punem până şi chiloţii.

Oameni inteligenţi, cu o pregătire profesională şi cultură generală ridicate, marea majoritate a ataşaţilor militari profitau din plin de slăbiciunile şi greutăţile noastre, pentru a-şi îndeplini misiunile. Cererile de informaţii, peste orice limită admisă, vizitele în teritoriu anunţate sau nu, mai ales pe direcţiile de interes militar, oferirea de mese şi cadouri tuturor

celor ce se aflau în atenţia lor ca „surse”, exploatarea informativă „în orb” desfăşurată la lumina zilei, pătrunderea în zonele interzise, fotografierea şi filmarea obiectivelor supuse restricţiilor şi multe alte asemenea acţiuni intraseră deja în practica obişnuită a unora dintre aceştia.

Atenţi şi corecţi faţă de autorităţi şi cei „suspecţi”, ataşaţii militari nu ocoleau niciodată pe cei slabi sau vorbăreţi şi de care armata noastră, ca şi alte armate, nu ducea lipsă.

Datorită situaţiei în care ne aflam, cât mai ales pentru a respecta dorinţa autorităţilor de a menţine, cu orice preţ, relaţii amicale cu ţările reprezentate militar la Bucureşti, în special cu cele membre în N.A.T.O. sau vecine, nu am recurs la acţiuni de forţă sau reţineri, deşi ocaziile nu au lipsit.

Am preferat să cunoaştem cât mai mult din activitatea informativă a ataşaţilor militari, adesea să-i descurajăm sau prevenim „diplomatic”, iar în multe situaţii să le furnizăm noi „gratuit” ceea ce îi interesau. Cu un relativ succes am folosit şi atenţionarea, prin organul nostru de legături externe, asupra nerespectării prevederilor Statutului şi Ghidului ataşaţilor militari acreditaţi la Bucureşti.

Dintre numeroasele cazuri ce au făcut obiectul acţiunilor contraspionajului militar, câteva pe care le voi povesti în continuare, mi se par ilustrative pentru a demonstra că şi diplomaţii în uniformă se ocupă de lucruri necurate.

Un ataşat militar, reprezentant al unei armate europene în capitala noastră, se apropia de încheierea misiunii, fapt ce l-a determinat, probabil, să încerce ceva în „stil mare”. Cu ocazia participării la o aplicaţie tactică demonstrativă din Munţii Bucegi, el solicită unui ofiţer pe care îl cunoscuse şi „cultivase” de mai mult timp un regulament de luptă secret, pentru „studiu şi documentare”. Cererea o motivează prin bunele relaţii existente între cele două armate, a faptului că se preconiza un schimb reciproc de experienţă în instruirea unor categorii de militari.

Ofiţerul „cultivat” fiind al nostru, ne vine foarte uşor să preluăm iniţiativa şi să conducem jocul aşa cum am dorit noi. În final, se hotărăşte ca ataşatul militar să fie lăsat să părăsească ţara la termenul stabilit de şefii lui, fără repercusiuni diplomatice.

Un alt caz, nu singular, a avut loc în anul 1995.

Este vorba, de data aceasta, de un ofiţer român care, de la mici cadouri simbolice, oferite de un ataşat militar străin, acceptă, fără prea mare ezitare, să primească şi câţiva „arginţi americani”.

Intervenţia contraspionajului militar pune capăt relaţiilor dintre cei doi, înainte ca ofiţerul nostru să devină trădător. Ataşatul militar respectiv, deşi continuă să rămână o bună perioadă de timp la post, nu ne-a mai dat de lucru.

Interesant mi se pare şi necazul pe care singur şi l-a creat ataşatul militar al unei ţări din Extremul Orient. Acesta, sub legenda vizitării locului unde au fost executaţi soţii Ceauşescu, se deplasează în zona oraşului Târgovişte, unde reuşeşte să pătrundă, pe o cale ferată de incintă, până în apropierea curţii unităţii militare cu pricina. Menţionez că adevăratul obiectiv al ataşatului militar era studierea şi identificarea unor depozite şi altor obiective militare aflate în garnizoana Târgovişte, a sistemului de pază şi apărare a acestora.

Ajuns în apropierea gardului de pe una din laturile curţii unităţii, amicul nostru este surprins de santinela aflată în post care, după ce îl somează regulamentar, îl reţine, obligându-l să ridice mâinile în sus, aşa cum prevedea consemnul, poziţie în care rămâne o bună bucată de timp.

După aplicarea procedurilor prevăzute pentru astfel de situaţii, incidentul este rezolvat şi aplanat pe cale amiabilă, prevalând „bunele relaţii dintre armatele celor două ţări”.

Întâlnindu-l la o recepţie, ce a avut loc la scurt timp de la producerea necazului, ataşatul militar respectiv mi-a povestit, cu lux de amănunte, momentele grele şi nefericite prin care trecuse şi faptul că s-a „lecuit” să mai facă astfel de gafe.

Că s-a lecuit sau nu, a fost greu de precizat. Cert este că o bună perioadă de timp a stat „cuminte”, nemaidându-ne de lucru, mai ales că el avea obiceiul să strângă date despre noi şi să le ofere la alţii.

Făcând cunoscute cele câteva cazuri concrete, cred că nu aş fi corect dacă nu aş recunoaşte că în „lupta” cu ataşaţii militari acreditaţi la Bucureşti am înregistrat şi eşecuri. Au fost situaţii în care acţiunile noastre, organizate şi pregătite

superficial, nu au reuşit, având câştig de cauză cel ce gândise mai bine sau care, printr-un plus de imaginaţie şi iniţiativă, reuşise să depăşească momentele critice.

Respectând instituţia ataşaturii militare, căruia i-am aparţinut şi eu atâţia ani, în noua calitate de şef al Contraspionajului militar, am făcut tot ceea ce era posibil, iar interesele noastre permiteau, pentru ca reprezentanţii armatelor cărora le eram gazdă *să-şi poată îndeplini misiunile, fără excese şi putinţa de a pune la îndoială competenţa, inteligenţa şi spirit de corp al unităţii pe care o comandam.*

*

Pe parcursul lucrării, am adus în discuţie problema accesului liber la informaţiile de interes public şi restricţiile ce trebuiau puse celor ce prezintă importanţă pentru siguranţa militară. La noi, în societatea civilă dar şi în armată, acest raport a fost o lungă perioadă de timp neînţeles, autorităţile apelând la acea „transparenţă totală”, considerată în mod iluzoriu ca factor de sporire a credibilităţii şi deschiderii faţă de Occident.

Nimic mai greşit.

Dacă la nivelul unor interese înguste, de moment, accesul liber la informaţii convenea de minune partenerilor, cu timpul procedeul devenea contraproductiv chiar pentru cei ce indirect ni-l impusese. Accentuarea colaborării şi cooperării militare, bi şi multilaterale, inclusiv în cadrul Programului individual de parteneriat între România şi N.A.T.O., a dus în mod necesar la încheierea unor acorduri de confidenţialitate, semnate la nivelul şefilor organelor de siguranţă militară sau a miniştrilor apărării. La un moment dat, acordurile respective deveniseră condiţii esenţiale pentru stabilirea sau continuarea relaţiilor în domeniul militar.

Prevederile acordurilor excludeau din start orice liber acces la informaţii rezervate, ele obligând părţile semnatare să protejeze reciproc datele şi informaţiile secrete, prin măsuri şi mijloace adecvate. Au fost stabilite, de asemenea, forme şi procedee de control, termene la care trebuiau

raportate scurgerile de informaţii şi pierderile (sustragerile) de documente sau materiale aparţinând părţilor, precum şi sancţiunile şi consecinţele unor astfel de situaţii.

Este simplu de înţeles ce însemnau toate acestea pentru contraspionajul militar, în condiţiile lipsei unui cadru legislativ adecvat şi a practicării de către autorităţile române a unei „transparenţe totale" în numele unor principii democratice greşit înţelese sau interpretate.

Privite din alt unghi, acordurile de confidenţialitate la care m-am referit, dincolo de orice obligaţie scrisă, se bazau pe încrederea şi corectitudinea reciprocă dintre parteneri.

Ca şef al unităţii de contraspionaj militar, cu regret a trebuit să constat că atât acordurile cât şi încrederea în ele nu întotdeauna au constituit garanţia sincerităţii partenerilor, sub această acoperire ascunzându-se, adesea, activităţi informative deosebit de periculoase.

La întâlnirea cu omologul german, ce a avut loc la Köln în ianuarie 1996[5], acesta, răspunzându-mi la o întrebare cu privire la „dificultăţile de moment ale muncii", mi-a spus direct şi cred sincer: „Cea mai grea problemă a zilei este *să te aperi de prieteni".*

Recurgând la acest exemplu nu doresc să pun în discuţie valabilitatea şi importanţa acordurilor de confidenţialitate sau a încrederii între parteneri, ci numai să atrag atenţia că în probleme de siguranţă militară este bine să nu se uite proverbul românesc: „Apără-mă, Doamne, de prieteni că de duşmani mă apăr singur".

Dacă spionajul este o formă de agresiune externă sau „un serviciu odios" cum îl definea Eugen Cristescu[6], pedepsit de toate codurile penale din lume, deşi nici o ţară nu renunţă la culegerea de informaţii pe căi subterane, contraspionajul constituie din start o formă legitimă de apărare a armatei şi ţării.

Că aşa stau lucrurile ne este mărturie ceea ce s-a petrecut la noi în perioada grea pe care am parcurs-o, când, profitând

---

[5] Este vorba de vizita unei delegaţii a D.Cs. la Serviciul de Contraspionaj Militar, condus de Rudolf von Hoegea.

[6] Eugen Cristescu a fost directorul Serviciului Special de Informaţii, creat de mareşalul Ion Antonescu (septembrie 1940 - 23 august 1944).

de situaţie dar şi de slăbiciunile noastre, serviciile secrete ale unor ţări „prietene” şi în rândul cărora doream să fim, ne-au supus, timp de câţiva ani, la o adevărată ofensivă informativă. Aş aminti aici amestecul brutal a unor ambasade şi diplomaţi în treburile noastre interne, prin diverse forme disimulate dar cu acelaşi scop de culegere de informaţii şi folosirea lor în influenţarea cursului evenimentelor. Distribuirea de chestionare pentru testarea opiniei publice – în realitate adevărate fişe informative – intervenţia directă şi amestecul brutal, prin ameninţări, aprecieri şi încurajări în afara competenţelor profesionale sau acordarea de sprijin financiar pe căi oculte sunt numai câteva din formele de „ajutor” pe care unii „prieteni” înţelegeau să ni le acorde în momentele dificile ce le-am trăit.

Cazul fostului ofiţer, Dan Cătană, emigrat în Occident de unde este racolat şi trimis în ţară de un serviciu secret pentru a culege informaţii militare, după ce România se angajase ferm pe drumul democraţiei, demonstrează clar *că spionajul este într-adevăr o afacere la care nu se renunţă uşor.*

Dan Cătană, promoţie de ofiţeri 1981, după ce îndeplineşte mai multe funcţii într-o garnizoană din Banat, în august 1989 cere şi i se aprobă trecerea în rezervă, fiind angajat ca subinginer de o firmă din localitate.

În toamna anului 1990, ofiţerul pleacă în Occident cu intenţia de a cere azil politic. Este anchetat într-un lagăr de refugiaţi unde completează mai multe formulare cu date informative despre D. 18 Mc. din Timişoara. Racolat de către serviciile de informaţii ale ţării respective, este trimis în România pentru a se stabili şi deschide o firmă particulară sub acoperirea căreia desfăşoară acţiuni de culegere de informaţii din sectorul apărării.

După documentarea activităţii sale de spionaj, în toamna anului 1993, este arestat, sub acuzaţia de divulgare de secrete militare şi condamnat.

Situaţii de genul celei de mai sus au mai fost înregistrate în prima parte a anilor '90, rezolvate, de regulă, prin renunţarea sub presiunea conştiinţei celor ce căzuseră într-un asemenea păcat sau a fricii de a fi prinşi şi deferiţi justiţiei.

Un alt exemplu, ce ar putea fi încadrat tot în zicala că „prietenul la nevoie se cunoaşte”, este cel petrecut la începutul lunii octombrie 1994 în Transilvania.

În cadrul unei activităţi de supraveghere zonală, contraspionajul militar surprinde, pe direcţia Cluj – Colonia Sopor, lângă baza de instrucţie a Regimentului 227 Mecanizat, patru cetăţeni străini care filmau cu o cameră de luat vederi activităţile militare din poligon, prezentate în cadrul aplicaţiei „Jubileu '94”. Cei patru „turişti” dispuneau de un microbuz şi alte materiale necesare activităţii lor. Puşi în faţa faptului împlinit, amicii noştri încearcă să justifice prezenţa în zonă sub „legenda” participării la sfinţirea unei biserici reformate din localitatea Suatu, ceremonie ce avusese loc în luna septembrie a aceluiaşi an. Fără să fie arestaţi, după confiscarea materialului informativ, „turiştii” au fost invitaţi să părăsească ţara.

Desigur, activitatea specifică a D.Cs. nu s-a rezumat numai la cele câteva exemple prezentate. Cazurile verificate au fost mult mai numeroase, unele rezolvate cu succes, altele parţial sau chiar ratate, ele rămânând deocamdată în arhiva unităţii.

Indiferent de forma pe care o îmbrăca şi acoperirea sub care se desfăşura, un fapt este cert şi anume *că spionajul a fost şi rămâne o realitate a zilelor noastre, toate statele practicând culegerea de informaţii nedate publicităţii, motivând interese de apărare şi siguranţă naţională.* Diferenţa constă în aceea că în timp ce unor ţări cum este România informaţiile servesc realmente pentru conservarea şi apărarea fiinţei naţionale, altele mai puternice şi dezvoltate folosesc agresiunea informativă, „războiul secret” sau din „umbră” cum mai este denumit, pentru interese hegemonice, de dictat şi subjugare politică şi economică.

La rândul lui contraspionajul, ca formă defensivă de siguranţă şi protecţie a propriilor interese şi valori, inclusiv a celor militare, are o justificare etică şi morală superioară.

Faptul că în prezent misiunile spionajului s-au extins şi diversificat, practicându-se, teoretic, un „spionaj total”, a avut ca efect perfecţionarea formelor şi procedeelor prin care

contraspionajul acţionează pentru zădărnicirea culegerii de informaţii din domeniul apărării.

Permanent, lucrătorii din serviciul de siguranţă şi protecţie militară trebuie să ia în calcul şi să se adapteze metodelor tot mai inteligente şi subtile pe care agenţii de spionaj le folosesc, ca singura cale de a ieşi învingători din această teribilă confruntare.

Se poate, aşadar, conchide că, de la apariţia lor, între cele două organe informative opuse s-au desfăşurat lupte continue, hotărâte nu prin arme de foc ci prin pricepere şi inteligenţă.

Va învinge întotdeauna cel mai bine motivat, mai bine pregătit şi mai dibaci, acţiunile competitorilor, adică a celor destinaţi să poarte greul unor astfel de misiuni, rămânând în anonimat, ei neputându-se bucura, decât în rare situaţii, de recunoştinţa muncii şi succeselor lor.

5 – DEMOCRATIZAREA SAU SINDICALIZAREA ARMATEI?

Introducerea unui asemenea subiect în paginile volumului de faţă îşi găseşte explicaţia în faptul că acţiunea de „democratizare” a armatei, aşa cum a apărut ea în contextul anarhiei generalizate din perioada imediat post-revoluţionară şi mai ales a modului cum a fost deturnată şi folosită de cei interesaţi, a pus grav în pericol stabilitatea oştirii. Prin natura şi implicaţiile mişcării asupra capacităţii de luptă a armatei, aceasta intra în sfera de preocupări a D.Cs.

Amplificarea fenomenului a fost favorizată, în mare măsură, de abuzurile şi greşelile săvârşite de generalul N. Militaru, după numirea lui la conducerea M.Ap.N.

În mod cu totul nejustificat, Militaru, în noaptea preluării conducerii armatei, recheamă în serviciul activ mai mulţi generali şi colonei în rezervă, toţi foşti colegi sau subordonaţi, cunoscuţi ca făcând parte din grupul de ofiţeri cu vederi prosovietice. Cea mai mare parte a celor reactivaţi făcuseră studiile militare în fosta U.R.S.S., condiţie esenţială pusă de Militaru pentru a le putea încredinţa funcţii importante.

În aceeaşi manieră aberantă şi în contrast cu figura autoritară „de vechi oştean disciplinat” pe care o afişa, generalul Militaru acceptă o serie de măsuri cu caracter populist, începând cu masiva avansare în grad a unui număr de ofiţeri şi generali şi terminând cu acceptarea, forţat de propria comportare, a unor acte de indisciplină şi anarhie.

O altă măsură abuzivă şi total neinspirată, luată de data aceasta cu acordul preşedintelui F.S.N., a fost cea de demitere a şefului M.St.M., generalul Guşă, oficial în ziua de 27 decembrie 1989, practic începând cu 24 decembrie 1989. El va fi înlocuit cu generalul Vasile Ionel, militar de carieră, foarte bine pregătit profesional, dar strâns legat, prin trecutul său, de Moscova şi regimul lui Ceauşescu.

Motivele schimbării şefului M.St.M. nu am să le explic în detaliu, ele fiind, în mare măsură, cunoscute din relatările şi comentariile mass-media. Voi sublinia numai, în loc de concluzie, că demiterea din funcţie a primului adjunct al ministrului apărării şi şef al M.St.M., respectiv a celui care de drept urma să-şi asume conducerea armatei, după moartea generalului Milea, s-a decis ilegal şi din motive politice. Hotărârea a fost luată la nu mai puţin de două zile după ce şeful M.St.M. refuzase ajutorul sovietic în Revoluţie, ajutor mult aşteptat şi, se pare, chiar solicitat de o parte din noua conducere politică.

Că aşa au stat lucrurile îmi stă mărturie poziţia generalului Guşă pe timpul unei şedinţe a C.M.S. la care au fost prezenţi preşedintele Iliescu şi semnatarul volumului de faţă – în calitate de şef al D.Cs. militar. Cu ocazia discuţiilor, generalul Guşă, cu demnitatea şi curajul cunoscut, l-a înfruntat direct pe Iliescu, amintindu-i, printre altele, greşelile făcute pe timpul evenimentelor revoluţionare, inclusiv cea de destituire a sa de la şefia M.St.M. „în urma respingerii ajutorului militar sovietic”.

În replică, Iliescu a recurs la explicaţia cunoscută, cum că schimbarea din funcţie a generalului Guşă ar fi avut ca scop protejarea sa faţă de „oboseala psihică” în care se găsea şi „ameninţările” la care era supus.

În legătură cu demiterea generalului Guşă s-ar mai putea adăuga momentul penibil creat ca urmare a lipsei de reacţie

din partea factorilor de răspundere din M.St.M., cu ocazia adunării pentru citirea ordinului de către Militaru. O atare comportare a fost în contrast cu autoritatea, prestigiul şi respectul de care se bucura generalul Guşă din partea subordonaţilor nemijlociţi ca şi din partea întregii armate.

Derută, lipsă de iniţiativă sau teamă pentru consecinţe, într-o perioadă cu multe necunoscute şi semne de întrebare, greu de spus sau tras o concluzie. Cert este că pentru generalul Guşă lipsa de sprijin din partea foştilor colegi şi subordonaţi a fost neaşteptată, fapt ce explică şi atitudinea sa dură faţă de situaţia creată – în diferite ocazii el a apreciat atitudinea şefilor de direcţii şi compartimente din M.St.M., cu ocazia destituirii sale, ca „laşă" şi „trădătoare".

Aşa se prezenta situaţia la nivelul conducerii armatei în zilele în care a apărut şi s-a răspândit sloganul „democratizării" oştirii.

În curând, acţiunile protestatare şi contestatare a unor grupuri de militari vor fi preluate de C.A.D.A., comitet ce va deveni rapid instrument de presiune şi destabilizare a întregii structuri militare.

Ce a urmat se cunoaşte foarte bine, televiziunea, radioul şi presa scrisă având un rol determinant în transmiterea de ştiri şi comentarii cu privire la situaţia explozivă ce se crease în mai multe garnizoane militare, printre care Bucureşti, Timişoara, Craiova, Iaşi şi Cluj.

Ieşirea unor cadre şi militari în termen în stradă, părăsirea în grup şi fără voie a cazărmilor şi uneori chiar a misiunilor, contestarea comandanţilor şi, în câteva situaţii, schimbarea sau alegerea prin vot a acestora au fost acţiuni organizate de C.A.D. A., în numele şi sub lozinca „democratizării armatei".

Demonstraţia publică ce a avut loc în Bucureşti, în februarie 1990, a constituit punctul culminant al mişcărilor contestatare puse la cale de unii militari certaţi cu disciplina. Pornită din Timişoara, sub incitarea unor unităţi de aviaţie şi grăniceri, treptat acţiunile cu aspect de revoltă se extind şi în alte oraşe, sfârşind cu manifestaţia oamenilor în uniformă din centrul capitalei.

Admiţând că unele din revendicările şi cererile protestatarilor militari erau întemeiate, pentru a fi luate în

discuţie şi rezolvate în cadrul normelor regulamentare existente calea anarhică, de presiune şi chiar violenţă aleasă, nu putea fi admisă ca bază de discuţie, ea afectând grav ordinea şi disciplina din armată.

Era perioada când multe cadre militare, unele cu grade mari şi funcţii de răspundere, confundau dreptul la cereri şi reclamaţii, exprimate individual şi în cadru organizat, acordat tuturor ostaşilor ţării, cu anarhia şi sindicalizarea, cu protestul şi contestarea duse până în pragul exploziei.

„Ceea ce aţi făcut voi militarii români în februarie 1990 a fost de natură să sperie Occidentul”, îmi mărturisea, ceva mai târziu, generalul german Genschel, din Comitetul Militar al N.A.T.O., cu ocazia unei vizite oficiale efectuate în luna februarie 1992 la sediul Alianţei Nord Atlantice din Bruxelles şi Möns (S.H.A.P.E.). Responsabilul N.A.T.O. avea în vedere atât urmările catastrofale pe care protestele le puteau avea asupra viitorului armatei române, cât şi posibilitatea ca acţiunile revendicative să poată trece frontiera şi să „contamineze” şi pe alţii.

Încercarea de a legifera funcţionarea C.A.D.A., prin emiterea unui ordin semnat de ministrul Stănculescu, nu a avut efectul scontat şi, cu atât mai mult, nu a dus la încetarea protestelor sau rezolvarea multiplelor probleme cu care se confrunta armata. La scurt timp, mişcarea va devia complet de la scopurile ei iniţiale, iar unii conducători şi membri ai acesteia vor deveni instrumente de manipulare şi şantaj, în mâna unor oameni şi forţe politice interesate, aşa cum o să relatez pe mai departe.

Înainte de aceasta, aş dori să mă opresc puţin asupra daunelor mari, morale şi de imagine, pe care C.A.D.A. le-a produs armatei.

Am în vedere faptul că dacă relaţiile dintre şefi şi subordonaţi, dintre militari în general, relaţii ce cunoscuseră o degradare fără precedent în perioada ceauşistă, puteau şi se impuneau să fie puse pe baze noi, multe alte aspecte ale construcţiei şi funcţionării militare, cerute de C.A.D.A., nu admiteau să fie rezolvate pe căi anarhice. Mă refer, în principal, la nevoia revederii şi îmbunătăţirii raporturilor interumane din cadrul oştirii, fie el soldat sau general. Se

impunea deci reconsiderarea pe căi legale a dialogului, pe întreaga scară ierarhică, respectarea demnităţii şi onoarei militare constituind factor esenţial de întărire a autorităţii comandanţilor şi coeziunii armatei.

Cum bine se cunoaşte, instituţia ostăşească se întemeiază pe o organizare piramidală, reglarea activităţilor în interiorul ei făcându-se pe baza legislaţiei existente, a regulamentelor şi ordinelor în vigoare, prin intermediul actului de comandă.

Ierarhia militară este concepută astfel încât, în orice împrejurare, ostaşii se găsesc în poziţie de comandant (şef) sau subordonat, ultimul având rol de executant al comenzii. *Comanda şi ordinul fac parte organică din normele vieţii militare.*

Intervine apoi disciplina militară, concepută şi percepută ca „respectarea strictă şi necondiţionată de către militari a ordinei stabilite prin legi şi regulamente militare”.

Acestea sunt pe scurt câteva din argumentele pentru care a „democratiza” armata, prin metodele la care a recurs C.A.D.A. şi liderii acesteia, însemna de fapt să se renunţe la organizarea ierarhică, actul de comandă şi disciplina militară, respectiv la cei trei factori ce stau la temelia construcţiei şi funcţionării instituţiei.

*

Relatările mele privind condiţiile interne în care grupul C.A.D.A. apare ca fenomen în armată cât şi a obiectivelor şi căilor anarhice folosite pentru realizarea lor ar fi incompletă dacă nu m-aş referi, fie şi în treacăt, la modul în care Comitetul, în frunte cu „liderul” lui, locotenentul-colonel Bărbuţă, a fost folosit în scop de presiune şi şantaj, atât de forţele politice interesate cât şi de unii şefi militari.

În fruntea listei „negre” a celor care au ştiut, ca în atâtea alte situaţii, să profite de existenţa acestei mişcări, pentru a şi-o apropia, controla şi exploata în scopuri străine intereselor armatei, îl situez, desigur, pe ministrul apărării din perioada respectivă, generalul de corp de armată V. A. Stănculescu.

Poreclit de mass-media „omul cu piciorul în ghips”, pentru şiretlicul ieftin la care a recurs după întoarcerea de la Timişoara pentru a se sustrage responsabilităţii represaliilor ordonate de Ceauşescu, Stănculescu a ştiut să profite de existenţa C.A.D.A. pentru a o controla şi folosi în scopuri personale şi străine armatei. Până la un punct, acţiunile subtile şi acoperite ale ministrului apărării naţionale au dat rezultat, iar multe cadre militare, inclusiv din D.Cs. pe care o conduceam, au crezut în bunele sale intenţii.

Treptat însă, adevărul iese la iveală, aşa-zisa strategie a generalului Stănculescu de a ţine sub control C.A.D. A. nu era altceva decât un procedeu diabolic şi un joc periculos prin care urmărea folosirea grupului în exercitarea de presiuni asupra unor cadre militare şi, în primul rând, asupra şefului M.St.M., generalul V. Ionel, cu care se afla într-un permanent conflict.

În relaţiile directe cu grupul C.A.D.A., pe care încerca să le ascundă faţă de şeful Contraspionajului militar, Stănculescu practica cu regularitate întâlniri secrete sau legendate, unele iniţiate de liderul mişcării. Ministrul apărării încuraja pe faţă sau prin lipsa de măsuri acţiunile revendicative ale grupului, multe din acestea afectând grav neutralitatea şi echidistanţa politică a armatei.

Încălcând cu bună ştiinţă cele mai elementare norme de camaraderie ostăşească, generalul Stănculescu aprobă nemijlocit sau chiar iniţiază publicarea în mass-media a unor materiale denigratoare la adresa unor cadre militare, considerate adversare sau care nu erau de acord cu programul C.A.D.A.

Au fost acţiuni grave, puse la cale cu complicitatea persoanei cu rangul cel mai înalt din M.Ap.N., ce au periclitat real coeziunea şi stabilitatea armatei, inclusiv posibilitatea acesteia de a răspunde, în locurile şi la timpii stabiliţi, pentru îndeplinirea unor misiuni de luptă. Contraspionajul militar a fost în posesia mai multor informaţii cu privire la intenţiile unor membri C.A.D.A. de a împiedica, prin dezinformare şi chiar sabotaj, alarmarea şi ieşirea din cazărmi a unităţilor militare.

Aş mai adăuga şi faptul că la deprecierea disciplinei din armată au contribuit şi alte cadre cu funcţii de răspundere, în condiţiile în care gradele acordate şi scaunele pe care au fost puse aveau o singură justificare, cea politică, ca urmare a evenimentelor revoluţionare din decembrie 1989. Unii dintre ei, prin poziţia şovăielnică şi atitudinea conciliatoare, au sprijinit şi încurajat mişcările protestatare, fiind la rândul lor lăudaţi şi sprijiniţi de C.A.D.A. în ocuparea unor funcţii de răspundere. Ei nu numai că nu au voit sau nu au fost capabili să ia măsuri pentru contracararea acţiunilor anarhice ce au şterbit autoritatea şi prestigiul oştirii, dar pe căi duplicitare şi din interese carieriste le-au încurajat, făcând jocul celor ce voiau, cu orice preţ, să distrugă singura instituţie pe care se mai baza existenţa României.

Din fericire, mişcările protestatare, în ciuda greutăţilor create, a confuziilor şi tensiunilor ce le-au urmat, au fost blocate şi treptat lichidate.

Armata, ca instituţie fundamentală a statului, a ştiut să-şi strângă rândurile şi să depăşească momentele dificile prin care a trecut, dovedindu-se în continuare cel mai puternic şi cu prestigiu organism public, garant al democraţiei şi statului de drept.

6 – „INVITAŢIE LA ODIHNĂ”

Apropierea împlinirii vârstei de 62 ani însemna pentru mine, ce purtam gradul de general de divizie, limita legală până la care puteam să rămân în rândul cadrelor active ale armatei. Pregătit sufleteşte pentru un asemenea moment, singurele preocupări pe care le aveam erau cele legate de ducerea până la capăt a obiectivelor profesionale propuse, neuitând firesc, aşa cum stă bine unui comandant, să-şi pregătească succesorul. Chestiunea viitorului şef al D.Cs. o luasem în calcul mai demult, ca fiind de o importanţă aparte, având în vedere că era vorba de un serviciu informativ în funcţiune de numai şase ani şi care trebuia să continue pe calea consolidării organizatorice şi operative. A fost şi motivul pentru care, în modul cel mai transparent şi corect,

chestiunea înlocuitorului meu am discutat-o cu ministrul apărării Gh. Tinca şi şeful S.M.G., propunându-le candidatura mai multor ofiţeri din structura centrală a unităţii sau din teritoriu.

Din interese înguste, bolnăvicioase şi contrare nevoilor armatei atât Gh. Tinca cât şi generalul Cioflină nu au fost de acord ca viitorul şef al contraspionajului militar să fie numit dintre profesionişti ci un altul, adus pe motive de „suflet bun" şi „pile". Am susţinut în continuare propunerea, prezentând un raport prin care am solicitat ca la discutarea în Colegiul Ministerului a viitorului şef de direcţie să fiu invitat şi eu. Deşi raportul a ajuns în timp util la ministru şi, după câte am aflat ulterior, a şi fost de acord cu cererea mea, lucrurile nu s-au desfăşurat aşa. Mai mult, pe fir intră şeful D.I., generalul Ilina, care, de comun acord cu şeful D.P., aflând că sunt nevoit să plec urgent cu soţia bolnavă la un laborator din Timişoara, propune ca şedinţa Colegiului Ministerului Apărării să aibă loc pe timpul absenţei mele din Bucureşti. Tinca şi generalul Cioflină sunt de acord, şedinţa se ţine la data propusă, fără şeful D.Cs. dar cu prezenţa nejustificată a celui ce îşi asumase menirea nefastă de a dirija activitatea de personal din S.M.G.

Astfel, printr-o manevră demnă de alte timpuri, ministrul Tinca aprobă numirea în funcţia de şef al D.Cs. a unuia din locţiitorii generalului Ilina, colonelul Dohotaru. Era un pas important făcut de şeful D.I. în tentativa sa de a-şi asigura controlul întregii activităţi informative din cadrul M.Ap.N., obiectiv pe care îl urmărea cu stoicism încă din vara anului 1990.

Acţiunea în sine a fost abuzivă, fără nici-o justificare pe plan profesional şi moral. Ea a confirmat o dată în plus aprecierile mele cu privire la menţinerea multor racile ale trecutului în politica de personal din armată, ca o reflectare a abuzurilor, corupţiei şi traficului de influenţă, pătrunse până la cele mai înalte sfere ale conducerii M.Ap.N.

Că alegerea colonelului Dohotaru (avansat ulterior la gradul de general de brigadă) a fost necorespunzătoare s-a confirmat pe parcursul celor doi ani cât a rămas în funcţie, perioadă în care D.Cs. a marcat un regres vizibil pe planul

îndeplinirii misiunilor încredinţate privind siguranţa oştirii şi protecţia valorilor umane şi materiale ale acesteia.

De altfel, el va fi destituit din funcţie în urma afacerii „Ţigareta II” în care au fost implicate şi unele cadre militare de la baza de transport aerian – Otopeni.

Văzând situaţia gravă ce se contura şi nemaiputând suporta umilinţa şi atitudinea sfidătoare a „diplomatului civil” Tinca faţă de interesele oştirii, am cerut prin raport schimbarea din funcţie şi pensionarea înainte de împlinirea vârstei de 62 ani.

Cererea de trecere în rezervă este preluată şi comentată de mai multe medii de informare din Bucureşti, unele din acestea sesizând, pe bună dreptate, că gestul meu echivala, în practică, cu demisia.

Punând degetul pe rană, „Evenimentul Zilei”, „Ziua”, „România Liberă” şi alte ziare evidenţiază că cererea de pensionare, înainte de termen, a şefului Contraspionajului militar se datorează nemulţumirii acestuia faţă de modul cum sunt percepute şi rezolvate problemele de siguranţă naţională, în general, şi cele de contraspionaj militar, în special. Într-adevăr, părăsirea armatei mai devreme s-a datorat mai multor cauze care ţineau atât de situaţia gravă existentă la nivelul conducerii armatei, situaţie pe care nu am ezitat s-o prezint faptic în numeroase ocazii, cât şi dispreţului ministrului apărării faţă de munca unui organ cu atribuţii în domeniul siguranţei naţionale. Nu puteam să admit să se arunce umbre asupra faptelor mele şi ale subordonaţilor, atâta timp cât ne făcusem cinstit datoria.

Pe cât de necesară, deşi poate nesemnificativă, cererea mea de pensionare nu s-a vrut, sub nici o formă, să impresioneze pe cineva şi nici să dea naştere unei polemici, aşa cum a încercat ministrul Tinca s-o facă scriind „Evenimentului Zilei” în replică la ştirea de trecere în rezervă, publicată de acest ziar. Prin gestul meu, care nu a avut nimic de a face cu vârsta de pensionare, am dorit, totodată, să aduc în atenţia opiniei publice faptul că *sistemul de relaţii la nivelul conducerii militare era bolnav, situaţie ştiută dar iresponsabil ignorată de factorii de decizie.*

Credincios instituţiei militare, pe care o servisem atâta timp şi sufleteşte legat de D.Cs., pe care o înfiinţasem cu şase ani în urmă, după înaintarea raportului de trecere în rezervă, am continuat să-mi fac datoria ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat.

În problema succesorului meu, deşi am iniţiat şi susţinut o adevărată bătălie, sorţii de izbândă au fost mici, în drum având de înfruntat interese mari de grup şi personale, ce au adus atâtea nenorociri ţării şi armatei, în ultimii nouă ani de la Revoluţie.

Aşadar, supărat dar fără a dezarma, am făcut în continuare tot ce ţinea de mine pentru a aplana situaţia şi starea de spirit ce se crease în rândul subordonaţilor, astfel ca predarea funcţiei să se poată face cu impact cât mai redus pe linia activităţii viitoare a unităţii.

Printr-o ceremonie simplă dar deosebit de călduroasă şi plină de recunoştinţă, pe 30 aprilie 1996, în unitate a fost marcată încheierea celor aproape 44 ani serviţi sub drapel şi pe care, în mod simbolic, foştii colegi şi subordonaţi au numit-o „invitaţie la odihnă”.

Activitatea solemnă la care am participat cu deosebită plăcere dar şi cu justificată emoţie a constituit un moment aparte pentru a putea rememora, în faţa colectivului unităţii, principalele etape ale vieţii mele de ostaş.

Astfel, după absolvirea celor trei ani ai şcolii Militare de Ofiţeri din „Sf. Gheorghe” – august 1955 şi repartizarea, la cerere, în garnizoana Oradea – R. 285 I., treptat, pe măsura înaintării în vârstă şi grad, viaţa militară mi-a dezvăluit tot mai mult în complexitatea ei tainele, cu urcuşurile dar şi coborâşurile caracteristice.

M-am gândit atunci la satisfacţiile îndatoririlor împlinite dar şi la nerealizarea multor obiective; la exemplele vii ale celor mai mulţi din comandanţii şi şefii mei dar şi la umbrele şi petele lăsate de unii dintre aceştia; la prietenia sinceră şi ajutorul camarazilor şi colegilor de serviciu dar şi la unele supărări reciproce, pe care numai dorinţa de a munci mai bine le poate produce; la sentimentele de împlinire şi satisfacţie, cu ocazia promovării în funcţie sau înălţării în

grad, dar şi de frustrare şi durere văzând atâtea abuzuri şi nedreptăţi.

În sfârşit, la tot ceea ce viaţa de ofiţer poate sau nu să ofere.

Aşa a luat sfârşit cariera militară a celui care, ca mulţi alţi români, a îmbrăţişat din fragedă tinereţe meseria nobilă a armelor, dedicându-şi cu credinţă şi onoare 44 ani din viaţă Patriei şi oastei sale.

„Trecutul ostaşului nostru îl arată şi-l va arăta, pentru vecie, numeroasele cruci sub care de veci dorm liniştiţi şi mulţumiţi înaintaşii lui, morţi cu arma în pieptul nenumăraţilor lui duşmani, cu ochii la Dumnezeu, care i-a făcut dreptate, şi cu picioarele adânc înrădăcinate într-un pământ care a fost de două mii de ani al lui şi numai al lui”.

(Din Ordinul de zi al ministrului apărării naţionale Nr. 1 din 1 ianuarie 1938)

General de divizie Ion ANTONESCU

ÎN LOC DE ÎNCHEIERE

Aşa cum cititorul a remarcat, volumul de faţă cuprinde o culegere de memorii asupra principalelor evenimente şi întâmplări trăite sau cunoscute de autor, în perioada a peste un sfert de veac, cât a lucrat în cele două servicii speciale ale armatei. Ele reprezintă amintirile unui vechi soldat, intrat deja în toamna ruginie a vieţii, fără apartenenţă politică şi deci obligat să se supună disciplinei de partid sau să se teamă să spună ceea ce cunoaşte şi gândeşte.

În concordanţă cu titlul, cartea a surprins, prin numeroase exemple şi mărturii, cele mai semnificative episoade din activitatea de ofiţer de informaţii fie că a fost vorba de ataşat militar sau şef al Contraspionajului armatei, multe din acestea ilustrative pentru dificultăţile şi complexitatea perioadei la care mă refer.

Greşelile şi disfuncţiunile din anii supuşi analizei sunt prezentate obiectiv, fără exagerări sau înscenări, evidenţiindu-se, în măsura posibilului, goliciunea şi

brutalitatea comportării unor oameni ai timpurilor, civili şi militari, ca o reflectare a regimului politic în care trăiam dar şi a mentalităţii depăşite ce-i stăpânea. Nu am ocolit nici exemplele specifice armatei, ca dovezi a unei ordini şi discipline formale, bazate pe constrângere şi umilinţă, în detrimentul actului conştient de care regimul făcea atâta caz.

Descrierea evenimentelor din anii cât am aparţinut Serviciului militar de informaţii ocupă partea cea mai mare a lucrării, sarcină deosebit de grea dacă avem în vedere timpul scurt de când s-au petrecut episoadele şi evenimentele relatate.

Conştient de impedimentele abordării unor subiecte aparţinând „războiului invizibil”, mai ales prin prisma practicii existente, când faptele din acest domeniu se pretează mai uşor la aşternerea pe hârtie când ele devin „istorie”, am pornit la drum cu atuul, deloc de neglijat, de a fi fost martor sau protagonist la aproape tot ceea ce, sub forma unor amintiri, reflecţii sau îndoieli, lucrarea a prezentat cititorului. Pregătind această carte, m-am gândit că parcurgerea ei, pe lângă aflarea câtorva crâmpeie de adevăr, să poată aduce, prin exemple şi învăţăminte, unele corecţii în practica conducerii militare, în general şi în a serviciilor de informaţii, în special.

Paginile prezentate aici s-au voit, deopotrivă, să constituie şi un îndemn de suflet adresat celor ce lucrează în informaţii şi siguranţa militară de a persevera în cunoaşterea domeniilor de care se ocupă, prin pătrunderea în esenţa lor, ca şi în prezentarea curajoasă şi exactă a rezultatelor, ca o dovadă a verticalităţii şi echidistanţei profesionale a serviciilor secrete cărora le aparţin.

Alcătuirea acestui volum, printr-o abordare tranşantă şi nepărtinitoare a evenimentelor, nu a avut nimic cu blamarea sau denigrarea cuiva anume, aşa cum prezentarea publică a unor fapte regretabile din armată nu se vrea, sub nici o formă, să se constituie în acte de acuzare şi culpabilizare a oştirii în ansamblul ei. Criticile pe care le-am adus se dresează acelor responsabili politici şi militari ai vremii care, mânaţi de ambiţii şi orgolii personale sau lipsiţi de moralitate

şi realism patriotic, au săvârşit greşeli, unele deosebit de grave, din care am avut cu toţii de suferit.

Dezvăluirea judecăţilor şi comportării lor egoiste, nu de puţine ori brutale şi nedemne, s-a impus cu atât mai mult cu cât unele dintre moravuri revin în actualitate şi astăzi, evident într-o măsură diminuată şi poate chiar controlată.

În încheierea rândurilor de faţă, simt nevoia să mă adresez din nou cititorului, rugându-l să înţeleagă că multe din datele şi faptele cunoscute, în virtutea funcţiilor informative îndeplinite, nu au putut fi încredinţate tiparului, ele continuând să facă obiect de studiu şi preocupare a celor abilitaţi.

ANEXE

BALADA TRANSPORTULUI CU AVIONUL

La sfârşitul misiunii
A-nceput să umble-un zvon:
„Din motive de... iuţeală
Se va da un avion”.

S-a făcut atunci o listă
Şi s-a întrebat în plen:
Cine vrea cu avionul
Cine este pentru tren?

La-ntrebarea pusă-n sală
S-auzi... mârâitură;
Unii au răspuns mai tare
Alţii... cu juma-de gură...

Mi se puse întrebarea
Şi nevrând să... fiu olog
Am spus... Nu... şi, de aceea
Scriu proiect de... necrolog.

Şi de fapt nu-i necrologul
Cred că nu e bine zis
E mai mult un vis pe care
Îl redau aici în scris.

*

Se făcea că avionul
Cu bot mare, coadă lungă
Aştepta ca grupa noastră
Cu maşina să ajungă.

Iată, a venit maşina
Alergând în goana mare
Şi fiind puţină vreme,
S-a trecut la îmbarcare.

A urcat întâi Zastulca[7],
A urcat Simionescu
Şi la urma tuturora
Tov.-ul Mincu[8] şi Jurjescu[9]!!

Şi uitând că au, se vede
Gabaritul... depăşit,
Au şezut pe-aceeaşi parte,
Ce moment nefericit!!!

După ce urcă în spaţiu
Şi-a parcurs din el o parte,
Se vedea cum avionul
O tot ia încet... pe-o parte!

Sesizându-se pilotul
(Ca un om experimentat)
A venit puţin în sală
Comutând pe „automat”.

Observând pe loc greşeala
De ce manşa-i dă erori,
A propus ca pasagerii
Să admită... regrupări.

S-a propus ca tov.-ul Mincu
(Chiar de lumea o să-l vadă)
Să se mute de la locu-i
Şi să şadă mai... la coadă.

Şi mai mare a fost eroarea
(Sigur, el avea dreptate)
Însă în momentu-acela
N-a gândit la... greutate.

N-apucă să se aşeze

[7] Colonelul ZATULCA, şeful protecţiei antichimice
[8] Colonelul MINCU, şeful transmisiunilor
[9] Colonelul JURJESCU, medicul şef al armatei

După ce pilotu-a spus
Şi de-o dată avionul
O luară brusc în sus!

Dându-şi scama de pericol
Agitat şi-aprins la faţă,
Părăsiră iară locul
Şi se duse mai în faţă.

Catastrofa a fost gata;
Avionul furtunos
A intrat direct în vrie,
Angajându-se în jos.

Învelit în trâmbe negre
Şi în sus venind cu coada,
La vreo câteva secunde
Se găsea în lac la... ŢAGA!!!

Şi-ar mai fi de zis mai multe
De acest coşmar cumplit,
Dar un zgomot de maşină
A făcut că m-am trezit.

Şi-am luat o hotărâre
Cât voi fi pe lume om
Merg cu orişice mijloace
Mai puţin în... AVION.

(30.09.1977, Cluj)
Col. Bratu Iordache

„ASTRAL 78”

Pe pământ când primăvara
Îşi trimite primul zvon,
Înspre sudul Europei
Forţe verzi şi roz-bombon,

Sepia, oranj şi negre
Având trupe zeci de mii;
Se găteau ca să atace
FORŢELE PORTOCALII!!

Am trecut la... ÎNARMARE
(Zvonul nefiind banal),
Şi-am plecat în goana mare
După GALUS şi ASTRAL.

Pentru-a nimici mai bine
Inamicul cel dement,
Am mai stat la Cluj o lună
Şi-am făcut... antrenament

Stabilind exact mărimea
La a scărilor schelet.
Ce mărime s-aibă „PLANUL”
Şi... „APROB” şi... „STRICT-SECRET”

Ce tabele să se pună,
Colorate-n ce culori
Ne-am gătit pentru-a da pieptul
Cu oricare agresori.

Fiindcă dacă faci o hartă
Care ţipă, care place
Ai victoria în mână...
Inamicul se retrage!!

Şi-narmaţi cu bidinele,
Cu vopsele şi halat,
Am plecat la bătălie
Cu... moralul ridicat.

După-un grafic cu legendă
Liniat foarte frumos,
Începurăm deplasarea
Şi cu trenul şi pe jos.

Bătea vânt de primăvară
Împletit c-un fir de soare...
Şi cădea... ca-n BULETINE
Lapoviţă şi... ninsoare.

Plângeau oameni, plângeau babe
Şi copii cu ochi absent
Tocmai ca-n sfârşitul lumii
(După Vechiul Testament)

Ajungând la locul luptei
Ne-am convins într-adevăr
Inamici erau pe câmpuri
Cât pe cap fire de păr!!

Înarmaţi cu tunuri, tancuri
Şi rachete HONEST JOHN,
Ei visau să pună mâna
Pe pământul lui... ION.

Şi-am dat prima bătălie
Violentă, furtunoasă...
Noi, uzând de avantajul
Hărţilor făcute-acasă.

Ne-am urcat pe munţii RILA
Cunoscuţi ca pe aici
Şi-am pornit contraatacul
Înspre vale la PETRICI.

Având un raport de forţe
Tras de păr pe la MORUN[10]
Planurile inamice
Transformându-se în scrum!!

Dar în timp ce mergea lupta
Apărură complicaţii;

[10] Colonelul MORUN, şeful oficiului de calcul al armatei

Inamici în goana mare
Ocupând fortificaţii,

Puneau dârză rezistenţă
Pe un front adânc şi larg
În raionul BELASITA
Pe la RUPEL şi BOZDAG!!

Să rupi noua apărare,
Fiind greu din cale-afară
S-a plecat la cooperare
Cu armata cea bulgară...

Dup-o oră de dezbateri,
Cu translator şi cu hartă
S-a ajuns cum că aceasta
Nu-i armata căutată!!!

Dar s-a tras învăţământul
Preţios şi pentru noi:
Pentru c-ar fi zis bulgarul
„Tot aşa va fi-n război".

Când eram pe la bufete
Şi beam pepsi şi cafea,
S-a dat prima lovitură
Foarte mare, foarte grea!

Prefăcând întreaga zare
În pustiu şi în pârjol,
Se luară hotărârea
Să trecem la... staniol.

Acestei arme eficace
(Folosită-acum un an),
Nu-i rezistă în războaie
Cel mai agresiv duşman.

Aflând poate inamicul

Începu să se retragă...
Ca urmare, hotărârea
Anulatu-s-a în grabă.

Totuşi în fâşia noastră
Colo-ici – din loc în loc,
Erau încă rezistenţe
Ce ţineau trupa pe loc.

Pregătindu-ne cu toţii
Pentru lupta decisivă,
Apăru la artilerie
MAREA INIŢIATIVĂ!!

Dând tabelele de-a lungul
Şi de-a latul cu ASTRAL,
A avut asupra luptei
Un efect fenomenal!!

Că citindu-se mai bine
Calculele în culor –
Dându-şi seama inamicul
Ce-l aşteaptă-n viitor -,

A plecat nebun pe drumuri
Lăsând tehnică şi tot,
Peste câmpuri spre GHEFIRA
Făcând paşii mari de-un cot

Şi de-aceea comandantul
Le-ar fi spus: Băieţi – halal!
Iar de azi orice tabele
Să se facă în ASTRAL!

Şi această hartă mare
(Al victoriei secret)
Nu se mai predă la SISEA[11]
Se va ţine în fişet.

[11] Plutonierul SISEA, şeful Biroului documente secrete

Dac-o fi ca inamicul
Să ne-atace-n recidivă
Având harta întocmită
Vom pleca la ofensivă...

Şi aşa am pus pe fugă
Inamicii zeci de mii
Care-au vrut să nimicească
Forţele portocalii...

(26.03.1978, Cluj)
Col. Bratu Iordache

La biroul de lucru (ianuarie 1996)

Grupa „B”, Facultatea de arme întrunite (A.M.G., iunie 1968)

Pe timpul unei aplicaţii cu trupe (Cincu, septembrie 1978)

Vizita de prezentare 1a post; şeful de stat major al TU. italiene, generalul E. Rambaldi (Roma, iulie 1979)

În faţa Academiei Române (Roma, august 1980)

Împreună cu ataşatul militar egiptean

O amiciţie tradiţională: ataşatul militar iugoslav, colonelul ORLANDINI (Roma, 1981)

O discuţie ca între „vecini”: ataşatul militar maghiar (Sediul ambasadei ungare, septembrie 1983)

Masă festivă oferită de şeful S.I.O.S. / M.M., contraamiralul GALLO (Veneţia, mai 1985)

La ambasada Turciei (Roma, vara lui 1985)

În vizita la comandantul R.M. „TOSCO EMILIANA”
(Veneţia, iunie 1986)

Generalul MONTINARI, şeful S.I.O.S. / Av. M.
(Cercul aeronautic, septembrie 1986)

Salutul decanului CAME cu ocazia recepţiei oferite de Asociaţie (Palatul BARBERINI, septembrie 1986)

Înmânarea de plachete unor ataşaţi militari cu ocazia plecării definitive de la post (Primul din stânga, secretarul CAME, VALENTINI)

Primirea ataşatului aeronautic francez la recepţia organizata de Ziua Armatei (Academia Română, octombrie 1989)

Locţiitorul U.S.S., comandantul BRANCA (Academia Română, octombrie 1989)

Vizita de rămas-bun la şeful S.I.O.S. / T.U., generalul PUCCI (Cazarma CASTRO PRETORIO, martie 1990)

Ataşatul militar austriac: predarea funcţiei de decan al C.A.M.E. (Roma, martie 1990)

Vizită de rămas-bun la şeful Statului Major al Av.M., generalul PISANO (Roma, martie 1990)

În vizită la sediul N.A.T.O., Comitetul Militar şi S.H.A.P.E. (Bruxelles, februarie 1992)

Întâlnire de lucru cu directorul D.P.S.D., generalul GUILLAUME (Paris, martie 1994)

Împreună cu omologul francez (Bucureşti, septembrie 1994)

Împreună cu omologul turc (Bucureşti, august 1995)

Ministrul apărării naţionale, diplomatul „civil” Gh. Tinca
(Sărbătorirea a 5 ani de la înfiinţarea D. Cs. – 25 aprilie 1995)

În mijlocul colectivului de muncă
(Bucureşti, aprilie 1996)

„Invitaţie la odihnă” (Bucureşti, 30 aprilie 1996)